

משה בירנבוים

נ"ו ל'קוה"ק הרבי ר' אלימלך זי"ע ועכ"א

מליזענסק

עיה"ק טבריא תובב"א

והכוונה בזה היא דהרי ההלכה דצ"ן כך וצ"ן כך קרוים צנים, ולכן בכל אופן שיהיה, אנו צנים למקום, וצ"ן נשאר תמיד צן, גם כשאין עושה חלילה רגונו של מקום.

אבל ברוב רחמינו וחסדיו של אבינו אב הרחמן, בצוא יום הדין, אזי לטובתינו, חידש לנו השי"ת דין מחודש ביותר, שאפילו שאנו וודאי צנים, אזי כשאנו עושים רגונו של מקום, אזי נשפט כמשפט העצדים.

וכפי שכבר פירשתי בשנה הקודמת את בקשתינו היום תדרשנו לטובה, לפרש ע"פ הידוע דהרה"ק מוהר"א מצעלזא זי"ע היה אומר בשם אביו המהר"ד זי"ע, שכשם שעושים פלפול לתוך רמזים מוקשה או תוספות מוקשה, כך גם צריך לעשות פלפול בכדי לתוך יהודי מוקשה, וזוה פירשתי שזה בקשתינו כלפי שמיא מאת אבינו אב הרחמן "היום תדרשנו לטובה" דגם אם ע"פ פשטות אין אנו זכאים בדין, אנא ממך, עשה דרוש ופלפול בכדי לתוך אותנו, שנלא זכאים בדין.

וברוב רחמינו וחסדיו של אבינו אב הרחמן, חידש לנו השי"ת דין מחודש, שכשאנו עושים רגונו, אזי נשפט כמשפט העצדים.

והענין יוצן ע"פ פירושו של הרה"ק הרמ"ל מסאסוב זי"ע הנ"ל, שבאופן שאנו עושים רגונו של מקום אז נשפט כמשפט הצנים ואנו מבקשים שתרחמינו כאב על צנים, אולם ח"ו שאינינו עושים רגונו של מקום, אזי לטובתינו טוב שנצוא בדין כמשפט העצדים, כי צן שאינו מתנהג בדרך הישר חלילה, אזי הרשות ביד אבינו לגרשו מצינו ומנחלתו ואין מוחה בידו, אבל עבד עברי גם כשלא יעשה רצון אדונו, עדיין מחויב האדון ע"פ תורה, ליתן לו צריות כל הצטרכותו וכנפסק בגמ' (קידושין כ.) כל הקונה עבד עברי כקונה אדון לעצמו, וא"י צירושלמי שאם אי לו לצעה"ב כי אם כר אחד עליו למסרו לעבדו, ולא להשאירו לנזרך עצמו, הואיל וקנה עבד עליו לדאוג לכל צרכיו.

וזה אפשר להעמיס בכוונת הנאמר 'היום הרת עולם וכו', ואם כעצדים עיינו לך תלויות, שתוציא כאור משפטינו' שהכוונה למשפט התורה בחיובי האדון לעבדו, וחייב לספק כל הצטרכותו צריות.

ובספיה"ק 'דברי חזקאל' חלה"ק: מבואר בסיפור האר"י ז"ל שכל יום דעשי"ת יכולים לתקן בכל יום ויום מה שפגם כל ימיו ציום זה עכ"ד. והנה לפי זה היה די שצעה ימי תשובה נגד שצעה ימי השבוע.

ויש לומר דהנה צ"ה העיקר להמליך הצוית"ש דאז אין לחשוב בחטאים, רק דצריכים להיעשות עצמו כקטן שגולד ולהמליך הצוית"ש ולאחר שהמלכנו הצוית"ש, ניתן לנו שצעה ימי תשובה להתחיל לפשפש בכל מעשינו מיום הולדנו ולתקנם וציום הכפורים לצא כלו נקי. ע"כ.

ולכן הדבר שחשוב לדעת דעיקר ראש השנה הוא יום ההמלכה של הקב"ה עלינו, וחייבים אנו לשמות ציום המלכתו של אבינו אב

בעושה"ת ראש השנה, שנת טובה, יום הקדוש

ערב ראש השנה

בעמדינו בערב ראש השנה, יום האחרון של השנה שעברה עלינו, ועיינו לופיות למרום, שאבינו אב הרחמן יכתבינו בראש השנה לחיים טובים ולשלום, גם צעת כואת חייבים אנו לדעת שיטועת ה' כהרף עין,

וכפי שראיתי בספר 'מרגניתא דבי רבנן' שמיא בשם הרב הק' ר' נחום דוב צן הרב הק' ר' שלום יוסף צן הרב הק' מרוזין זי"ע ועכ"י, חלה"ק: למדין אנחנו שיטועת ה' כהרף עין מן זה שאנחנו מתפללין תפילת י"ח צמנחה אחרונה של שנה בער"ה ואומרים ברך עלינו ה' אלקינו את 'השנה הזאת', הגם שיש עוד רק איזו רגעיים להשנה הישנה ולמה מתפללין תפלה זאת, אלא שיטועת ה' כהרף עין וצאלו הרגעיים נוכל להושע. ע"כ.

וכשנלך צמדה הזאת, של צטחון גמור באבינו שבשמים החפך להטיב עם צריותיו וציתוד עם צניו אהוביו, הרי כבר נאמר שגם באופן שנאמר 'צבים מכאוצים לרשע' בכל זאת 'והצוטח בה' חסד יסוצנו' שאפילו אם נקרא חלילה צצחנות רשע, בכל זאת כשישים צאמת מצטחו בהשי"ת, אזי חסד יסוצנו, ולא כויתור שע"ז נאמר האומר הקב"ה ותן וכו', אלא דזה צצוטח צאמת בהשי"ת אזי ממידת הדין שחסד יסוצנו.

והנה ראיתי בשם הרה"ק ר' משה לייב מסאסוב זי"ע, לפרש את הפיוט לקונה עבדיו בדין, לרוזם עמו ביים דין, דהנה הדין נפסק בגמ' (קידושין כ.) כל הקונה עבד עברי כקונה אדון לעצמו, וא"י צירושלמי שאם אי לו לצעה"ב כי אם כר אחד עליו למסרו לעבדו, ולא להשאירו לנזרך עצמו, הואיל וקנה עבד עליו לדאוג לכל צרכיו. ועל סמך דין זה טוענים אנו לפני הקב"ה לקונה עבדיו ציום דין וכו' שאנו עבדיו חייב אמתה דצ"ן לרחם עמו ציום זה להשפיע לנו מטובך, שהרי כך נפסק להלכה שכקונה אדון לעצמו. ע"כ.

וע"פ זה חשצתי לפרש את הנאמר 'היום הרת עולם וכו' אם כבנים ואם כעבדים וכו' ואם כעבדים עיינו לך תלויות עד שתוציא כאור בישפטינו וכו' והנה לכאורה הרי אמרו תו"ל שעצדים נקראים כשאנו עושים רגונו של מקום, וא"כ לכאורה היה צריך להיות, שאם כעצדים אזי נצקש שלא יצוא צמשפט עצמו, ולהתחנן לחסד ולרחמיים, ואיך אנו אומרים 'עיינו לך תלויות עד שתוציא כאור משפטינו'.

אלא דצאמת הרי לא נאמר 'היום הרת עולם וכו', אם צנים אם עצדים' שאז פירושו, שאז נישפט אם נהיה צנים או עצדים, אלא נאמר 'אם כצנים אם כעצדים'.

הרחמן, וענין ימי התשובה בעצם ניתנה לאחר ר"ה, אלא משום שאין נכון לבוא ליום חגו של אצינו מלכינו, צבדים ואזים חלילה, לכן חייבים אנו לרחוץ עצמינו מכל חטא ועון וכו', אבל לא זה העיקר צראש השנה, אלא העיקר להמליך באמת את הקב"ה עלינו, ולהיות בשמחה כמוצא בספה"ק, ולא לדאוג ממה שיגור עלינו, וממילא כשנמליכו באמת ונשים בו מצטחינו, הרי ממילא נכתב לחיים טובים ומתוקים, בטוב הנגלה לעין כל, וכפי שפירשנו שגם אם נהיה חלילה כעצדים, כל בקשותינו יתמלאו לטוב לנו כל הימים, אכ"ר

ראשי השנה

(מאמר תשע"ד)

היום תדרשנו לטובה, ונלע"ד לפרש ע"פ הידוע דהרה"ק מוהר"א מצעלזא ז"ע היה אומר בשם אציו המהר"ד ז"ע, שכשם שעושים פלפול לתוך רמזים מוקשה או תוספות מוקשה, כך גם לריך לעשות פלפול כדאי לתוך יהודי מוקשה,

ובזה פירשתי שזה בקשתינו כלפי שמיא מאת אצינו אז הרחמן "היום תדרשנו לטובה" דגם אם ע"פ פשטות אין אנו זכאים צדין, אלא ממך, עשה דרוש ופלפול כדאי לתוך אותנו, שנלא זכאים צדין,

ואכן זה היה דרכם של הצדיקים ההולכים בדרך הצעש"ט הקדוש, שגם כשאמרנו מוסר לצני ישראל, היה זה אך ורק כדי לעורר לבם לעבודת השי"ת אבל כלפי שמיא המלינו אך טוב לישראל,

והנה איתא בספה"ק "שער יששכר" ו"ל, מקובל צדינו מאבותינו הקדושים ז"ע בשם הגה"ק ר' שמעלקא ז"ע מניקלשבורג כי בא לתקיעת שופר ציוס א' דר"ה לבית הכנסת ונתעוררו מאד הציבור וצכו צכי רב, וגם ציוס צ' דר"ה צבאו לתקיעת שופר געו צצכיה מאד, והמליך ופירש אז ציוס צ' דראש השנה לפני תקיעת שופר הפסוק מדוע לא צא צן יש, היינו שחסוצב השאלה, מדוע לא צא צן ישי משיח צדקנו לבוא ולגאלינו מגלות המר הלוה, וכבר ראינו צעת רצון תקיעת שופר נתעוררתם צצכיה, אמנם "גם תמול" ציוס א' דראש השנה, "גם היום" ציוס צ' "אל הלחם", רק על הפרנסה וצרכי גשמיות, שאין משימים לב על צער גלות השכינה מאריכות גלותנו לבקש על הגואל צדק כראוי, כי על כן עדיין לא צא צן ישי עדה"ק.

אמנם אמת ונכון הדבר וצריך להתעורר לבקש על גלות השכינה, וציתור, שפשוט הדבר שגם כל הדברים שאנו מצקשים עליהם, ג"כ צאים כחוצאה ממצב הגלות שאנו נמצאים בו, אבל השי"ת היודע כליות ולב, רואה את מצבנו, שטחו עיינו מראות, ונקתם לבנו מהרגיש, וצומן כזה כל אנהה של יהודי שבוקע מלבו באמת בוקע רקיעים, וציתור שגם כל הבקשות שאנו מצקשים על צרכי גשמיות, ג"כ מטרתם לצורך רוחניות,

וכדאיתא בספה"ק "ייטצ לב" עה"כ זכרנו לזוים מולך זופץ בזוים ובכתבו בספר הזוים לביענך אלקים זוים. וזלה"ק, ויש לפרש דהנה אם אנו מצקשים צרכי צני ישראל המרצים צני חיי ומזוני רפואה תן וחסד ורחמים, איך לא נבוש ולא נכלם ציוס הנורא הזה לבקש למלאות רצוננו הרבה, וכאשר מתלונן הזוה"ק (דף כב). צווחין צלותא ציומא דציפורי ככלצין הצ הצ לנא מזונא, אבל האמת יש ללמד זכות על ישראל, כי כל בקשתנו עולה אל תכלית אחד המיוחד, שאם יסייע הקב"ה צדינו מכל טוב עוה"ז יהא סיפוק צדינו לעצדו ית"ש צהרצבת דעת, ונהיה פנוים ומוכנים לעצדו, וז"ש דוד (תהלים כו, ד) אחת שאלתי, שאינו אלא שאלה דהדרא צעינא לצעלים, אותה לבקש שצמי צצית ה' כל ימי חיי לחזות צנועם ה', וא"כ הרי הדבר חוזר אליו, וזהו מאמרנו זכרנו לחיים וכתצנו בספר החיים למענך אלקים חיים, כדי למלא רצונך ולעצדך צכל זה, וצזה סרה תלונת הציפורי וזה"ק שהוא מדייק צלישנא הצ הצ לנא, היינו לתת לנו צמתנה לצרכינו, לא על מנת להחזיר לו לעצדו בו, אבל אנו מצקשים כל בקשתנו צתורת שאלה לעצדו בו, ולהחזירו לו צמה שיחא לו נחת מן העבודה לשמו ית'. עכלה"ק

כי חוסר הפרנסה או ח"ו צרות אחרות שיש לנו, לוקמים מאתנו את מנוחת נפשנו ומפריעים לנו צעצות ה', וכידוע מצדיקים שאמרנו, צצדורותינו החלשים, נסיון העוני קשה יותר מנסיון העושר,

וכידוע שאחד מותלמידיו של מרן הבעל שם טוב הקדוש ז"ע, נסע פעם אל רבו לראש השנה. סמוך לעיר נקלע לאדמות בוץ טובענית ושקע בה עם עגלתו. כל נואמציו להשתחרר נושם עלו בתוהו. השעה כבר היתה אחרי חצות, עוד נעט יתקדש החג ואין נושייע. בער לו הזדעק אותו תלמיד ואמר: רבוננו של עולם, שאני צריך לשוב בתשובה זה ברור, ובכן שאיני ראו ליתר טוב, אבל אני נשבע לך, כי כאן בבוץ לא אוכל לשוב בתשובה שלימה. אם תוציאני מפה ואגיע לבית המדרש אל הרבי, שם אוכל לשוב בתשובה. וסיים רבינו: כך גם אנו מובקשים ואומרים: רבוננו של עולם, הוציאנו מן הצרות ואנו נוכל לחזור בתשובה.

ובספה"ק "אמרי יוסף" עה"כ באין מולין יושר מול בניד פשיע, תגיד ליעקב דבר זק ובמשפט וצדקנו במשפט המולך המשפט וזלה"ק ועוד י"ל צדרך הלצה (ואולי כוונתו הלצה מלשון מליץ טוב) עפ"י מה שידוע כי מרן הצעש"ט זללה"ה ה' מלמד זכות על ישראל כי כל מה שעושים איזה פסלנות הכל הוא מחמת חסרון השפע וכמו שמרומנו ג"כ צסה"ק נועם אלימלך פ' ויש צפסוק ותסר צגדי אלמנותה עיי"ש צזה"ק ואיתא צגמ' מס' צילה ט"ז א' ז"ל כל מזונותיו של אדם קצוצים לו מר"ה כו' אמר ר' אצהו מאי קראה תקעו צחדש שופר צכסה ליום חגיגו איזו חג שצחדש מתכסה בו הוי אומר זה ר"ה וכתוב כי חק לישראל היא משפט לאלה יעקב, מאי משמע דהאי חק ליננא דמזוני הוא דכתיב ואכלו את חקם אשר נתן להם פרעה, מר זוטרא אמר מהכא הטרופיני לחם חקי עכ"ל הגמ'. ועיין צתוס' יו"ט (מס' צרכות פ"ז מ"א), שמדקדק למה צצרכת התורה אנו אומרים שם הו"ה (צרכו את ה' המצורך), וצצרכת הזימון אומרים אליהנו (צצרך אלקינו) וכ' ז"ל אמנם זה מצואר, כי המזון, הדין נתן לכלכל את צרוציו, ולפיכך תקנו זה השם שהוא מדת הדין והוראתו אלהות ואדנות, אבל התורה לא נתנה אלא צחסדו כדאמר למען צדקו יגדיל תורה ויאדיר,

שריד ופליט, ואילו המלכאים שנבראו ממנוות והם שלמים, הם יעמדו בדבש ויעמדו לנו תמיד לזכות,

ויעזור השי"ת שיהיה לנו ולכל בית ישראל כתיבה וחימה טובה, ושיתקבלו תפילותינו לרחמים ולרחון לפני אדון כל, ויגאל מכל נרוחינו הפרטיות והכלליות, וזכה בקרוב לשמוח בשוב ה' את שיבת ציון צביאת גואל דק צב"א

זמרו לאלהים זמרו זמרו למלכנו זמרו (תהלים ב, ז).

לצאר, כי צראש השנה וציום הכפורים שאז הוא המתקת הדין צריך האדם לחתוך את הדינים ולעבוד את הצורא צמדת הרחמים ולא צמדת דין ששופט את עמו, רק לאחוז צמדת הרחמים וכמו האב שופט את בנו. והנה ידוע שאלהים, מרמו על דין. וזה זמרו, כלומר תראו לחתוך זה המדה שלא ישב צמדת דין שופט את עמו, רק כאב את הצן והוא יציל אותנו מכל דופי:

(קדושת לוי)

בשם הצדיק מרוזין ז"ע שאמר להש"ך צימים הנוראים, למען השם שיתפלל עלי עוצות. ואמר לו המשל מצן המלך שצרח אל הליסטיס ופשע עמהם, ואח"כ נתחרט, ושב אל אציו וצכה לפניו שיקרב אותו, ולא האזין המלך אליו.

והצן היה חכם ותמה בצבו, היתכן שאציו המלך בעל הרחמים לא יחפון לקרבו, והשיג בדעתו כי זהו מפני העצבות שלו, לפי שהוא חלק מהאב, וכאשר הוא בעצבות מעורר ג"כ עצבות באציו, וזכר ע"ז מה שחטא כנגדו, ולכן אינו חפץ לקרבו. מה עשה, התחיל לעורר שמחה ושעשועים שזכה לצוא לפני המלך, ושהוא צוטח צחסדו שיקרב אותו, וע"ז קירבו אציו המלך.

(כתבי ר' משה מידנער אות רס"ג)

פעם צראש השנה התלהב ר' יעקב ישראל מטשערקאס ז"וק"ל ולימד זכות על ישראל, ואמר פי' על הפסוק צתהלים (א, ה) על כן, זאג איך, לא יקומו רשעים צמשפט, הרשעים דהיינו המזידין לא יעמידו צמשפט כלל, וחטאים, היינו השוגגים, צעדת צדיקים, ישפטו יחד עם עדת הצדיקים, וע"ז יא לאור משפטם.

(הרה"ק ר' יעקב ישראל מטשערקאס ז"וק"ל, מאורי אור)

פעם צראש השנה אחר תשליך עמד הרה"ק ר' יעקב יחאק ממאקריב ז"וק"ל על המעקה אשר על ציתו, והחסידיים רקדו ושוררו צהצחר למטה.

פתח הרה"ק וסיפר, אשר צאשקד גם כן רקדו החסידיים צראש השנה, וצא אלי אחד ושאל אותי, רבי מה זה הריקודין וסירה ציומא דדינא, והצבתי לו כתיב (תהלים קו, מד) וירא צצר להם צשמעו את רנתם, ומה אוכל לחשוד אותם והלא אף אכילה ושתיה לא היה צפיהם היום, וראו כי רובם הם מאומם אשר הם צריכים לעמוד צו השנה לעצודת הצבא, והנה כתיב (שם סה, טז) יתרועעו אף ישירו, פירוש אם צריכין לצבור את האף, הענה לזה ישירו.

כי איה שורת הדין הנותנת להודיע דרכיו ומשפטיו לצרואים, והרי לא עשה כן לכל עו"א שהם גם כן צרואיו, ולפיכך תקנו צצרכת תורה שם זה שהוא מדת הרחמים עכ"ל ונמצא לפי"ז יש לפרש צצרי הפייטן עדי"ו צאין מליך ישר מול מגיד פשע, אזי חגיד ר"ל חמשין, כי הגדה הוא לשון המשכה ור"ל תראה להמשיך ליעקב "דצב חק" ר"ל להמשיך להם פרנסה כי חק לישנא דמוזני וכנ"ל והוא מצד הדין ליתן לנו פרנסה כנ"ל צתום' יו"ט, ח"ש ומשפט, הכוונה שהוא צמשפט וצדין ואז וצדיקנו צמשפט המלך המשפט ר"ל כוון שחמשין לנו פרנסה אזי ממילא נזכה צדין כי כל הפסלות הוא רק עבור חסרון השפע וכנ"ל צסס מרן וצללה"ה אצל כשיומשך להם פרנסה ממילא יתוקן הכל וכנ"ל והצן: ע"כ

וכן פירש מו"ר רבינו הגה"ק מצאנו שליט"א עה"כ ארשית שפתינו יערב לפניך וגו' ותקבל ברזומים וברצון סדר מלכויותינו. דהנה ארשת שפתינו רומז על תפילה צלא כוונה, דהא תפילה צכוונה עצודת הצב היא, וכפי שדרשו חז"ל (מעניית צ). איהוהי עצודה צצלב זו תפילה, ועל השפתיים כתיב צשפתי כצדונו ולצם צל עמם, ודייקא תפילה צלא כוונה כצבעי מיקרי ארשת שפתינו שמונענע צשפתי ותו לא מידי, וע"כ צאים אנו לומר רצש"ע אפי' ארשת שפתינו צלא כוונה, יערב לפניך, וזאת מכיון שאתה מצין ומאזין מצייט ומקשיב צירידת הדורות וקטנות המוחין, ולכן אפי' רק צאמירה צעלמא יתקבל לפניך צרחמים וצצרון אפי' 'סדר מלכויותינו'. ע"כ

ולכן אין ספק שחייבים אנו לצקש ולהתחנן על גלות השכינה שזה מקור כל צרוחינו, אצל עכ"ז צריך ואפשר לצקש על כל הצטרכויותינו, כי זה הכוונה שאין לנו מלך אלא אתה, וכפי שפירשו צדיקים, שאם חלילה היה לנו אלוקים גדול ואלוקים קטן אז מהגדול היינו מצקשים על צצרים נעלים ומהקטן היינו מצקשים פרנסה וכדו', אצל, אציו מלכנו אין לנו מלך אלא אתה, ולכן כל צצב, אפי' הפעוט צציתה, נצקש רק ממך אדון הכל, ומוצטחים אנו צצמים אלו כל תפלותינו שאנו מצקשים צאמת נענין, רק צריך לצקש צאמת ולא לרמות את עצמינו,

וחצבתי צצרך אפשר הענין שצטצילים צחדש זה מראש השנה ואליך את החלה צצבש וכן החפוח צצבש, ומה הענין דווקא צצבש ולא צצוקער ושרר צצרים מצוקים, אלא דאיתא צצו"ל דצבש מעמיד צצרים שלא יתקלקל, וכן נפסק צצו"ע (יו"ד ס' פ"ד סע"י י"ב), וצש"ך (סע"ק ל"ז), מקשה ממקום אחר שאנו רואים שצבש ממסמס חלקי אצרים של הצבורים וכו' שנמצאים צצוכה, ומתרחן לחלק צצין צצב שצם שזה דצב מעמיד ומשמר, לצין חלקי צצרים שזה דצב ממסמס, והנה ידוע צצם הרה"ק הרבי ר' זושא ז"ע, שאמר שראה את המלכאים שנבראו מעוונות ישראל, והנה אין צצם מתום שלכולם חסר אצרים, שיהודי אע"פ שצצרו מתצבר עליו וחוטא חלילה, עושה זאת צצצרון לצ, ואח"כ מתחרט עליו, משא"כ המלכאים של המנוות שלמים כי נעשו צצשמה ואין מתחרטים עליהם חלילה, ולכן נלע"ד שצטצילין צצבש לצקש ולעשות סימן שזה יעשו עם המלכאים שנבראו ממעשינו, ואז המלכאים צצבראו מעצירות יתמסמסו ולא ישר מהם

(הרה"ק ר' יעקב יצחק ממאקריב זנוק"ל, מאורי אור)

הגם שהוא יום הדין, מכל מקום יום קדוש וטהור הוא, וזודאי יש בו שמחה ג"כ. וזכורני כד הוינא טליא, הייתי תמיד מתממה עצמי על כבוד הרב הקדוש אצמור זללה"ה, שבראש השנה היה שמח למאד.

ולכאורה ציוס ההוא לשמחה מה זו עושה. אמנם הוא הדבר אשר דברנו, מתממה שהוא ראשית השנה, יורד בו קדושה וטהרה וכל טוב לכל ימי השנה.

(דעת משה קאזניץ)

שמעתי מחמי הרב הק' מרזין זלה"ה, כשאישי הישראלי זוכה לקדש המחשבה הראשונה ציוס הזה בראש השנה לעבודת השם ית', אזי צנקל לילך צוו המדריגה כל השנה, להיות דבוק תמיד בה', וכמצואר מזה בכל הספה"ק.

(אור יהושע)

צדק אפטר הענין שמתצילים צחודש זה מראש השנה ואילך את החלה צדצש וכן התפוח צדצש, ומה הענין דווקא צדצש ולא צווקער ושאר דברים מתוקים, אלא דאיתא צחז"ל דצש מעמיד דברים שלא יתקלקל, וכן נפסק צשו"ע יו"ד סי' פ"ד סעי' י"ג, וצש"ך סע"ק ל"ז, מקשה ממקום אחר שאנו רואים שצש ממסמם חלקי אצרים של הדברים וכו' שנמצאים צחוכה, ומתוך לחלק צין דבר שלם שזה צש מעמיד ומשמר, לצין חלקי דברים שזה צש ממסמם, והנה ידוע צשם הרה"ק הרבי ר' זשא זי"ע, שאמר שראה את המלאכים שנצראו מעוונות ישראל, והנה אין בהם מתוס שלכולם ספר אצרים, שיהודי אע"פ שיצרו מתגבר עליו וחוטא חלילה, עושה זאת צשצרון לצ, ואח"כ מתחרט עליו, משא"כ המלאכים של המצוות שלמים כי נעשו צשמחה ואין מתחרטים עליהם חלילה, ולכן נלע"ד שמתצילין צדצש לצקש ולעשות סימן שזה יעשו עם המלאכים שנצראו ממעשינו, ואז המלאכים צצראו מעצירות יתמסמסו ולא ישר מהם שריד ופליט, ואילו המלאכים שנצראו ממצוות והם שלמים, הם יעמדו צדצש ויעמדו לנו תמיד לצכות,

(משה יצחק, לצענסק)

שאל הרב זללה"ה: למה נקבע ראש השנה בראש חודש. ואמר על זה אמר פשט הכתוב (תהלים קל, ג-ד) אם עוונות תשמור י-ה ה' מי יעמוד כי עמך הסליחה למען תורה, על דרך הגמרא (חולין ס:): שאמר הקצ"ה 'הציאו עלי כפרה על שמיטתי את הירח,

וזה פירוש הכתוב 'אם עוונות תשמור י-ה' פירוש אם אתה תשמור העוונות ולא תרצה לסלות על העוונות, אם כך 'ה' מי יעמוד' איך תעמוד אתה צעמך צלא סליחה על שמיטתי את הירח כמאמר הגמרא הנ"ל, ומטעם זה נקבע ראש השנה בראש חודש דוקא, והצן.

(עירין קדישין תניא)

זקני זנ"ל אמר: בראש השנה כאשר בני ישראל יעלו על לבם את מעשיהם של כל השנה ומתחרטים על רוע מעלליהם, אז ישלם להם הקצ"ה מדה כנגד מדה והוא מזכיר את מעשיהם הטובים ומשפיע עליהם כל טוב.

(עירין קדישין, ישמח ישראל, טשורטקוב)

סור בורע ועשיה טוב (תהלים לד, טו).

ידוע מאמר חז"ל (ירושלמי ר"ה פ"א ה"ג) דהקצ"ה מקיים כל התורה, ושאל הרה"ק מרזין איך שייך אלל הקצ"ה הענין של "סור מרע ועשה טוב". צרם כאשר הקצ"ה מסיר את הצרות והתלאות מעם ישראל, הוא מקיים צזה סור מרע, וכאשר זוכר ישראל טובות לכללם ויקר להכלילם, ומצמיח ישועות ורפואות לעם עולם, אז מקיים ועשה טוב, דאין לך עשייה טובה מזו.

וזה שאנו מצקשים "תכלה שנה וקללותיה, תחל שנה וצרכותיה" צחי' סור מרע ועשה טוב.

(חולדות אלעזר, פאלטישאן)

כמו שאדם נהוג בראש השנה כך יתנהגו עמו כל השנה, והוא כנורה גדול ביום הזה שהוא נעשה רושם על כל השנה ולכן אין לאדם בר"ה כי אם לבלות כל היום בתורה ובתפילה. והסביר ענין ר"ה, כמו שאדם רוצה לבנות בית אזי מוצייר תחילה על הטבלא הבית צורתו עם חדריו וכו', ועל דרך זה הוא הבנין, כך הוא רשימונו של ר"ה על כל השנה.

(הרה"ק ר' פנחס מקוריץ זצ"ל)

ראש השנה הוא ראש של השנה כמו שאנו אומרים מה שנקרא ראש חודש ולא ראשו של חודש, שהוא הראש של החודש, ובתור רישא גופא אזיל לכן יכולין לצכות בראש השנה שיהיה כל השנה טובה שנזכה בו להאור כי טוב.

(פרי צדיק)

השני ימים של ר"ה יום א' שייך לתקון שנה שעברה ויום ב' להבא, בכדי לכלול סופו בהתחלתו, ובחשני ימים יכולים לתקן שנה שעברה ושנה הבא עלינו.

(בית אהרן)

הרב הק נוס"ג אמר שר"ה ביום א' דנין את הנשמה, וביום ב' דר"ה דנין את הגוף, יום א' הוא דינא קשיא ויום ב' דינא רפיא, ואמר זה בליל ב' דר"ה, ואמר להחסירים שהיו אז איצלו שילכו לשנות לחיים, ובזה יותיקו הדינים.

וסיפר שהרב הק ר"פ מקארעין נסע פ"א בדרכו ובא לכפר אחד והיה שם תינוק לצול, ולא רצו לצולו כונפני שהיו אחיו מתין כוחמת צולה, וצוה הרב לצול את הילד וכן עשו, ותיכף התחיל הדם לירד הרבה מהנחילה עד כי היה הילד בסכנה גדולה, מה עשה בן הכפר אביו של הילד שהיה מייצר על בנו, סתם את הפתח ולא הניח להרב ליסע משם, כי אמר שהרב הרג את בנו, ועייב עליה דידיה רמזא לחיותו ולהשיבו לאיתנו, והיה אז הרב בצרה גדולה כי לא ידע מה לעשות שראה דינים שורים ר"ל על הילד,

והתפלל הרב להשייית ואמר רבש"ע הזמין לי ר' חיים קראסניר לכאן, ובתוך כך ראו בחלון והכירו את מרכבת ר חיים קראסניר נוסעת, והודיעו להרב, וקרא אותו בעד החלון, ומיד נכנס ר' חיים, ושאל לו הרב תיכף עינה וסיפר לו כל הענין, והשיב הרב הקי ריח, אם יש סעודה שהכינו לכבוד הברית כולה, והשיבו הן, ואמר נלך לאכול הסעודה ויפסק הדם מהכולה, וכן היה שכשישיבו לאכול הסעודה נפסק הדם,

ושאל אותו הרה"ק מקארעץ מאין לקח רפואה זו, והשיב כון התורה לקחתיה כי כתיב (שמות כד יא) ייחזו את האלהים ויאכלו וישתו, והפי' הוא כשרואין דינים שורין ר"ל על אדם נמתיקין את הדינים ע"י אכילה ושתיה, וסיים הרה"ק מסי"ג לכן כיון שאכילה ושתיה מוסגלין להמתקת הדינים לכו ושתו לחיים ותמתיקו הדינים, ובלא"ה עתה ליל ב' דר"ה והוא דינא רפיא וכאמור.

(מרגינתא דבי רבנן)

דו"ז הגה"ק משינאווא ז"ע הי' דרכו בקודש בליל ראש השנה לעלות על הבימה ולברך את כל הקהל שלוש פעמים בברכת לשנה טובה תכתבו וכו', ושמעתי מפי איש נאמן שבשנה אחת פתח ואמר בזה"ל, "ברוך השם שאני כבר הי' לי כתיבה וחתימה טובה, והגני מברך גם אתכם לשנה טובה תכתבו וכו'", כי גדולים וקדושים שלא חיסרו אף מינוח אחת אינם זקוקים כלל למשפט.

(כ"ק אדמו"ר הגה"ק מצינא ז"ע, ישראל סבא)

- כל המרחם על הבריות מרחמין עליו כון השמים -

וזכרתי כשהייתי בראש השנה שנת תרע"ח בראצפערט אצל דו"ז הגה"ק רבי שלום אלעזר מראצפערט ז"ע, ויהי בבוקר קודם התפלה ראיתי הולך בחצרו הארוך וכבר היה זקן מופלג ובקושי הלך, ומעוניין הייתי לדעת מה מעשהו בזמן כזה והלכתי אחריו, לתדהמתי ראיתי הולך לרפת הבקר ומסתכל שם,

לפשר תמיהתי נענה ואמר לי, "ביום כזה שכל אחד טרוד בתפלה ובאמירת תהלים חששתי שמא ישכחו להאכיל את הבהמות לפיכך הלכתי קודם התפלה להשגיח על כך שהבהמות לא ירעבו". וכנראה שהיה לו גם ענין פנימי בזה לעורר רחמים ביום ראש השנה, ע"ד (שבת קנא) כל המרחם על הבריות מרחמין עליו כון השמים (ולא אמרו המרחם על בני אדם, אלא המרחם על הבריות היינו אף חיות ובהמות) שאף אם כבהמות נדמונו ירחם עלינו השייית.

(שפע חיים יו"ט)

עובדא ידענא על אברך שהיה לו ידיד שישכב בבית החולים ביומא דראש השנה, וכדי שלא ישאר לבד הלך לשהות לצד מיטתו במשך כל היום כולו, רק יצא לזמן מה לבית המדרש כדי לשמוע את התקיעות ולקיים את מצוות היום, ויהי כראותו הרה"ק רבי שלמה מזוועהיל ז"ע הביט בו ואמר לו, שאיש זה הוא בן עולם הבא, וזאת על אף שמעולם לא שמענו מוננו התבטאויות מעין אלו, אך גדולה מצוות גמילות חסדים לזכות על ידה לעולם הבא.

עוד סיפור כיוצא בו הוי אצל הרה"ק מזוועהיל גופא, שישנה אחת בערב יום הקדוש, בהיותו בדרך מבייתו לבית המדרש לקראת תפלת י"ל נדרי, לבוש ביקטלי ובגדי הלבנים ועמור בטלית של מצוה, הבחין לפתע כי בביתו של יהודי התפוצץ צינור של כוי שופכין, מיד נעצר הרה"ק מזוועהיל ומיהר להזמין בעל מלאכה שיתקן את הקלקול, ולא עזב את המקום ואף עזר וסייע בידיו עד שראה שהתקלה תוקנה במלואה,

היה שם אחד ממוקורביו שעבר אז בקרבת מקום, ומאד חרה לו לראות את רבו עוסק בזמן נשגב כזה בדברים בזויים, לכן ניגש אליו ושאלו מאי האי, השיב לו הרה"ק מזוועהיל בניחותא "הגני עושה כעת מה שעשה הכהן גדול לפני ולפנים..." כי עשיית טובה ליהודי חשובה כהקטרת קטרת בקודש הקדשים.

גם על החזון אישי זצ"ל מוספרים, שישנה אחת בליל יום כיפור עברו לפניו המתפללים לברך ולהתברך בשנה טובה ובחג שמח. בין האנשים עבר איש אחד שהגיע כמה שבועות קודם לכן להתייעץ עם החזו"א בעניני פרנסתו, לכן כאשר הבחין בו החזו"א עכבו ושאלו מה נעשה בעניני והאם הצליח במעשיו, אך הלה השתמט מלהשיב בסברו שאין זה כון הראוי להתעסק בדברים גשמיים כאלו בזמן נשגב כזה, ואף רימו על כך לחזו"א,

אך החזו"א השיב לו בפשטות "פאר דיר ניט אבער פאר מיר יאוו", שאכן בזמן כזה אינו נכון לחשוב ולהרהר על עניני הפרנסה שלו, אבל לסייע לאחרים חייבים גם בשעה כזאת, ואדרבה הזמן מוכשר הוא לכך, והביאור בזה, מפני שהגשמייות של הזולת צריכה להיות אצלו כרוחניות.

כמו"כ סיפר ראש ישיבת פוניבז, מה ששמע מפי בעל המעשה הבחור "הירשל קאמוניץ'ער", שמחמת היותו סובל מחולי ריאות לא זכה למינוח את זיווגו, בימים ההם כבר היה מובגר כבן שישים שנה ולמד ביישיבתו של הגאון בעל החפץ חיים זצ"ל בראדן, ולבו היה נשבר בקרבו על מינוחו העגום. שנה אחת בליל י"ל נדרי, כאשר נכו כל בני הישיבה את שנתם, ישב בחור זה בבית המדרש ביחידות, תפוס עמוק בהרהורי יצירו, לפתע נדהם כשהוא שומע שהדלת נפתחת והנה החפץ חיים יצויד לעברו בהדר גאון עד שהתיישב לצדו, ואז התחיל לשוחח עמו ולספר לו את המאורעות הקשים שעבר בחיי.

בילדותו התייתם מאביו, והיה בודד בעולמו ורוחות של המשיכילים והאפיקורסים נשבו בעוה, וכמה כון הרשעים ניסו למשוך אותו ברשתם, והיה צריך לגבורה יתירה לדחות את הצעותיהם שלא להימשך אחריהם חלילה. וכאשר הגיע לפרק "האיש מוקדש", הציעו לו בת טובים מנושפחה עשירה, וחפץ היה לעשות את השידוך כדי שיוכל ללמוד תורה לאחר נישואיו בישוב הדעת,

אך לאביו חורגו היתה בת, והוא ביקש מאמו שילדיהם ינשאו זה לזו, וכדי שלא לגרום למריבה בין אמו לאביו חורגו החליט לוותר על השידוך שהציעו לו, ונשא את בת אביו חורגו, ואחד מחבריו הטובים לקח את בתה של אותה מושפחה עשירה, ואף שבשעת מעשה לא ראיתי את הטובה שנעשה לי באותו ענין בסוף הבנתי הכל, כי אותו ידיד שנשא בת עשירים נמשך לאחרי החתונה להתעסק בסחורה ועזב את ספסלי בית המדרש, ובסוף אף הפסיד את כל כספו, ונשאר קרח מוכאן מוכאן, בלא תורה ובלא סחורה, "ואילו אני זכיתי ב"ה לעזר, שזוגתי מסייעת בידי להדפיס ולהוציא את הספרים שלי, ולזכות בהם את הרבים",

ובכך הוסיף לדבר על לבו דכל מה דעביד רחמנא לטב עביד, ואף כאשר לא זוכים לראות תיכף את החלק הטוב שבדבר, אך לעולם אין הקב"ה עושה עם האדם כי אם טוב וחסד, וכה הוסיף לדבר עמו במשך כל אותו הלילה.

ומה מאד יש להתבונן בעובדא זו, שהרי החפץ חיים ז"ל הרבה את תלמידיו לנצל כל רגע ללימוד התורה, ובספרו 'תורת הבית' (פרק ג) כותב, שבדק ומצא שבמשך דקה אחת יכול האדם לומר לערך מאתיים תיבות, ואם יאמר מאתיים תיבות של דברי תורה נמצא קיים מאתיים פעמים מצוות לימוד התורה, ובודאי קיים זה מה שדרש זה, והשתדל בכל כחו ומאודו שלא לבטל רגע לבטלה, ואעפ"כ ישב בליל יום הקדוש בניחותא עם אותו

בחור מבוגר כדי להפיג יצערו מלבן, ולחזק את רוחו הנשבר, והלאי שגזכה לנגיעה קטנה במדרגות אלו.

(באר החיים)

שמעתי ממורי זלה"ה משל על בעלי תפלות זימים גוראים, שלא יסמכו עליהם בני העולם רק ישתדל כל אחד להסתכל בכוונה בעצמו,

אמר משל פעם אחד היו שני מלכים נלחמים יחד, ומלך אחד היה אדיר ומקיף שהיו לו גבורי חיל מלבושים בשריון וקשקשים וכו', וזה המלך שכנגדו הלך למלוא אנשים גבורים כאלו ולא עלתה לו וכו', עד שאמר לחילו שלא יסמכו על הגבורים וכו' ודפח"ח: (בן פורת יוסף דמ"ד ע"ב)

(בעל שם טוב)

בשם האדמו"ר מסאכטשוב ז"ע שאמר למה לא נתייחד פייט על ליל ר"ה על כי מחצר הפייט ה' ר"ה הקליר והכל עפ"י רוח"ק כמו שראה השירה בשמים שאומרים המלאכים בקדושה כן יסד וחיבר הוא למטה, זה ה' יכול להיות זילי יו"ט אחרים.

אבל זילי ר"ה הא אין מקדשין החדש זיליה ולא ידעו המלאכים לומר שירה של יו"ט וגם אינם אומרים שירה בשעה שקפרי החיים והמתים מונחים לפניו כמו שאמרנו בגמ', ע"כ לא חיבר פייט על ליל ר"ה כיון שלא ראה היאך ובאיזה אופן המלאכים אומרים אז שירה,

אח"כ מנאחי שכן כתוב בס' הקה"י וכן בכל זו בשם המדרש שכשראה ר"ה הקליר לייסד הפייט עלה לרקיע ושאל למיכאל היאך המלאכים שוררים והראוהו וכן יסד הוא עפ"י א"ב:

(שם שרפי קודש - ע"ה)

תשובה

אמר האדמו"ר רבי חיים מאיר יחיאל השרף ממאגלינא ז"ל בשם א"י הרב המגיד מקאזניץ ז"ל, כי אדם הרואה לשוב בתשובה שלימה לפניו יתברך נריך מקודם להשליך כוזה עוונותיו מנגד עיניו ולצל להשים מגמתו לתקן מיד אשר פגם למעלה. אך בראשונה יראה לצרוב מעתה מהיאר הרע הרודף אחריו, ולגרש ולבער את הרע ממדותיו, ולעצמו יתברך בהמדות אהבה ויראה, ושאר המדות. וכאשר תיקן כל מדותיו, אז יתקן פגמיו.

ואמר משל על זה, לאיש מלחמה הנרדף מאיש גבור חיל, והוכה בפלעים וחבורות. צודאלי כאשר יעמוד לרפאות פלעיו וחבורותיו ישיגהו הרודף ויכהו נפש, לכן ודאי נריך מקודם רק להמלט נפשו ואז יעשה מזור ותרופה למחלתו, וכן הדבר הזה כמוזן, ודפח"ח.

(אמרי אלימלך)

בענין נהרות התשובה הביא בספר דרכי הישר והטוב ע"א שהרה"ק מליסקא זצ"ל היה פעם בר"ה אצל הרה"ק ר' צבי הירש מרימנוב זצ"ל

ואמר הרה"ק מרימנוב בליל ר"ה קודם הקידוש, העולם סוברים תשובה הוא ווער ווייסט וואס (דהיינו שזה קשה מאוד) תשובה איז נאר נוען זאל אזיף זיך מוקבל זיין כוער גיישט צו טוהן וואס נוען האט ביז יעצט געטוהן (תשובה היא רק לקבל על עצמו שלא לעשות עוד את מה שעשו עד עתה) ואמר הרה"ק מליסקא שגדובה לו כאילו נטלו נועל ראשו הר גדול.

(תפארת למושה)

תשובה אומיות צושת, כי איתא בש"ס (מדרים כ.) כל מי שאין לו צושת פנים זידוע שלא עמדו אבותיו על הר סיני, דכתיב (שמות כ.) למען תהיה יראת ה' על פניכם כו', וזה הצושת להיות האדם צושה מהש"י כמו שכתוב (תהלים טו, ט) שויתי ה' לנגדי תמיד, אך החטא נוטל הצושה מהאדם, ועל ידי התשובה יכול האדם לחזור אל הצושה כנ"ל.

(ליקוטי הרי"ם)

לבוה לנצחו תשכחונו וגו' השיבנו ה' אליך וגו' (איכה ה, כ-כא). מהרב הדדיק וכו' מקאזניץ ז"ל, דנודע הויכוח (איכ"ה ה, כב) הקצ"ה אומר שובו אלי אשובה אליכם וגו' (מלאכי ג, ו), וכנסת ישראל אומרים השיבנו ה' אליך ונשובה (איכ"ה ה, כא).

וזה אומרנו למה לנצח, פירוש צשציל נילות, תשכחנו ותעוזנו ח"ו, אלא יתקיים צנו נצחוני צניי, והשיבנו אליך, עכ"ל.

(שפתי צדיקים דינאויך, ליקוטים)

זוהר זוהירה בותות כסא כבודו וכו' (סנהדרין קג.).

מה שאמר המגיד מקאזניץ ז"ל: כי לפי כבודו יתברך אינו ראו שיעיל תשובה, אך השי"ת כזיכול מוחל על כבודו, וחותר תחת כבודו לקבל בתשובה, עכ"ד הקדושים.

(ישמח משה, כי תשא)

שמעתי מאדמו"ר ממאגלינא ז"ל, שאמר בשם א"י הרב המגיד ז"ל, כי הצת קול שיואל כל יום מהר חורב שובו צנים שובצים (ויה"ק שא קכו.), נמשך לאדם הרהור תשובה.

והגם דאיהו לא חזי מזליה חזי (מגילה ג.), רק שלפעמים נדמה להאדם צעת התפעלות הרצון והרהור הטוב בלב, שהוא איזה צחינת עצבות ומרה שחורה והכזבת הלב, ומחמת זה מסיח דעתו ממנו, עכד"ק.

(אמרי אלימלך)

עיקר צחינת התשובה היא כשידע בעצמו צבירור שאין לו שום מקום ע"י החטא, מגודל הצושה צבההחיות שנתן לו השי"ת הכעים אוחו ית', ואין לו שום חיות בעצמנו, על ידי זה נתן לו השי"ת חיות חדש, וזה עיקר התשובה.

(ליקוטי הרי"ם)

פעם בראש השנה כשעלה הרה"ק ר' אהרן מטשערנאביל זצוק"ל על הבימה לתקיעת שופר, אמר: עלה אלקים בתרועה, מידת הדין מוסתלק, בתרועה, בלב נשבר, ה' בקול שופר, מידת הרחמים מוסתלק חיי, בקול שופר, ע"י התרוממות (גיאות).

דברים אלו שייצאו מפ"ק נכנסו עמוק ללב השומעים, ונתעוררו בבכיות נוראות עד מאד, ובהגג של ביהמ"ד היו חלונות וגם שם עמדו אנשים, ומגודל הבכיה מאותם שעמדו למעלה היה גדמה בביהמ"ד כאילו יורד גשמים.

(הרה"ק ר' אהרן מטשערנאביל זצוק"ל, מאורי אור)

בעיר סקווירא התגורר "ראבינער" מטעם המושלה שלא הלך בדרך הישר. פעם הגיע ביום ראש השנה להרה"ק ר' דוד מסקווירא זצוק"ל לאחל לו יומא טובא, ושאל מהרה"ק איך היו אצלו התקיעות, ענה לו הרה"ק באיזה תקיעות היה קל לתקוע ובאיזה תקיעות קשה היה לתקוע. אח"כ שאל הרה"ק מהרב הנ"ל איך היו אצלו התקיעות, וענה הרב שאצלו היה טוב מאד וניקל כחליל.

אמר לו הרה"ק: איך גיט נאך דעם שטן א גאנץ יאר או איר קריגט זיך נישט מייט אים, דערפאר לאזט ער איך ראש השנה בלאזן רואיג, מושא"כ ב"י אונז מיר שלאגן זיך מייט אים א גאנץ יאר, דערפאר לאזט ער נישט בלאזן די תקיעות ראש השנה (הנך עושה רענו של השטן במושך השנה, ולא נלחמים בו, לכן נתן לכם לתקוע בניקל. אבל אצלינו נלחמים בו במושך כל השנה לכן מנסה להפריע לנו מלתקוע).

(אדמו"ר מסקווירא שליט"א)

לבוה תוקעין ומריעין כשהן יושבין, ותועין ומריעין כשהן עומדין, כדי לערבב השטן (ר"ה טז).

ופירש רש"י שם שלא ישטין, כשישמע שישאל מחצין את המלוות מסתמין דבריו. ויש לדקדק דבריו רש"י ז"ל, דהיכא מלינו שחיבוב מלוה הוא רק כשעשין ז' פעמים.

ויש לומר הטעם, דתקיעת שופר מוכיר עקידת יצחק כדאיתא בגמ' (ר"ה טז). לכן במלוה זו יכול השטן להשטין שכוונתם רק לטובת עממם להזכיר להם עקידת יצחק ולא יכוונו לחיבוב מלוה לקיים מלוותיו ית',

ולכן נריכים לתקוע ז' פעמים כשהן יושבין וכשהן עומדין, דאפילו שמתכוונים בפעם א' להזכיר עקידתו של יצחק אצל בפעם הב' ודאי שמתכוונים למלוה, כי עקידת יצחק מזכר להם בפעם הא', ושב אין השטן יכול להשטין שאין מחצין את המלוות, ויעורבב.

(ליקוטי הרי"ם)

רש"י פירש שעל ידי שמחצין המלוות השטן מתערבב.

וביאור הלשון לערבב את השטן כי איתא בתשובה מאהבה שזדונות נעשין לו זכויות (יומא פו:), והשטן מעורבב ואינו יודע אם כדאי לו לקטרג על עצירות בני ישראל, שיכולין ליהפך לזכות.

(ליקוטי הרי"ם)

פ"א בא הרה"ק הר"ר דוד כולעלוב זצ"ל לזאריק, ומוצא שם את הרה"ק הר"ר יצחק כוזאריק זצ"ל (אח"כ בווארקע) ותחז על קנקנו ומוצא את הרי"צ

ופעם אחת בא לבית המדרש וראה אז שחסידי יושבים בטל בלי לימוד, ואמר על דרך צחות:

מה שלא נכתב הלכות תשובה בשולחן ערוך, רק ברמב"ם ז"ל, מוחמת שהרמב"ם ז"ל עשה על כל ההלכות אף על הדינים שאינם נוהגים בזמן הזה, אבל בשולחן ערוך נכתב רק הדינים וההלכות שנוהגים בזמן הזה, ובזמן הזה אנשים אינם עושים תשובה.

(ליקוטי הרי"ם)

מאמר כבוד קדושת אמו"ר ז"ל כי מנד הדין לא היה תקנה אל האדם בתשובה, וכמו שכתוב (יחזקאל יב, ד) הנפש החוטאת היא תמות. אך מחמת כשהצורא ית"ש הוא הרב חסד ומרבה להטיב, המליא ארך ותעלה למכאזינו ורפואה למכותינו, והרבה סליחתנו ע"י התשובה.

שהגם שהאדם הרבה לפשוע, ולצקוף נתן לבו ונפשו על זה לשוב ולתקן הפגם, אין השי"ת מדקדק עם האדם להפרע ממנו לערך עולם גדולתו, אך שעושה אמו לפנים משורת הדין. וכביכול יוצא ממקומו הרם ונשא ואין חקר לגדולתו, ומנמנע עמנו כביכול להתנהג ולחשוב על האדם כפי תשות חילו וכוחו, שהוא עפר רמה ותולעה, היום כאן ומחר צקצר, וצמה נחשב הוא.

ועל ידי זה הוא מקבלו בתשובה, וימחל ויסלח לו על כל פשעיו, בשונו מדרכיו לא יזכרו לו מעשיו הראשונים, ולא יפקדו ולא יעלו על לב לעולם.

(באר משה, מנורע)

תקיעת שופר

זקני הרה"ק מרוזין ז"ע אמר פעם: אילו היו יודעים איזה עת רגון היא בשעת תקיעת שופר, היינו מחזיקים את הזמן הזה בשתי ידים כדי שלא יעבור.

(מקור צדוק, ראש השנה)

עלה אלקים בתרועה ה' בקול שופר, זמרו לאלקים זמרו רגו' (תהלים מז, ו-ז).

פירש הרה"ק מרוזין ז"ע, שצעת תקיעת שופר הוא עת רגון גדול, וצעת התקיעות יכול לפעול ישועה עבורו ועבור בני ציתו. וזהו מ"ש דוד המלך ע"ה: עלה אלקים בתרועה, מידת הדין עולה ומסתלקת כשתוקעים בשופר, ה' בקול שופר, ובמקומו צאה "הוי"ה" שם הרחמים, זמרו אלקים זמרו אלקים זמרו, עד שגם מידת הדין מומרת ומסייעת שיהיה שנה טובה לישראל.

(כנסת ישראל)

עלה אלקים בתרועה ה' בקול שופר (תהלים מז, ו).

הגיל מלא וגדוש בתורה וביראת שמים, והי אז רך בשנים וחמישיכו אליו וצינה אותו לבוא אליו ללעלוב שהוא סמוך לזאריק, ובא הה"ק הר"י זצ"ל אליו והי אצלו זמן, ובעת שנסע הה"ק הר"ד זצ"ל לה"ק הרבי מלובלין זצ"ל לקח עמו את האברך הק' הר"י זצ"ל, ובכל מקום שהלך הה"ק מלעלוב הלך עמו הה"ק הר"י זצ"ל מוזאריק,

ופ"א קודם תקיעת שופר בלובלין הלך הה"ק הר"ד עם משיטו מאכסניא שלו לביהמ"ד דהרבי הק' לשמוע תקיעת שופר, ובאמצע הדרך שמועו אשר בבית אחד תינוק בוכה, והלכו כולם לבית התינוק, ורצה הה"ק הר"ד להשאיר שם לשתק התינוק מוכייתו ואמר לו הה"ק הר"י זצ"ל, הגה הרבי הק' ימתין על בואכם, לכן תלכו אתם ואני אשאיר פה לשתק התינוק עד שתבוא אם הילד, וכן עשה,

ובעת שבא הרבי הק' לביהמ"ד לתקיעת שופר, שאל אם יש כאן ר' יצחק מוזאריק, וכל האנשים אשר הי' שמוח לא ידעו מי הוא, כי עוד לא הכירו שום אדם, עד שגפול בדעת הה"ק הר"ד זצ"ל בטח כוננת הרבי הק' על ר' יצחק שבא עמו, ושלח חסידים לבקשו בבית הילד ומצאוהו שם והביא אותו לביהמ"ד ולקחו אותו למקום הרבי הק', ושאל אותו הרבי הק' להאברך הק' הר"י זצ"ל, מה למד היום ובאיזה ענין נתקשה והשיבו שלמד הדין, קרוב פסול לעדות בין לזכות ובין לחובה בשלמא לזכות נחא אבל לחובה צריך טעם למה פסול, ואז שאלו הרבי הק' מה תרצת, ואמר שתירץ אף שהוא לחובו של קרובו בעוה"ז שיצריך לשלם, אבל זכות הוא לעוה"ב שגפטר מן העונש,

ואח"כ פקד הרבי הק' לתקוע שופר, ואמר הרבי הק' שהס"ט הביא חבילות עבירות לפני השי"ת ורצה לקטרג על ישראל ח"ו, והשיב השי"ת, מי מועיד בזה והשי"ת בעצמו לא רצה להעיד מחמת קורבה שנקראים בנים למקום, והס"ט השיב לחובת ישראל יכול גם השי"ת להעיד, ולחוב אף קרוב כשר, כן טען הס"ט,

אך לפי שתירץ הר"י זצ"ל מוזאריק נחא שאף לחוב אין להעיד כי זה נקרא ג"כ זכות מה שיקבלו עונש על עונותם ונשארים נקיים וזכים, לכן לא יוכל השי"ת בעצמו להעיד עליהם לענוש אותם, וצינה הרבי הק' לתקוע שופר:

(שיח שרפי קודש - ער"ה)

רבי אברהם מוקאליסק זצ"ל היה לו ביהמ"ד בטבריא ליד הים כנרת, פעם בראש השנה קודם התקיעות ירד וטבל בהכנרת ואחר מאד בחזירתו, אחר התפילה אמר להמתפללים, תדעו שכמה שאיחרתי כל כך לחזור מהטבילה, הוא מפני שכל התפילות של אנשי חוץ לארץ וארץ ישראל עוברים דרך ים כנרת, ואח"כ למוערת המכפלה, והות שאנשי חוץ לארץ לא שלחו השנה הרבה מועות להחזקת בני ארץ ישראל, לזאת לא רצה הים כנרת ליתן לעבור דרכו התפילות של אנשי חוץ לארץ עד שהבטחתי שמוחים והלאה אזרו לבני חו"ל שישלחו יותר מועות.

(אוצר ישראל דף כט)

הרה"ק ר' נפתלי הירצקא מראצפערט זצוק"ל בהיותו פ"א בצאנז יחד עם ידידו הרה"ק ר' שמואל פרענקל מודאראג זצוק"ל, התחבאו יחדיו בחדר אשר בו נכנס רבינו הקדוש הד"ח זצ"ל לפני תקיעת שופר להכין עצמו לתקיעות, וראו שהטח על צדו ובידו ספר אחד אשר בו עיין כל עת היותו שם.

כשיצא רבינו מחדר נגשו אל שולחנו וראו שהיה זה ספר בני ישיב, כמה ראו כן תמוה, אבל כמובן לא ספרו מזה לשום איש מפחדים שלא יתפרסם הדבר שהביטו אחרי רבם, והנה בעת הסעודה כאשר דחקו

עצמם לקבל שיריים מרבינו. שמועו שרבינו אומר כמדובר לעצמו, "החסידיים של היום מביטים אחרי רבם באיזה ספר הוא מתבונן קודם עבודת ה', מה להם לחקור בזה הלא מובן שבשעה זו אין מועינים רק בספר כזה שמוחברו היה בעל רוח הקודש ודבריו נאמרו ברוח הקודש".

(שפע חיים י"ג)

פ"א בר"ה בקאצק בעת ההפסקה אחר תפלת שחרית קודם תקיעת שופר עברו כמה שעות וכבר הי' סמוך לפנות ערב ועדיין לא הי' בא האיש האלקים הרבי הק' [מוקאצק זצ"ל] אל התקיעות, ונעשה רעש בביהמ"ד ובתוך כך בא הרבי אל התקיעות.

ונודע אח"כ סיבת האחור יען כי בעת ההפסקה הלך גם חתנו העילוי הצעיר [בעל אבני נזר מסאכטשוב זצ"ל] להכין עצמו לתקיעות שופר וישב ללמוד בעיון סוגיא דשיקול הדעת בהחדר שסמוך להיכלא דמלכא של חותנו העיר וקדיש זצ"ל.

ויהי כאשר כבר הי' מוכן ועומד האיש האלקים לילך להתקיעות לבית מדרשו, עבר שם דרך חדר ההוא שלמד בו חתנו והוא מחמת דביקותו בלימוד התורה לא הרגיש בבואו ולא ראה אותו כלל, ולא הלך העיר וקדיש הלאה רק עמד שם כשיעור שעה ויותר ושמוע ללימודו. ואח"כ כשפסק רבינו הק' כרגע מועינו ראה את העיר וקדיש זצ"ל עומד עליו ורצה להפסיק מיד, אך הוא הקדוש אמר לו, בני חביבי, אם עדיין לא גמרת לימודך אמתין עוד ולא תפסיק באמצע.

והלך חותנו העיר וקדיש זצ"ל חזרה אל חדרו הקדוש כי הבין שמוחמת פחד ואימה מהדרת קדושתו לא יי' יכול לכונן לימודו ויתבלבל, וכן עשה שלמד עד גמור ענין ואז תיכף הלך עמו ביד לבית מדרשו. ומזה יכול לשער כל בר דעת גודל חשיבות לימודו בשמים גם אז שהי' צעיר לימים כי בודאי המתינו בשמים על התקיעות של הרבי העיר וקדיש מוקאצק וכל תיקון העולמות הקדושים הי' תלוי בו, ובכ"ז עיכב העיר וקדיש כל העבודה הק' בשביל לימוד תורתו בקדושה וטהרה.

(אביר הרועים אות נח)

פעם התחבא הרה"ק רבי יעקב הורביץ רבה של דיסלדורף בהפסקה לפני תקיעת שופר בר"ה בחדרו של מרן [הרה"ק משינאווא זצ"ל] שהלך קצת להציפט, ראה שרבינו לומד אז בהתלהבות ש"ע חו"מ הלכות טוען ונטען.

(דברי יחזקאל החדש)

סיפר לי הרה"ק ר' משה הענדלער שליט"א, שמועתי מהגה"צ מבילגורי זצ"ל כשסיפר לאבי (בליל הושיענא רבה תש"ד) בעיר פעסט, בראש השנה קודם התקיעות קרא לי אחי הרה"ק מוזאריק ושאל אותי האם הכרתי את ישראל ראווער, עניתי שכן, אמר לי אחי, ישראל ראווער היה פוסק בדין תורה ואמרת לי שלא יפסק דין תורה אלא אם כן ישאל אותנו תחילה, ועשה כדברי. פעם נזדמנה לו דין תורה שיהיה יכול להרויח בזה מכון הרבה מאד [גאר א סאך געלט, גאר גאר א סאך געלט] ואמרת לי שלא יקבל את הדין תורה, ושמוע בקולי.

והוסיף הגה"צ מבילגורי זצ"ל, יצאתי (מחדר אחי) וחשבתי מה היתה כוונת אחי כמה שסיפר לי דבר זה, ונזכרתי בענין אחר, שעמדנו פעם אצל אבי [מהר"ד מבעלזא] ז"ל כשעמד על הבימה לפני תקיעת שופר, אמר אבי, נחמן הירש שאל אותי, הרבי פוסק שאלות, מתי לומד הרבי, עניתי לו, כאשר הנני קורא פתקאות יש לי שיעור בחושן משפט. ואמר הגה"צ מבילגורי, הבנתי מזה, שקודם תקיעת שופר מדרבנים מעניני דין תורה. (שיח זקנים עמי ק"י)

אשרי העם יודעי תרועה

משל ששמעתי ממורי, למדינה שהיה להם גבור אחד, וצטחו עליו כל בני המדינה ולא למדו תכסיסי המלחמה, כי סמכו את עצמם על גבור המלחמה שהיה ציניהם, ואחר כך צעת המלחמה, שרצה הגבור להכין כלי זיינו, והשונא נתחכם וגנב ממנו כלי זיינו אחד לאחד, עד שלא נשאר לו צמה להלחם, וגם אנשי המלחמה שמכו עליו נלכדו עמו וכו' ודפח"ת,

וזוה יוצן (מהל"ס פ"ט) אשרי העם יודעי תרועה, ר"ל כשהעם אינם סומכים על הגבור רק הם עצמן יודעין תרועת המלחמה, ולא צאור פניך יהלכון לקראת המלך, ואינן סומכין על הגדולים בלבד וכו': (מ"י אמור דק"ד ע"ד, קדושים דק"ב ע"ג):

(בעל שם טוב)

או יבוא שיוזוק פיני ולשונוני רינה.

ראשי התיבות של הכתוב שיוזוק פיני ולשונוני רינה הוא "שופר", לרמז שלעתיד לבוא יתקע הקב"ה בשופר גדול לחירותינו ואז יתבוא שחוק פיני, ונזכה לזה בזכות מוצות השופר שאנו תוקעין בראש השנה.

(כ"ק טרן כהר"ש ז"ע)

שנהיה לראש ולא לזנב.

פירוש כי זה ידוע שיש כמה וכמה עולמות, וסוף של עולם עליון זה נעשה ראש לעולם התחתון שלמטה ממנו, ומלא שבכל עולם יש צחי' ראש שמשפיע לעולם התחתון והוא צחי' זנב לגבי עולם עליון שמקבל ממנו, וכן עד רוס המעלות (עיין ע"מ ש' מ"ו, ו). ומחמת זה צראש השנה רוצים ישראל לקבל שפעם מאור אין סוף צ"ה בעצמו שהוא המשפיע לכולם ואינו מקבל מוולמו כלום רק שהוא משפיע לכולם.

וע"כ אנו מתפללים "שנהיה לראש האמיתי- ולא לזנב" שהוא מקבל מעולם העליון ממנו, רק נקבל מאור אין סוף צ"ה שהוא רק צחי' ראש לכל העולמות. הש"ת יזכנו לקבל ההשפעה מצחי' ראש העליון שפע צרכה והצלחה, אכ"ר. (עיין קדישין)

הבולך...

אחד מתלמידי הרה"ק ר' מרדכי מלעכוויטש נזכרן לו להיות בראש השנה ביריד לייפציג, והיות שדרכו הי' הכל שנה להיות אצל רבו בר"ה ועכשיו נמצא בין אנשים אשכנזים מזה שלא היה רגיל עד כה, ונפלה ליו כבודת גדולה עד כי לא היה ביכולתו לפתוח פיו להתפלל, ויעמוד כאבן דומם בטמוטום הלב ובעצבון רוח כאלם,

והנה פתאום נשמע קול באזניו קול רבו הקדוש בזעקו "המולך" לפני העכוז, ויתעורר התלמיד מאלמותו, ויפתח לבו ומוחו והיה לו הארה גדולה, ויתפלל כדת כראוי וכנכון כבכל שנה אצל רבו הק', וכאשר בא אח"כ אל רבו ונכנס אל הקודש פנימומה לקבל שלום אמר לו רבו: "נשמע פתגם המולך", אז א איד זאגט "המולך" נשמע גם בלייפציג.

(סיפורי טעש)

אלקי אברהם וגו'.

עלה על לדעתי עוד בימי חורפי לומר אשר הזכות אבות ואמהות שאנחנו מזכירים ומועוררים בכל עת ובכל התפילות בהימים הללו, הוא, כופני שבאמת עולה מוספרן של אבותינו אמהותינו למוספר רא"ש השנ"ה מנוש, להורות שבזכותן אנחנו נזכרין לטובה בראש השנה ונכתבין תיכף לאלתר לחיים ולשנה טובה, לפיכך אנחנו מועוררין זכותן ביים ההוא.

(צבי לדיק)

למעןך אלקים חיים.

הנה בימים הקדושים הבאים אנו מבקשים זכרנו לחיים וגו', כתבנו בספר פרנסה וכלכלה, וכבר כתב בתיקוני זוהר 'צווחין וכו' הב לנא חיי הב לנא מזונא, אבל תניצל נפשנו להמליץ בעדינו כי תכלית של המבוקש לא למעננו לעד נפשינו בחיי ותענוגי עולם הזה, כי נפשנו יודעת מאד שכל עמל אדם לפיהו הכל הבל ורעות רוח וכל הבשר חציר וגו', אבל סיבה התכליתית של הבקשות שנחיה ונירש טובה וברכה בעולם הזה, הכוונה לעבוד בהן את הבורא יתברך שנהיה מופנה לעסוק בתורה ועבודה ולעשות צדקה וגמול חסד וכהנה וכהנה למולא ריצונו יתברך, ואם כן סוף סוף של הבקשות שהם לנו על עניני עולם הזה על קוטב אחר יסנו למען שמו יתברך, וזה שאנו אומרים זכרנו לחיים כתבנו וגו' למענך וגו'.

(ייטב לב)

למעןך אלקים חיים.

ויש לפרש נוסח כתבנו בספר החיים למענך אלקים חיים, חכי, שאנו מבקשין מלפני הבורא יתברך שמו, כתבנו בספר שאתה כותב בו אותם בני אדם שהם חיים למענך אלקים חיים, דהיינו צדיקים גמורים שכלל מעשיהם לשמו יתברך. וכן יהי רצון מלפני אבינו שבשמים, שברחמי ובחסדי הגדולים, שיעזור לכל ישראל, ובכללם לי, שנחיה חיים כרצונו.

(הגה"ק מנוטשאטש ז"ע)

ובכן הן פוזרך ה' אלקינו על כל מעשיך ואימתך על כל מזה שבראת וייראוך כל המעשים וכו'.

וכי אנו בעצמנו כבר מושרטטים ביר"ש, עד שאין לנו אלא להתפלל על שאר האמונות שיהיו מוצינים ביר"ש. אלא שאחז"ל כל המתפלל על חברו והוא צריך לאותו דבר הוא נענה תחילה, ולפיכך מתפללים אנו על אחרים, כדי שנענה עי"ז אנו בעצמנו ונושע ביר"ש.

(הגה"ק רבי חיים מנצנז ז"ע)

וידע כל פעול כי אתה פעלתו.

אצל המגיד הק' ממועזריטש ז"ע היה המנהג שבשבת זוי"ט היו גם החבראי קדישא אוכלים אתו יחד בשולחנו הטהור, ופעם אחת בליל ראש השנה וכולם ישבו כבר ליד השולחן והנה נקום הרה"ק הבעל התניא ז"ע עומד פניו כי לא בא עדיין אל השולחן,

וישלח המגיד אחריו אל הקלויז לראות היכן הוא, ודרכו של בעל התניא היה להתפלל אצל השולחן, וימצא אותו השליח כשהוא שוכב על הקרקע ובשתי ידיו אחז בשתי הרגלים של השולחן וקורא וחזר: וידע כל פעול כי אתה פעלתו ויבין כל יציר כי אתה יצרתו, וחזר השליח וסיפר להמגיד

זי"ע את אשר ראה, ויאמר הכנ"ד עליו כי הגיע לכודריגה שגם לדומם נתן חיות להתבונן ש'ה' פעלם ועשאם.

(גר ישראל)

זכרנו לזויים בולך זופין בזויים כו'.

להודיע על פי משל ומליצה, אם אחד רוצה ליתן מתנה לחזירו ואין לו שום קטרוג ומסטיין על רצון הנתינה, אזי בזכרון בעלמא סגי, דהיינו שמה שמוציא מפיו ליתן לו המתנה אזי ככתובין וכמסורין דמי, אבל לא כן הוא כשיש כח המונעים נתינת המתנה מיד הנותן ליד המקבל, אז מן הנורח להכתב בספר חוק ולא יעבור, ואז יסתלקו ויכלו הכח המונעים מזה, כי אם לא יהיה רק דיבור אזי יסטיין הכח המונעים, אבל מכיון שכבר נכתב לחוק לא יהיה להם כח להסטיין, כי כבר נכתב לחוק.

זה כונת זכרינו, על דעת זה זכרנו לחיים מלך חפץ בחיים, כלומר לאותו המדה שאתה מלך חפץ בחיים, אזי אני זריך רק הזכירה לצד וזכירה לצד דיו. כי ידוע מה שהקדוש ברוך הוא אומר לטוב אפילו על תנאי אינו חוזר כמאמר חכמינו ז"ל (ברכות 1.) ומכל שכן כי יגזור אומר להיטיב לצניו בודאי לא יסוג אחור להפך עתה, כי עתה ה' לעולם תעמוד לטוב לצניו,

אבל למשמרת לדעת אלהים (שהוא מדת הדין) המתייצבים להסטיין זריך שתכתב בספר לחיים טובים לחוק ולא יעבור ואז יסתלק כח המונעים בעצמם כיון שכבר נחקק בספר לחיים.

וזה וכחזנו בספר החיים למענך אלהים, בעבור מדת אלהים, דהיינו דין כידוע דאלהים מורה על דין, דהיינו בעבור שיש בעולם מדת דין, דהיינו כח המונעים לכן בשביל זה אני מבקש שתכתוב בספר, ואז ממילא יסוגו אחור:

(קדושת לוי - לראש השנה)

ופרנסה טובה.

שנועתי כפי אדמו"ר מלובלין [ה"ה החוזה הק' מלובלין זי"ע] שאמר שהוא מתפלל על אדם שזיזשפע לו עשירות, ובהשפעה זו נשפע גם יראת שמים, כי שפע המקום ב"ה נכלל מכל טוב, וכשהקב"ה נושפיע לאדם טובה, בתוכה כל מיני טובות – אפילו יראת שמים.

(זרע קודש)

ובמלכותו בכל מושלה.

בעיר של הבית אהרן זי"ע היה הגאווענער (שר זמושל) גוי רשע, וחבית אהרן היה שולח לו כמה גולדן ע"י איש אחד בשם ר' נושה כדי שלא יבוא לבדוק הפעסער (פאספורט) של אנשי שלזנו שבאו על להיכנס הנוראים. פעם אמר המושל הנ"ל שבימים ראש השנה יבוא לבדוק את הפאספורטן, ומגודל עגבות נפש קיבל ר' נושה הנ"ל חום ונפל למושב, ושני ימים לפני ראש השנה אמר הבית אהרן להגבאי לך אל נושה לראות מדוע לא בא אלי כדרכו, ותקראהו אלי וכן עשה, ור' נושה אף שחיה לו חום הגיע להבית אהרן, וסיפר להרה"ק את כל מה שאמר המושל, אמר לו הבית אהרן: ראש השנה הוא כן 'ומלכותו בכל מושלה', ועוד יתגלה

מלכותו ית"ש בכל העולמות, וכן היה כי בליל ראש השנה הגיח ענינו המושל לישון וללא קם יותר כנויטתו.

(אוצר ישראל)

לבושו צדקה בעטתו קנאה.

לבוש הוא מוסך לגופו ממש, ומעטה הוא מבחוץ על הלבוש. זהו לבוש, היינו מצפנים, הוא לדיקה, כי השם ית' מה דעבד לטוב עבד, ומאחר לא תלא הרעות רק טובות, אך מעטה, מה שנראה לפעמים איזה פורענות רח"ל, היא מבחוץ, תוכחת מגולה ואזהרה מוסרת.

(ילקוט אוהב ישראל)

נאפך נקבה סתרו יושר.

צ"ס הרב מוה"ר ר' יהושע העשיל מאפטא ז"ל "נאפך נקמה" רק מבחוץ אבל "סתרו" מצפנים - הוא יושר וטובות וישועות.

(ילקוט אוהב ישראל)

לבושו צדקה בעטתו קנאה וכו' עצתו אמונה פעולתו אמת (שוזרית).

שמעתי לפרש צ"ס הרה"צ הקדוש מרוזין ז"ל על זה האופן, לבוש לדיקה, לפעמים רואים אנחנו אשר השי"ת מתלבש בצדקתו ועושה לדיקה ומסד לאדם להעניק מכל טוב, אבל יכול להיות כי 'מעטה קנאה', כי הוא עוטה צוה קנאה גדולה והעושר הוא לו לרעמו. 'נאפך נקמה', ולפעמים הוא קל קנא ונוקם, אבל 'סתרו יושר' להיטיב אחריתו. ולזה 'עצתו אמונה', העצה הטובה היא, שיאמין בה' ויאמר 'פעולתו אמת' וידיק ה' בכל דרכיו, והכל הוא לטובתו שידע האדם להיטיב את דרכיו.

(שמועות טובות)

לטהר זוסיו ביום דין.

זמן התקיעות התקרב, הכותח בבית המדרש גבר מרגע לרגע, המוני החסידים, שנהרו לקראת יום הדין לסטולין, ציפו עתה לרבם, הרה"ק רבי אשר נוסטולין, כי ישלים את הכנותיו, יצא מחדרו, וישבו למקומו לפתוח בסדר התקיעות, כמנהגו בכל שנה. אולם הפעם השתהה הרבי בחדרו יתר על המידה. כבר עברה רבע שעה, חלפה גם חצי שעה, שעה תמימה, ועדיין פני הרבי אינן נראות. דבר כזה מעולם לא קרה, ודאגה התגבבה ללב החסידים.

לפתע נראה שמושו של הרבי נופלם לו דרך בין החסידים הצפופים, פונה לעבר כותל המזרח ולחש דבר מה באזניהם של שניים מנוכדי החסידים. חורון הציף את פני השניים, והם ניהרו ללכת בעקבות השמוש ויצאו מבית המדרש.

חרושת של השערות וניחושים התפתחה במקום, "גזירה קשה מרחפת על הציבור" אמרו אלה. "אולי הרבי אינו חש בטוב?" הביעו אחרים את חשישם. "אסון ארע בביתם של שני החסידים" ועוד כהנה.

חלפה לה עוד נחיצת השעה, ולפתע נשמוע רחש בקהל. הכל כיוונו מבטיהם לפתח בית המדרש, וזה המחזה שנגלה לעיניהם: ראשון יצעד השמוש, שרכזו בתנועת יד מרגיעה כי בעוד רגע קט יכנס הרבי ויתחילו

התקיעות. אחריו צעדו שני החסידים הנכבדים, רצינות רבה נסוכה על פניהם.

כעבור דקה הופיע הרבי בכבודו ובעצמו, פניו זוהרו באור עילאי והוא נראה כמורחף בעולמות עליונים. אך הרבי לא היה לבדו. הוא פסע שלוב-זרוע עם צעיר, שנראה נכרי, חובש כובע מיצחיה על ראשו. בעיניים מושפלות ובברכיים מושלות פסע הצעיר עם הרבי עד למוקומו, הרבי הגיש לו מוזור-תפילה והחל להתקין את עצמו לקראת התקיעות.

"שלויומה" עברה לפתע המילה מפה לאוזן והרטיטה לבבות. "שלויומה", מלמלו החסידים, והאזיר הדחוס מוליך נעשה טעון עוד יותר.

אחר כך באו התקיעות ולאחריהן תפילת מוסף. כל אותו זמן נשאר הענין בגדר תעלומה. התעלומה גברה עוד יותר נוכח העובדה שבמושך כל התפילה עמד שלויומה ליד הרבי וכל גופו רועד מבכי. מה כוונתו מאחורי כל זה?

רק בתום התפילה החלו הפרטים מטריפים זה לזה והתמונה המלאה נתבהרה והלכה. שלויומה היה בנו של אחד החסידים, בתחילת דרכו היה ילד חביב ומוכשר שכל מוכרו צופים לו עתיד גדול בתורה ובראה. אחר כך – בחור עילוי ושקדן, מוהסוג שכל אב ואם חומדים כחתן לבתם.

שלויומה היה כבר בשלב שדובר בו נכבדות בשעה שארע המפנה. זה היה בראשית השנה החולפת, כאשר נודע כי שלויומה הלך שבי אחר רוחות הזמן והאידיאולוגיות שמוכרו נואמו הככרות לחמונים, ופרק מעליו עול תורה ומוצוות. את שברון הלב של הוריו אין צורך לתאר, לא הועילו כל התחנונים ונסיונות השכנוע, שלויומה היה נחוש בדעתו להשליך מאחוריו גוו את עברו המופאר ולדבוק בדרכו החדשה.

תחילה היה הדבר לשיחת הבריות, אך אט-אט נשתכח הענין מלב האנשים, כחלוף כמה חודשים סיפרו כי שלויומה שינה את הופעתו לגמרי, נקשר לחבורת צעירים מוסויכות, ולפרנסתו החל לעבוד בנגרייה שבקצה העיר.

הבוקר, כשפנה הרבי לחדרו להתכונן לתקיעות, השתהה שם ארוכות. כעבור כשעה יצא מחדרו, אפוף שרעפים, הוא פנה לשמושו ושלווה לקרוא לשני החסידים הנכבדים שבשמום נקב. בבואם אליו אמר להם הרבי: איני יכול לגשת לתקיעות בלי האברך שלויומה, שסר מהדרך, צאו עכשיו העירה וחפשו אחריו בכל מקום עד שתמצאוהו. אמרו לי כי אני קורא לו וכי לא אתקע היום בשופר עד אשר יבוא לכאן.

מתחים ובחולים נחפזו שני החסידים לקיים את מציאת הרבי. הם חיפשו בכמה כתובות, שאלו וביררו, עד שהגיעו לפתח הנגרייה שבקצה העיר. תחילה התקשו לזהות את שלויומה בין שאר עובדי הנגרייה, אול התדהמה שאחזה בו למראה החסידים הלבושים חג – הסגירה אותו.

"הרבי יושב בחדרו ומוצפה לך. הוא ביקש למסור לך כי לא יצא היום לתקיעות בלעדיך" הודיעו לו והמתינו בחשיש כבד לתגובתו.

פניו של שלויומה החווירו והסמיקו חליפות. "תקיעות" מלמלו לעצמו, "תקיעות"... החסידים היו עדים למאבק האיתנים שהתחולל אותה שעה בגפשו ושהשתקף במראה פניו ובתנועות גופו.

לאחר דקה ארוכה כנצח של שתיקה רוויית כותח – השליך לפתע שלויומה את פטישו מידו, הסיר מעליו באחת את סינרו ופרץ החוצה בריצה. כשהגיע שלויומה לחדר הרבי כבר המתין לו הרבי על המפתח וקידמו בפנים מאירות, הוא לא אמר לו מילה, רק לקחו בזרועו ונכנס עמו לבית המדרש. שלויומה נשאר גם ביום השני של ראש השנה ובעשרת ימי תשובה וביום הכפורים. שוב לא עזב את בית המדרש.

(סיפורי חסידים מועדים, יט)

לכובש צדקות ביום דין כמוזל עונות בדיון.

על פי דברי הרמ"ע מפאנו, עני ועשיר שבאו לדיון אומרים הבית דין לעשיר הלבישוהו לעני כמותך, לבל יסתם טענות העני, והנה לבושו של הקב"ה כביכול הוא כשולג חיור, ואנו לבושים שחורים מועונות שבידינו וכשאנו באים בדי עם הקב"ה כחייב הקב"ה להלביש אותנו כלבושו, וא יהיה חטאינו כשנים כשולג ילבינו, וזהו ללבוש צדקות ביום דין, היינו ע"י שהקב"ה מלביש אותנו, על ידי זה למוחל עונות בדיון, כי כל החטאים כשולג ילבינו.

(נמח דוד)

אבינו מלכנו הרם קרן ישראל עמך.

צסס הרב הצדיק הקדוש מגיד משרים מקאזניץ ז"וק"ל צדך צמות, דהנה איתא צגמרא (פסחים פז:) לא הגלה הקצ"ה את ישראל לצין האומות אלא כדי שיתוספו עליהם גרים. והענין הוא כמו שנותן מעות לחזירו שיתן לו רווחים. והנה דרך צני אדם אם הלוה הוא איש צטוח אזי מלוה לו מעותיו ויניח אצלו מעותיו על זמן כדי שיעלה לו רווחים, ואם הלוה אינו איש צטוח גם על הקרן, אזי מוצע את הלוה שיתן לו מהר הקרן, ואף אם הלוה מצטיח לו שיתן לו רווחים אינו משגיח על זה כיון שהקרן אינו צטוח.

והנמשל מוצן, כיון שישראל צעונותינו הרבים צהגלות נשקעים צין האומות וצכל יוס הולכים ודלים הן צנפס והן צגוף ולומדים ממעשי הגוים כמאמר הקרא (פסלים קו, לה) 'וימערצו צגוים וילמדו מעשיהם' אם כן כשהקרן אינו צטוח אינו רוצה צהרואים והגרים המה הרווחים להקרן. על כן אנו מתפללים הרס קרן ישראל עמך, רצ"ל כיון שהקרן, היינו ישראל צענמס, אינס צטוחים. אם כן פדה אותם, כדי שלא יפסיד ח"ו הקרן דהוא ישראל, ואל תשגיח על הרווחים.

(טעמי המנהגים, עניי ר"ה, קונטרס אחרון אות משי"צ)

אבינו מלכנו הרם קרן ישראל עמך.

שמעתי צסס זקני הרה"ק מרוזין ז"ל שאמר צדך צמות, אחרי שיש ירידת הדורות גדולה מאד, וקשה לייחל שעוד יתכשרו הדורות, ועל כן קשה לצפות ריות, והלואי שינצל הקרן, וזהו 'הרס קרן ישראל עמך' - שינצל לכל הפחות 'הקרן' צמהרה צימינו, אמן.

(כמ"י אלמור הרה"ק רמ"ל מפסיסחא)

בוזודש השביעי באזוד לזודש וכו'.

וצמדרש (ויקרא פ"ט) כי אעשה כלה צכל הגוים אשר הדחתיך שמה. או"ה שהן מכלין שדומיהן (פ"י מ"כ שקורין אותה כולה ואינס מניחים פאה) אעשה כלה. ואומך לא אעשה כלה אצל ישראל שאין מכלין את שדומיהן כד"א לא תכלה פאת שדך לא אעשה כלה וכו' אימתי צחדש השביעי. ולכאורה קשה מהענין מלוה זו לזכות צדין צרי"ה ולמה נקט דוקא פאה. וי"ל כך דהנה ישראל אם נתפס צעצירה ר"ל לצו צל עמו ואינו ממלא תאומו כי יודע צלצו שאסור לו לעשותה עפ"י התורה לכן נשאר עדיין רושם קדושה צקרצו שיוכל לשו צתשובה. אצל או"ה שממלאים תאוטם צכל לצס לפי שאין להם שום מניעה לפיכך רחוק הוא שישו צזה מאמר המדרש או"ה שהן

מכלין שדומיהן לפי שאינם מחויבים להניח פאה להכי אין להם מניעה ויכולין לקצור כל השדה והוא הדין בכל דבר שעושים אין להם שום מניעה ועושים בכל לבם לכן אעשה כלה. אבל ישראל שאין מכלין את שדומיהן היינו כיון דהתורה מונעת לקצור כל השדה יש להם כח המונע אותם לקצור כלו דמחויבים עפ"י התורה להניח פאה. וכן בכל דבר יש להם מניעה עפ"י התורה מה שלא לעשות נמצא אפי' אם ישראל נתפס בעצירה ר"ל מחמת כח המניעה לבו כל עמו לעשותה בכל תאמת לבו. עי"ז נשאר רושם קדושה בו שיכול לשוּב בתשובה. לכן לא אעשה כלה. ולאשר צרי"ה הוא זמן התעוררת תשובה אמר המדרש זאת כאן, להודיע שיש מקום לכאוף מישראל לשוּב בתשובה ויתחזק את עצמו לעשות תשובה שלמה ושצריך לראות בכל הדברים שהם שלא קדין למונע א"ע בכח התורה לקיים הדין תורה.

(דברי יחזקאל)

והוכיזו אברהם את אבימלך על אודות באר המים אשר גזלו עבדי אבימלך ויאמר אבימלך לא ידעתי בוי עשה את הדבר הזה וגם אתה הגדת לי וגם אנוכי לא עיבתי בלתי היום.

הנה יש שלושה זמני סגולה לבקש על הפרנסה. בפסח, כי בו העולם נידון על התבואה, בשבועות שאז העולם נידון על פירות האילן, ובר"ה שבו כל באי עולם עוברין לפניו כבני מרון, ובה י"ל "והוכיח אברהם את אבימלך" שאברהם התווכח עם מלך מלכי המלכים הקב"ה "על אודות באר המים אשר גזלו עבדי המלך" המה אוננות העולם שנקראים עבדים שגזלו את שפע הפרנסה מישראל ומדוע לא נמוצא השפע אצלם.

"ויאמר אבימלך" השיב לו הקב"ה "לא ידעתי בוי עשה את הדבר הזה" וכי איני יודע מדוע נגזר הדבר, הרי "וגם אתה ללא הגדת לי" רמזו על פסח שזוהא שעת אמירת ההגדה וכמ"ש והגדת לבנך, "וגם אנוכי לא שמעתי" רמזו על שבועות שזוהא שעת אמירת עשרת הדברות שפתח באגוד"י, ובשני זמנים אלו לא בקשו ישראל על הפרנסה,

"בלתי היום" הרת עולם, הרמזו על ראש השנה שרק אז בקשו על הפרנסה ונחמת זה נמושך להם החסרון.

(אהבת שלום)

ותלך גם הוא וגו' ואת בעכב (בראשית כב, כד).

פעם כשיצא הרה"ק מרוזין זי"ע השליך לפתע את ראשו מאחוריו כדרכו בקודש וישב כך זמן ממושך בהתפשטות הגשמיות. וכאשר התעורר אמר: איך זאג, "ואת מעכה" איז ר"ת וידוי א'חר ת'שובה מ'געת ע'ד כ'סא ה'כבוד.

(אדמו"ר מצאה"ש זוק"ל)

הזוהר ז"ל (פיוט וכל באמיינים).

פירוש, חומך את אומיות חיים, חי-ים. "יס" גימ' כל, ונעשה צירוף "כל חי" ממצבת חיים, וזה החומך חיים ל"כל חי".

(דברי חיים, סייאטין)

הטוב ובטיב לרעים ולטובים (פיוט וכל באמיינים).

הרבי ר' צוים ז"ל פירש, שזה נמר על בני אדם שפעם הם צנחנית רע ופעם הם צנחנית טוב. [אלו שלפעמים המה רעים ולפעמים המה טובים].

הטוב ובטיב לרעים ולטובים.

ולכאורה היה צריך לומר צהיפך לטובים ולרעים. ואמר הרה"ק מאפטא ז"ל הפירוש: שהוא מטיב לרעים צעני עצמם כנצזים ושפלים, שיודעים שמקצרים בעצודת השי"ת. ואפילו לטובים, לאו שנראה צענייהם שיואלים ידי שמים בעצודתו ית', והם מן הטובים, אפילו לאותם הוא ג"כ מטיב. וצריך להדבק בדרכו כמאמרם ז"ל (שבת קלג:) מה הוא רחום אף אתה רחום וכו' ולהיטיב לכל ולקרב אותם לעצודתו ית'.

(בגדי ישע פ"ד)

הטוב ובטיב לרעים ולטובים (פיוט וכל באמיינים).

שמועתי מזהסיד ר' שלום באביטש ע"ה מנארדיטשוב ששמעו מזהסיד ר' שעפטיל ז"ל, שעמד פעם בערב ראש השנה לפני אדמו"ר מרוזין כשהלך להתפלל, ובאו רינדארעז (מוכסנים) לקבל שלום.

ועמד אדמו"ר ואמר: מיר וועלין מוארגין זאגין "הטוב ובטיב לרעים ולטובים". פאר וואס קימט נאך דיא רעים פריהער. נאר סי דא יודען וואס אז סיקימט חמושה עישר באב הייבין זיי האן הארוען אויף ימים ימים נוראים, סי דא יודען וואס הייבין אן ר"ח אלול, סי דא פין חצי אלול, פין די ערשטע סליחות. סי דא נעביך יודען וואס שטייען ער"ה ביז דריי אזייגער מיט דיא קעלבליק, או דערמאנען זיך ס'איז מוארגין ראש השנה, ווארפין זייא אוועק דייא קעלבלעך אין פארן אין שטאט אריין. זאגט דער אייבישטער, זיי זאלין שוין האבן א גוט יאהר עכ"ל. [=מחר נאמר בתפילת ימים נוראים "הטוב ובטיב רעים ולטובים", ולכאורה לא די בזה שהוא מטיב "לרעים", האם מוגיע להם זאת עוד קודם "לטובים". אמנם, יש יהודים המתחילים כבר בחמושה עשר באב להכין עצמם בעבודה לימים הנוראים, ויש שמתחילים בראש חודש אלול, ויש מחצי אלול, ויש מיום הראשון של ימי הסליחות. אבל ישנם כאלה שעומדים עוד בערב ראש השנה עד השעה שלש לפנות ערב עם העגלים שלהם בשוק, אבל כשנזכרים שמחר ראש השנה הם עוזבים את העגלים וממחרים לנסוע אל הער לראש השנה, אזי אומר הקב"ה ומברכם שתהיה להם שנה טובה]. ור' שעפטיל ז"ל הוסיף ואמר, שחקר וגודע לו כי לרינדארעס הללו היתה באמת שנה טובה מאוד.

(תפארת ישראל)

כמה יעברון וכמה יבראון.

כמו שאמר הרה"ק מאפטא זללה"ה: "כמה יעברו" (=יעברון) כמה עקרות יהיו נפקדות ציוס הזה "וכמה יבראון" כמה יתברכו בצריאות ויתחזקו לתורתם ועבודתו ית"ש.

(עקדת יצחק, ליהי"פ)

אני ראשון ואני אחרון (ישעיה בוד, ו).

פירש הרה"ק רבי ישראל מרוזין ז"ל אני מהווה הכל, והייתי צריך להיות אללכם ראשית כל, ולצוקף "ואני אחרון?!"

(אור הגנוז)

אם כבנים אם כעבדים (בוסף לר"ה).

פעם אחת כשהיה בקאמיניץ צראש השנה, בא להיכב אל השלחן צאימה גדולה. והתחיל לומר: "אם כבנים אם כעבדים", פי' השי"ת אומר לישראל, אם תהיו לי כעבדים נאמנים לעבוד אותי, אז אהיה לכם כאב לבנים. וישראל אומרים להשי"ת, אם תהיה לנו כאב לבנים, נהיה אנחנו כעבדים נאמנים לאדוניהם.

ופסק, וישב צעומק מחשבותיו הטורחות מלא פחד מהדר גאווה, ופתח ואמר: רבש"ע אני מכיר אותך זה שלושים שנה שאתה מנהיג את העולם דיון, נו האסקט עפיס גוט געמאכט (=האם הועיל הדבר). אני אומר, מוטב שתשפיע להעולם שפע וצרכה וכל טוב, ואז יהיו ישראל יכולים לעבדך צהרחה. ואם אין אתה רוצה לשמוע לי מה אני עושה צוה העולם.

(בית ישראל)

באין בולייץ יושר בוול בוזיד פשיע כו'. וכו', תגיד ליעקב דבר זוקב ובשפט.

ופירש ע"ז הגה"ק מוהרש"ה ז"ל הרצי מאלכסנדר כי אם האיש הוא צחנינת אין כלומר צלי שום גיאות ח"ו הוא רק ממליצים עליו יושר, מול מגיד פשע כלומר שמגיד פשע יכרת מלהגיד פשע רק תגיד ליעקב דבר חוק ומשפט כלומר דינים שבניי צריכים פרנסה כי עמך ישראל וכו' כי חוק לישנא מזוני ודפח"ח וד"ל: (שי"ת שרפי קודש)

באין בולייץ יושר בוול בוזיד פשיע תגיד ליעקב דבר זוקב ובשפט וכו'.

שמעתי צסם הצדיק המגיד מקאזניץ, על מאמר באין מליץ יושר כו', היינו שח"ו גברו העוונות עד שאין מליץ יושר, תגיד ליעקב דבר חוק ומשפט, דהיינו שתמשך הסליחה ממקום גבוה, מצחנינת למעני למעני, כמו צדצר חוק ומשפט, אשר באם כל הסנהדרין מחייבין ולא נמצא שום מוכה הרי הוא פטור כידוע (ראה סנהדרין ג, א). לכן גם כן באין מליץ יושר כנ"ל יהיה נמשך הסליחה ממקום גבוה, מצחנינת למעני וכו', וממילא יהיה נמשך היחוד צבנים עם צני צנים, ויהיה וראה צנים לצנין שלום על ישראל (טהלים קמ, ו) אמן.

(שארית ישראל, וילעדניק)

באין בולייץ יושר בוול בוזיד פשיע.

אם רואה ומצין האדם שאין עליו מליצה ישרה ח"ו, מה עצמו, מול, יעמוד עצמו כציכול לנוכח פני ה', מגיד פשע, ויאמר כל פשעו ויתודה על כל חטאתיו צינו לצין קונו, ויאממר חטאתי עויתי פשעתי, כואת וכואת עשיתי, ואתה צרחמיך סלח לנו, ואז צודאי השי"ת שהוא אב הרחמן יכפר ויסלח לו.

(הרה"ק ר' מנחם נחום ממאקריב זוק"ל, מאורי אור)

באין בולייץ יושר בוול בוזיד פשיע תגיד ליעקב דבר זוקב ובשפט.

ועל זה אמר כ"ק מוהרש"ב ז"ל מפרשיסחא וכי יש ישראל שאין לו גואלים וקרוצים והיתכן שלא יהיה שום מליץ יושר וטוב עליו רק אמר צלשונו הקדוש והטהור כי באין מליץ יושר רק כולם משטיינים עליו חוב שחייב ממילא הוא זכאי צדינו כן הדין מצואר צשלחן ערוך וצכל הפוסקים תגיד ליעקב חוק ומשפט שינא זכאי עכל"ק ודפח"ח והמצ"י: (האדמו"ר מקראשנעווין ז"ל):

(שי"ת שרפי קודש)

באין בולייץ יושר בוול בוזיד פשיע.

אם רואה ומצין האדם שאין עליו מליצה ישרה ח"ו, מה עצמו, מול, יעמוד עצמו כציכול לנוכח פני ה', מגיד פשע, ויאמר כל פשעו ויתודה על כל חטאתיו צינו לצין קונו, ויאממר חטאתי עויתי פשעתי, כואת וכואת עשיתי, ואתה צרחמיך סלח לנו, ואז צודאי השי"ת שהוא אב הרחמן יכפר ויסלח לו.

(הרה"ק ר' מנחם נחום ממאקריב זוק"ל, מאורי אור)

אדם יסודו מעפר וסופו לעפר (פיוט ועתנה תוקף).

שאלו את רבינו החידושי הרי"ם מה טעם צוכים הצניות כשאומרים אדם יסודו מעפר וסופו לעפר, הלא לקדמותו הוא חוזר. אמר: אמנם אדם נולד מעפר, אבל ניתן לו הכוח שיעלה את העפר למעלה עליונה, ולרוב האינו ממלא תפקידו כראוי וחוזר לעפר, ועל כך יש לצכות.

(חידושי הרי"ם עה"ת)

ועל ידי עבדיך הנביאים כתוב לאמר.

הרה"ק רבי יחזקאל נקאזמיר זי"ע היה נודע ונפורסם בכל העולם לבעל רוח הקודש, ובעיקר ראו רוח קדשו בעת שנתן ברכת הפרידה כשהוא מוסתכל על ידיו הק'. ופעם אחת בעת שנתן ברכתו לגדול אחד, ובאותה שעה הביט הרה"ק על ידיו הק', ותמוה האיש כואד על זה, והרהיב עוז בנפשו ואמר: רבי, נפשי בשאלתי לדעת, למה הרבי מוסתכל על ידיו. והשיב לו: הלא נאמר ועל ידי עבדיך הנביאים כתוב לאמר, דהיינו ש ידיהם של הנביאים הי' כתוב מזה שייאמרו.

(ישא ברכה)

העיקר הוא ביום הקדוש הבעל"ט הוא לראות לתקן הכל בתפילה כי בתפילה יש תיקון כל הענינים עניני הגוף ונפש לשפוד נפשו לפני ה', הרוצה יוכל להבין ולהרגיש כל הנוקונות, אך אין צורך לזה רק להתקשר ולכוין פירוש התיבה.

(בית אהרן)

משול כזורס הנשבר.

כאשר הלך פעם אחת בליל חג הסוכות הרה"ק רבי אברהם מטריסק זי"ע אל הסוכה, נשאר על עמדו במפתן הסוכה זמן רב ולא נכנס לפנים, וכל האנשים שעמדו אצלו ראו כן תמוה. פתח הרה"ק את פיו ואמר: בבואי קרוב אל הסוכה עלה במחשבותי: הן זה לא מוכבר אמרתי בתפילת ימים הנוראים "משול כזורס הנשבר" היינו שהאדם נדכוה לכלי חרס, ואם כן אפוא איך הותר לי להכנס לסוכה, הלא לפי הדין אסור להכניס כלי חרס אל הסוכה, אך נולכתי שהרי אמרו חז"ל שיכלי חרס אין להם תקנה

(מאורי אור)

אלא שביירה", ועל כן נשבור לבבנו לפני השם יתברך ולב נשבר ונדכה לא יבזה, ואז נוכל להכנס אל הסוכה.

אין קצבה...

הגה"ק רבי אליעזר מדיזקוב ז"ע עמד בקשרי ידידות עם מורן הדברי חיים מוצאנז ז"ע, פ"א חלה ר' אליעזר'ל זהורע לו מאד והיה מסוכן ל"ע ושלח למחותנו הד"ח ז"ע שיבוא לבקרו, ובבואו צ"ה שייצאו כולם מחדרו, וייצאו כולם חוץ מבתו מרת בילא אלמנת הרה"ק רבי מאיר נתן ז"ע (בן מורן הד"ח שנקטף בדמי ימיו) שעמדה אחרי הארגז ומכנה נודע שיחתם הק', ר' אליעזר'ל פנה אל הד"ח ואמר לו: מחותן הנני ירא מאד העתירו נא בעדי שיהיה לי רפואה שלימה. השיב לו הד"ח למה המחותר רוצה לישאר בזה העולם השפל הלא בעלמא דקשות י"טב לו ושם יפגוש עם אביו הרה"ק מראש"ן וכו', ענה לו ר' אליעזר'ל: ולמה לא יחס מחותני על בניי שהם נשאים יתנונים בלי אב ומשענה. השיב לו הד"ח: וכי מה יעשה מחותני עם בניי כשיחי בודאי ישתדל עבורם שיישגו כסאות רבנות ובכן הנני מנטיח לכם שאשתדל שיהיה להם רבנות וקור פרנסה בכבוד. ענה ר' אליעזר'ל ואמר: ידע המחותר שבשעה שאני מזכיר בימים הנוראים "אין קצבה" ואני אומר "דרי מועלה עם דרי מטה" נעשה אז שמחה וצהלה בכל העולמות והפמליא של מועלה רוקדים "און פאטשן צו", וזאת השמחה יחסר למעלה, ענה הד"ח א"כ הדבר נלך למקוה, וכן הוה שהלך למקוה ופעל לו ישועה וחי אח"כ עוד ח"י שנים.

בעיר הסמוכה לפרמנישלאן היה גר איש עשיר תקיף ואלים שרצה להיות שליח ציבור ולעבור לפני התיבה בימים הנוראים. בני העיר לא היתה דעתם נוחה ממונו אבל התיירו ממונו לסרב לו ולעמוד כנגדו, מפני שהיה גבר אלים, נמלכו בני העיר ושלחו שליחים להרה"ק ר' מאיר מפרעמישלאן זצוק"ל לשאול לעצתו כדת מנה לעשות, השיב להם הצדיק, שבהיות ודרכם של בעלי התפילות מכל הערים הסמוכות, לבוא אליו קודם ראש השנה לחזכיר את עינם ולהתברך ממונו, ומסתמא יבוא גם "הבעל תפילה" שלכם, לכן אראה אז את אשר לפני ואדע מה לעשות.

וכך הוה, בערב ראש השנה כאשר בא אותו עשיר, "הבעל תפילה" נענה הרה"ק ר' מאיר מפרעמישלאן ואמר לו: שמוע בקולי, הנה יש שלש תפילות "תפילה למושה" "תפילה לדוד" ו"תפילה לעני", משה רבנו היה אנוס "כבד פה וכבד לשון" אבל הוא היה אבי הנביאים ורבן של ישראל. דוד המלך היה נעים ומירות ישראל והעני לבו נשבר ו"לב נשבר ונדכה אלקים לא תבזה". אף בבעלי תפילות של ימינו ישנן שלש מדרגות הללו, יש מי שאינו יודע נגן אבל הוא צדיק הדור ותפילתו היא בבחינת "תפילה למושה", יש מי שאינו כל כך צדיק אבל הוא מנגן נפלא ומכבד את ה' מגורו ותפילתו היא בבחינת "תפילה לדוד", ויש מי שאינו לא צדיק ולא מנגן אבל הוא עני ולבו נשבר ונדכה ותפילתו בבחינת "תפילה לעני".

והנה אתה, המשיך רבי מאיר, צדיק אינך, יודע נגן אינך, וגם עני ב"ה אינך, ואם אתה רוצה להיות בעל תפילה בימים הנוראים עלי להתפלל עליך שתבוא לאחת מושלש המדרגות שבבעלי התפילה, והרי תבין מאלף שלהתפלל עליך שתהיה פתאום לצדיק או לידע נגן הרי תהיה זו תפלת

שוא, איך לי עינה אחרת אלא להתפלל עליך שתהיה עני ותהיה תפלתך לפחות בבחינת "תפילה לעני".

העשיר נבהל מדברי הרה"ק ר' מאיר מפרעמישלאן, והבטיח לו שלא יהיה הבעל תפילה, רק שלא יקח ממונו את העשירות.

(ספרן של צדיקים)

לדאבוננו מוצי מאד אצל אנשים שמתבלבלים מגודל הפחד ואימת הדין, ומחכים כבר בכליון עינים שיעברו "הימים המתוחים הללו", וזו טעות מנוורה, דאדרבה ימי אהבה הם, כי מרחמי ה' אל עמו העניק לנו את הימים היקרים הללו כדי שנוכל לפעול ולזכות לשנה טובה ומתוקה, וכדי לשבר יותר את האוזן יש להסמיך מזה שמוספרים, על הצר ניקולאי שכידוע נהג בתדירות להחליף שמלותיו ולהתחפש בבגדי איכר, וכך הלך להסתובב אצל בני מדינתו כדי לשמוע מה דעתם על הנעשה במדינה. באחד הלילות נכנס לבית מרוח אחד, והצטרף לחבורה אחת ושוחח עמיהם על דא ועל הא, בין השאר שאל את חבורת היושבים, מה היו עושים אם המלך היה בא לבקרם, השיב הראשון שהיה מובקש לקבל אחוזה גדולה, השני ביקש ארמון גדול, והשלישי אמר שהוא היה מובקש סכום כסף גדול, ואילו הרביעי הגיב להם בזלזול "הרי המלך אינו נמוצא כאן, וא"כ תעשו לי טובה והניחו אותי לנפשי, ותפסיקו להטריד אותי בדברים בטלים..." והם לא ידעו שהמלך מדבר עמוהם. למחר קיבל כל אחד מהם ע"י שליח מביית המלכות כל אשר ביקש אתמול, זה קיבל אחוזה זה ארמון גדול והשלישי סכום כסף, ואילו האחרון שביקש מנוחה נשאר עם מנוחה זו, ולא קיבל עוד מאומה, כמובן שקשה לתאר את גודל אכזבתו וצערו, שהרי בהבל פיו יכול היה לבקש ככל העולה על רוחו, ורק עצלותו גרמה לו שלא יבקש כלום, אולם את הנעשה אין להשיב, וכך נשאר בעירום ובחוסר כל.

וככל המחזה הזה כמוש עובר עלינו בימי הרחמים והסליחות, שאין אנו מרגישים איך אנחנו עומדים ומסתובבים אצל המלך, ועל ידי בקשה אנויות מועומק הלב אפשר לקרוע ולבטל גזר הדין ולהפכו מדין לרחמים, ואם חלילה יבקש כעת מנוחה יהא כמועות שאינו יכול לתקן, רחמנא ליצלן. וזאת צריך לחזור ולהשריש היטיב בלבנו, שישום תפלה אינה נאבדת לעולם, ושכל תפלה ותפלה מוגיעה בסוף ליעדה ופועלת את פעולתה, לכן אף אם נדמה לו שאין תפלתו עושה פירות אל יתיאש מלהוסיף להתפלל, וכמו שאמר רבי חמא ברבי חנינא (ברכות לב): "אם ראה אדם שהתפלל ולא נענה יחזור ויתפלל, שנאמר (תהלים כג, יד) קוה אל ה' חזק ויאמץ לבך וקוה אל ה'", ופירש רש"י "קוה – והתחזק, ולא תמושך ירך, אלא חזור וקוה".

הנה בערב ראש השנה נקבצו ונלקחו... י"ד מאות נערים לבליק מבודד וסגור. למחרת, ביום א' דר"ה, נתפשטה השמועה בכל המחנה, שלעת ערב יקחו את הנערים לבית המוקד, ולהרבה אנשים שבמחנה היה להם בנם יחידם, אשר נשארו להם לפליטה... והמה רצו כל היום בראש מבוהל סביב לבליק הסגור, אולי יפתח איזה קרן אור להציל מושם את הנער היקר להם.

שנה טובה, עצר אותו הרבי ואמר לו "מה שאסור להתפלל על הפרנסה היינו רק לאדם שיש לו פרנסה ומבקש עוד, אבל מי שאין לו פרנסה כלל מותר לו להתפלל על כך בראש השנה..." ותפס בזה את מחשבתו שחררה עליו בשעת מעשה, והוסיף שבזה מודיק היטב לשון הוזה"ק "צווחין ככלבים הב הב" ולא אמר פעם אחד "הב", והיינו מפני דקאי על אלו שיש להם ומבקשים להוסיף עוד על מה שכבר ניתן להם.

(באר החיים)

¹ מספרים, שפעם באה קבוצת חסידים להסתופף בעל קדשו של הרה"ק רבי אשר מוסטולין ז"ע, אך שהו שם רק בשעת התפילה ואילו את הסעודות סעדו במקום אחר, משהבחין בכך הרה"ק מוסטאלין נענה ואמר בדרך צחות "חסידים אלו מתפללין כאן על הפרנסה – ואילו אכילתם במקום אחר הוא...". עמד שם החסיד רבי נתנאל רדזינר ז"ל [קנינו של החסיד רבי נתנאל רדזינר ז"ל מנבני-ברק, שהקים את בית המדרש לתורה ולחסידות "איש קודש", ומתו קיימת לעד] והרחרר לנפשו, הלא איתא בזה"ק שאין להתפלל על הפרנסה בראש השנה, ומאז א"כ קאמר להו רבינו שהם מתפללים כאן על הפרנסה, ויהי כאשר עבר החסיד לפני הרה"ק מוסטולין להתברך בברכת

...והנה נגיש אלי יהודי פשוט ואמר לי כדברים האלה: "רבי! הבן יחיד שלי נמוצא שכוח בתוך הנערים הנדונים לשריפה ויש בידי היכולת לפדותו. והיות שידוע לנו בלי שום ספק שהקאפוים יתפסו אחר במקומו על כן אני שואל מהרבי שאלה להלכה ולמעשה לפסוק לי הדין עפ"י התורה, אם אני רשאי לפדותו, וכאשר יפסוק כך אעשה..."

בשמועי השאלה הלז רעדה אחזתני לפסוק בדיני נפשות והשבתי לו: "ידידי יקירי, איך אוכל לפסוק לך הלכה ברורה על שאלה כזו? הלא גם בזמן שביהמ"ק היה קיים היתה שאלה כזו שהיא בדיני נפשות עולה על שלחן הסנהדרין, ואני כאן באושוויץ, בלי שום ספר להלכה, ובלי עוד רבנים אחרים, ובלי שום ישוב הדעת מרוב התלאות והצרות, והנה אם היה דרך הרשעים, להוציא מקודם הנפדה ואח"כ ליקח אחר במקומו, היה כקודם ליצדד קצת להתיר..."

כן הפציר בי מאד האיש הנ"ל בבכיה רבה, ואמר לי: רבי, אתם מוכרחים לפסוק לי כעת את ההלכה, ואני באחת מתחנן אליו, הרף נכונני בשאלה זאת, כי לא אוכל לומר לך לא דבר ולא חצי דבר, והוא מושיך ומפציר בי ואומר בזה הלשון: רבי, האם פירוש הדבר שאינך מתיר לפדות בני יחידי? אם לא – אני מקבל את פסק הדין באהבה.

ואני מתחנן על דבריו, והוא עדיין מנסה ומפציר בי להשיבו דבר ברור. כשרואה שאני עומד בשלי ואיני רוצה לענות לו דבר הלכה, ענה לי ברגש ובהתלהבות גדולה: רבי, אני עשיתי את שלי כפי שהתורה כוחיבת אותי לעשות. שאלתי את הרב שאלה, ורב אחר אין כאן, אם אין כבוד הרב יכול לענות שמוותר לי לפדות את ילדי, הרי זה סימן שאיננו שלם בנפשו עם ההלכה להתיר. שכן אילו היה מותר בלי שום פקפוק, בודאי היה עונה לי שמוותר, פירושו של דבר בשבילי כי אסור לי הדבר על פי ההלכה. הדבר מוספיק בשבילי ומכונן לי ישרף ילדי על פי התורה וההכח, והריני מקבל זאת באהבה ובשמחה, ואיני עושה דבר כדי לפדותו מושם שהתורה כך ציוותה!

לא הועילו כל דיבורי אליו, שאל ישית האחריות עלי. אך הוא הכפיל עוד הפעם דיבורים, בבכיה קורעת לב, וקיים דבריו ולא פדה את בנו

והיה כל היום יומא דר"ה הולך ומדבר לעצמו בשמחה, שזוכה להקריב את בנו יחידו לה', כי אף שיש ביכולת בידו לפדותו עכ"ז אינו פודהו מחמת שרואה שהתורה לא התירה לו לעשות כזאת, ויהיה חשוב לפני השי"ת כעקידת יצחק אבינו שהיה גם כן ביום ר"ה.

(הג"ר צבי הירש מייזליץ זצ"ל, שו"ת מקדשי השם סימן י"ד)

שובה ישראל עד ה' אלקיך (הושע יד, ב).

היינו שכל צרואי מטה ומעלה ומשרתי עליון ומלאכיו ושרפים וחיות ואופני הקודש עד כסא כבודו נריכים לשב צתשובה, וזה עד ה' אלקיך והבן.

אח"כ אמר עוד הפעם על עצמו: "שובה" אמה "ישראל", - "שובה עד ה' אלקיך".

שובה ישראל עד ה' אלקיך (הושע יד, ב).

פירוש, שהאדם נריך לשב עד ה' אלקיך, היינו עד החלק האלקי שצקרבו [וזהו 'אלקיך'], כי איהו שוטה המאצד כל מה שנותנים לו (מגינה ד,). ר"ל שמתאצד ח"ו ע"י עונותיו את החלק האלקי- בחינת מ"ה (כאה פ' קמא אופן ז')- שנותנים לו מן השמים, וזהו עיקר פירושו של תשובה.

(ע"ק, אור פני נדיקים ליקוטים אור פ"ט)

שובה ישראל עד ה' אלקיך (הושע יד, ב).

עשה תשובה טרם יתהפך מעונך מידת הרחמים- "ה'", למידת הדין - "אלקיך". (ע"ק, אור פני נדיקים)

שובה ישראל עד ה' אלקיך וגו' אמרו אליו כל תשא עון וקזו טוב (הושע יד, ג).

לכאורה אין הלשון מדויק, שהיה לו לכתוב אמרו אלו תשא כל עון. ונראה כי השי"ת נקרא כל, לפי שהוא כולל הכל- כל החסדים וכל הגבורות וגם הוא כל יכול. וזהו שאמר הכ' שובה ישראל וגו', ר"ל צתחילה תעשה תשובה גמורה דהיינו עזיבת החטא וידידי והכנעה כידוע, ואח"כ תבקש לפניו ית' צכל לצבך, ותאמר אליו צלשון זה, כל תשא עון וקח טוב, ר"ל אמה הקצ"ה ששמך כל, וזה מרמז שצריך לגדל ולחזק לכל, ואמה כל יכול, תעשה עמי ג"כ חסד ותשא עוני. וקח טוב, ר"ל אם תעשה כן מעומקא דלבא תקח מאתו תיקף כל הטובות, כי כל זמן שהאדם מלוכלך צעונות אינו יכול לקבל את השפע קודש.

(שפתי נדיקים- רימנו. ילקוט אהב ישראל)

שובה ישראל עד ה' אלקיך כי כשלת בעוניך (הושע יד, ב).

צסם אלאמור הרה"ק ממאגלינא זצ"ל, כי אלא"ז הרצ המגיד מקאזונין זצ"ל פירש ע"פ המצואר צרמנ"ס צהלכות תשובה (פ"צ ה"ג) מה היא התשובה וכו' ויתנחם על שעבר ויעיד עליו יודע תעלומות שלא ישוב לזה החטא לעולם עיי"ש. וזהו שובה ישראל עד ה' אלקיך, עד הוא לשון עדות, והיינו שה' אלקיך יעיד עליך שלא תשוב לכסלה.

(אמרי אלימלך, לשנת תשנ"ה)

יעווב רשע דרכו ואיש און מוושבותיו (ישעיה ה, ז).

דהנה לאשר יוכל אדם לתשוב צלצו דמדות רעות שיש צידו לשצר אותם ולתקנם מחויב לראות לתקנם. אצל מחשבות רעות שיעלו מעצמן צמחצתו איננו צידו לפיכך אין צריך לדחותן ויוכל לתשוב שאעפ"י שהוא צעל מחשבות רעות אעפ"כ, הוא איש כשר וישר. לכן אמר הכתוב יעווב רשע דרכו היינו שיעווב המדות רעות. ואיש כלומר מושל, און מחשבותיו היינו שמחשבות און שיש לו ימשול עליהם לדחותן ולסלקן ממנו ואם הולך צמחצת פחותים הוא סימן שאינו רצוי לה'.

(דברי יחזקאל)

אם תשיב בושבת רגלך עשות זופציר ביום קדשי וגו' (ישעיה נז, ג).

פירש הרה"ק מרוז"ן שאם האדם מקבל על עצמו צצבת תשובה לשב צתשובה שלימה, והיינו "אם תשיב משבת רגלך", אם תשוב מהרגילות שלך, אזי "עשות חפצך ציום קדשי", הקצ"ה מצטייח לו, אני אעשה את חפצך צמחילת העונות, ציום קדשי- היינו ציום הקדוש.

(כתבי הרה"ק ר"י צלר ז"ל)

יום הקדוש

ענין בוצות האכילה בערב יום הקדוש

בפסוק (בחדש השביעי בעשור לחדש תענו את נפשותיכם) (ויקרא טו, כט) [וענייתם את נפשותיכם בתשעה לזוודש וגו' (שם טו, לב) ואמרו חז"ל (יומא פא:)] כל האוכל בתשיעי כאלו התענה תשיעי ועשירי]. וקשה למה קרא הכתוב לאכילה עינוי, ומה טעם למצוה זו. ונראה דהוא על דרך מה שמצוה צום האר"י ז"ל דציום הכפורים אנו נוזים מלמעלה ממה שמלכדים נוזים והוא מונוי דאורייתא אכילה ממש.

והנה צאמת צאדם יש צכחו לשהות איזה ימים בלא אכילה, ויוכל לחיות איזה זמן בלא אכילה, כל אדם לפי כחו ולפי מה שאכל קודם תעניתו, שאם אכל הרבה יש צטבע האכילה המרובה ההוא להחיותו יותר, כמצוה צפשוט צכתוב (מלכים א' יט, ז-ח) קום אכול כי רב ממך הדרך וגו', וילך צכח האכילה ההוא וגו', הרי דמה שאדם שוהה בלא אכילה אינו צצחינת מזון רוחני, רק שעדיין מחייהו האכילה שאכל מקודם.

ואם כן גבי יום הכפורים הוה אמינא שלעולם אינם ניזונים ממזון הרוחני, רק חיותם הוא ממזון הגשמי שאכלו מכבר. ולזה השכילה התורה הקדושה וזתה למצוה לאכול קודם צערב יום הכפורים, ואם כן אכילה זו מצוה, ומה שהחיות ציום הכפורים מהאכילת מצוה ההוא לאחר שנצברה ונצרפה הוא מזון רוחני, אם כן ניזונים ממש מזון רוחני שמלכדי השרת אוכלין.

וזה י"ל כוונת הפסוק צט' לחדש תענו מלשון ענייה, כמו וענו (דברים כ, טו) והיינו דבאכילה זו נמשך החיות של המצוה לנפש ציום הכפורים. הגם דבכל אכילות של מצוה כמו צצת וימים טובים איכא הנחת מצוה, מכל מקום כיון דיש צו גם הנאה להחומר, לא חשבזונון מלעילא מונוי דמלכדים. דהנה כמו שאמרין (ר"ה טח.) דמצות לאו ליהנות נתנו, ואם יש צו גם הנאה לגוף אמרינן מצות לאו ליהנות נתנו כיון דיש צו הנאה חומרית, כמצוה צגבי הנודר מן המעיין טובל צו צימות הגשמיים ולא צימות החמה, דהוי גם כן הנחת הגוף ולא אמרינן מצות לאו ליהנות נתנו.

כמו כן הגם שכל אכילות של מצוה הם רוחני, אבל מכל מקום מעורב צו מעם הנאה גופנית, מה שאין כן מה שניזון ציום הכפורים ממה שאכל אתמול צערב יום הכפורים דהוי מצוה, והנאה ליכא אז כלל הנאה גופנית, שפיר הוי רק מונוי דלעילא, וק"ל.

(דברי חיים)

צמדש (צ"ר פ' י"א) מעשה דחייט שקנה דג לסעודה. ומכאן המנהג לאכול דגים צסעודה זו. ופירש כ"ק אצי אדמו"ר ז"ל כי משונים צבואים צצמים שאינם נפרדים ממקום צריחתם, ואילו צבואים שנצראו מן הארץ נפרדים מהארץ, ועל כן התנאים נקראים צזוה"ק נוני ימא, מפני שהם צצב אחד עם התורה בלתי נפרדים ממנה

כמו דג צמים, וצויה"כ שישראל צדקים צשרשם ואומרים צצכמלו צקול רם, הם כולם כנוני ימא, והמאכל הנאות לאכילתם אז הוא ג"כ דגים, וע"כ צסעודת עיוה"כ שהוא סעודת יוה"כ יש לאכול דגים. ודפח"ח:

(שם משמואל - ערב יום הכפורים שנת תרע"ב)

שמעתי צשם צבוד קדושת אדמו"ר הרצי הזקן זי"ע, שהקשה מפני מה לוו החכמים (פסחים ס"ח ע"ב) לענג את השבת צמאכל וצמשתה כו' וגם שינה צצצת תענוג (ילקוט ראובני ואחמ"ק), הלא בלעדי זאת היו עושים כן לאכול ולשתות כו', כי מחמת שאסור לעשות שום מלככה כל יום השבת, וגם אסור צצמקח וממכר ומו"מ כל יום השבת ויש להם מנוחה, ממילא היו מתענגים צכל השבת צכל התענוגים, ולמה היו צריכים לצוות על זה, הלא בלעדי המצוה היו עושים כן. גם הקשה על המצוה של אכילת ערב יו"כ הלא בלעדי המצוה היו אוכלים ושותים צערב יו"כ כדי שיהיו להם כח להתענות צזוה"כ פ.

ותירץ רבינו זי"ע, כי השי"ת אוהב עמו ישראל שאם לא יהי מצוה על כל זה היו מתגשמים מאד עיי"ז מן ריבוי תענוגי הרשות צצצת, וגם צערב יוה"כ היו מתגשמים מאד מחמת ריבוי אכילות רשות צכל ערב יום הכיפורים, משו"ז צריכים שיהיה זה מצוה, ממילא הוא צהיפך ממש שנתקדשו מאד צכל אכילות ערב יו"כ כו', ואח"כ צאו ע"י קדושה זו לקדושת יו"כ, וכן צצצת בלא המצוה ח"ו היו מתגשמים מאד, וע"י המצוה אדרבא הוא צהיפך ממש מתקדשים עיי"ז, וצאים עיי"ז לקדושת שבת. והבין:

(ישמח ישראל)

איתא צצמדצ"א רצה (פ"א) ימים יוצרו ולא [ולו קרין] אחד צזהם זה יום הכפורים לישראל, ומשמע שיום זה הניח הקצ"ה לעצמו שיהי כולו קודש ודצק צו יצברך. ונראה דצצמלצעות יום זה מתקצצים כל ימי השנה. אך צאשר יוה"כ הוא קודש ונבדל, אין לשאר הימים חיבור וצירוף אל יום הכפורים רק ע"י אמצעי. וידוע שענין אמצעי הוא שיש לו קצת ענין מצוה וקצת ענין מצוה, ע"כ יש לו חיבור לשניהם והאמצעי מצרפן. ונראה שזה הוא יום עיוה"כ שהוא יום שיש צו אכילה, ומ"מ הרי הוא כאילו התענה צו, כמו שאמרו ז"ל (יומא פ"א ע"ב) כל האוכל ושותה בתשיעי מעלה עליו הכתוב כאילו התענה תשיעי ועשירי, ע"כ יש צכחו לצרף הכל אל יוה"כ:

(שם משמואל - יום הכפורים שנת תרע"ב)

כל האוכל בתשיעי כאילו בודענה תשיעי ועשירי (ברכות זו ע"ב).

מה שאמרו כן רק באכילה ושחיה ולא צכל החמשה עינוים, היינו משום דטעמא דמלתא דציום הכפורים אנו מקריצין קרצנות והם החלב והדם הנמעט ממנו, ועל כן כשאוכלין ושותין הרבה צערב יום כפור יש לנו למחר חלב ודם יותר להקריב, משא"כ צשאר העינוים:

(מנחם מיון)

צמאמר האוכל ושותה בתשיעי כאלו התענה תשיעי ועשירי כו'. שהוא הכנה אל התענית. ואמרו קדושי עליונים כי באכילת יום זה

מתקנים אכילת כל ימות השנה. והענין הוא כי כמו שאמרנו חכמים האומר החטא ואשון אין מספיקין צידו.

כמו כן וק"ח מדה טובה המרובה כשצטעם התשובה וזכרין צסיבה המציאה אל החטא ע"ז מתקנין גוף החטא. כמו שאין מספיקין לשוץ כיון שהחטא הי' צתשובה ענמה. כן יש תשובה בהחטא ענמו. לכן סומכין אכילה ושמי' לתשובה יום האום. לתקן סיבות החטא שהוא אכילה ושמי'. וצאמת י"כ הוא מעין עוה"צ שאין צו אכילה ושמי'. ועוה"ז הוא צפרוזדור צפני עוה"צ ר"ל שעה"ז הוא הכנה לעוה"צ. והענין כמ"ש יכין (רשע) וצדיק ילבוש נמלא כל פנימיות יש לו התלצשות וקליפה. וגשמיות עוה"ז הוא כסוי ולבוש לעוה"צ.

וצריכין להראות כי כוונת כל אכילה ושמי' רק להיות הכנה ופרוזדור לעוה"צ שאין צו אכילה כו'. וזה כוונת אכילת עו"כ כנ"ל. וצאמת זו מדריגת יתרון צעל תשובה לצדיק גמור. כענין הפרש צני אדם למלאכי עליון כי המלאכים הם צעולם העליון. וצניי זוכין לשוץ לעוה"צ מן העוה"ז. וזה הימרון שלהם. ואין להאריך כעת יותר:

(שפת אמת - עו"כ [תרמ"ט])

תקנת נפשות

שנועתי ככ"ק אדמו"ר בשם זקח"ק מוצאנו ז"ע שאמר על עצמו, אלמול' היו יודעים ערך ברכותי בערב יוה"כ היה להם על זה מוסרת נפש בפועל מוש, וסיפר לי הרה"ח מוה"ר שאול ז"ל שבהיותו אברך והיה בציאנו על יום הקדוש ראה לעת ערב שחדר של זקח"ק נתמלא מופה לפה והבין שעומד עכשיו להאציל ברכת קדשו וצר לו נואד שלא היה יכול לדחוק בין העומדים שם כי צר החוקים מוהכיל, והיו שם בגובה הקיר חלונות קטנים וצרים הלך ופתח חלון אחד ונכנס דרך שם והיה מוטפס והולך על ראשי האנשים, ונעשה שם רעש והמוולה ואחד פרץ בעצקה כותך כאב שהלחץ כאן היא סכנת נפשות נענה זקח"ק ואמר זה תקנותי נפשות.

(כ"ק אדמו"ר הגה"ק מוצאנו ז"ע, שפע חיים יכו"י)

פועל ישועות

כאשר הגה"ק רבי ישע"י מוטשחויב זצ"ל, היה ילד קטן חלה במחלה אנושה בין כסה לעשור, לפני כ"ל נדריי נישא אחותו הצדקת מרת נחמה ע"ה אל אביה מרן הדברי חיים ז"ע והצפירה בו שיאחל רפואה שלמה לבנו הקטן, הדברי חיים היה שקוע בשרעפי קדשו לקראת היום הקדוש הוא הרעים עליה בקולו: "כוי הוא הנותן דעתו על ענינים כאלו בשעה נעלה שכזו", אולם אותה צדקת אזרה עוז ואמרה שלא תרפה מבקשתה עד שאביה יבטיח לה ישועה! הוציא הדברי חיים מכיסו את קופסת הטבק שלו ואמר לה: "הא לך קופסא זו הניחי אותה על הילד והוא יתרפא הוא עוד יאריך ימים, ויפעל ישועות" וכן הוה.

הרה"ק ישע"י החלים מוחלו ושומר על קופסת הטבק היקרה. וכשהתחיל להנהיג עדה שמר עליה כוכל משומר והמוציא על ידה מזור לחולים רבים.

יהי היום, וקופסת הטבק היקרה נעלמה מביתו חיפשוה בכל מקום, ולא נמצאה. גרם הדבר להרה"ק ישע"י עגנות נפש מרובה והוא השיח את צערו בפני אחיו הבכור הוא רבינו משינווא זצ"ל. אמר לו רבינו בפסקנות: "דאם טאטעניס א-קינד (בנו של אבינו) אינו זקוק לקופסא של טבק, בכוחו לפעול ישועות גם בלעדיו".

מאוחר יותר, נודע למקורביו של רבי ישע"י על נקום המוצאה של הקופסא היקרה. הם באו ובישרו לו זאת, והודיעו לו שאפשר לפעול להשבתה

לידיו, אסר עליהם רביישע"י לנקוט בכל פעולה באמרו: "איני זקוק לה יותר, בידי ברכתו של אחי".

(רבה"ק משינווא ח"ב)

איסור נעילת הסנדל

מה שאסרו נעילת הסנדל ציוס הכפורים, הוא משום שציה"כ שהישראל עושין תשובה שלימה כל העולמות מתעלים, וגם האדמה שאנחנו עליה נתעלית ונקראת אדמת קודש, ועל כן אסור לילך עליה צנעילת סנדל כמ"ש [שמות ג ט] של נעליך וגו' כי המקום אשר אתה עומד עליו אדמת קודש הוא.

(מנחם ז"ן)

בשם הח"ק מוקאצק ז"ע. שפ"א בערב יוה"כ שעה קודם הלילה קרא למושנשו ר' פייבל, ואמר לו הנה הדין יום אחד בשנה חשיב שנה ומקצת היום ככולו אי"כ יש עוד זמן כעת לעשות תשובה ועולה לכל השנה, והבן: (שיח שרפי קודש)

בכל ערב יום הכפורים הי' הה"ג ר' אלעזר מופולטוסק אוכל ומרבה לשתות והי' לובש מלבושי כבוד כתואר פני אלהים והיה בדיחא דעתא והיה נוהג לספר מעשיות מוהצדיקים הקדושים ז"ע, או לומר דבר טוב וחידיש,

פעם אחת אמר שהרבי ר' איציקל זצ"לה"ה הקשה על מה שאנו נוהגין לברך ומעביר אשמותינו בכל שנה ושנה בשם ומלכות, כנא ידעינן שהקב"ה מעביר אשמותינו, ולברך על זה דלמא מברכינו ברכה לבטלה, ותידיץ מושל אם מביאין מואכל לתעוק ורועין החברים מוננו חתיכה והנער אינו רוצה ליתן להם, ונער חכים אחד עושה בערמה ומברך הברכה הלא אז מוכרח ליתן לו כדי שלא יהיה ברכה לבטלה, כן אנו מעריכום ומברכים ברכה על זה, ומוכרח כביכול למחול ועונותינו שלא יהיה הברכה לבטלה, ואמר רח"ו התורה הלז לפני האדמו"ר מוסאכטשוב זצ"ל ושיבח מואוד: (שיח שרפי קודש)

מאמנים בני מאמנים

מוספרים שאצל אא"י ז"ע הגיע עולם גדול ליוכ"פ, ולא הכניסם תיכף. והתהלך בחדרו הלך ושוב ואמר, יהודים באו אלי עבור גשמויות, ועוד מעט נאמר "קדוש אתה ונורא שמך". יהודים רוצים בילקע, בילקע הם רוצים", והתהלך.

ואח"כ אמר, אבל מאמינים הם שגם הבילקע היה מוהרבישע"י. יש להם את האמונה שהכל הוא מוהשייט, ושכל השגחה הוא מוהשייט. אם כן כוונתם שהרבישע"י עושה הכל ומסבב כל הסיבות, והכל נעשה בהשגחה פרטית. אם כן יודעים כי קדוש אתה ונורא שמך ואין אלוה מבלעדך".

(כנסת דוד, בשם כ"ק אדמו"ר מואלנא זצ"ל - שיח יחוננו, י אייר תנשי"א)

ראיתי אצל זקני הקי ז"ע, שבכל ערב יום הקדוש, בשעה הסעודה אחר חלוקת הדגים, היה רגיל לשאול לאיש תנאים שהיה שם בכל שנה "האסט שוין געהאט פיש" (כבר קיבלת דגים), וכל פעם השיב האיש "שאלה, ומעשה רחיים" (ר"ל וכי מה שאלה היא זו, הרי מצינו מעשה דחיים), האיש רצה להזכיר מה שמונב בטור או"ח (הלכות יום הכיפורים סימן תר"ד) לאכול דגים בסעודת ערב יום הקדוש מושום מעשה בשוטר העיר שאמר לעבדו, קנה לי דגים, ולא מוצא אלא דג אחד, ונתן בו זהוב, והיה שם יהודי חייט, שג"כ רצה לקנות את הדג היחיד, והוסיף על מוחיו עד שהעלהו לחנושה זהובים, ונשאר ביד החייט, בא העבד אל אדוניו בידיים ריקניות, וסיפר לו את כל

לבית מדרשו ופתח בתפילות היום, אז הבינו שהתכוון על זה מראש למליצת ישר על עם ישראל בנים אהובים למוקום.

(כ"ק אדמו"ר הגה"ק מנאגז ז"ע, שפע חיים ימינ')

כל נדרי כו'. נדרנא לא נדרי ואסרנא לא אסרי ושבעתנא לא שבועות.

הניל צענין התפלה זו ציוס האדיר והקדוש הזה אשר קודם לכל התפלות צוה היום לנו ממחילים תפלת כל נדרי. אך הנה ידוע כי מיום שחרצ הצהמ"ק וגלינו מארצנו השכינה הקדושה ג"כ עמנו בגלות וז"ש (ירמיהו מ, ה) והוא אסור צויקים לרמז על השכינה הקדושה. ומחלית כל כוונתינו צתפלותינו צריך לשום לב על השכינה שמושע צמהרה וממילא גם אנחנו נושע צכל הטוב. ע"כ קודם המחלת כל התפלות היום הקדוש והאדיר הזה לנו ממחילין כל נדרי וכו' ואסרנא לא אסרי. היינו שהשכינה תחזור צמהרה למקומה ולא יהי מסך המדיל ע"י עוונותינו ולא תהא עוד צמאסר עמנו. ושבעתנא לא שבועות. ע"ד דליתא צגמרא (מעניית פה, ה) נשבע הקצ"ה שלא יצא לירושלים שלמעלה עד שתצנה ירושלים שלמטה. והנה אנחנו עם קדושו כשאלנו רואים שצעוונותינו הרצים נמשך כל כך זמן רב והשכינה הקדושה עמנו בגלות. לנו ממחילים שהשכינה הקדושה מהרה תשוב למקומה ולא תהא צמאסר עוד. ואף שמחמת עוונותינו הרצים עוד אין לנו מוכנים לגאולה השלימה עכ"פ למה תהא היא עמנו בגלות. ואף שנשבע הש"י שלא יצא לירושלים שלמעלה עד שיצנה ירושלים שלמטה הנה לנו מתירים השבועה זו. ואומרים ושבעתנא לא שבועות. היינו השבועה שהא עזרנו כנ"ל לא שבועות:

(תפארת שלמה)

רבינו הקדוש משינאווא ז"ע היה רגיל להתפלל בעצמו תפלת נעילה לפני העמוד, שנה אחת ניגש רבינו לעמוד, ניצב לידו כרגע, ולאחר מכן פנה משם בשברון לב ושלח אחר במקומו. נרעשו החסידים: מי יודע אלו דינים קשים שורים עתה, מי יודע כדוע נרתע רבינו מלהעתיר בעת נעילת שערצהע"ז אחד מובניו הקדושים ושאל על כך את פי רבינו. השיבו רבינו: פשוט. לפני זמן מזה היה לי דין ודברים מנווני עם סוחר יין פלוני והגשנו בפני דין תורה פסק הדין טרם ניתן ואני חשבתי לעצמי: "הרי אנו אומרים בתפלת נעילה "למען נחדל כועושיק דינו" – ומוי יודע, אולי הדין עם היצד שכנגדי וכל עוד לא נפסק דין התורה – אולי אני נקי מ"עושיק די", וכיצד אוכל להיות שליח ציבור בתפלה זו שלחתי איפה כיישהו אחר במקומו".

(רביה"ק משינאווא ח"ב)

פעם אחת בליל כל נדרי התקרב איש אחד למון הדברי חיים ונשק הספר תורה שהיתה בידו הק, וצעק עליו מון אתה פושע ישראל, היתכן בכל השנה אתה חוטא וחוטא כל כך הרבה ועתה הנך בא לנשק הספר תורה, כשישנוע כך אותו האברך נתמסנס מכבי ויללה כי חשב בודאי רואה מון עליו פגמים גדולים ונוראים, כל מושך יום הכפורים התפלל הניל בהתעוררות עינומה ובכונה נכונה מאוד ושב בתשובה שלימה על כל נדנד של חטא.

במוצאי יום הכיפורים היה המנהג שכל הציבור עברו לפני רבינו כבני מרון אחד אחד ורבינו בירך את כל אחד ואחד בברכת "די זאלסט דיר האבען אללעס גיטס אויסגעבעטען", ואותו האברך נשאר אחרון וכשכבר יצא

המאורע. שלח השוטר אחר החייט, ואמר לו, מזה מלאכתך, אמר לו חייט אני. אמר לו השוטר ולמה קנית דג שזה זהוב בחנושה זהובים, ולא עוד אלא שלקחתו מיד עבדי ששלחתיו לקנותו עבורי, השיב החייט, "והאדך לא אקננו אפילו בעשרה זהובים כדי לאכלו ביום כזה שיצנו הקב"ה לאכול ולשתות ושאונו בטוחים שהקב"ה יכפר לנו עוונותינו", אמר לו השוטר אי"כ יפה עשית, ופטרו והלך לו לשלום, ולזכר זה כוסיים הטור נהגין לאכול דגים בסעודת ערב יום הקדוש.

והאיש התמים הזה שמוע כנראה את הטעם לאכילת הדגים בסעודה זו מושם "מועשה דחייט", ולא הבין הלשון כראוי וסבר שאומרים "מועשה דחיים", ולכן השיב, "שאלה, מועשה דחיים", וזקני הק' כיון בשאלתו לעורר זכרונו לטובה לפני הקב"ה, שיזכרונו לחיים טובים בספר החיים ביום הדין הנורא.

(כ"ק מרון אדמו"ר מנאחש זני"ל "עבודת עבודה")

בערב יום הכיפורים סיפר הרה"ק הבית אברהם כוסלונים ז"ע המועשה דלהלן היה חייט יהודי אצל הפריץ אשר הוציא פרנסתו מחייטותו, ובכל פעם שתפר בגד לפריץ היה גונב חתיכת מושי של פרוה שזה שזה הרבה כסף, והיה מחביאה מתחת למעילו שלא יכירו בגניבתו ולקחו לעצמו, פעם הרגיש הפריץ בגניבתו ומיד קרא אותו והוכיחו על שגגנו, וגם אמר לו שראה איך החביאם מתחת למעילו, ופיטרו מלעבוד אצלו והחייט אבד את פרנסתו.

אמר החייט לעצמו: רבושי"ע הלא אף אחד לא ראה שגגנתי את הסחורה וגם אף אחד לא אמר על כך לפריץ שהחבאתי אותה מתחת למעילי, ומאיפוא ידע זאת, אין זאת אלא שאתה אמרת לו, והכריז החייט ברוגז עם הקב"ה כביכול, ורצה לנקום בו, לכן פעם לא התפלל מועריב במכוון בכדי לנקום, ופעם לא בירך ברכת המזון, ומזמן לזמן עשה עוד נקמות כאלו. עד שהגיע ערב יום הכיפורים, ואמר החייט, עכשיו הוא הזמן שישני אוהבים כשרבים זה עם זה עושים שלום ומתפייסים, ולכן אף אני רוצה עתה להתפייס עם הקב"ה, והיות שהמנהג הוא כאשר שני אוהבים מתפייסים מביאים יין שרף ושותים, אף עתה הביא שתי כוסות יין שרף ומוגז בשניהם, וכיבד בראשון להקב"ה לשתות, אבל היות שלא שייך שהקב"ה ישתה, על כן שתה הוא במקומו, ולקח הכוס ואמר: לחיים רבושי"ע אני מוחל לך וגם אתה תמוחל לי,

וכשיסיף הבית אברהם את הסיפור ואמר לחיים רבושי"ע, ראו כולם ושמועו איך הוא צועק בעצמו ואומר לחיים רבושי"ע.

(יהי אור)

מוסופר על הרה"ק מבראדיטשוב בעל קדושת לוי ז"ע ועכ"י, שפעם בערב יום כיפור ציוה להכריז שהיום יברך את כל הבאים לשחר פניו ודרש פדיון נפש סך כוסיים עבור כל נפש, הקול יצא וכמונן נהרו מכל העיר אנשים נשים וטף להתברך מפי צדיק, והרה"ק מבראדיטשוב ישב וקיבל את כל הבאים איש וצרוו כספו בידו עד שעה מאוחרת ביותר שכבר היו הבתי כנסיות מלאים מתפללים ועדיין צבאו על פתחו, סנוך לעת ערב הגיעה אשה אחת ובידה סכום פדיון נפש אחת ובכתה במר נפשה שבקושי רב עלה לה לקבץ סכום זה ובקשתה שיואל הרה"ק לברך אותה ואת בתה תמורת פ"ע אחת, סירב הרה"ק ואמר קצבתי סכום קבוע עבור כל נפש במיוחד והוא חק ולא יעבור, ותוסף להתחנן לפניו והרה"ק בשלו שלא יברך את שניהם אי"כ תסלק סכום שני פדיונות, לבסוף נמלכה ואמרה זאל איך די כפרה זין אבל יברך נא הרבי את נפש בתי, וקיבל מונה את הכסף ומיד הפסיק לקבל את הקהל ומיהר והלך לביהמ"ד, ובדרך היה חוזר ומשנן: "רבושי"ע השמועת את דברי האשה זאל איך די כפרה זין פאר מוין טאכטער", וכן חזר ואמר בהתלהבות עד שהגיע

כולם ניגש הוא לפני מרן ובכה מאוד ולא היה יכול לדבר מגודל הבכיה, שאל אותו מרן מה אתה בוכה הלא בנוצאי יזה"כ ירחיקם להיות בשמחה רבה ועצומה מאד, כי היש שמחה כמו שמחה זו שסילקו את כל העונות חטאים ופשעים, איך בכיה זו מה היא, השיב האברך הלא מרן יצק עלי אתנוול שאני פושע ישראל וכי וכי, איך כן יודע מה ראה מרן עלי אולי נחטאים שאפילו יום הכיפורים אינו מכפר עליהם, השיב רבינו ואמר הלא כונתי היה עלי וכל הבזיונות שאמרת אמרתי עלי כי אני מכיר את נגעי עצמי ולא היה כונתי כלל עליך חס ושלום.

ויאמר ה' סלחתי כדברך

מוסופר על הרה"ק המגיד מוקאזניץ ז"ע שפעם בתפלת ליל יזה"כ באמירת סלח נא לעון העם הזה וכי חזר על הפסוק כנזה פעמים בבכיות עצומות, ובתוך דבריו היה אומר, רבשי"ע ראה נא שאני איש חלש וחולה ומוטל בנטה, ואעפ"כ באתי לבקש על עמך ישראל ומדוע לא תרצה לבשרם סלחתי בשעה שהדבר קל לך מאד, ושהה כך זמן רב עד שפתח פיך בשיר וקול זמרה ויאמר ה' סלחתי כדברך, והעידו צדיקים שאלמלא שמע סלחתי מפי הקב"ה לא היה אומר.

ורבה"ק מלובלין ז"ע ישב אז במוקם מושבו ונענה ואמר, מה עושה שם אותו זקן שוכב בנטה וכל העולמות כותנענים על ידו מי יתן שגשמוע מוכנו בשורה טובה.

(כ"ק אדמו"ר הגה"ק מוצאנו ז"ע, שפע חיים יחי')

הרה"ק מרוזין ז"ע פעם בליל יזה"כ פתח את ארון הקודש והכריז ואמר: רבשי"ע האם תעכב את הגאולה ותמתין עד שישבו ישראל, נשבע אני בזקני הלבן שלא יחזרו בתשובה עד שיבוא משיח, עכ"ד.

והראיתי מוקד לדבריו בילקוט (סוף מלאכי) ז"ל, ר' יהודה אומר אם אין ישראל עושין תשובה אין נגאלים וכי ואין עושים תשובה עד שיבוא אליהו שנאמר הנה אנכי שולח לכם את אליה הנביא, מה כתיב אחריו והשיב לב אבות על בנים עכ"ל.

(כ"ק אדמו"ר הגה"ק מוצאנו הישפע חיים ז"ע)

פעם בליל יום הכיפורים הבחינו כל הקהל שהסתופפו בצל הקודש, שהרה"ק מרוזין ז"ע נראה נוטרד מאד, כנזה וכנזה פעמים במשך הלילה נכנס לביה"כ והסתובב בו הלך ושוב, והיה הדבר תמוה בעיני כולם, וכאשר התחיל להאיר השחר נתמלא שמחה. וכיון שהיה הדבר לפלא, החליטו כנזה מראשי וחשובי החסידים שבהזדמנות הקרובה האפשרי ישאלו ע"ז לרבינו, לומר להם פשר דבר.

בנוצאי יזה"כ אחר קידוש לבנה באו לפניו, ורבינו (הרה"ק מרוזין) ז"ע הבין שרעננס לשאל ע"ז, הקדים הוא ואמר להם: הביאו נא לכאן חיש מחר המושרת של גביר פלוני. רצו כנזה אנשים כדי לקרוא אותו מושרת, אשר למעשה נבהל מאד מקריאה זו ופחד ללכת אתם, חזרו האנשים לרבינו ואמרו שמחמת פחד אין המושרת בא. וציווה רבינו שנית שילכו אליו ויאמרו לו שאין לו מה לפחד אלא שיבוא תיכף ומיד. וילכו האנשים וביאו אותו לפני רבינו. כאשר בא אומר לו רבינו: אל תפחד כלל, אלא תספר מה שיש לך להגיד כהווייתו. ואף שנפל עליו פחד גדול, התחיל לספר:

אתנוול בלילה כאשר הגיעו לתיבות "למען שמך ד' וסלחת לעונינו כי רב הוא" שמועתי את הקהל בוכה, ואני בור שאינו יודע מאומה, אך גודל הבכי הביאני לחשוב על כך, מה זה שהם בוכים ואני איני בוכה, ונשבר לבי בקרבי למאד ואמרת בלבי: לבטח הם יודעים פירוש המילות נושום כך הם בוכים, ואילו אני שאני יודע פירוש המילות איני בוכה, שוב אמרתי

בלבי: הלא הלכתי לחדר אולי אזכור מעט קצת פירוש המילות מה שלמדני רבי, והתחלתי ללמוד לעצמי ונזכרתי מה שאמר לי הרב, וסלחת פאר גיב לעונינו מוין זינד, כי ווארום רב פיהל הוא איז ער ולא הבנתי אי"כ הכוונה, דהא מדרך העולם המבקש מומך בשר ודם שימחול לו איזה חטא שחטא כנגדו, ואפילו איש מחבירו כשמבקש ממנו מחילה על מה שחטא כנגדו, צריך להקטין החטא, כדי שיהיה ניקל לסלוח, וכאן אנו מבקשים מהבורא שישלח חטאתנו כי רב הוא ההיפך מלהקטין. והתחלתי להוריד דמועות לפני הקב"ה, וכאילו אומר לו: הרי כבר נודע לי פירוש המלות, למה לא אבין גם העניין על בוריו והורדתי דמועות כל ליל יום הכיפורים על דבר זה, עד שירחם ד' עלי ועלה במחשבתי באופן זה, והסברתי לי את הענין עפ"י מושל: הרי אני [גושא מושאות] טרייגער וכשנתן לי אדם לישא איזה מושא כבד, ואין בכוחי לישאת את המושא, אני עומד לפוש, וכאשר אני פוגש את חברי בא כנגד, אני מבקש ממנו: סלח נא לי ידידי פאר גיב מיד (סלח לי) עזור נא לי מעט, כי כבד המושא ממני, וכן כשאני פוגש בחבר שני גם אליו אני פונה אליו וחוזר על בקשתי, פאר גיב מיד (סלח לי) ועזור נא לי מעט מפני כובד המושא.

והנמשל מובן, עונותינו עצמו ורבו מלספור וכמושא כבד הם עלינו, וא"א לנו לישאתם, לכן אנו מבקשים מהשי"ת: וסלחת לעונינו פאר גיב אונז די זינד כי רב הוא כי קשה לנו מאד לישאתם. ואז נחה דעתנו.

וסיים רבינו (הס"ק מרוזין) ז"ע, שה"י קטרוג גדול על העולם, ובתפלתו וכוונתו של זה המושרת נמחק ונתקן הדבר. (מכת"י תורות ואמ"ק "קארין" אשר בידי האדמו"ר ממונסטרטש שליט"א).

(נר ישראל, רוזין)

כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם וגו' לפני ד' תטהרו,

צפסוק כי ציום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם (ויקרא טו, ג). דהנה הצורה צ"ה וצ"ש נתן לנו יום מחילה יום הכפורים, והוא בגדר למעלה מהזמן, כי יום הכפורים אינו מיוחד צמנין ימי השנה כמצואר צפריים הקדושים והוא המהצר הזמן הנקרא יום אחד, וכמצואר צמדרש צראשית (צ"ר ג, ט). וזה שהם יתברך ויתעלה מעורר עלינו רחמים רבים ואנו עושים על ידי זה תשובה מעומקא דלבא, וכאשר לנו רואים צחוש שלל איש מישראל צא התעוררות תשובה ציום הכפורים מעומקא דלבא (זולת הפוקרים אשר לא מצני ישראל המה). ולזה לכפר לפני ד', למעלה מעלה מעומקא דלבא יצא התעוררות התשובה, כדי לכפר עליכם ותטהרו.

או יאמר כי ציום הזה יכפר, היינו יום הכפורים מכפר, ואז כשאין מסך החטאים ציינו ליוצרנו ית"ש ויתעלה, אזי ממילא אנו עושים תשובה מאהבה לאחר כן, לטהר אותנו לפני ד'.

(דברי חיים)

כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל זטאתיכם לפני ד' תטהרו (ויקרא טו, לו).

הנ"ל לפי מ"ש צגמ' (כרימות ית, ג) עלומו של יום מכפר. הוא להיות כי הקצ"ה חפץ כיום צדציקות של ישראל שיתעלו היום למעלה מצחי המלאכים להיות ראויים לעמוד צהיכל המלך לכך הנה צע"כ אי אפשר זה צלתי היות ישראל מטוהרים מכל שמץ ודופי ט"ו כמ"ש (ישעיהו נט, ג) כי עוונותיכם היו מצדילים כו' ע"כ הנה עולם וכוחו של יום הזה גורם שימחול ויסלח הקצ"ה לכל עוונם ולא

יראה בהם ערוות דבר כדי שיהיו ראויים לעמוד לפני המלך בדביקות הגעלה ההוא. וכמו שמבואר זה צוה"ק (אחרי ג סט, ז) ר' יהודה אמר זכאין אינון ישראל דקוצ"ה אתרעני זהו ובעא לדכאה להו דלא ישתכח זהו חוצא בגין דיהון בני היכליה וידרון בהיכלי ע"ש.

והנה זהו שאומרים מחול לעונותינו ציוס נוס הכפורים הזה כו' כאמור אנכי אנכי הוא מוחה פשעיך למעני. פי' למעני כדי שיוכלו להתעלות אל דביקות העליון לכך אנכי הוא מוחה פשעיך כו'. ונאמר (ישעיהו מד, כג) מחיתי כעב פשעיך שובה אלי כי גאלתיך כנ"ל. ונאמר כי ציוס הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם לפני ד' פי' כי צע"כ מוצרך לכם לעמוד לפני ד' בהיכל המלך לכך תטהרו. ו"ש (יומא פה, ג) אשריכם ישראל לפני מי אתם מטהרים ומי מטהר אתכם צחי' מי עולם הבינה הוא מטהר אתכם תבא אמו ותקנת וכו' (מדב"ר רבא במדבר יט, ד) וכן פי' צכוונות כי ציוס הזה ע"י אימא יכפר עליכם לטהר אתכם וכו'.

זה שמסיים המסכתא של יומא במאמר הזה של ר"ע אשריכם ישראל לפני מי אתם מטהרים ומי מטהר אתכם כי באמת זהו קדר עבודת היום הזה צחי' אימא והיא המטהרת את ישראל לפני ד' להעלותם מעלה מעלה כנ"ל. ו"ש (במדבר יד, יט) סלח נא לעון העם הזה כו' כאשר נשאת לעם הזה. פי' כיום הזה ציוס כפורים נשאת לעם הזה מעלה מעלה. לכך (שם יד, ט) ויאמר ד' סלחתי כדברך כי באמת כדברך קן הוא צעבור זה אסלח לך כנ"ל.

ו"ש (ויקרא טו, כט) תענו את נפשותיכם תענו' אותיות עונות הוא היחוד של נפשות ישראל עם קוצ"ה כביכול וכן (שם טו, לא) ועניתם את נפשותיכם ג"כ כנ"ל שיהי' היחוד גם לנפשות בני ו"ש צפ' אמור (ויקרא כג, כח) כי יום כפורים הוא לכפר עליכם לפני ד' אלהיכם. לכאורה סיוס הכתוב לפני ד' אלהיכם הוא מיותר אך הוא כנ"ל כי צריך לכפר עליכם כדי שתתעלו לפני ד' אלהיכם וזה ועניתם ר"ת עונות יסו"ד מלכו"ת. וזהו (תהלים קד, לא) יהי כבוד ד' לעולם כו' ישמח ד' צמעשו הם בני וירצה להתיחד עמם לכן צע"כ והוא רחום יכפר עון כדי שיוכלו להתעלות לדביקות כנ"ל:

(תפארת שלמה)

כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם וגו' לפני ד' תטהרו,

בפסוק כי ציוס הזה וגו' לטהר אתכם וגו' (ויקרא טו, ל). דהנה ידוע שרצון כל אחד ואחד מיישראל לעשות רצון קונו, אך שאור שבעיסה והחומר מתאוה, נתבלבל השכל. וד' ברוב רחמיו נתן לנו תורתו הקדושה ומצותיו הישרים, ונתן לנו יום אחד בשנה לכפר על חטאתינו ונפלו התאוות ומחשבות זרות וישוב הדעת למקומו, ולזה אז נפקחו עיני העבדים כילד יעשו תשובה על מעשיהם כל השנה.

ולכן אז נתגבר כח התשובה, כידוע המנהג בכל ישראל צערב יום הכפורים סמוך לעת ערב אפילו פחותי ערך מעוררים למאד במסירת נפש לד' בתשובה, כי אז נחבטל כמעט כח התאוות והחומר, ואז נפקחו עיני אדם ורואה האריך סר מן הדרך הישר. אך באמת עקר התשובה היא אז להתדבק בצורנו, ולא זה בלבד לקבל עליו שלא לחטוא ח"ו עוד, רק יוסיף אומץ בתורה ועבודה לפי שכלו אין לשער במסירת נפש.

זהו מאמר הכתוב, ציוס הזה צענומו של יום הוא כח מאת הצורא צ"ה וצ"ש לכפר מכל חטאתיכם, היינו התאוות והחומריות שמקרי חטאי האדם ומקורו, לפני ד' תטהרו, היינו שאתם צריכים לעורר לאחר התעוררות דלעילא כנ"ל, אתם תטהרו לפני ד', היינו צפנימית נפשתיכם שהוא לפני ד'.

(דברי חיים)

כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם וגו' לפני ד' תטהרו,

אולי ע"י שהאדם מתבונן במחשבתו כמה רע ומר מנצו לפני מי חטא, וצמה הי' מבלה כל השנה, וגם עתה כל ימי העשרת ימי תשובה, ויום הקדוש והאדיר מממשש וצא והוא לא הכין א"ע כלל, ולבו נשבר לקרעים כי רואה לפי שכל אנושי אין לו עוד שום מנוח ומפלט, אך זה בלבד כי הש"י מצטיה לנו כי יום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם יהי' מי שיהי' ומאמין באמונה שלימה בהש"ת שכשם שהוא א"ס כך אין א"ס למדותיו ית"ש וברוב חסדו גם תשובתו יקבל בתוך הכלל ישראל, כי עינומו של יום מכפר, בכח אמונתו החזקה נתעורר מדת חסד מדתו של אברהם אבינו ע"ה שהוא הי' הראשון למאמינים ומסייעו שיזכה לבחינת לפני ד' תטהרו שיוכל לטהר א"ע לפני הש"ת צטהרה שלימה, קן נוכח גם אנחנו לאמונה זו ולטהרה ולשנה טובה:

(תפארת שמואל)

זכר לציאת מצרים.

זכר לציאת מצרים. שאומרים ציוס הכפורים, צריך ציאור, באיזה דבר יה"כ זכר לציאת מצרים, ונ"ל דבאמת היה הזמן הגאולת מצרים תיכף בכלות הארבע מאות שנה, ובאמת היו שם ת"ל שנה, רק שלא היו ישראל מוכשרים כלל צלי שום קישוטין, וע"כ נתן להם הקצ"ה מתנות לייפות אותם ולקשטם, כדרך העולם כשאין להכלה מכשיותין נתן לה החתן מתנות לקשטה, והמתנות הם הזכות אבות שזכר להם וצבצילם מחל להם עונותיהם וגאל אותם מעבדות לחירות, וכמו קן ציוה"כ הוא יום סליחת העון צזכות אבותינו והוא זכר לציאת מצרים:

(מנחם מיון)

ותשובה ותפילה וצדקה בעבירין את רוע הגזירה (תפילה)

ר"ה, ואיתא בצפה"ק רמו על זה דכולם בגימ' קל"ו, תשובה - צום, תפילה - קול, צדקה - ממון. והנה מי שנחסר אצלו ענין התשובה והתפילה עדיין יש לו תקוה צקיוס מצות צדקה, אצל או למי שגם ענין הצדקה אין לו.

וגרמו בצפוק איש צער לא ידע וכסיל לא יצין את זאת (תהלים כג, ז). דמי שנחסר אצלו ענין התשובה והתפילה שהם בגימ' צפ' קל"ו כמנין תיבת "צער" הרי הוא עדיין נחשב "איש" וזהו "איש" שעדיין נקרא איש אפילו ש"צער" לא ידע כל זמן שמקיים מצות צדקה כתיקונה. אך או למי שנחסר אצלו גם מצות צדקה שהם בגימ' ג"פ קל"ו הרמוזים בתיבת "זאת" וזהו וכסיל לא יצין את "זאת" שמי שנחסר אצלו צחי' זאת הכוללת הכל הרי הוא צחי'

כסיל, ולעומת זאת אשרי מי שיתקן את כל הג' בחי' הנ"ל וזהו שנאמר צ"זאת" יצא אהרן אל הקודש, והבן.

(הרה"ק רבי דוד מטאלנא ז"ע, כנסת דוד)

צדקה תנייל כנונית

נועשה שה"י אצל א"י הגה"ק מוצאנו ז"ע ביוה"ב שה"י שם גביר אחד וקמוצו גדול וה"י צמא למים ונחלש כוחו עד שכנועט התעלף כנגדל היצנאונו ונעשה בחלה גדולה ושאלו את אאז"ק ז"ע כזה לעשות באיש, ויצוה שימודדו לו כיום בכף, ועל כל כף וכף יתחייב ליתן סכום גדול לצדקה, ותיכף כשישנוע זאת הגביר הנ"ל התגבר ע"ע ולא רצה לשתות כבר.

ונראה הטעם שזקה"ק עשה כן, מפני שראה שהבעל דבר גבר עליו ולכדו ברשתו רח"ל עד שה"י מוכרח ח"ו לעבור על איסור כרת, וזקה"ק ברוב חכמתו רצה להחליש נוכחו כח היצוה"ר, ויצוה שיתן סכום גדול לצדקה, ובודאי היצוה"ר לא ניחא ליה שהקמוצו ההוא יתן צדקה ויתרגל לצדקה וגם שעניי ישראל יקבלו צדקה ובפרט שעניי יקיימו הרבה מצוות וטוב יותר ה"י לו שהגביר הנ"ל יתענה מואשר יתן צדקה ויחי נפשות ישראל.

(כ"ק אדמו"ר הגה"ק הש"ח מוצאנו ז"ע, ישראל סבא)

על חטא דביטול תורה

בעל חטא דיום כפור לא נזכר חטא ביטול תורה ונדע כי הוא גדול מכולם, ויתכן לומר כי על חטא שחטאנו צבלי דעת הוא חטא ביטול תורה כי עיקר התורה לידע איך לעבוד את ה' כמו שנאמר דע את חלקי ארצך ועבדהו כו', גם יתכן לפרש פריקת עול הוא עול תורה:

(שפת אמת ליקוטים)

הרה"צ ר' ישראל טשי ריזינער זכותו יגן עלינו אמר כתיב כי אתה סלחן לישראל ומחלן לשבטי ישורון, הכוונה כי הגמרא אמר על הכתוב כי תראה חנוור שונאך רובץ תחת מושאו וגו' רובץ כתיב ולא רבצו דווקא שרובץ עתה ולא שהוא רגיל לרבוץ תמיד כן הכא הפ"י סלחן שאתה רגיל לסלוח ואמר בזה"ל כויד זינדיגען ואתה דארפסט צו פארגעבין:

(שיח שרפי קודש)

תניא אמר ר' ישמעאל בן אלישע פעם אזות נכנסתי להקטיר קטורת לפני ולפנים כו' ואמר לי ישמעאל בני ברכני אמרתי לו יה"ר שייכבשו רזומיך את כעסך מועלינו ויגולו רזומיך על מדותיך וכו' ונענע לי בראשו כו' (ברכות ה, א), וקב"ל אל תהי ברכת הדיוט קלה בעיניך.

הגראה לפרש עפ"י הידוע מחטא של נדב ואזיהוא (ויקרא טו, א) צקרבתם לפני ד' וימותו. פ"י הדבר שהיו נכנסים צבחי' היותר גבוה שה"י כל מגמתם עבור כבודו ית"ש ולא היו משגיחים כלל לטובת כלל ישראל. וזהו צקרבתם לפי ד' וכו'. והבן.

ולזה הכה"ג צ"כ כשה"י נכנס לפני ולפנים ה"י מתפלל תפלה קרה נאלתו מבית קדשי קדשים עבור כרכי צנ"י ועל הפרנסה. ולזה נדב ואזיהוא שנכנסו צמדגה היותר גבוה ולא השגיחו לטובת כלל ישראל ולא היו צבחי' מין האנושי לכן וימותו שלא ה"י להם עוד חיות צעוה"ז.

לכן ר"י צן אלישע שה"י מצרך הש"י בטובת כלל ישראל על זה נענע לו בראשו כי הש"י חפץ חסד הוא להטיב עם צרואיו ושפיר מסיים הגמרא קמ"ל אל תהי צרכת הדיוט קלה בעיניך כי הצרכות הללו כרכי הדיוט הם גם הם חשוצים צעני הש"י כי הוא רוצה בטובת צנ"י להשפיע להם טובות וחסדים.

אך לזה כריך להיות הכה"ג צמס"ג עבור כלל ישראל כמ"ש צאהרן (שמות כח, ט) ונשא אהרן את משפט צנ"י על לבו וכו' שה"י מקבל עליו מס"ג עבור כלל ישראל ומסיים הפ' (שם כח, לה) ונשמע קולו בצאו אל הקודש לפני ד' וצאלתו ולא ימות ולא יאונה לנדיק רע כלל מחמת המס"ג הלוה.

כלל הדבר הקצ"ה רוצה בטובת צנ"י והוא תפארתו וז"ש צבהמ"ז הרחמן הוא ישמחם לדור דורים ויתפאר בנו כו' הרחמן הוא יפרנסנו צכבוד כי זהו ההידור ותפארת להש"י כשצני ישראל יש להם פרנסה צכבוד ועוסקים צמורה מתוך הרחבה.

(תפארת שלמה)

והכהנים והעם העומדים בעורה כשהיו שומעים את השם הנכבד והנורא מפורש יוצא מפי כהן גדול בקדושה ובטהרה היו כורעים ומשיתזוים ונפלים על פניהם וכו', ואף הוא היה מתכוון כנגד המברכים לצבור את השם וכו' ואומר להם תטהרו.

כריך לשום לצ מפני מה דוקא ציום הכפורים היו כורעים כשהיו שומעים את השם מפי כהן גדול, הלא צבית המקדש היו אומרים צכל יום השם הו"ה ככתיבתו ומפני מה לא היה כריעה. גם כריך לדעת שמלת מפורש לכאורה הוא כמיותר שזאת ידוע שצבית המקדש לא היו מוזכרים רק השם המפורש, והיה די צאומרו השם הנכבד והנורא יוצא מפי כהן גדול וכו':

אך הענין הוא שצכל ימות השנה הגם שהצדיקים עושין יחודים והעולמות מתעלן מכל מקום אור הכתר אינו מתגלה, חוץ מיום הכפורים שאז מתגלה אור הכתר עליון על ישראל ומופיע עליהם כל היום הקדוש והוא המטרה את ישראל ציום זה כנאמר (ויקרא טו, ט) כי ציום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם וגו' לפני ה' מטהרו. ומלת מטהרו רומז אל הכתר, שמיצת מטהרו עולה גימטריא מר"ך כמנין כתר. ועל כן יש דעות צין המקוצלים לומר קדושת כתר גם צשחרית יום כפורים. על כן כל ימות השנה לא היה כריעה צשעה שהזכיר את השם המפורש מפני שלא היה היחוד גדול כל כך, אצל ציום הכפורים שהכהן גדול היה מכוון כשהזכיר את השם הנכבד והנורא להמשיך אור הכתר על כן היה כריך כריעה מפני גודל קדושתו ועוצם צהירותו שאין צו השגה:

וזה פירוש כשהיו שומעים את השם הנכבד והנורא מפורש יוצא מפי כהן גדול ורצה לומר שהיו שומעים את השם מפי כהן גדול צכוונה זו להמשיך הכתר עליון. וצמלת מפרש מרומז הכתר שכן מפרש צגימטריא כתר, על כן היו כורעים כי אז לא היה צאפשרי צללא כריעה שנפלו על פניהם מרוב גודל קדושתו ועוצם צהירותו של כתר עליון שאין צו השגה.

ואמר אחר כך ואף הוא היה מתכוון כנגד המצרכים לגמור את השם, רצה לומר ליחד את השם צכוונה זו להמשיך קדושת כתר.

וזה ואומר להם תטהרו רצה לומר באומרו להם תטהרו היה מכוון להמשיך שיפיע עליהם אור קדושת כתר שמרומנו בתיבת תטהרו כ"ל

(מאור ושמש)

והכהנים והעם העובדים בעזרה כשהיו שובע"י את השם הנכבד והנורא בפורש יוצא כו' היו כורעים ובשיתזוים כו'. והקשה בתו"ט שם (יומא ג, ב) הלא בכל יום היו מזכירים את השם המפורש צבהמ"ק ומנו הי' הרבותא ציו"כ ע"ש.

אך הנ"ל עפ"י האר"י ז"ל שצ"כ הי' השם המפורש יוצא מעלמו מפי הכה"ג בגדל קדושתו של הכה"ג מה שלא הי' כזה בכל השנה. הנה לכך היו כורעים ומשתחוים וכו' ואומרים ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד. שהיו מהללים ומשתחוים על שם כבוד מלכותו ואלקותו ית"ש שנמשך לעולם הזה ע"י איש לדיק כזה שהוא הכה"ג בקדושה וטהרה וכמ"ש אלהינו ואלהי אבותינו אלהי אברהם אלהי יצחק ואלהי יעקב. שכל אחד מהאבות המשיך צחי' אלקות שלו צוה"ו להתגלות כבוד מלכותו ית"ש בעולם:

(תפארת שלמה)

דעבדו עובדא דאהרן

בגמרא מסכת יומא (עא ע"ב) ת"ר מעשה צכהן גדול אחד שיאל מצית המקדש הוה קא אזלי כולי עלמא אצתריה, כד חזוניהו לשמעיה ואצטליון דהו קא אחי שצקוה לדידיה ואזלו לבתר שמעיה ואצטליון, לסוף אתו שמועיה ואצטליון לאפטורי מיניה דכהן גדול, אמר להן ייתון בני עממיא לשלם, אמרי ליה ייתון בני עממיא לשלם דעבדו עובדא דאהרן ולא ליחי בני אהרן לשלם דלא עבדי עובדא דאהרן. ופירש"י דעבדי עובדא דאהרן רודפי שלום עי"ש. והדבר תמוה מאי שגא דנקטו בלשונם המדה טובה ההיא יותר מכל מעשים טובים שהיו צהם נגד הכהן שהיה צימיהם שהיה צו חיזה ד' קנאה ושנאה:

ונראה לצאר על פי דברי מורנו הגאון מהד"צ זלה"ה על רצי ישמעאל בן אלישע שנכנס להקטיר קטורת וראה אכתריאל י"ה ה' צבאות ואמר לו ישמעאל בני צרכני וכו' (ברכות ז, א). שרבי ישמעאל הגם שהיה גדול התכמים, לא בזכותו לצד זכה להמראה נפלאה, כי אם על ידי הקנה התנא שהיה צימיו והוא הרימו ונשאו בקדושתו כדרך הצדיקים להרים הש"ץ בקדושתם, ועל ידו זכה לכל אלה ע"כ. ובדאי מורנו הצדיק אמר אלו הדברים על פי רוח קדשו שהופיע עליו.

אכן על פי דבריו ועל פי שכלנו נראה לומר כי מסתמא הכהן שהיה צימי שמעיה ואצטליון צבית שני ולא היה כל כך כהוגן, מסתמא לא זכה לעלות לקדש קדשים ציום הכיפורים כי אם על ידי שמעיה ואצטליון שהיו אז ראשי הדור והם הרימוהו ונשאוהו לזאת המדרגה. ולכן השיבו לכהן גדול שלא יתגאה עליהם, כי הם עבדו עובדא דאהרן, פירוש שיעקר העבודה היום היה על ידיהם והבין:

(עבודת ישראל)

תפלת נעילה

ענין תפלת נעילה הנראה לרמוז צוה גדול קדושת היום הזה ע"י תפלות צני' והרהורי תשובה המתנוצצים ע"י נשצרי לצ מצני' העומדים כל היום בתפלה ובקשה הנה הם מעוררים למעלה חסדים רבים והשפעות טובות אין לשער ואין להעריך. אך מאשר שי' לחוש פן יצונו זרים יגיענו הצאים לטרופ השפע מכח שיעבוד' דר"ג שמגיע להם חיותם מכח המעשים לא טובים של צני' מצקשים תפקידם. וז"ש יעקב (בראשית לו, ג) חיה רעה אכלתהו טרוף טורף יוסף פי' יוסף הוא המשפיע כמ"ש (בראשית מג, ו) יוסף הוא המשציר. אך יעקב הי' חושש שירד השפע ח"ו לחיצוני' וזה חיה רעה אכלתהו. שהיא תאכל השפע. טרוף טורף יוסף. רפ"ח עם הכולל עולה טרף. לכן חיקנו הקדמוני' תפלת נעילה ציום הזה. נעילה עולה נעל י"ה פי' כי השפע שירוד ע"י יחוד י"ה תהי' צחי' נעילה והסגר מן החיצוני' כמו חותם בתוך חותם לצל יהי' צו מגע נכרי. וז"ש וחתום לחיים טובים כל צני צריתך ע"י הצדיקים שומרי הצרית הוא צחי' חותם בתוך חותם ולא ישלטו צם זרים ותרד השפע לזרע ישראל לצדו צשפע צרכה וחיים עד עולם אמן:

(תפארת שלמה)

שיבוצי כוזותם על לבך כוזותם על זרועך (שיר השירים ז, ו), הרמוז על יום כפור צשעת נעילה הוא החותם שיהיו ההשפעות הטובות יורדים רק לצני' שלא יהא צהם שום מגע נכרי וזהו צחי' חותם בתוך חותם. וזהו כחותם על זרועך ע"י (תהלים לו, יא) אור זרוע לצדיק שיהי' השפע כחותם בתוך חותם ע"י הצ"ע שלא ישלטו צם זרים רק לצני' תרד השפע מן השמים לטובה.

(תפארת שלמה)

תפלת נעילה היא גמר החתימה. והכל הולך אחר החיתום לכן אז נפתחים שערי רחמים. וזה הרמוז אלל אברהם אבינו ע"ה דכתי' (בראשית יב, ב) ואצרכך ואגדלה שמך והי' צרכה. ופרש"י ואצרכך זהו שאומרים אלהי אברהם. ואגדלה שמך זהו שאומרים אלהי יצחק. והי' צרכה כו' יכול יהיו חותמין צכולם ת"ל והי' צרכה צך חותמין ולא צהם. הנ"ל לפי הידוע כי ר"ה הוא נגד מדתו של יצחק כמ"ש פחד יצחק ולכן הוא יום הדין נורא. חג הסוכות הוא נגד מדתו של יעקב כמ"ש (בראשית לג, ו) ויעקב נסע סכותה ותפלת נעילה היא כנגד מדתו של אברהם אבינו ע"ה מדת החסד וז"פ צך חותמין ולא צהם שגמר החתימה צי"כ הוא צמדתו של אאע"ה מדת החסד. וזה ענין הכתוב (שם יב, א) ויאמר ד' אל אברהם לך לך מארצך וכו' לפי הידוע כי העולם חסד יצנה (בראשית ב, ד) אלה תולדות השמים והארץ צהצראם אותיות צאצרה"ם וז"פ (מייכה ז, ב) מתן אמת ליעקב. חסד לאברהם כי נשמתו של יעקב היא מדת האמת וצאה לעולם ע"י התעוררת דלתתא ומכותו של אברהם כמ"ש (בראשית כב, א) ויצקע עני העולה צשעת העקידה הי' מסתכל על נשמתו של יעקב ויצקע יש צו אותיות יעקב והוא חתום צמדת אמת כי הי' הראוי ונכון לצא בעולם ע"י התעוררת אאע"ה אצל נשמתו של אאע"ה לא הי' ע"י התעוררת לתתא כי תתא אציו לא הי' כונתו לזה למשוך נשמה כזו בעולם רק צא צחסד עליון צרצון יוצר הכל להעמיד תצל צחסד רעווא דרעוין. (תהלים פט, א) עולם חסד יצנה צמדתו של א"א כנ"ל.

ו"פ הפ' ויאמר ד' אל אברהם לך לך. לא שהי' מדבר עם הגוף של ארבעה רק הפי' שהי' מדבר אל המדה של אברהם מדת החסד לך לך מארכתך פי' כי בעולמות העליונים אינם צריכין למדה זו כלל רק צריך להשפיע מדת החסד לעוה"ז עולם השפל לכן קרא שמו אברהם והוסיף לו אות ה' כי עוה"ז נברא בה' כדי שהי' קיום לעוה"ז ע"י מדת החסד וזהו והי' צרכה שהי' הצרכה גם בעולם הזה שנברא בה' ו"פ (בראשית י"ב, כג) ואברהם עודנו עומד לפני ד' פי' שמדתו עודנו עומד לפני ד' להזיק ולהעמיד את העולם במדת החסד.

וזהו הרמז בדברי רש"י ז"ל צך חותמין וכו' שחפילת נעילה היא החותם ע"י התעוררת מדת החסד של ארבעה להשפיע רחמים וחסדים ויוגמר החתימה לטובה לכלל ישראל אמן.

(תפארת שלמה)

בשם ה"ק הרי"ם נגוד זעל"ה נוד שאומרים תיכף במוצאי יו"כ סלח לנו אבינו כי חטאנו, הא נתכפר ביום הכיפורים ועוד הוא בבית התפילה ואינתי חטא, אך שעיקר הוא שיישראל צריך להאמין שיו"כ נוכח ובאם ח"ו שיש לו איזה ספק ספיקא אם נתכפר הוא חטא, ועל זה אגו בתפילין שישלח לנו ע"ז אולי ח"ו אין לנו אמונה שליחה שיו"כ נוכח:

(שיח שרפי קודש)

שובו בנים שובבים

גמרא חגיגה (טו): יאלה צ"ק ואמרה שובו בנים שובבים חוץ מאחר. והוא תמיה גדולה לעיני כל בר דיעה כי הלא ידוע ומפורסם שאין לך דבר בעולם שעומד בפני התשובה וכמו שקיבל השם יתברך תשובת מנשה. הגם שהכעיס בוראו מאוד.

אך באמת נראה לי, דאין הכוונה דגם אם היה שז בתשובה לא היה הקצ"ה מקבלו, חלילה להשי' מעשות דבר הזה ולא כיוצא בו. אכן שורש הדבר הוא כך, מגודל רחמי השי' שמרחם על כל בריותיו. וגם על החוטאים נגדו ית'. וחשב מחשבות לכל ידח ממנו נדח לזאת שולח השי' הירחורי תשובה בלבם צוה הכרוז היוצא בכל יום שובו בנים כו'. כנודע מספה"ק. ומעורר אותם שישבו בתשובה שלימה או ע"י איזה סיבה מעוררת שישבו. היינו כמ"ש (תהלים ג, א) תשב אנוש עד דכא גו' שובו בני אדם. והקצ"ה בעצמו פותח להם שערי תשובה ושאל ומבקש מכאור' לעשות תשובה. אכן יש עבירות חמורות כ"כ כמו האומר אהטא ואשוב וכדומה, אז אין מהראוי שהשי' יחזור אחריו לעוררו ולבקש ממנו שיעשה תשובה רק צריך האדם להתעורר מעצמו ולשום אל לבו בלא התערותא דלעילא מקודם ולהתודות לפניו ית' בכל לבבו וישפוך שיחו לפניו ית' שישלח לו עזר וסיוע מן השמים שיגמור תשובתו בכי טוב ואז באמת מקבלין תשובתו ג"כ שובו מדרכו וחי.

וזהו מהמרת ז"ל (יומא פ"ה): אין מספיקין צידו לעשות תשובה. ולא אמרו אין מקבלין תשובתו. אך ודאי כוונתם הוא שאין מעוררין אותו מן השמים שישבו. אך ורק ממתניין ומנפיים ומייחלין מתי יתעורר מעצמו לעשות תשובה שלימה. ואז בלי ספק שמקבלין תשובתו בשמחה. וכלל גדול אמרו חז"ל (ירושלמי פאה פ"א ה"א) באמת שאין לך דבר העומד בפני התשובה. וזאת היתה כוונת הבת קול

שהכריז שובו בנים כו'. חוץ מאחר, היינו שהקצ"ה הוא בעל הרחמים ומתאוה מאוד שכל החוטאים ישבו אליו באמת לכל ידח ממנו נדח. ובפרט נשמה היקרה כמוהו שהיה גדול בתורה ובחכמה. אך שורש הדין וקו האמת והמשפט ניתן שלא לעוררו ולבקש ממנו שישבו. לזאת עשה השי' צבדו רחמיו וחסדו הגדול סיבה זו כדי שישכיל ויצין אחר ושיג בחכמתו כוונת השי' שבאמת רואה שישבו אליו ויקבלו בצבד פנים יפות. אך שכביכול אינו יכול לומר לו בפירוש ולעוררו שישבו בתשובה. כמו שמתנהג א"ע עם שאר החוטאים, מחמת שהכעיסו הרבה וידע רצונו כו'.

ו"ש הבת קול שובו בנים כו'. היינו לכס אני אומר ומעורר אתכם ומבקש מכם שתשובו אלי. חוץ מאחר. איני יכול לעוררו ולומר לו זה כנ"ל. אך כשיצין זה מעצמו וישבו בכל לבבו כראוי לו באמת, אז מה טוב ומה נעים. וכמו שמצינו בעון העגל שרמז השי' למשה באומרו (שמות לג, י) ועתה הניחה לי כו' כדי שישכיל ויצין שבו הדבר תלוי. וכמו שבאמת כן היה. שהשכיל והצין משרע"ה כוונתו ית'. והתפלל לפניו ית' לעורר רחמים על זרע ישראל והועיל בתפלתו. כמ"כ רמז לו השי' לאחר שיצין כוונתו ית' שהוא לטובתו ושז ורפא לו. כי אין דבר כו' כנ"ל. והכל נמתק וניתקן בתשובה. וכיה"ר ששוב אליו באמת כראוי אמן:

וגבי מנשה כתיב (דה"ב לג, יג) ויתפלל לה' ויעתר לו, ודרחז"ל (דב"ר ג) אל תיקרי ויעתר לו אלא ויעתר לו. מלמד שחתר לו הקצ"ה למנשה חתירה מתחת כסא כבודו ית'. וקיבל תשובתו. וכן פירקי ר"א אמרו שהמלאכים נעלו בפניו כל שערי תשובה עד שהשי' חתר לו חתירה. וכדי להצינך ענין זה. אומר כי הנה כתיב (איוב ל"א, י"ו) גבי איוב הנגלו לך שערי מות. כי כמו שיש בעולמות העליונים שערי חיים. כמ"כ יש למטה בצחי' חילוגות הנק' שערי מות וזהם יכנסו עוברי רצונו ית'. והנה עולמות העליונים הם כסא לכבודו ית'. היינו מכל מזה ומע"ט אשר נעשה לכבוד שמו ית'. אז העובדא נעשה כסא לכבודו ית', והנה גם בשערי מות יש בהם כח אלהים חיים אשר משם הוא חיותם וקיומם. כמ"ש (נחמיה ט, י) ואתה מחיה את כולם. ואין קיום בהם זולת כח הקדושה וכבוד אלהים הסתר ונעלם וגנוו בתוכם אך שאינו בהתגלות. מחמת שהוא מעטף בכמה לבושין. ואדם המייגע א"ע ומחפש בחיפוש אחר חיפוש. אז מוצא גם שם אלהותו ית'. אך שהוא רחוק מן השורש שהוא כבודו ית'. ונק' תחת כסא כבודו שהוא דבר תחתון מכבודו ית'. והנה השב בתשובה שלימה, הוא נכנס בשערי תשובה באתגלייא כי מקודם פותחין לו השערים כדי שיכנס וזהו שמסייעין לו וכנ"ל:

משא"כ מנשה שהכעיס הרבה לפניו ית' ותשובתו קשה. ולכן נעלו המלאכים בפניו השערי תשובה העליונים. ואז היה צריך לחפירה ולחזור בתשובה מבחי' התחתונות. ומשם לקרב עצמו לכבודו ית'. וזהו שחתר לו חתירה מתחת כו'. היינו שגילה לו כבודו ית' כביכול ע"י השערי מות שנק' תחת וכנ"ל. כדי שלא יהיה שום קיטרוג עליו. מפני שהיה באתכסייא ונעלם מהמלאכים ומשם קיבל תשובתו. וכיה"ר אמן. והבן:

(אוהב ישראל)

הרה"ק רבי יצחק ארי' [זעקל לייב] ווארמזער זי"ע ה"בעל שם ממיכלשטאט" תקכ"ח - ד' תשרי תר"ח

הגה"ק רבנו יצחק אריה זצ"ל המכונה זעקל לייב ווארמזער, בעל שם ממיכלשטאט הי' חוטר מגזע תרשישים, המשפחה המפוארה לוריא-אשכנזי, דור רביעי להגה"ק רבנו אליהו בעל שם מזורמייזא ולמעלה בקודש משפחת המהרש"ל והאר"י הק', תוס' ורש"י,

רבנו נולד בשנת תקכ"ח לאביו ר' מתתיהו שלפי דברי רבנו הי' איש תם ירא אלקים ולפי הנמסר במשפחה נולד ע"י שאליהו ז"ל נגלה לאביו בתור אורח בליל שמחת תורה ובישר לו על הולדת בן שיהיה אור עולם בשכר מסירותו של ר' מתתיהו לכבוד התורה בעירו, והעמדת בית לקדושה אמיתית' כלשון רבנו על בית אביו.

כבר בהיות רבנו בגיל חמש נודע לעילוי פקח ושקדן, והשר בעירו ביקש להכירו, והילד נצחו בהתווכחו עמו. בגיל חמש עשרה שם לילות כימים בלמוד התורה, עבר אח"כ לעיר הסמוכה רבה תפארת לתורה ותעודה, פראנקפורט, שם למד תחילה אצל הגה"ק בעל "הפלאה" זי"ע, ואח"כ אצל הגה"ק רבי נתן אדלר זי"ע, והי' סדר יומו ביגיעת התורה בתעניות וסיגופים קדש לה'.

בגיל צעיר נשא אשה בת אחד מנכבדי קהילת פראנקפורט ר"י רייז ורבו המרא דאתרא בעל ההפלאה הי' מסדר הקידושין, לאחר נשואיו המשיך לימודו שם.

הוא סבל הרבה מצער גידול בנים, שיכל כמה מילדיו בקטנותם ר"ל, אח"כ מתה עליו אשת נעוריו.

כבר בצעירותו נוסף לשקדנותו בתורה וגידולו בה, עסק בקבלה עיונית ומעשית דבר שבשעתו עורר נגדו חמת המשכילים אנשי זרוע שהלשינו עליו בחוגי השלטון, ולא נחו עד שהביאוו לידו מאסר. זאת היתה גם הסיבה שכאשר חזר לעירו מיכלשטאט אף שהוכר כצדיק נשגב וגדול בתורה בכל סביבותיו, לא קיבל את רשיון השר להתמנות בתור רב העיר, ורק כמה שנים אחר זה, שהכירו הכל את היותו מורם מעם, אז התחיל לנהל רבנות עירו והסביבה ביד רמה ויסד ישיבתו אלי' נהרו תלמידים מכל קצות המדינה, ואז גם נתפרסם בעולם בתור צדיק ופועל ישועות, ויום יום הובאו אליו מאות בקשות בכתב ובעל פה מכל קהילות אשכנז וחוצה לה. והי' לאב לנאנחים ונאנקים, וגם הופנו אליו בקשות תפילה ע"י בעל חת"ס זצ"ל ומבעל חידושי הרי"מ ועוד גדולי דורו.

(מתוך ההקדמה של הרה"ק ר' אליקים שלזינגר, לספרו של רבינו זי"ע)

באחד הלילות בשנת תקפ"ה ראה רבנו בחלומו כי ביתו נשרף על כל רכושו החלום חזר ונשנה פעמים מספר על כך סיפר לבנו הבכור, לבן אחיו (או אחותו), ולחברו מנוער ברלה ברנהיימר במיכלשטאט, רבנו לא רצה למכור את ביתו שהיה בעבר מקום

מגורי הוריו, מפני ששכן בו למעלה מתשעים שנה בית כנסת, לפיכך קם וביטח את ביתו כנגד שריפה.

בחדש אלול תקפ"ד או תשרי תקפ"ה, אירע האסון, באחד הלילות הלך רבנו לישון בשעה מוקדמת, בחצות אחזה אש בביתו, ובקושי הציל את עצמו מתוך הלהבות, האש כילתה את ביתו על כל תכולתו, בקונטרס שכתב רבנו בשנת תקפ"ו, מצוי רישום מפורט של בגדים וחפצי בית, ובכללם של ילדיו. יתכן שרישום זה קשור בשריפה, כל הספרים שהיו בספרייתו הגדולה הושמדו, ובהם כתבי יד של רבנו. דפים שרופים מספריו נתגלו במרחק שעתיים מביתו, השריפה התפשטה גם לבנינים אחרים, ועשרים בתים עלו בלהבות.

שימעה של השריפה יצא למרחקים, כספי סיוע נשלחו מקהילות שונות, ובעיקר מקהילת פפד"מ, כספים אלו וכן הסכום שקיבל מחברת הביטוח, איפשרו קניית בית אחר, רכישת ספרים ופתיחתה שנית של הישיבה, השריפה ותוצאותיה לא פגעו בכריאותו של רבנו כדברי בנו מיכאל רק שערותיו הלבנו.

רבנו קבעו עם תחילת תקופת מגוריו הראשונה במיכלשטאט, את בית מדרשו בבית הוריו, כנראה בבית הכנסת של הקהילה שהיה ממוקם במבנה זה. התלמידים באו מאזורים שונים בגרמניה ובהם באדן, באוואריה, ווירטמברג, קוהרהסן,

הקהילה הקטנה במיכלשטאט, שמנתה כעשרים משפחות, לא היתה מסוגלת לספק את ארוחותיהם של התלמידים, שמספרם הגיע עד כדי שבעים, נוספה על כך התנגדות שגילו מקצת מבני הקהילה, היהודים העשירים, כלפי קיומה של הישיבה במקומם, בהתלוננם על "מבול" של תלמידים זרים. במסמך של השלטונות השמור בארכיון הממשלתי בדארמשטאט מיום 21 בדצמבר 1811, כלומר בשנה בה שב לקהילה, נאסר על רבנו לקבל "ילדים זרים" במיכלשטאט, המדובר בנערים שבאו ללמוד בישיבה, נקבע כי האיסור יותר רק אם תהיה וודאות בכך שידאגו לילדים אלו כראוי.

ואכן פרט לתלמידים שהיו בני משפחות אמידות או כאלו שהתפרנסו כמלמדי תינוקות במקום, קיבלו התלמידים די-צרכם בבית רבם, למרות שהוא עצמו הסתפק כאמור במועט בארוחותיו, זכו בני הישיבה לארוחות דשנות בביתו, בחורים שלא היו מוכשרים ללימוד היפנה רבנו ללימוד מקצוע.

הבריות שנזקקו לרבנו, שלחו אליו כספים רבים, אך הוא לא לקחם לעצמו, אלא ייעדם לצורכי תלמידיו. מקהילות גדולות כפראנקפורט ומנהיים נשלחו מדי פעם תרומות כספיות בעבור הישיבה, שליחים מטעם הישיבה עברו בקהילות אשכנז לצורך גיוס כספים, בתקופה מאוחרת סייע לרבנו בהחזקת הישיבה עוזר ושמור בר פויכטוונגר,

כספי סיוע שהופנו לרבנו אחר השריפה שהשתוללה בביתו. כאמור בשנת תקפ"ה איפשרו פתיחתה שנית של הישיבה בביתו. היה זה (כעדות בנו מיכאל) האושר הגדול ביותר בעבורו.

(מתוך המבוא, לספרו של רבינו זי"ע, "בעל שם ממיכלשטאט", מכון י-ם)

**

את ישיבתו החזיק מכספי הפדיונות שהגיעו אליו, וכן נתפרסם כגודל צדקת פזונו בפרט לצורך הכנסת כלה, ופעמים משכן את אוצר הספרים שלו לצורך מצוה זו, ביתו ה' פתוח לרווחה לכל עובר אורח ועניים בני ביתו, אשר שם לפניו שולחן מלכים, והוא עצמו חי בדוחק רב, זולת שמאז ימי נעוריו לא בא בפיו שום דבר הבא מן החי, וכותב בנו, כי במשך שלש שנים צם מע"ש לע"ש ולא ישן במיטה להעביר רוע גזירה על יהדות אשכנז שהי רואה אותה באה.

הסופר החרדי ר' נפתלי אהרמן ז"ל כתב ספר מעשיות שהיו עוד זכורים בימיו ושקיבלם מפי עדי ראיה ושמיעה, ואם כי לפי עדות בנו הבטיח ברכה למי שיספר ממעשיו, אין כאן המקום להאריך בזה,

[זולת סיפור אחד שהוא אופייני ומאלף שהיתה סיבה שתלמיד אחד משיבתו בעל כשרון גדול נתפס למסיון הנוצרי שהיה פעיל בימים ההם, וגדל אצלם עד כי נתמנה לבישוף במדינת אוסטריה, אולם רבו לא אמר נואש והמשיך לכתוב אליו תוכחה משך שנים מרובות, עד אשר ביום מן הימים הודיע לרבו שהחליט לחזור בו, מיד ארז הבע"ש זצ"ל את חפציו ויצא למסע לאוסטריה עם הגבאי שלו. בהגיעם לשם היה יום החגא שלהם, ואלפי הנוצרים נתאספו לשמוע דברי הבישוף המשומד, ואז ה' אסור ליהודים להתראות ברחוב בסכנת מוות. הבע"ש הגיע לשם וציווה לגבאי לפלס לו דרך בין ההמון ולמסור להבישוף פתק בו כתוב שיבוא מיד לרבו המצפה לו בבית יהודי, אף שבצעד כזה היה משום סכנת נפשות ממש, קיים הגבאי ציווי רבו, והלה השיב שיבוא אחרי ה'תפלה', שלחו הרב שנית בפתק וגזר עליו לבוא מיד. הבישוף החוויר ואמר לקהל שאינו מרגיש טוב ויצטרך להפסיק, סגר עצמו עם רבו כמה שעות, ושוב לא נודעו עקבותיו.

אחרי פטירת הבע"ש ה' נוהג הגבאי ליסע מעיר לעיר בקהילות אשכנז לספר מנפלאות רבו וקיבל בזה נדבות כאשר ציווהו הבע"ש, פעם הגיעה לאזנו שמועה כי באחת מערי איטליה גר יהודי בנקאי עשיר שנותן סכומים גדולים לכל אשר יספר לו מעשיות מהבעל שם, הגבאי נסע לשם וערב שבת היה והבנקאי אשר שמו היה מנשה קבלו בסבר פנים יפות ואמר לו שבלי ליל שבת בשולחן יתחיל בסיפוריו בליל שבת נשכחו מהגבאי כל זכרונותיו ולא ידע לפתוח פיו, בראות כן בעל הבית הרגיעו ואמר שבודאי עיפותו גרמה לכך ושינסה שוב למחרת אך כן היה גם במשך כל היום ובמוצאי שבת, ובראות הגבאי גודל צרתו החליט לנסוע למחרת בבוקר לדרכו אולם הגביר בקשהו שביום א' בבוקר יתאמץ עוד פעם אולי יזכור דבר מה והנה בבוקר אחרי שחרית בעת שבא להפרד נזכר הגבאי מעשה אחד והוא המעשה של הבישוף הנ"ל בשמוע הגביר מעשה זה צהלו פניו ונתן לו שכר רב וגילה לו כי אכן הוא הוא הבישוף לשעבר, ומעשה שהיה כך היה כי אחרי שקיבל עליו לפני הבע"ש לחזור בתשובה מיד ולברוח שאלו אם ימחלו לו חטאותיו ואמר לו הבע"ש שאינו יודע אולם סימן אחד יהיה לו אם אחרי שנים ישמע ממישהו מעשה קורות עצמו סימן כי נתקבלה תשובתו וע"כ שמח לקראת הגבאי אבל כשראה שעזבו זכרונו הבין כי עדיין אין תשובתו שלמה וע"כ כל ליל שבת ההוא עסק בתורה ותפילה וכך עשה ליל מוצ"ש לזעוק ולבקש מהשי"ת שתתקבל תשובתו וכיון שנזכר

הגבאי כעת במעשה זה אות וסימן כי אמנם זכה ותשובתו נתקבלה].

(הסיפור מוכר בעולם על הבע"ש הק', אמנם כותבי קורות רבינו משנים קדמוניות, מספרים זאת על רבינו, וכן מיוצאי חלציו אומרים שמקובל במשפחתם סיפור זה על רבינו. ואולי היו שראו סיפור זה על הבע"ש וחשבו שהכוונה על הבע"ש הק' זי"ע)

חידושי תורתו של רבנו זצ"ל רובם נשרפו בשריפה שהיתה בביתו אחרי שנתגלה לו הדבר בחלום והוציא מחוץ לבית את כל בני ביתו, אולם נשתמרו הגהות הש"ס והיו"ד שכתבם אחר כך, הם הגהות המובאות בספר "בעל שם ממיקלשטאט", אמנם מתוך מה שנתפרסם ממהלך הלוייתו העצומה, בעתונים שנשתמרו מאז, נראה שעוד נשארו הרבה כתבי יד, שנזכר שם על כרכים גדולים של חידושי תורה, שנישאו ע"י תלמידיו אחרי המטה, כאשר ציווה, אבל טרם זכינו שיגיעו לידנו, ואולי עוד נזכה שגם הם יראו אור עולם,

כמו"כ נשתמרו אצל הצאצאים כמה פנקסים מכתב ידו, דברים שרשם בעצמו, ובתוכם ענינים מסדר הלימוד, ביחוד סידר סדר למוד עבור צאצאיו, אשר ניכר מזה עוצם גאונו בתורה, למעלה מהשגתו, והלואי שנגיע לקצות הדרכים שהורה לנו זקננו הק'. בפנקסים הללו גם ניכר עוצם המלחמה שהיתה לו בשעתו עם המשכילים שהתחילו להרים ראש, והרים מעלת תמימות האמונה בקיום מצוותת ית"ש שהוא תכלית האדם, והוא עצמו לפי הנראה היה בקי בכל החכמות, ובזה ניצח את מתנגדיו. והמענין ביותר בתוכן פנקסים אלה הם הרשימות של מאות האנשים שפנו אליו לעצה ולתפילה ורשם בקיצור לפי שמות המקומות בקשותיהם והעצות שנתן להם רובם עניני תפילות ומקצתם סגולות, אך בעיקר הוא עצמו קיבל עליו "שעורים" ללמוד עבור כל חולה וכל מבקש, ולהבדיל עבור כל נשמה שנתבקש לעשות לעילוייה, וגם נראה מן הפנקס שהוא עמד בקשר מכתבים עם מבקשיו והתענין בהמשך גורלם, ולפלא שלפי הנראה היו לו עשרות שיעורים בכל יום אשר דעתנו הקלושה אינה משיגה עוצם נשיאות עול זה, והמתברר משם שכל הישועות שנפעלו על ידו הוא בכח לימוד התורה.

הוא נלב"ע בצום גדלי' שנת תר"ח, ונקבר לפי צוואתו המיוחדת יומיים אח"כ.

הבטיח שכל המתפלל על קברו תתקבל תפילתו, ואמנם הבטחתו זו קיימת עד היום ורבים משתטחים על ציונו, וכבר ראינו בשנים האחרונות ישועות רבות שבאו בעקב התפילה במקום קדוש זה, ורבים נושעו.

(מתוך ההקדמה של הרה"ג ר' אליקים שלזינגר, לספרו של רבינו זי"ע)

זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

הרה"ק רבי אריה לייב משפולא זי"ע
דער שפאלע זיידע
תפ"ה - ו' תשרי תקע"ב

תלמידי חכמים ולאות הכרת הטוב רצו בני העיר לקרוא לו בשם 'אבא'
ולא הרשה להם באמרו כי אין קורין אבות אלא לשלשה והתיר להם
רק לקרותו בשם 'סבא'

(כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק מצאנו זי"ע, חורשי' תשל"ה)

החבורה הק' מחסידי סטערליסק שבאו להסתופף בצל רבינו (הרה"ק
מרוזין) זי"ע אחרי הסתלקות רבם זי"ע, והם היו רגילים מקדמת דנא
לספוק כף אל כף בעת התפילה, אמר להם רבינו: 'מסתם פאטשין אין
אנו מחזיקין, אויב א פאטש? הרי זה דוקא אן אמת'ר פאטש, ומה נקרא
אן אמת'ר פאטש? בוא ואספר לכם:

הסבא קדישא משפאלא זי"ע טרם שנתפרסם שמו ברבים היה מלמד
תינוקות, ואיזה סוג תלמידים היו אלו? ילדים כאלו שאף מלמד לא היה
יכול להחזיקם היו מוסרים לו. לימים נהיה אחד מתלמידיו גנב! וכידוע
שסוף גנב וכו', כן היה גם אתו, תפסוהו פעם בכנסיה שלהם (קלויסטיר)
והעמידוהו למשפט, השופט הוציא פסק דינו שהברירה בידו, או שימיר
את דתו רח"ל וישאר בחיים או שישרפוהו חי רח"ל, אבל סוף כל סוף
היה הגנב הזה מתלמידיו של השפאלע זיידע' ומשהו נדבק בו, עמד
ואמר באומץ לב: אני מעדיף להיות נשרף חי אך את דתי לא אמיר.
בשעה שהוציאו לפועל את גזר הדין, שפכו על ראשו זפת חם שגלש
וירד עד רגליו והציתו אותו בראש אצבעותיו, וכשכבר החזיק במצב
של יציאת נשמה האט ער א פאטש געטוהן מיטב יידע הענט וצעק:
טאקע א גנב, אבער א יוד בלייב איך, וחזרה נשמתו למקור מחצבה.
וסיים רבינו זי"ע: "אט הייסט אן אמת'ר פאטש".

(גר ישראל, מכתבי רבי משה חזן ע"ה)

הרה"ק משפאלא זי"ע הנקרא 'שפאלער זיידע' דאג תמיד שלא
יתפרסם טיבו לרבים, ואמר על עצמו: אני הייתי הולך בדרך כלל עם
העניים מער לעיר, באנו פעם לעיר שהיה דר שם הרה"ק ר"ר פנחס
מקוריץ זי"ע והיה אצלו שמחה ועשה סעודה עבור עניים. הלכתי יחד
עם העניים, והרה"ק בעצמו נתן לכל עני לעקעך, כשהגיע אלי לקח
אותי ונשק על מצחי וקירב אותי מאד.

אח"כ כשהתחלתי להיות מפורסם נסעתי פעם על שבת אחד אל
הרה"ק מקוריץ, והלכתי לקבל שלום במלבוש עליון כדרך מפורסם,
שאל אותי: מאין אתם? ולא הכיר אותי כלל, ולא ראיתי התקרבות דאו.
(אדה"ז מסא"ג זי"ע: בנין שלמה ע"ט.)

להרה"ק משפאלא זי"ע - המפורסם בשם 'דער שפאלע זיידע' - בא
אברך אחד וביקש מהרה"ק שיוורה לו הדרך האמת בעבודת ה',
שיתמש לו למוכרת ולזכרון, ועל ידה ידע איך לעבוד את ה'. והשיב
לו הרה"ק זי"ע: "אכול ושתה ותעשה כל מה שלבך חפץ", שאל האברך:
ומה יהיו התוצאות? והשיב הרה"ק: "אז תהיה נבל ברשות התורה".
התחיל האברך לבכות ואמר: רבינו הק'! תודיעני אורח חיים. השב
הרה"ק: "תתענה ועשה סיגופים וגלגול שלג וכיו"ב". שאל האברך: ואז
מה יהיה? השיב הרה"ק: "אז לא יהיה לך לא עוה"ז ולא עולם הבא".
ובכה האברך במר נפשו ואמר: רבינו אל תדיחני בשתי ידים, קרבני
לעבודתו ית'. אז אמר לו הרה"ק זי"ע: שמע נא דבריי. כשברא הקב"ה
את העולם, ברא גם את היצה"ר, שאל אותו היצה"ר: למה בראתני? כי
בהורות הראשונים מאדם ועד נח ומנח ועד אברהם, לא היה לך
ליצה"ר - שום עבודה, כי המה מעצמם עשו מעשיהם זר השיב לו
הקב"ה, המתן עד שיבוא אברהם ועמו יהיה לך עבודה, והיה עומד
ומצפה עד שבא אברהם אבינו ע"ה, וידוע שאאע"ה ושרה אמנו היו
מכניסי אורחים, וכשהיצר רק עבר בדמות הולך והם הבחינו בו, תיכף
הזמינו אותו והכניסו אותו לביתם, והאכילו אותו והשקוהו, כמוכן
שאחר כל הכבוד הזה לא היה לו פתחון פה לפנות אותם לעבירה,

הרה"ק רבי אריה לייב משפולא זי"ע נולד בשנת תפ"ה ונסתלק בו'
תשרי תקע"ב ומנו"כ בשפולא. בן רבי ברוך, שהתגורר בכפר סמוך
לאומן, כמוכסן אצל הגראף פוטוצקי.

מסופר שהבעש"ט הק' זי"ע ביקר בדירתו של רבי ברוך טרם שנתגלה,
לאחר שנתגלה היה רבי ברוך מראשוני מעריציו. הוא ביקש מהבעש"ט
זי"ע שירכו בבן, והבעש"ט הבטיחו שיוולד לו בן שיזכה לנשמת המהר"ל
מפראג, ועל כן נקרא הילד בשם אריה לייב. כמו"כ מסופר שהבעש"ט
זי"ע השתתף בהברית וברכו שיהיה בבחי' "אברהם זקן" דהיינו בא לכל
ישראל, ומאז נתכנה הילד בתואר "זיידע" שדבק בו כל ימי חייו
ונתפרסם בעולם כה"שפולע זיידע".

עיקר תורתו בחסידות קיבל מר"ר פנחס מקאריץ זי"ע ולפי הוראתו
נשא את בתו של השוחט ממירובקה, ואז עבר לגור במירובקה.
כשהזקין חותנו רצה רבי אריה לייב למלא את מקומו כשוחט אך ר"ר
פנס לא הסכים לרעיון זה, ונסע עמו אל הבעש"ט הק' לשמוע עצתו
וחוות דעתו: שבעיים שהה אז אצל הבעש"ט זי"ע והוא ציוה עליו לערו
גלות למשך שבע שנים, ור' אריה לייב היה אז בן שלושים, כדרך
היוצאים 'לגלות' לבש גם הא בגדי עניים וכך נדר מעיר לעיר ומכפר
לכפר והפיץ את דבר ה' בכל מקום בואו והחזיר רבים למוטב, כן פעל
רבות בתקופת ה'גלות' בהצלת חוכרים חסרי אמצעים משבי
הפריצים. במסגרת גלותו בשנת תקכ"א התיישב בזלאטיפולא וקיבל
ע"ע את התפקיד של שמש ביהכ"נ, אך במהרה החל להתפרסם במעשי
מופתיו ורבים נהרו אליו לקבל את ברכותיו. שמונה שנים ישב
בזלאטיפולא ומשם עבר לשפאלא ועל שמה נתפרסם.

התבלט כמנהיג"עם. גם אחר שהתפרסם הירבה בנסיעות לכפרים
הקטנים והשפעתו להעלות מצב רוחם הירוד של יושבי הכפרים היתה
גדולה מאד. רוב עניניו היה בהכנת רפואות לחולים ובהצלת יהודים
שנאסרו ע"י הפריצים עקב אי תשלום חובם עבור דמי החכרה, ואף
הגויים חרדו לקראת דברו, כי גם הם באו להתברך מאמרי פיו, וכשבאו
התנה אתם שלא ירעו ליהודים וגם השביע אותם על כך: הצטיין
במלחמתו במוסרים ובמלשינים והגיע לדרגא עילאית ביותר באהבת
ישראל, כל ימיו למד זכות על אחיו היהודים.

בהתאם לצוואתו לא הועמדה שום מצבה על קברו, והניחו רק ארו
גדול ועליו כתוב יום פטירתו.

נערץ ונקדש בכל העולם, זקן ושבע ימים - בן פ"ז שנה - נסתלק הסבא
קדישא משפאלא.

(גר ישראל)

מסופר כי הרה"ק משפאלא היה מכונה בשם 'דער שפאלער זיידע'
בגלל שבבואו לעיר שפאלא מצא שם בורים וע"ה גמורים אשר לא
נמצאו עוד כמותם ובראותו שלא ידעו משבת וי"ט כשרות ומקוואות
הלך מבית לבית ללמדם ההלכות ונתמנה להיות שוחט דמתא כי גם
שוחט לא היה להם וכן הוצרך להיות המלמד תינוקות שלהם.

והיתה קבלה בידיהם שהבעל תוקע אינו מוציא את שנתו וכיון שפחדו
לתקוע בשופר הוצרכו לקחת בעל תוקע זקן וחולה שנטה למות
שיתקע עבורם והלא אכן לא הוציא את שנתו.

עד שבא הסב"ק וקיבל על עצמו לתקוע בשופר למרות הפצרותיהם
של תושבי המקום שביקשוהו שלא יעמיד את חייו בסכנה וכך
מסופרים עוד סיפורים רבים שא"א לספרם ברבים ותוך כמה שנים
נשתנה המצב הרוחני שם לטובה עד לבלי הכר ונעשתה שפאלא לעיר
ואם בישראל ההורים נעשו לחסידים ואנשי מעשה והבנים גדלו להיות

מזה הרה"ק משפאלי נענה ואמר כל מה שהוא פועל בתפילתו ועם הריקוד אנו פועלים בעריכת השולחן, ואמר הרה"ק מלובלין על זה וכי מה החידוש, וסיפר: פעם נתאספו כל צדיקי הדור בעולמות העליונים ושאלו על הסבא משפאלי, ואמרו שעדיין הוא עומד ומתפלל, אחר זמן שאלו שוב עליו, ואמרו עדיין הוא עומד ומחלק צדקה לעניים, שכן היה דרכו בקודש שלאחר התפילה היה מחלק סכום רב לצדקה, ואחר כך אמרו שהוא כבר הולך ובא, ואז נפל עלי פחד ורעדה ונפלתי ארצה, ועד היום אינני יודע מה היה באותה אסיפה.

(מאמר מרדכי ח"ב)

פעם אחת בא לפני הרה"ק משפאלי ז"ע איש אחד והתאונן על מצבו כי הנהו מחוסר פרנסה אמר לו הסבא קדישא הנה אתה אומר בכל יום 'אנכי ה' אלוקיך המעלך מארץ מצרים הרחב פיך ואמלאהו (תהלים פ"א י"א) ויש לדקדק בפסוק זה, שהיה לו לומר אשר העליתך מארץ מצרים וכו', אולם

הפירוש הוא כך דאמרו חז"ל (פסחים ק"ח). 'קשה מזונותיו של אדם כקריעת ים סוף' שהיה גמר יציאת מצרים

וזהו שאמר 'אנכי ה' אלוקיך המעלך' תמיד, בכל עת 'מארץ מצרים' מן המצר ודוחק פרנסה שהיא קשה כקריעת ים סוף, רק בזה האופן אשר אתה תקיים זאת 'הרחב פיך' (מלכות פ"ה תורה שבעל פה קריה לה) הרחב פיך ולמד הרבה תורה שבעל פה בהרחבה ולא בצמצום, והתפלל הרבה, ואמור תהלים הרבה, ואמלאהו בפרנסה בהרחבה ובריוח עכ"ד.

(משרתיו אש לזה ח"א)

סמוך לקברו של הסבא קדישא משפולי ז"ל הנקרא בשם השפוליר זיידא, יש קבר של איש אחד שקידש את השם ברבים בימי הסבא משפולי, ונקרא בפי בני העיר בשם הקבר של הקדוש יוסילי גנב. למה זה קוראים לאיש קדוש בשם גנב.

החסיד רבי רפאל ווילץ ז"ל מסקולי גליציה (נפטר כבן תשעים בשנת תרפ"ט בירושלים) בזכרונות תולדותיו (שהשאי אחריו בכת"י) מספר שבשנת תרמ"א היה ברוסיה וביקר את העיר שפולי, וחקר ודרש מהזקנים שבעיר על אותו הקבר הנפלא של הקדוש הגנב, והנה מה שסיפרו לו זקני העיר:

הסבא קדישא משפולי היה רגיל להתרועע עם הגנבים ושום איש לא ידע איזה עסק יש לו עמם, וכשהיו הגנבים נתפסים וריצו את עוונם בבית הסוהר, היה הסבא משגר להם מאכל ומשתה וסיפק כל צרכם, והיה רגיל להתפאר לפני השי"ת בהגנבים שלו, ושמעו כמה פעמים שאמר בפה קדשו, רבוננו של עולם, ראה נא את הגנבים שלי אפילו הקטן שבהם כמה מעלות טובות יש לו.

פעם אחת בראש השנה אחר התפילה סיפר להקהל שהיום היתה לו בתפילת שמונה עשרה עבודה קשה מאד כי ראה שהמקטרגים עשו מסך מבדיל בין תפילות ישראל לאביהם שבשמים והיו לו יסורים גדולים מזה והתחיל לבדוק ולחפש לצדדים ולצדי צדדים אולי יוכל להדחק ולהכנס להמליץ טוב על ישראל והנה חומת ברזל מפסקת ומסוגרת ואין שום מבוא וכניסה.

ונזכרתי, המשיך הסבא לספר להקהל בגנבים שלי שהם מסוגלים לשבר גם המנעולים הכי חזקים, וחיש מהר קראתי להם ותיכף באו ושברו את המנעולים, והרסו את החומה, ונעשה אור גדול, והקב"ה עמד מכסא דין וישבעל כסא רחמים, ומלאכי רחמים הכניסו תפילות כל ישראל לפני שומע תפילה ונתקבלו ברחמים וברצון, ובי"ה שפעלתי ע"י הגנבים שלי ישועות טובות על ישראל לשנה הבאה עלינו לטובה.

והלך לו. כשראה הקב"ה את כשלונו שחק עליו ואמר לו: "מען קויפט דיך איבער מיט א גיטען אגבייטעטען?" שאל היה"ר: ובכן למה בראתני? אצלו אי לי השפעה, ואילו אחרים אין צורך בהשפעה, והנני מסתובב בלי עבודה, אמר לו הקב"ה: "המתן עד שיבוא יצחק ואתו תשחק". ויתן היצה"ר אל לבו שלא ילך שולל אחרי אביה ושתיה, וכאשר בא יצחק אבינו בא אליו היצר, ועתה בדמות אורח, וידוע שיצחק אבינו עבד את הבו"ת במדת הגבורה וכאשר היצר בא להתארח אצלו ופתח פיו לפתותו לעבירה, לקח יצחק את מטתו ויך אותו מכות נמרצות על אף היותו אורח עד שברח לנפשו, ויצא בבושת פנים. כשראה זאת הקב"ה שחק עליו ואמר לו: "די האסט מורא פאר אקלאפ?" שוב שאל היצר: אבל בכל זאת למה בראתני השיב לו השי"ת: "המתן עד שיבוא יעקב ועמו תלחם", ומעתה ידע היצר שכבר לא יירא גם ממכות, וכאשר בא יעקב שעליו נאמר, ויעקב איש ת יושב אהלים, והיה בו מדת התמימות, וכאשר בא אליו היצר, ועתה כבר בדמות איש והתחיל להטעים לו- כאיש סור וממולח- בטוב טעם, מתיקות העבירה, דבק יעקב במדת התמימות בהבורא עולם ועשה עצמו כתם שאינו מבין כלל מה שמדבר אליו, והיה כמדבר אל העצים ואל האבנים עד שראה שאין ביכלתו נגדו.

והנה המשיך הרה"ק ז"ע לאיש שיחר- כתוב (שה"ש א, ח) "אם לא תדעי לך היפה בנשים צאי לך בעקבי הצאן", עקבי הצאן הם הצדיקי הדור, כל צדיק בדורו עושה ללו דרך סלולה חדשה בעבודת ה', כי הדרך שהיה בדור שלפניו כבר נודע לו להיצר ויש לו עצות על זה. ואם תעשה היום מה שעשו בדור שלפניך לא עשית כלום.

(דבר הנלמד מתורתו של הרה"ק ז"ע הוא: "הנטיעה וההתקשרות לצדיקי אמת" שלא די לו להאדם שיבוא לפני הצדיק ושיאמר לו נא להודיעני באיזה ספר מוסר אקבע לי שיעור ללמוד בו בכל יום - כאותו האברך שבא לפני הרה"ק ז"ע, וזאת היתה מקודם השגתו כ בודאי כל אחד ואחד מהגדולים והקדושים אשר בארץ המה כתבו ספריהם בתור עצה איך להתגבר על פיתויי היצר, ועברו את דרכם בהצלחה ובשלום, אבל מאותו דרך כבר יודע היצר, ואם אתה תדרוך רק בדרכיהם הם, אין אתה מובטח שתוכל להתגבר על היצר, אלא חייב כל אחד ואחד להתחבר לצדיקי אמת שבדורו, שסוללים להם דרכים חדשים בעבודת ה').

(נר ישראל, כ"ק מרן רבי לוינו מאו"יערנא ז"ע: בן יברך ישראל מח.)

הרה"ק רבי אריה לייב משפאלע ז"ע ידוע בשם "דער שפאלע זיידע" עשה חנוכת הבית לבית מדרשו, והזמין גם את זקני הרבי ר' שלום מפרוהביטש ז"ע שישתתף בשמחתו, והושיבו בראש הקרואים. הסבא קדישא ז"ע בכבודו ובעצמו שימש את האורחים כשהוא חגור סינור לבן, אי"כ יצא בריקוד מיוחד לכבודו של הרבי ר' שלום, ואמר: כך נאה וכך יאה, כשהאבא היה "מלאך" והאמא היא "מלאכטע" אז נולד בן כזה.

(נר ישראל, כ"ק מרן רבי ישראל מהוסיאטין ז"ע: אבן ישראל)

הרה"ק מאפטא שאל פעם לבנו של הס"ק משפאלי, איהר זענט ניט דעם שפאלער זיידנס א זוהן (האם אינכם בנו של הרה"ק משפאלי) וענהו שכן. ואמר שהכירו מצורת אפו כי פעם היה אסיפת צדיקים בעולמות העליונים וביניהם היה הס"ק משפאלי וראה אז רק את אפו כי שאר פניו היה מעוטף בטליתו ועכשיו הכיר דמיון באף של בנו.

(מאמר מרדכי ח"ג)

הרה"ק מלובלין שאל פעם באמצע התפילה מה שם אמו של הסבא קדישא משפאלי ולא ידעו לענות לו, וכן כשרקדו אחר התפילה שאל עוד הפעם מה שם אמו של הסבא משפאלי ולא ענו לו, וכששמע מזה

ואחרי כן אמר: נו מה אתם אומרים על הגנבים שלי ראו נא כמה מעלות טובות להם, וקרה פעם שהגנבים רצו לגנוב את כל ההון הגדול כסף וזהב ואבנים טובות מבית הטומאה הגדול שבשפולי, בית הטומאה היה בנין גבוה מאד חומת אבנים, ועומד באמצע העיר, לא מצאו הגנבים שום דרך ומבוא להכנס לבית הטומאה רק על ידי שאחד מהם יטפס ויעלה בגובה הבנין למעלה שמשם היה חלון קטן לתוך בית הטומאה פנימה, והיה שם בשפולי גנב אחד צעיר לימים ונמוך הקומה וקל באבריו, והיה עולה על חומה גבוהה חיש קל, ושמו יוסילי גנב, כשהגנבים היו צריכים להכנס דרך מקום צר או במקום גבוה חיש מהר, שלחו את יוסילי גנב להוציא משם את הגניבות, כי הוא היה אמן ומוכשר מאד לכך, והחליטו גם הפעם להשתמש ביוסילי גנב.

ויהי בחצי הלילה של סוף החודש, כשחושך ואפלה שוררים בחוץ, התקבצו הגנבים מאחורי בית הטומאה, ויוסילי טפס מהר ועלה למעלה לראש הבנין, פרץ קצת את החלון הקטן נכנס דרך שם לבית הטומאה פנימה, ירד למטה, קבץ את כל הצלמים של זהב, וכל האבנים הטובות שהיו שם, כרך את הכל במפות שהיו פרושות שם על השולחנות, והתכונן להעלות את כל זה למעלה עד אותו החלון הקטן שממנו נכנס, כי בפנים בית הטומאה היו מדרגות עד אותו חלון, בתוך כך באו פתאום שוטרי העיר ופגשו את הגנבים שעמדו מאחורי בית הטומאה והתחילו לצעוק עליהם, ותיכף ברחו משם כל הגנבים, ויוסילי עלה למעלה ולא ידע מהביקור הפתאומי של השומרים, וכשהוציא את ראשו לחוץ לחלון וחבילות הגניבה נמשכות אחריו בחבלים, נתן אות לחבריו בלשון הגנבים, להודיע להם שגמר את מלאכתו, ושיקבלו ממנו את החבילות, כדי שלא ישל כשירד ממקום גבוה כזה, יוסילי צועק לחבריו ואיננו מקבל שום מענה מהם.

והשוטרים ראו שאיש אחר כאילו עומד תלוי בראש בית הטומאה ומדבר איזו דיבורים שאינם מבינים, נגשו הם והקיפו את כל בית הטומאה מסביב, והודיעו להכומר מהמאורע, תיכף נתאספו הרבה גויים מסביב בית הטומאה, פתחוהו ונכנסו לפנים הבית, ומצאו שכל הזהב ואבני החפץ אינם, כי עלו למרום ביחד עם יוסילי, הדליקו אור לראות היטב את הנעשה, וראו שיוסילי תקוע בחור החלון הקטן שלמעלה וכמה חבילות נגררות מאחוריו, תפסוהו, ונתנהו בבית המשטר עד יום הדין.

ויהי ביום המשפט כשהביאו את יוסילי לפני השופטים, טען שכל כוונתו היתה רק לבחון את האליל שהם עובדים לו אם יש בו ממש, ונמלך לבוא אליו בלילה, בשעה שאין שם אדם, להתפלל לפניו שיעזרנו בפרנסה בריוח, לפרנס אשתו ושני ילדיו ואז ידע שהוא אלוה, ויעבוד אותו כל ימי חייו, אמנם כשבא והתפלל לפניו פעם ושתיים ושלש, ואין קול ואין עונה, פה לו ולא ידבר עינים לו ולא יראה אזנים לו ולא ישמע, נתמלא עליו עברה וחימה, ניגש אליו ואמר לו הרי אתה מטעה את ההמון שיעבדוך כאלוה, והנה אני רואה שאין כך ממש, מוטב שאקח אותך לי, אמכור את הזהב שלך ותהיה לי לפחות פרנסה, לפרנס את בני ביתי, והתחלתי, המשיך יוסילי לספר לפני השופטים להזיז אותו ממקומו, וראיתי שהידים והרגלים שלו לא ימושו ולא יהלכו ולא מגינים על עצמם כלל, והבנתי ששאר האלילים הקטנים הנמצאים שם בודאי שלא יעמדו נגדי,

ולקחתי את כולם עם התכשיטין שעליהם, ולא אמרו לי דבר, ועתה סיים יוסילי, הרי עשיתי לכם טובה גדולה, שתדעו לבלי ללכת אחרי ההבל, ולבלי לעבוד דבר שאין בו ממש.

והשופטים דנו את יוסילי למיתה ע"י שריפה, ושישרף לפני פתח בית הטומאה, בנוכחות קהל רב, את פסק הדין מסרו ליוסילי בכתב, וראש השופטים אמר לו: יש לך עדיין עצה להציל את חיך ממות המר הזה, מפני שאתה עוד צעיר לימים, והראית קונץ גדול שכזה, לעלות לרום

גובה בית הטומאה, החלטנו שאם תמיר את דתך אז נשאיך בחיים, ועוד ניתן לך מתנות ונעשירך עושר רב. ויען יוסילי גנב בקול גדול: אני יוסילי גנב, עברתי על הרבה עבירות, עשיתי הרבה חטאים ועוונות ופשעים, אבל להמיר את דתו, זאת לא יעשה יוסילי גנב אפילו אם ייסרו אותו בכל היסורים שבעולם, והוסיף עוד יוסילי: משוגעים שכמותכם, מי זה יעשה כזאת להחליף אלקים חיים באבן דומם מעשה ידי אדם שלא היה בכחו אפילו להציל את עצמו מידי ואחרי כן חזר הרבה פעמים כך: יוסילי גנב הוא אמנם יוסילי גנב, מלא חטאים ועוונות ופשעים, אבל להמיר את דתו זאת לא, זאת לא יעשה בשום אופן.

הובילו את יוסילי בחזרה לבית המשמר וכשהגיע היום הנועד לשריפתו, התאסף עם רב על יד בית היראה, נטלו חבית גדולה מלאה זפת והדליקו אותה, ואת יוסילי העמידו אצל החבית הדולקת בלהב גדול, והכומר פנה ליוסילי ואמר: עדיין יש לך ברירה להציל את עצמך ממיתה נוראה זו אם תמיר את דתך, ואם לאו ישימו אותך בתוך החבית הדולקת וכך תשרף, ויוסילי עונה בקול: אני יוסילי גנב, הנני אמנם יוסילי גנב, אבל להמיר את הדת לא ולא, ויקחו את ידיו של יוסילי ותחבו אותם לתוך האש הדולקת בחבית, והתחילו ידיו להשרף יחד עם הזפת, והיסורים הנוראים שלו אין לשער, והכומר פנה אליו שוב: עוד לא עבר המועד, אם תמיר את דתך הרופאים מומחים ירפאו את ירך השרופות ועוד תחיה בטוב ובנעימים,

ויוסילי מרקד מחמת גודל היסורים, והגויים מחזיקים אותו בידיהם שלא יפול, והוא צועק בקול: יוסילי גנב ישרף באש, ויסבול כל היסורים שבעולם, אבל את דתו לא ימיר, וכך היה צועק והולך שלא ימיר יוסילי גנב את דתו, עד שנשרף.

כשהכירו הגויים שכבר יצאה נשמתו מסרוהו ליהודים שיקברוהו והוא הוא הקדוש המונח בבית החיים שבשפולי וקוראים אותו עד היום 'הקדוש יוסילי גנב' על מצבתו נחרת באיזה זמן ובאיזה יום קידש את השם ברבים.

והסבא קדישא משפולי היה אומר אח"כ לפני הקהל תראו שלא לחינם אני משבח את הגנבים שלי.

(סיפורי חסידים מועדים)

ועוד שמעתי מר' בן ציון שו"ב מטערהאוצעע ששמע מאבי הה"ק רי יחונן ז"ל שסיפר שפ"א התאכסן זקנו הה"ק ר' נחום ז"ל אצל ר' ליב הסבא קדישא משפאלא ז"ל בחדר מיוחד והיה על ש"ק מקורבים של זקני ר"ג ז"ל ומקורבים של הס"ק ז"ל ואמר הס"ק לזקני ז"ל הרשנו לשמש אתכם, והסכים והסיר מנעליו וילך על השלחן והגיש לפניו הדגים ואכלו יחדיו וכן כל המאכלים וזקני ז"ל הרכין עצמו לאברך אחד ואמר לו שיתן לו מים לשתות והאברך היה שוטה ואמר בקול רם זידינע הרבי רוצה מים לשתות ואמר הס"ק מי הוא העזות פנים אתן לו שני מכות לחי, וזקני ז"ל הניח ידו על ראש האברך והטיחו לארץ שלא יראנו הס"ק ואח"כ אמר להאברך שיפול לרגלי הס"ק ויבקשהו שימחול לו וכל כמה שיאמר לו הס"ק שמוחל לו לא ילך ממנו עד שיפתח זקני ז"ל את חדרו ויאמר לו שילך ופתח זקני ז"ל החדר ואמר להס"ק שמבקש שימחול לו ואמר לו הס"ק שלמענו ימחול לו, ואמר זקני ז"ל להאברך שהצלחתו שהי אצל הס"ק ואם היה זאת אצלי לא היה מי שהי יכול להועיל לו וסיים אבי ז"ל שהירושה זאת הניח לנו זקני ז"ל.

(כת"י מהאדמו"ר ר' זאב מראחמאסטרייבוקא וצוקלה"ה)

השפאליער זיידע זי"ע אמר: נזהר אני מאד להתרחק מחברותא רעה ומתחבר אני רק עם חברים טובים היודעים אתם למה, מפני שכאשר אעלה לעולם העליון,

יביאו לפני רשימה עם אנשים, ישאלוני מי מוכר לך, ואם אתחבר כאן – בעלמא הדין – עם חברים רעים, אצטרך למנותם ולהעיד כי הם חברים הטובים, בשמים יבדוקו מי הם חברי, ומה יאמרו, הלא יש לך חברים רעים, כנראה אתה כמוהם, ואולי על סמך הודאה זו יחייבו אותי, משא"כ אם אתחבר רק עם חברים טובים אוכל להצביע שם בשמחה ולומר, ראו אלו הם חברים שלי אז יגיבו בשמים יגיד עליו רעו אם התחברת עם חברים טובים כנראה שאתה כמוהם וישלחוני אליהם.

(כ"ק מרן אדמו"ר האמרי חיים מויזניץ זצוק"ל)

הסבא קדישא ר' ליב משפאלא אמר להרב הק' מסאווראן בימי עלומיו בעת עבדו עבודת הקודש בתפלתו כדרכו בקודש והיה מפזז ומכרכר בכל כחו בהתלהבות נוראה לפני הש"י, אמר אליו הסבא קדישא כתיב (ויקרא כה, יז) 'ולא תונו איש את עמיתו ויראת מאלקיך' והפי' הוא כן שלא תונה חברך שאתה מתירא מפני ה', אך באמת תירא מפניו, ואמר הרב הק' מסאווראן בימי גדולתו שמאמר הזה היה מונח במוחו ט"ו שנים אחר זה והיה מיסרו מאוד.

(מרגניא דבי רבנן ירושלים תשנ"ט ע' מ"ו)

כתב הגה"ח המפורסם רבי מאיר לייבוש זצ"ל אבד"ק טורקא עם אמירת תשליך היה נוהג רבינו אדה"ז מסא"ג ז"ע להמתין עפ"י רוב עד ז' דעש"ית ובליל ח' אחרי אמירת תשליך אמר סליחות דשלש עשרה מידות, אבל גם ראו שהיה מכוון לומר תשליך ביום ו' תשרי (אם היה באפשרי לומר ביום זה) יום פטירת הסבא קדישא משפאלע ז"ע כי לא לחינם נתפרסם בפי העולם בשם הסבא (זקן מלא רחמים) ובאורות נשמתו יש ענין של מיתוק הדין, וכן נשמע מרבינו מריזין ז"ע שנהג ג"כ כן.

(נר ישראל ח"ג)

איכר אחד היה מביא תמיד מפרי תנובתו לכלכל בית הרה"ק רבי אריה ליב משפאלע ז"ע, בערוב ימיו נמלך פעם עם אשתו ללכת לשאול את הרה"ק מה יהיה איתם בעולם העליון, ואמר להם הרה"ק: הנה לעתיד לבא, יביאו את שור הבר עם הלוייתן ויריבו ביניהם וישחטו את שור הבר ואת הלוייתן יהרגו ויעשו מהם סעודה גדולה לצדיקים, ויזמינו את האבות הקדושים ושבעת הרועים, והם לא יוכלו לאכול את כל זה, ויקראו לעוד צדיקים ועוד צדיקים וגם הם לא יאכלו את הכל, ויקראו לצדיקים פחותים מהם ופחותים מהם עד שיגיעו אלי ויזמינו אותי אל הסעודה, וכי אני אלך להסעודה מבלעדכם, תנוח דעתכם

(הרה"ק רבי מרדכי חיים מסלונים זצוק"ל, מאמר מרדכי ירושלים תשס"ב ח"ב ע' ק"ג)

השפולער זיידע הלך פעם לקבץ מעות צדקה עבור קמחא דפסחא, כשהגיע לביתו של גביר אחד, ידע הגביר שהשפולער זיידע מתכוין להוציא ממנו סכום גבוה, על כן החביא את עצמו מאחורי הדלת, השפולער זיידע ידע שהוא מחביא עצמו מאחורי הדלת, וקרא לו אתה עומד עתה מאחורי הדלת, תמיד יהיה פרנסתך כעני בפתח, וכך היה שבמשך זמן קצר ירד העשיר מכל הונו והיה מחזר על הפתחים.

(הרה"ח ר' יאיר שוורצמן ז"ל, יהי אור ע' פ"ח)

שמעתי מאבותי הקדושים ז"ע עובדא הוה אצל הרב הקדוש מהרא"ל ז"ע הנקרא בפי העולם שפאלע"ר זיידע"ע כי היתה אלמנה אחת בשכונתו עם שתי בנותיה ובעלה המנוח היה יר"א מוחזק וחשוב בעיני העדה כי על כן גם לאחר מותו החזיקו ביד אלמנותה שקנו אצלה מי רבש מע"ד ועל ידי זה גם תהיה היכולת בידה להשיא שתי בנותיה הבתולות שהגיעו לפרקן ויהי היום וחלתה האלמנה במחלה מסוכנת והגיעה עד שערי מות ובנותיה הנ"ל הלכו לדפוק לבית רבם הה"ק

מהר"ל הנ"ל לבקש רחמים בעד אמם בידעם כי אם ח"ו תמות אז בטל המסחר הנ"ל ויצטרכו המה להיות מחזירות על הפתחים או להשכיר את עצמם לשפחות כי מי ישוך את עצמו עם יתומות אומללות בלי משען ומשענה ובעת אשר אמם היתה גוססת והתקבצו כבר ליציאת נשמתה רצו המה בנותיה לבית שכנם האדמו"ר הנ"ל לעורר רחמים בבכי נורא עוד בה נשמתה יקוו לרפואתה ויען להם הה"ק שיביאו לו מדה עם מי דבש שלהם וילכו בזה על בית החיים על קבר אביהם המנוח הנ"ל ויאמרו לו כי שלח לו זה לכבוד האורח גאסט שיהיה לו בקרוב היינו אמם שתמות ובשמעם הדברים האלו נתעלפו מרוב צערן ונפלו לארץ עד שהוכרחו להקיצם ולהחיותם במים קרים ויאמר להם הרב לכו לביתכן כי כבר הוטב לאמכן ותתרפא לגמרי בעה"י וכן היה כי באותו רגע החלו לראות בהחולנית הגוססת סימני הטבה ומרגע לרגע הוטב מצבה ושבחה לאיתנה ותהי לאות ולפלא.

ואנשי ביתו של האדמו"ר שהיו שמה בחדרו בשמעם הדברים האלו שהגיד להבתולות האלו בנות המסוכנת המה תמהו ונתפלאו עד מאוד היתכן בגדר האנושי לבשר בשורה רעה ומרה כזה להם בעת צר להם שיגיע ללבם ונפשם כאשר היה שנפלו לארץ בחולשתם כנוכר.

וכאשר הלכו הבנות לביתם מבשורת הטבת אמם הגיד להם הרב לאנשי ביתו אל תתפלאו על המחזה האימומה הזאת כי הן אמת האשה האלמנה הוא אשה צנועה ויראת ה' כאשר יחזקה באמת אולם בנותיה אין תוכם כברים ומפני חטאיהם היה נגזר הדין ר"ל על אמם אך בראותי גודל הצרה שיגיע מזה כאשר אמרתי להם הבשורה הזאת שילכו להגיד על קבר אביהם כנוכר אז נפלו לארץ והרגישו כבר בלבם טעם מיתת אמם ר"ל ועל ידי זה קיבלו כבר המה העונש ומיד נתרפאה אמם עכ"ד הנ"ל.

(דברי תורה מונקאטש ח"א אות ס"ז)

פירש הרה"ק השפאלער זיידע את הפסוק בתהלים (קט צא) למשפטיך עמדו היום כי הכל עבדיך וכה אמר: כאשר אתה רוצה להעמיד את בניך לדין על עוונותם, אנא זכור כי 'הכל' מה שסבלו עד היום הזה, הוא רק בשביל שהם עבדיך' וא"כ הנח להם לישראל ואל תשלחם ביד פשעם.

(תולדות אלעזר)

הסבא משפאלע אמר: 'עזור לשובתים בשביעי בחריש' עזור לשובתים בשבת עם חרישה ושתיקה מדברי חול, 'ובקציר' לקצר בדברים לא לדבר מה שאינו נצרך, 'עולמים' זאת צריך לעשות לעולם אפילו בימי חול.

(הגה"ח רבי יוסף פאצאנאווסקי הי"ד, גן יוסף)

מספרים על האדמו"ר משפאלא הנק' דער שפאלער זיידע שידוע שהי' איש

נלהב מאד ביתר שאת ויתר עז על שאר חבריו תלמידי המגיד. ובהיותו בליאדי אצל רבינו הזקן בשנת תקס"ט או תק"ע סיפר אשר בהיותו בן ג' שנים ראה את רבינו הבעש"ט און ער האט מיר ארויף גילייגט דיא הייליקע האנט אויפן הארצין, און פון יעמאלט אן איז מיר וארעם (והבעש"ט הניח את ידו הקדושה על ליבי ומאז חם לבי בקרבי).

כי תנועת הצדיק ומכ"ש ראית ושמיעת קול צריך לפעול שלא ישכח לעד, וגם קטן וצעיר צריך להיות בהתעוררות גדולה, באופן שיפעול גם על זולתו.

(ספר התולדות, אדמו"ר הרי"צ מליובאוויטש זצ"ל)

בפעם הראשונה (ויש אומרים היחידה) שהסבא משפאלי היה אצל רבינו הבעש"ט הק', בראותו אותו קרא הרי זה האיש עם המעדר על

המנהג בישראל שמלמדי התינוקות משננים לתלמידיהם את פרוש סימני הסדר וכך בליל הסדר ביקש הסבא משפולא זצ"ל מבנו הקטן שיכריז את הסימן, פתח הילד ואמר קדש כשאבא בא מבית הכנסת בליל הפסח לביתו הוא צריך מיד לקדש, חכה הסבא להמשך, אבל הילד אמר שהמלמד לא למדו יותר, למדו אביו לומר את הסיום כדי שלא ישנו התינוקות וישאלו מה נשתנה.

למחרת בחג היה המלמד בין המסובין לשלחנו של הסבא, שאלו מדוע לא למדת לילדים את הסיום, השיב המלמד, לא חפצתי להטריחם ובפרט שאין זה טעם כה חשוב שהרי גם מי שאין לו ילדים מקדש מיד בבואו.

התלהב הסבא וצעק בקפידה האם אתה תדון איזה טעם הוא חשוב, האם אתה חכם מכל המלמדים, איך מלאך לבך לשנות מהנוסח הנוהג מדורי דורות. בוא ושמע מה רמזו קדמונינו בנסוח זה, 'כשהאבא' אבינו שבשמים 'בא מבית הכנסת בליל הפסח' וראה שם כיצד בניו התנתקו מחיי החולין ומחשכת הגלות וצרותיה, ובאו לבית הכנסת להתפלל לפניו ולהללו על גאולתם, כשהוא רואה זאת 'הריהו צריך מיד לקדש' לחדש את ברית הקדושין בינינו ובינו ולגאול אותנו 'כדי שלא ישנו התינוקות' כדי שלא נשקע בשינה עמוקה בגלותנו, 'ישאלו מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות' מדוע התארכה גלות זו מכל הגלויות וכשאמר הסבא דברים אלו פרץ בבכי סוחף והתחילו כולם לבכות יחד עמו, עד שהתערור הסבא משפולא ואמר עכשיו צריך גם לשמח מעט את אבא, צריך להראות לו שילדו יכול לרקוד גם בחושך, וצוה לנגן ניגון של מצוה והתחיל לרקוד כדרכו בקודש.

(תפארת אבות ויוניץ)

הנה בעיר אחת מעיירות הסמוכות לספאלע היתה עגונה אחת, אשר עזב אותה בעל נעוריה וחמש עשרה שנים לא שמעה ממנו מאומה, והוא נסע למסחרו לדאנציג ולא התפרד מאתה בדברי ריבות, ורק לא שלח לה שום ידיעה ונתיאשה ממנו האשה, ותשב כאלמנה חיה כי היא חשבה שבלתי אפשר שיחי' אישה אשר חיו בטוב ובנעימים, ולא ישלח לה שום ידיעה. אבל האשה היתה עשירה והיתה מנהגת עסקיה לבדה. והנה האשה הזאת קבלה משרתת אשה זקנה מספאלע לבית המבשלות בשנת החמש עשרה מעת הפרד בעלה מאתה, ויהי כאשר היתה המשרתת בביתה איזה ימים דרשה מאתה איה בעלה, ואם היא אלמנה, ותספר לה כי זה חמשה עשר שנים כי לא שמעה שום ידיעה מבעלה ותאמר לה המשרתת למה אינה נוסעת להסבא מספאלע והוא יגיד לה דבר ברור אם חי הוא או מת. אבל העגונה לא השגיחה בדבריה כי אמרה מה יועילני אם יאמר לי כי הוא מת, הלא בשביל דבר זה לא יתירו לי להנשא אם אין עדים.

אבל האשה המשרתת הפצירה בה וסיפרה לה כמה דברים אשר ראתה בעיניה מכמה עגונות, והבטיחה לה כי בודאי תושע ואפילו אם מת בעלה יגיד לה אנה לבקשו עד שימצאו אותו או אם ימצאו עדים בכדי שתוכל להנשא. הקיצור היא דברה על לבה עד כי נתרצתה לנסוע, אך המשרתת הזהירה אותה כי תשתדל להיות אצלו בבוקר כשעומד אצל בישול הדגים של שבת, כי אז נקל לפעול אצלו ואף אם יקלל אותה לא תלך משם, ואדרבה תשמע כל אשר יצא מפיו ולא תפסיע החוצה עד שיגיד לה דבר ברור אנה בעלה כעת.

ויהי כאשר באתה לספאלע התאכסנה אצל הגבאי שלו ונתנה לו מתנה הגונה, והוא הניחה לכנס בע"ש בעת אשר בשלו דגים לכבוד שבת, ותכנס אליו ותבכה לפניו אבל הוא זעק עליה וקלל אותה, והיא לא נסוגה אחור ממקום מעמדה, עד אשר אמר לה לכי לביתך ובעוד שלשה חדשים יבא בעלך לביתך.

אבל האשה נצבת על עמדה כי לא הספיק לה הדברים, כי שיערה כי דיחוי דברים בעלמא הם, ותבכה עוד עד שאמר לה הנני מבטיחך כי

כתיפו והתעלף והיו הדברים סתומים וחתומים. לימים הסבירם בהיותו בעולם העליון לפני שירדתי לעולם השפל נקראתי להתייצב לפני בית דין של מעלה שהציעו לי להתגלגל פעם נוספת לעולם השפל כדי להושיע יהודים ענתי להם שכבר השחרתי די את פני בעולם הגשמי ואנו מסכים לרדת רק באם ימלאו אחר ארבעה תנאים שלא אשכח מאומה ממה שלמדתי בעולם העליון שלא אחלה בשום מחלה שתפריעני מעבודת השם שבני יהיו יהודים פשוטים ובקשה רביעית. הם נענו לשלשת הבקשות הראשונות, וסרבו לרביעית לפיכך לא התרציתי לרדת לעולם השפל, כך חלפו שנים והנה ראיתי בשמים יהודי כבן שלשים חגור חבל ונושא מעדר על כתפיו מיד נעשה רעש גדול ומלאכים חרדו לקראתו פנה אלי היהודי והוכיחני לאמר אני חופר במעדר זה בשדות ומכין חול עבור יהודים הזיעה ניגרת על פני ואילו אתה מטייל לך כאן לבטלה מהר רד לעולם הגשמי והושע יהודים. נבהלתי מדבריו והסכמתי לבוא לעולם ועתה כשראיתיו הכרתיו והתעלפתי.

(תפארת אבות ויוניץ)

פעם שבת הרה"ק רבי אברהם המלאך אצל הסבא בשפאלי והתפעל מריקודיו הנלהבים בלילות ש"ק אמר לו הסבא מה לך משתומם היה לי מלמד טוב לך ופתח וסיפר:

בימי גלותי כשנדרתי מכפר לכפר נודע לי שבכפר הסמוך הושלך יהודי לכלא על שלא שילם את דמי החכירה לפריץ וסיפרו לי שהוא מעותר לשהות בכור הכלא האפל ולהתקיים מלחם צר ועבש עד שיגיע יום הולדתו של הפריץ אז יעטוהו עור דוב והוא ידרש לצאת במחול ולשעשע את החוגגים ואם לא ישיביע את רצונם יושלך לכלבים.

צער נורא אחזני למשמע הדברים שכן היהודי נחלש בלא ספק מהעינוי שבישיבה הכפויה בכור האפל בתנאי רעב, כמו לא יעמוד לו אף לשאת את עור הדוב הכבד, על אחת כמה וכמה שלא יוכל לצאת במחול, ואז נגלה אלי אליהו הנביא והמריצני להושיע את היהודי ולהחליפו. שאלתי הכיצד אוכל לרקוד ואיני יודע לצאת במחול, ענני אליהו הנביא שהוא ילמדני לרקוד,

יום לפני החיגא התגנבתי אל פתחו של בור הכלא, השקיתי את השומר י"ש, וכשנרדם פתחתי את הסורגים וחילצתי את היהודי משביו, לאחר מכן תפסתי את מקומו והמתנתי לבאות, כשהגיעה השעה היעודה באו משרתי הפריץ והכניסוני בצהלה לעור הדוב, הביאוני אל הטרקלין הגדול והכרוז הכריז עלי לצאת במחול אל מול מנהל אחוזותיו של הפריץ שהיה צורר יהודים בן בליעל והוא שהשליך את החוכר אל הכלא הטחוב, אם אפגר אחריו בריקודי ישליכוני אל הכלבים שילמדוני פרק בהלכות ריקוד, כך אמרו, ואם ארקוד טוב ממנו הרשות בידי להכותו ולהכריחו לרקוד כראוי.

האות ניתן המנגנים החלו כנגינתם ואני התחלתי לרקוד במלא כחי, לפי הקצב, כפי שלמדתי מאליהו הנביא, הכל השתאו ומחאו כף והצורר שפיגר כנגדי, החויר והורה למנגנים להמיר את ריקוד הקוזק בניגון המאזורקה, כסבור היה שהיהודי התשוש לא יעמוד בקצבו הסוער של הריקוד, אבל אני רקדתי כדבעי כפי שלמדתי, ואילו הוא הסתחרר בריקודו מהיין ששתה וקרט נפל מלא קומתו.

כיון שכך, ניתנה לי הרשות לעשות בו כחפצי, והתחלתי להפליא בו את מכותי, התערב הפריץ וביקשני להניחו לנפשו, ולבשר לבני ביתי על הצלתי, נענית לבקשתו הלכתי לבית היהודי וסיפרתי לו שנחלצתי בשלום.

הנה כי כן מבינים אתם היה לי מלמד טוב לריקודי. נענה רבי אברהם המלאך ואמר הריקודים שלכם נעלים מהתפילות שלי.

(תפארת אבות ויוניץ)

אהבתי כי ישמע ה' קולי תחנוני (תהלים קט"ז א) פירש הרה"ק רבי יהודה לייב משפאליא ז"ל, אני אוהב מאוד כשרק הש"י לבדו שומע קול תחנוני

(אור הגנוז)

בר"ה לפני התקיעות היה דרכו (של הרה"ק משפאלע ז"ע) להתחבא מכל אדם ועשה שם בחדרו מה שעשה, אבל פעם אחד היה אצלו על ימים הנוראים איש אחד מאנשי רייסין והתגנב בלט לראות מה הוא עושה שמה והביט מתוך סדק אחד אשר לא הרגיש הסבא, וראה כי נפל בפשוט ידיים ורגלים על הארץ ויאמר לפניו: רבש"ע, מה אתה חפץ מעמך היהודים, תאמין לי כי לולי אשר ראיתי בעיני מצות ומע"ט מבני ישראל, לא הייתי מאמין שיוכלו לקיים אפילו מצוה אחת בגלות המר והנמהר הזה ובעולם החשוך אשר השטן מרקד ביניהם והתאוות כולם כנגד עינם ואת הגהינם ציירת בראשית חכמה, ואם היית עושה להיפוך שיהיה הגהינם נגד עינם והתאוות מצוירים באיזה ספר, אז היית רואה אם היה עושה חס ושלוש שום בר ישראל רעה, ועוד דברים רבים כהנה מליצות טובות עבור ישראל, את כל זה ראה ושמע האיש ואמר כך קם והעביר ידו על עיניו ונתלהב מאוד ונכנס לבית הכנסת ונהם ג' פעמים והתחיל להקריא התקיעות.

(סיפורי צדיקים, קרקא תרנ"ו)

זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

הגה"ק רבי אביש'ל מפראנקפורט ז"ע

ת"נ - י"א תשרי תקכ"ט

רבינו הגה"ק רבי אברהם אביש נולד בשנת ת"נ לאביו הגאון רבי צבי הירש אב"ד מעזריטש דליטא.

בנעוריו למד בישיבתו של הגאון רבי שמואל מפירורא, בעל ה"בית שמואל" על אבה"ע, ולימים אף נשא את נכדתו לאשה. לאחר מכן למד אצל הגאון רבי צבי הירש מהאלברשטאט ובישיבתו של הגאון רבי נפתלי כ"ץ בעל ה"סמיכת חכמים", זצוק"ל ז"ע.

אחר נישואיו התיישב בדר בכפר קטן, מקום שלא היו מכירים אותו, והתפרנס בדוחק מחנות קטנה אשר אשתו הצדקנית ניהלה, כשהוא יושב על התורה ועל העבודה, בנגלה ובנסתר.

צדיקים העירו עליו שבאותה תקופה זכה לגילוי אליהו זל"ט. הגאון רבי פנחס אב"ד קארוב שזכה להכירו כצדיק נסתר וגאון אדיר וירע מגודל קדושתו, צוה קודם פטירתו לבני קהילתו שאת מקומו ימלא הצדיק נסתר רבי אברהם אביש היושב בכפר. כשבאו אליו להכתירו כרב, דחה אותם בשתי ידיים ועשה עצמו כאינו יודע לשאול ועם הארץ גמור, אך כל תחבולותיו לא עזרו לו, ולבסוף שמו עליו בעל כרחו

בעוד שלשה חלשים בליל ד' כחצות יבא בעלך לביתך, אך תכני את הבית לביאתו ותדליקו נרות הרבה בביתך כל הלילה. וכדברו הדברים האלה זעק להגבאים כי יוצאו אותה לחוץ, ותצא האשה ממנו ולא יכלה להכניס הדברים בלבה לתת אומן לזה, אבל בכואה לביתה ותשאל אותה המשרתת מה הגיד לכם הסבא, ותאמר כך וכך, ותכה המשרתת כף אל כף, כי אמרה יודעת אני בבירור ברור כי כן יהיה, ותשמור הזקנה את הלילה ההוא והדליק נרות הרבה ותבשל מאכלים טובים ותמתין כל הלילה, אבל העגונה אשר לא האמינה בזה בלב שלם שכבה על יצועה.

והנה בלילה ההוא ירד מטר סוחף והיה קולות וברקים וחושך מאד, אבל כאשר הגיעה השעה הראשונה אחר חצות, התיצבה עגלה אחת כבודה בעלת ששה סוסים, ונכנס העגלון לבית וישאל את הזקנה למי הבית הזאת, ותאמר אליו להגבירה פלונית, ויצא העגלון לחוץ ויאמר לאדונו, ויאמר הסוחר ברוך השם אשר הנחני בדרך האמת, כי הוא ביתי. ומיד ירד מהמרכבה ונכנס לבית, ותיכף העירו את גברת הבית והכירו זה את זה ונעשה שמחה גדולה.

אולם האיש כאשר נח מעט מיגיעת הדרך, שאל אותה בשביל מי חרדת את החרדה הזאת, והדלקת נרות הרבה ועל מי ציפית הלילה הזאת, ותאמר אליו אנחנו חכינו לבואך כי הסבא משפאלע אמר לי שלשם חדשים קודם כי בלילה הזאת כחצות תבוא לביתך.

ויתפלא האיש מאוד ויצויר לה בדבריו צורתו (של הסבא משפאלע) ותאמר כן הוא, ומאין אתה מכיר אותו, ויספר לה אשה כי באלו החמשה עשר שנים אשר הפרד ממנה, לא מרוע לבבו לא הודיע לה, אלא כי בבואו לדנציג סחר עם סחורות הרבה והרויח מיד ליד והיה טרוד תמיד מאוד, וכל יום אשר רצה לכתוב מכתב לביתו לא היה לו פנאי עד שנשתקע הדבר משך שנה או יותר, ואז מרוב טרדתו שכח לגמרי על ביתו, והיו לו שם חובות הרבה (שאנשים היו חייבים לו) ועל כן לא עלתה על דעתו ליסע לביתו.

אבל כמשלש חדשים בא אלי איש זקן לדנציג ואמר לי מהר תראה לגמור פה עסקיך ותסע לביתך, כי עזבת אשתך עגונה זה ט"ו שנה, ואנכי לא השגחתי לדבריו, אבל הוא הלך אלי יום ויום והגיד לי כנ"ל, ותואר הזקן ההוא כאשר ציירתי לך צורתו, אולם כאשר ראה כי אינני משגיח לדבריו אמר לי ראה ליסע לביתך כי בנפשך הוא אם לא תסע מוכרח אתה למות, אבל אנכי לא שמת לי לבבי גם יען היו לי שם

חובות הרבה אשר אין באפשרי לגבות אותם בזמן מועט, אבל לא אזלו ימים מועטים ונפלת במחלה עזה וכאשר ראיתי כי מחלתי אנושה אז קבלתי עלי לנסוע לביתי ובא הזקן וקבע לי זמן כי דוקא ביום ההוא אשים פעמי לדרך ומוכרח הייתי לשמוע אליו ומהחובות לא באו לירי גוביינא הרבה, ועכ"ז שמת פעמי לדרך ביום ההוא ובאתי בתחלת הלילה הזאת לבית מלון אחד ומחמת המטר רציתי ללון שם אבל ראיתי את הזקן גם בבית המלון ההוא ואמר לי תיכף תסע לביתך ואל תתמהמה פה וע"כ מוכרח הייתי לנסוע בלילה בתוך החושך והאפלה אולם כאשר באתי העירה לא מצאתי בית שיבהיק שם אור הנר, ואנכי נתיגעתי מאוד מטורח הדרך ומהמטר אשר רטב עלי כל מלבושי. ובאשר ראיתי כי בבית הזה מאיר אור הנר צויתי להעגלון ליסע עד הבית הזאת אבל שיערתי בדעתי כפי אשר אני זוכר כי הוא ביתי וע"כ שלחתי את העגלון לחקור בית מי הוא ואז נכנסתי לביתי ושמת מאשר הנחני ה בדרך הישר.

ועתה מבין אני כי הוא האיש אשר הבטיח לך יום בואי הוא אשר גרשני משם עד בואי לכאן ות"ל כי מצאתיך בחיים ועתה ניסע שנינו יחד להסבא קדישא להודות לו ולתת לו תודה על הטוב אשר הפליא עמנו לעשות.

(סיפורי צדיקים, קרקא תרנ"ו)

איצטלא רבנן וקבלוהו עליהם כרב ואב"ד. (וראה השתלשלות וקורות הרבנים בספר תולדותיו "אהל אברהם" שלקט וערך הג"ר אברהם חיים שמחה בונם מיכלזאהן. פיעטרקוב, תרע"א).

במשך השנים כיהן ברבנות והרביץ תורה בק"ק ווישניץ, ריציוואל, ליסא, יאנוב ומעזריטש. עד שלבסוף עלה לכהן פאר כאבדק"ק עיר ואם בישראל פראנקפורט דמיין, על מכונו של הגאון בעל ה"פני יהושע", ומשם היתה מצודתו פרוסה על כל הארץ.

כבר בדורו, דור דעה, נחשב כאחד מגאוני קמאי וקדוש עליון, בעל רוח"ק ופועל ישועות רבים אשר פנו אליו בדבר ישועה ורחמים. כל גדולי הדור סמכו על הוראותיו והיה לתל שהכל פונים אליו. בעת ששימש כרב בליסא, פרצה המחלוקת הגדולה בין הרבי ר' יהונתן והגאון ה"פני יהושע", והסכימו שני הצדדים להביא את דברי ריבם לפני רבינו שיכריע בדבר. נודע ביותר בסערת פרשת הגט מקליווא, בה היה הוא ראש החנית ועמד בדעת יחיד לפסול את הגט. שומה לציין, כי על אף שרובם המכריע מגדולי וגאוני הדור חלקו עליו בפרשה זו ויצאו ללחום נגד פסקו, אזי גם בעצם סערת הימים כשנעו אמות הספים מ"קול הקורא", נזהרו מלפגוע בכבודו ונקטו לשון זהירה מפני הכבוד ויראת הקודש.

נסתלק לגזי מרומים למחרת יום הכיפורים שנת תקכ"ט לפ"ק. (כעבור כמה שנים מילא את מקומו הגה"ק רבי פינחס בעל ה"הפלאה" ז"ע). השאיר אחריו ברכה לדורות, הלא המה חיבוריו שנדפסו: "ברכת אברהם" על הש"ס; "מחזה אברהם" על הגש"פ; "עמק המלך" על הרמב"ם, ועוד. כן ידוע ש"חיבר ספר גדול על הזוהר הק', בעוצם גדולתו בקבלה, אבל נאבד ממנו, והיה לו צער מדבר זה עד יום מותו" (אשל אברהם אות טו).

(עלים לתרופה)

גדולי ישראל וצדיקי הדורות חרדו לשמו של אותו גאון וקדוש רבי אברהם אביש מפפד"מ, או כפי שנתכנה בחיבת קודש "רבי אביש"ל פראנקפורטער", והתבטאו נשגבות אודותיו.

מרן אור שבעת הימים הבעש"ט הק' ז"ע העיד עליו שהוא "בעל רוח הקדוש ובקי במתיבתא דרקיעא!.

הרה"ק רבי מאיר הלוי מאפטא ז"ע "הוי מרתע כל גופו כשדיבר אודות רבי אביש"ל והתבטא ש"הוא היה בלתי לה' לברו".

הגה"ק רבי ליבלי אייגר ז"ע אמר עליו שהוא "בערך האר"י הקדוש בחכמת האמת". אף הרה"ק רבי דוב בעריש מביאלא ז"ע מעיד בהסכמתו על כתביו, כי "בחכמת הקבלה היא הפלא ופלא", ובהמשך: "כי היה נודע לבעל רוח הקודש, ובהיותו בקארוב היה לו שם גדול בארץ, והמגיד מקאזניץ ראה המנורה עם י"ג קנים בבית הכנסת שם, ואמר כי זורח שם אור גדול מהרב הקדוש הלז שתיקן זאת שם, ובהיותו בפולין היה נודע שנתגלה אליו אליהו זכור לטוב".

סיפר הגה"ק בעל ה"יטיב לב" ז"ע, "שאביר זקיניו הגה"ק בעל ה"ישמח משה" מנהגו היה בכל שנה קודם יום הקדוש לאמור: הנה יום הדין בא, יומא דחושבנא, ומאוד אדאג ואפחד מפחד יום הדין! ומה הוא פחדיי אם יהיו רק מלאכים ושרפים בדין, לא הייתי חרד החרדה הזאת, כי אדם לא מלאך הנהו, ובל"ז לפני מלאך לא אבוש. רק מה הוא פחדיי, שגם בני ילידי אשה כמוני ישבו בדין, והמה הקדושים ר' אביש"ל ז"ע ור' יחזקאל סג"ל לנדא ז"ע..." (א"א אות נט).

(עלים לתרופה)

סיפר רבנו [הרה"ק רבי צבי הירש מרודניק ז"ע], בשנים הקודמות היה נהוג כי פעמים אחדות בשנה היה מתקיים בערים הגדולות יריד שבו היו מתקבצים אלפי סוחרים מכמה מדינות להציע את סחורותיהם למכירה, ולעת כנוס היה מתכנס גם ועד ארבע ארצות לדון בדברים העומדים על הפרק וכיו"ב.

ומנהגו של הגאון ר' אביש פרנקפורטער היה לסבב בימים האלו על פתחי הסוחרים לקבץ מעות לצרכי הצדקה שלו, שגם בצדקת פזרונו היה נודע בשערים.

ופעם אחת הגיע לעשיר אחד לבקש את נדבתו והלה דחהו על הסף באומרו כי היום כבר נתן די והותר לצדקה, ור' אביש לא התמקח אתו והמשיך בדרכו, בינתיים משמש העשיר בחפציו והבחין כי חסר לו מטהו הנאה, ותיכף עלה החשד בלבו כי בלי ספק יד העני הלבוש קרעים במעל, ומיד פנה לרדוף אחריו והשיגו במרחק מה, והתחיל גוער בו החזר לי את מקלי שלקחת מחדרי, ור' אביש ענה לו לא לקחתי שום מקל ממך.

אז החל להפליא בו את מכותיו ללא רחס, עד כי ראה שבלאו הכי לא יועיל מאומה בהכאותיו ועזבו לנפשו, ור' אביש שב לביתו באומרו לעצמו הצור תמים פעלו ובוודאי הגיעו לי המכות ביושר ובצדק.

בשבת קודש שבימי היריד היה המנהג שר' אביש היה דורש בביהכ"נ הגדול, ואלפים היו מתקבצים לשמוע את דרשתו.

בין הבאים לשמוע את הדרשה באותה שנה היה גם אותו אכזר, [שבודאי היו מקוללים מעשיו, שאל"כ לא היה מעשה מכוער כזה מזדמן לידיו], שהיה נחשב לת"ח ורצה ג"כ לשמוע את דרשתו של גדול הדור.

ויהי כעלות הג"ר אביש לבימה הביט בו העשיר, ומיד הכיר כי אותו הכה באמצע השבוע אודות מטהו, ומרוב צער ובושה על כי נהג כן בקדוש עליון כמותו התחיל לבכות עד כי התעלף ונפל ארצה, הסובבים אותו עוררוהו ושוב התעלף, עד כי הוציאו אנשים מפיו את סיבת הדבר, וניחמוהו כי הרב הוא ענוותן ושפל ברך ואם יגש אליו לפייס אותו בודאי ימחול לו בלב שלם.

ואכן לאחר הדרשה שארכה כמה שעות כאשר כולם נגשו להודות לרב על דרשתו נדחק גם הוא ביניהם והתקרב אליו ברצותו לבקש את סליחתו, וכראות ר' אביש אותו פנה הוא אליו תחילה והתנצל בפניו באומרו "הנני מבטיח לכם כי לא אני נטלתי את המקל שלכם".

רבינו כ"ק מרן ארמו"ר הגה"ק השפ"ח מצאנו ז"ע בשיעור חורש"י פ' האזינו תשל"ב, בשם אביו הרה"ק מרודניק ז"ע. ורבינו השפ"ח ז"ע מפאר ומבאר מעשה זה, וז"ל: "אין לנו כל מושג כזה להבין דברים אלו לאשורם, שהלא רבי אביש מפרנקפורט היה גאון הגאונים שר התורה אשר מפיו אנו חיים והאיר את העולם בתורתו, ושימש ברבנות בעיר ואם בישראל, ועכ"ז סבור היה שעדיין יש מקום לחשוד בו שהוא גנב את המקל, ועל כרחין לומר כי אך מדריגה היא, בחינת ומלבשתו ענוה, וזוהי הנהגה שהיא למעלה מדרך הטבע, עד"ש במשה רבינו ע"ה שדיבר עם השכינה פה אל פה ובכל זאת היה הענו מכל האדם אשר ע"פ האדמה, וזו היתה מדריגת הצדיקים הק' שלא הרגישו כלל כי יש להם במה להתנאות. וכמו כן הלל הזקן למרות ששמו היה הולך מסוף העולם ועד סופו, לא האמין כי שומר הפתח יניחנו להכנס, וללא תשלום לא רצה להכנס. והארכנו בשיעור ע"ד התוספתא בב"ק (פ"ז ה"ג) שבעה גנבים הם וכו' אבל המתגנב מאחר חבר והולך ושונה פרקו וכו' ואכמל"ב. ולכן אמר הלל אם אני כאן הכל כאן, כי אילו היו מרשים להכנס רק לבני תורה ויראי חטא, היה הלל שוקל בדעתו כי אם יש אחד בקרב ישראל שאיננו ראוי להכנס א"כ ודאי שאני הוא, ורק אם אני כאן אז יש מקום לשאול מי כאן, כלומר למי כן מרשים להכנס ולמי לא". עכד"ק.

(צבי תפארה)

בראש ס' ברכת אברהם הובא כי בהיותו רב בפפד"מ בא אורח א' להתאכסן בביתו בשב"ק. תארו משחת. רירו מעיניו ומפיו נוטפות וסרוחות. וקיבלו בספ"י כדרכו להכניס אורחים. והנה אכל כל אשר היה על השלחן וכעס מאוד על הרב כי לא אכל זמן רב. והרב פייסו לבעל יכעוס כי ימלא משאלתו להשביעו. והוא לא נח לקללו ולבזותו. מד כי צוה על ב"ב להוציא הסעודה החמין הטמונים בתנור לשבת שחרית

ואחיו הגאון הגדול מ' מרדכי זצ"ל אבד"ק ליסא סטרו על לחיו. באמרו לך מאתנו כי לבושת משפחתנו תחשב. ויצא היערה ויצעק אל ד' בבכי ובתחנונים על רוע מזלו ויאמר: רבש"ע אם היה רצונך שאהי טפס ובור לא היה לך ליתן אותי במקור גזע משפחה יקרה גדולי ישראל.

ומגודל הבכיה נרדם וישכב על הארץ. והנה איש קדוש נתגלה אליו בחלום ויאמר לו: הנני פותח לבבך כפתחו של אולם. וכל משפחת בית אביך יתברכו בך. ואל שדי יתן לך רחמים. ואל תשנה ממדרגתך במדת היראה והשפלות. וכל מקום בואך בלימוד אהי עמך ולא יודע לאיש זולתינו כי נתעלית ברגע עד כה.

אך בעת ראותך אותי אז תפתח פיך והוריתיך אשר תדבר. והוי גולה למקום תורה ואז תשכיל ותצליח. ויקץ והנה הרגיש כי נפתחו לפניו שערי אורה. וידע כי מאת ה' היתה זאת. ויכנס הביתה. ויום המחרת היתה עת חתונתו. ושינה טעמו אשר לא ירגישו בזה. ולעת מחר אחר חתונתו הלך עם חותנו לביהכ"ס ואביו ובני ביתם היו באכסניא שלהם. ויהי זקיני בבית הכנסת מגיש לחם קרבן עבורתו. עבודה שבלב זו תפלה. בשמחה עצומה.

ואחר גמר תפלתו ראה האיש הקדוש אשר ראהו בחלום ביום שלשום. אז פתח פיו לדרוש בחריפות ובקיאות עצום מאוד במאמר ר' אליעזר הגדול עגלה בת שנתה ופרה בת שתים. ויהי כל אנשי הקהלה עומדים צופים ומביטים בזיו הדר פניו ומשתחיים רוחים לא"ל נורא עלילות אשר נתן בתוכם אדם גדול בענקים כאברהם.

ויהי משפחת בית אביו תמהים בבית אכסניא שלהם. מדוע אחרו פעמיהם לבוא מבית הכנסת לארוחת הבוקר אשר לעולת התמיד. וישיבו דבר כי החתן יושב ודורש. אזי נבהלו מאוד למשמע אונם. ביודעם כי הוא איש בער ולא ידע. ומה הוא יוכל לדרוש ברבים.

ובלט שלחו א' מב"ב לבית הכנסת. וחזר מהרה אליהם בשמחה רבה בבשורה נפלאה כי הוא דורש כמפי הגבורה. ועד מהרה באו כולם וראו כי רוח ד' נוססה בו. ורצו לנתק מוסרי קידושיו בגט. כי עתה יש ביכולתם לשוך א"ע עמו עם גאון הדור ובת ת"ח. ולא רצה החתן. ולסכה זו חתם א"ע בכל תשובותיו והסכמותיו אברם הוא אברהם. כי מקודם שנתגלה לו אור התורה הי' בכחינת אברם. וכעת שמתו שמו אברהם וימצא לכבו נאמן לפניו.

(אהל אברהם)

דרכו היה לרון ד"ת בטלית ותפילין והדיינים ישבו לפניו בצוותא חדא לרון עמו יחד. ויהי היום באו שני אנשים חשובים לביתו להתפטר בדבר עסק א' שעלה לכמה אלפים, וזקני ישב בחדר המיוחד לו והדיינים עם הבע"ד ישבו בבית אשר שם פסקו הד"ת, וראה בע"ד א' מנורה אחת מעץ תלוי בבית הרב, ואמר מה נפלא הוא אשר אצל הרב מפפדמי"ן שהיא עיר גדולה יהי מנורה של עץ אשר בכמוה ישתמשו העניים ואשר נראה מזה שנים רבינו הוא עני גדול.

ויען אותו דיין א' בליצנות: המנורה הזאת היא מזהב טהור אך היא מצופה בעץ. וזקני לא ידע כלל מהמדובר.

אחר זמן מועט נכנס זקני הרב לחדר הדיינים מוכתר בטו"ת ומיד חזר לאחוריו ויצא מהחדר ולא רצה לפסוק הד"ת ושב לחדרו המיוחד לו. ושאלוהו מה זה הדבר שלא רצה לפסוק הד"ת, והשיב כי אלקים נצב בעדת אל, ואצל השופטים הדנים ד"ת שכינה ביניהם ואיתא בגמ' כל המתלוצץ שכינה מסתלקת ממנו. והוא תמיד בבואו לפסוק ד"ת ראה שכינה אצלם ועכשיו לא ראה את השכינה יען שהתלוצצו ולכן לא רצה לפסוק הד"ת.

(אהל אברהם)

זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

והוא אכל הכל עד כי לא נשאר מאומה וכל רואהו לא האמין כי זה יהי' בחק האנושי אבל הרב האמין כי הוא רעב. ופייסו ובקשו להמתין עד מחרתו כי אז ימלא די שבר רעבונו.

ולמחרתו נתן צו על כל העיר להביא תמחוי וקיימו כל העיר ועכ"ז לא הספיק לו שבעו וצעק כי הנהו רעב, וא' לו כי במוש"ק יראה להספיק עבורו וצוה לשחוט עבורו ונטרפו עד י"ג פרים והי"ג הוכשר, אז הגיד לו האורח כי איננו מהאנשים הרעבים. אבל הוא בא לנסותו אם יגיע לכלל כעס, והגיד שהוא חשוב בשמים מאוד.

ושם כ' הגה"צ מ' משה דוד הכהן ז"ל אברק קאלשין כי המעשה מהמלאך מפורסים לכל. וכי הרב הקדוש הרבי מלובלין זי"ע אמר דהעיקר מהמעשה הזאת ועיקר הנסיון היה שהאמין במאמר חז"ל (מגילה דף ז' ע"ב) כפיני עניא ולא ידע. שיש בנמצא עני שיאכל אפילו כל מאכלי פ"פ דמיין ויהיה כפיין וד"ל להלהיב לבות ב"י שיאמינו בדברי חז"ל. ונכון להדפיס המעשיות של הגה"ק ר"א אבושל זי"ע ע"ש, וכן שמעתי המעשה הזאת מאמור"ר הג' שליט"א ששמע זאת מרבו הגה"ק מו"ה זאב נחום זצ"ל אבד"ק בייאלא בילדותו וכן כ' אלי ש"ב הרה"ג סועק"ה בנש"ק מ' אברהם סג"ל אנטינגא ר"מ בדוקלא בעהמח"ס שם הגדולים השלישי נכד הגה"ק מהרש"ק מבראד ז"ל כי האורח גלה את אוזן הרב התמים כי לא בן אדם ילוד אשה הנהו רק בא לנסותו כנ"ל. (אהל אברהם)

החסיד ר' איטשע משה משברשין סיפר ששמע מפ"ק הגה"ק אדמו"ר מ' מנחם מענדיל ז"ל מקאצק להלל את זקני הגה"ק מ' אברהם אביש מפפד"מ מתמימותו שמקודם הי' בק' קאריב והי' מהדר אחר סנדקאות. ויקר מקרהו ליסע לב"מ דרך אשר בו בית תפלה לנוצרים ביום אידיהם. ואז הי' סכנה לאיש יהודי לעבור דרך שם מהערלים. והיה בדעת הבע"ג ליסע דרך אחורי הכפר. אבל אחר שהיה שם רפש וטיט לא דרך, חשש לצער הסוס שיכהו הבע"ג, היצר זאת להרב. וא' להבע"ג המתן רבע שעה ותאחו אש בבית תפלתם ואז יהיו טרודים בהשריפה ונוכל ליסע. וכן הי'.

אז שאל אותו הבע"ג מאין ידעתם זאת. השיבו זה אינו חכמה ורוה"ק. רק מחמת שאינני משנה דיבורי אף במקום הדחק לכן אם לפעמים אני דובר כסומא בארובה. עושין מן השמים כך. ואף אתה תוכל לעשות כן. וביאר עפ"ז התנב"א אם עושה עצמו וכו' מוסרין לו מלאך וכו'... וכפי' הספה"ק על הפסוק לא יחל דברו ככל היוצא מפיו יעשה. הפי' מי שהוא לא יחל דברו לעולם ככל אשר יגזור יתקיים ויעשה רושם בשמים:

ופ"א היה זקני הר"א אבישל ז"ל בסעודת ברית מילה הגישו אליו עוף לאכול ואמר זה נבילה ע"י אותו הסכין המונח על השלחן. ואחרי החקירה נודע שהשפחה בעצמה שחטה

(אהל אברהם)

הגאון הקדוש מוהר"ר יצחק מאיר ז"ל מגור שמע מפי מגידי אמת זקנים שהיו בימיו, מהגאון הקדוש מוהר"ר אברהם אביש זצ"ל. כי בימי נעוריו היה קשה ההבנה בלתי שיעור. וכמעט שלא היה היכולת בידו לעונת הפעוטות להתפלל בסידור מקוצר השגתו בתיבות ונקודות. רק היה ירא ד' מאוד.

ומפאת קוצר שכלו היה ללעג ולקלס בחברת הנערים זולתו (וכמ"ש בילקוט משלי כ"א ע"פ אוצר נחמד). ויהי כראות אביו הגאון כי אין לו תקוה בו היה מוכרח להשתדך עם הקצין מוהר"ר אלי' הכהן זצ"ל ממעזריטש חתן הגאון בעל בית שמואל על אהע"ז זצ"ל. ובימי קדם היה המנהג שהחתן היה מברך בהמ"ז בקול רם. ולכן אחר התנאים היה משתדל ללמדו בהמ"ז. כי לסיבת השתדלותו ומרוב קריאתו בסידור יתרגל לאמור הבמה"ז בע"פ.

ויהי בדרך נסיעתם על חתונתו התוועדו במלון ואחרי אכלם מזוגו לו הכוס לברך ולקוצר זכרונו הכל נשכח ממנו. אז חרה אפם בו וביזוהו.

הרה"ק רבי אברהם המלאך זי"ע

ת"ק(א) - י"ב תשרי תקל"ז

רבינו הרה"ק רבי אברהם המלאך, נולד בשנת ת"ק - א בערך לאביו הקדוש רבינו דובער זי"ע המגיד הגדול ממעזריטש, וחתן הרה"ק רבי משולם פייבוש מקרעמיניץ זי"ע, בעל 'משנת חכמים'.

מנעוריו היה פרוש וקדוש בהליכותיו עד שהפך לאישיות נפלאה בעולם החסידות, מורם מעם, עלה ונתעלה על כל בני דורו וזכה להערצת העולם עקב התנהגותו הקדושה העל האנושית. נקרא בפי החסידים 'המלאך'. הרבה בסיגופים ובצומות, כל היום ישב עטוף בטלית וטוטפות, סגור בחדרו ועוסק בתורה. שימש כרבו של הרה"ק בעל 'התניא ושוע' זי"ע בתורת הקבלה על פי פקודת אביו המגיד זי"ע. צדיקי הדור העריצוהו ונהגו בו כבוד רב, והעירו עליו כי הגיע בקדושתו להתפשטות הגשמיות, אף על פי כן לא ירש את מקום אביו, שכן פרוש היה מהציבור ולא היה מסוגל להנהיגו, כי חי בהתבודדות גמורה ולא יכל לרדת למדריגת התחתונים כדי להגביה את הדור.

בהשפעתו של הרה"ק ר"ר נחום מטשערנוביל זי"ע נתקבל המלאך למגיד בחוואסטוב (הנקראת כיום פאסטוב) - הסמוכה לקיוב - כחצי שנה לפני פטירתו, בה חי בבדידות עד יומו האחרון, ואך לעיתים רחוקות נתגלה לפני הציבור ואז פחדו להסתכל בצורתו הקדושה. צדיקי הדור ביקרו בביתו בחוואסטוב, ביניהם הרה"ק ר"ר נחום זי"ע, הרה"ק רבי יצחק ראדיווילער, והרה"ק ר"ר ברוכל זי"ע ממעזריבוז'.

בהיותו בן שלשים ושש שנה בערך נסתלק לעולם האמת, ומנו"כ בחוואסטוב (הנקראת כיום פאסטוב).

הרה"ק ר"ר פנחס מקאריץ זי"ע אמר: שאם היה מאריך ימים היו כל צדיקי הדור נכנעים לפניו, הרה"ק ר"ר נחום מטשערנוביל זי"ע שמע על דבר הסתלקותו בעצם חג הסוכות (על אף שנסתלק ב"ב תשרי), והחל להכות את ראשו בכותל ובכה בכיה גדולה ערך שתי שעות ולא יכלו להשתיקו עד שלקחו אותו והכניסוהו לסוכה, ואמרו לו: 'רבי! זכרו כי היום יום טוב', ונח מבכיותו והתחיל לספר בשבחים.

דברי תורתו נאספו בספר 'חסד לאברהם'. בניו: רבי ישראל חיים מלודמיר זי"ע (חתן הרה"ק רבי שלמה מקארלין זי"ע), ורבי שלום שכנא מפרוהבישט זי"ע. (נר ישראל)

מעשה שאירע אצל זקני 'המלאך' הקדוש זי"ע. בעיר אחת היו לו שני חסידים עשירים שהיו מקושרים אליו, והיו רגילים לנסוע אליו ביחד בזמן אחד. כל אחד מהם סבל יסורי נפש והדעת מדבר מסויים שהעיק תמיד על לבם, כי לאחד היה אשה רעה שגרמה לו הרבה סבל וצער, ורצה מאד להיפטר ממנה ולגרשה, ואילו להשני היה נחלה בשווי של מאה אלף זוז, והוא היה בעל חוב על עשרה אלף זוז, וסבל הרבה מנגישת הבעלי חובות, ועל כן רצה למכור מאחוזתו ולהשקוט נושיו, אך המלאך זי"ע מנע משתייהם לעשות מה שליבם חפץ.

ויהי היום והנה הלך החסיד שסבל מנושיו התובעים, ובצר לו מאד, מכר מאחוזתו ואת פי המלאך הקדוש לא שאל, כי ידע מכבר שלא ירשהו למכור, והיה כאשר מכר, נחלה ונפל למשכב על ערש דוי, ובבוא הזמן הקבוע להם לנסוע אל רבם, בא זה שהיה לו אשה רעה אל זה שמכר מאחוזתו ושאלו אם יסעו יחד כנהוג, והשיב לו הלה: הרי אתה רואה שנחליתי והנני שוכב על ערש דוי ולא אוכל לנסוע, רק זאת אבקשך שתעשה עמי אות לטובה, ותיקח נא את הקוויטל והפינ' שהכנתי בכדי למוסרו לרבינו, ובבואך שמה תזכירני לפניו לפקודת ישועה ורחמים, ושרבינו יתפלל בעדי שהשי"ת ישלח עזרו מקודש וירפאני ברפ"ש בקרוב.

ויהי כאשר דרך החסיד - בעל האשה רעה - על מפתן חדרו של המלאך הקדוש, שאל אותו המלאך: איה חברך, מדוע לא באתם ביחד? והשיב: כי נבצר ממנו מלבוא מפאת חוליו, ומסר בידי קוויטעל ופינ' שאזכירהו לפני רבינו שיתפלל בערו שישוב לאיתנו, ויהי כשמוע המלאך הקדוש שהוא חלה אמר: אוי ווי! בוודאי מכר מאחוזתו. והתחיל חבירו להמליץ בערו, כי לא עשה זאת אלא מפני ההכרח שכבר נתמלא סאת יסוריו שסבל מאלה שלחצו עליו לשלם חובותיו.

ויען המלאך הקדוש ויאמר: אלו הדברים הם כבשי דרחמנא שאין דרכי לגלות טעמים ונימוקים, אבל ההכרח לא יגונה למען תדעו כי לפעמים עונה הצדיק נגד רצון השואל, ועם כל זה מוכרחים לשמוע לפקודת הצדיק ולא לשנות. דהנה כתוב (איוב לג, טט) 'הן כל אלה יפעל קל פעמים שלש עם גבר להשיב נפשו מני שחת לאור באור החיים'. ואיתא בזה"ק, שאדם שחטא ומת בלא תשובה רח"ל, שולח אותו השי"ת בגלגול עד ג' פעמים לתקן עותתו, וכאשר עברו ג' פעמים ולא תיקן שוב אין לו תקנה ח"ו. אבל הרי השי"ת הוא בכל זאת בעל הרחמים, ומרחם על בריותיו, וכל חפצו ורצונו יתברך שכל ידח ממנו נידח, על כן הוא עושה חסד חנים עם האדם ושולח אותו גם פעם רביעי לזה העולם כדי שיוכל לתקן, אך באמת, להאיש הזה הלא אין זכות לחיות בזה העולם פעם רביעי, ואם כן מה עושה בעל הרחמים ית"ש? הוא נותן לו חיים כאלה שאינם נחשבים כחיים, וזהו על ידי שמזמין להם אשה רעה או נשים הרבה, דהנה אחז"ל (עירובין מא.) ג' אין רואין פני גיהנם, דקדוקי עניות, חולי מעיים, רשות (רשי"ז: נשים), וי"א אשה רעה. שבודאי מחמת יסורי הדעת שיש להם, הם ממאסים עליהם את החיים בכאן, אבל זה גופא גורם להם שיוכלו לחיות בכאן לאורך ימים - בחיים כאלה - מבלי שיקטרו עליהם.

וסיים המלאך זי"ע: אתם שניכם מאותם הגלגולים, ובאתם לזה העולם רק בתנאי שלא יהיה לכם חיי נחת, ועל ידי זה תוכלו להאריך ימים על האדמה, ותוכלו לתקן את אשר שחתם בגלגולים הראשונים. וזה רוצה ליקח מנוחה לנפשו?

(נר ישראל בשם אדה"ז מטשערנוביל זי"ע. הגדש"פ שלחן הטהור)

שאל רבינו זי"ע. מפני מה קראו לזקני הרה"ק רבי אברהם בשם 'מלאך', והלוא הצדיק הוא יותר גבוה ממלאך שהוא עומד והצדיק נקרא הולך, אלא, אמנם שנשמתו היה גבוה מאד יותר ממלאך ושרף, אך הגוף שלו היה מזוכך ומקודש כמו מלאך אלקים.

(נר ישראל בשם אדה"ז מטשארטקוב זי"ע. תפארת אדם)

הרה"ק רבי משה חיים אפרים מסדילקוב זי"ע בעל 'דגל מחנה אפרים' ואחיו הרה"ק ר"ר ברוכל ממעזריבוז' זי"ע, באו פעם לראות את המלאך הקדוש, ולהבין מה זה שמרעישים כל כך לקרותו בשם 'מלאך' ויהי כאשר באו אצלו וראו את המלאך הקדוש מבעד החלון נפחדו כל כך עד שברחו מרוב פחד, והר"ר ברוכל אבד בכריחתו מנעל אחד, והרה"ק בעל ה'דגל' אבד ה'תהילים' שהחזיק בידו, וכל זה מחמת הפחד הגדול שנפל עליהם כשהסתכלו בהצורה הקדושה של המלאך זי"ע.

(נר ישראל בשם אדה"ז מטשארטקוב זי"ע. דברי דוד)

זקני המלאך הקדוש זי"ע בא פעם אל חותנו הגאון הקדוש רבי פייבוש'ל מקרעמיניץ זי"ע בעל 'משנת חכמים', ויהי כבואו לבית חותנו באו 'פני העיר' - הלומדים והנכבדים - לקבל פני קדוש אלוקי זה שהיה נקרא בפי כל בשם 'המלאך', אך המלאך הקדוש לא פנה כלל אליהם, רק השקיף כל הזמן מבעד החלון והיה מסתכל על הר גבוה שהיה נראה נגד החלון. כל הנאספים הנכבדים השתוקקו מאד שיפנה המלאך

אליהם וישמעו איזה הגה מפ"ק, אך הוא המלאך באחת, עומד ומסתכל ומתבונן במחשבה עמוקה בההרהר הגבוה המתראה כנגד החלון.

בין הנאספים היה אברך אחד למדן ומיוחס בעיניו נגיד ונכבד, שלא היה יכול להתאפק עוד על נקילת ערכו וערך הנכבדים שהיו עמו, שככה נקלים המה בעיני האורח, עד שאינו סוקר כלל עליהם רק צופה ומביט על ההר, וכמובן שהאברך הזה היה מתנגד ומתנאה בעיניו, ויפנה האברך אל המלאך הקדוש וישאלהו לאמור: מה זה שאתם מסתכלים כל כך על ההר, הכי עוד לא ראיתם הר גבוה? ויען ויאמר לו המלאך הקדוש: 'אני מסתכל ומתפלא איך גוש עפר פשוט כזה יתגאה כל כך עד שנעשה הר גבוה כזה'. ויחרד וילפת האברך מהתשובה העמוקה שחדרה אל לבו להבין על מה רומזים דבריו הקדושים.

(נר ישראל בשם אדה"ז מטשארטקוב ז"ע. דברי הוד)

סיפר לי המקורב של הרה"ק רבי איציק'ל מראדוויל ז"ע, אשר רבו הרה"ק שמע שקוראין לבשר - ודם בשם 'מלאך' ונסע במכוון אליו לעיר חוואסטוב, מקום מושבו, בימי המצרים אשר הוא בחינת מוחין דקטנות לראותו, ויבוא אליו בערב תשעה באב, ואחר סעודת המפסקת ראה: כי ישב על הארץ ונתן ראשו בין ברכיו, ולא קם ולא זע עד למחרת בצהריים וראה נחל דמעה תחתיו, ואחר צהריים הרים ראשו מבין ברכיו ואמר: אוי 'איכה'. אז אמר הרה"ק רבי איציק'ל ז"ע: 'לא לחינם נקרא מלאך'.

(נר ישראל בשם כ"ק מרן רבי לוינו מאוז'ערנא ז"ע. בך יברך ישראל)

ויש לקשר כל הנ"ל עם סיפור החסידים אודות רבינו הזקן ור' אברהם המלאך, ע"פ מארז"ל "מילתא אלבישייהו יקירא", כאשר רבינו הזקן הגיע לרבו המגיד, סוכם שרבינו הזקן ור' אברהם המלאך (בנו של המגיד) ילמדו יחדיו, רבינו הזקן ילמד נגלה עם ר' אברהם המלאך. ור' אברהם המלאך ילמד תורת החסידות עם רבינו הזקן (שזה עתה הגיע מליטא והתחיל להכנס לעולמה של תורת החסידות).

פעם אחת, לאחר שלמדו ענין עמוק ביותר בתורת החסידות. מצא ר' אברהם המלאך את רבינו הזקן כשהוא אוכל כריך עם חמאה ("א בייגל מיט פוטער"). ולתמיהתו של ר' אברהם המלאך לפשר הדברים (היתכן שלאחרי לימוד בענין נעלה כזה ממתיישב לאכול דבר גשמי וטעים דוקא) - השיב רבינו הזקן, שבעת לימודם בתורת החסידות הרגיש שעוד מעט מגיע הוא ל"כלות הנפש" ... ולכן, הוכרח לאכול "בייגל" עם חמאה, כדי שנשמתו לא תפרד מגופו ב"כלות הנפש" ממש ... שהרי הכוונה היא - נשמות בגופים דוקא, "לא לתוהו בראה לשבת יצרה".

ולכאורה, צריך להבין: ר' אברהם המלאך למד ביחד עם רבינו הזקן, ומכיון שכן, מדוע הי' חילוק כזה ביניהם - שרבינו הזקן הגיע כמעט למצב של "כלות הנפש", עד שהי' זקוק לאכילת "בייגל" עם חמאה, כדי לקשר את נשמתו בגופו, ואילו ר' אברהם המלאך (שהוא לימד והסביר ענין זה לרבינו הזקן) לא הי' במצב של "כלות הנפש", כך שהי' יכול להתהלך ולמצוא את רבינו הזקן, ועוד לתמוה על כך שרבינו הזקן אוכל "בייגל" עם חמאה (כדי להשיב את נפשו שלא יגיע ל"כלות הנפש" ממש)?.

והביאור בזה: ענינו של ר' אברהם המלאך הוא - כשמו "מלאך", כפי שנקרא (בדור שלאח"ז, ואפילו בדורו) ע"י תלמידי המגיד [וע"ד הידוע בענין "דייק בשמא"]. אמנם, גם ר' אברהם המלאך הי' גשמה בגוף, היו לו ילדים, ונהג באדמו"רות וכו', אבל ביחד עם זה, ענינו הוא - "מלאך". ולכן לא הי' אצלו ענין של "כלות הנפש" - להיותו תמיד בתנועה של "מלאך".

אבל בנוגע לרבינו הזקן - לא מצינו שיקראו לו בשם "מלאך" (כאופן קבוע ותמידי),

[מצאנו לפעמים התואר "מלאך ה'", אבל, תואר זה לא נקבע להיות "שם-לוואי" לשמו של רבינו הזקן, שם שנקרא בו במשך שלושים יום". ועאכו"כ במשך כל שנות חייו, כמו אצל ר' אברהם בנו של המגיד, שבכל מקום נקרא "ר' אברהם המלאך"].

(מתוך שיחה של כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זצ"ל תרש"ם)

מסופר מהרה"ק המגיד ממעזריטש ז"ע, שכשנפטר לב"ע פתח בנו הרה"ק רבי אברהם המלאך ז"ע באמירת קדיש, ואמר רק את התיבות "יתגדל ויתקדש שמייה רבה" ופסק מלומר עוד, ואמר כי הסיבה לכך היא, מחמת שראה שאביו הק' כבר הגיע למקום מנוחתו ואין צורך להעלותו יותר,

ואמרו הצדיקים, אשרי מי שמניח בן כזה שמלוה את אביו לג"ע, ויודע כבר בשעת אמירת הקדיש הראשון כי הגיע כבר אביו למקור ושושר מחצבתו.

(כ"ק אדמו"ר הגה"ק מצאנו ז"ע, שיעור חורש"י פנחס תשל"ד)

דמסופר מהרה"ק רבי אברהם המלאך ז"ע שבליל ט"ב פתח באמירת פסוק ראשון מהקינות, והתחיל למרר בבכי, ולמחרת בבוקר מצאווה בוכה כשראשו בין ברכיו ועדיין היה עומד באותו פסוק.

וכשהביאו לפני הרה"ק חיבור עמ"ס זבחים התפלא ואמר, כיצד יכולים לחבר חיבור על זה, אני כשהנני אומר המשנה של איזהו מקומן נתאבן לבי בקרבי, בזוכרי איה עתה מקומן של זבחים, ואינני יכול להמשיך ולומר עוד, ואיך יתכן לחבר חיבור שלם על מסכת זו.

ונ"ל דמהך טעמא לא מצינו ברובא דרובא מהראשונים שיחברו חיבוריהם על עניני קדשים, כי בזכרם את חורבן ביהמ"ק נתפלץ לבם ולא יכלו להמשיך לכתוב.

(כ"ק אדמו"ר הגה"ק מצאנו ז"ע, רעד"ר מט"מ תשמ"מ)

בעת שהי' המגיד מקאלבסוב (ר' ליושע סיפר שר' נחום טשערנאבילער השכיר אותו במגידות בקאלבסוב ואני לא שמעתי זה) ומעודו שם לא יצא מפתח ביתו כנ"ל, פ"א היי ברית מילה ונזדמן שם הרב ר' נחום והי' מוהל וכבדו אותו במוהל, ולמלאך כבדו אותו בסנדקאות, וכוונתו הי' בכדי שיוכלו לראותו עכ"פ, ונתמלא הבהמ"ד כולו מפה לפה וגם עזרת נשים מהנשים ונתמשך עד עת שבא, כשבא להבהמ"ד נפל פחד נורא על האורחים וגם הנשים וברחו כולם ונשאר הבהמ"ד ריקם וגם להרב ר' נחום כשבא לימול נפל סכיניו מפחד ואמר שמל התינוק ממש מעשה נס מהפחד שלו עד שהוצרכו לחפש שהי' מנין להמילה. (כתבי ר"י שריב)

המגיד הגדול בא פעם אחת מעולם העליון לבנו המלאך הקדוש וגזר עליו בגזירת כבוד אב שיניח הדרך הזה שאחו בפרישות עצומה עד גדר שנקרא מלאך כי הוא דרך מסוכן. והשיב לו המלאך כי הוא איננו מכיר אב בשר רק אב הרחמן א-ל חי, ועל זה אמר לו המגיד: הלא לקחת ירושה ממני. והשיב המלאך כי הוא מוחל את הירושה הזאת. ותיכף נשרף איזה חפצים קטנים שהיה לו מירושת אביו.

(הרה"ק רבי ישראל מטשורטקוב ז"ע, תפארת ישראל)

רבי מנחם מענדל מליובאוויטש בעל צמח צדק היה אומר: "הקדוש" כן היה רבינו מכונה בין חסידי חב"ד) בשעה שהתפלל ברכות יוצר אור, היתה התלהבותו גדולה כל כך שאפשר היה להדליק ממנו קיסם, וזו אינה גוזמא! (מגדל עז עמ' קפח).

זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

הרה"ק רבי שלום מפרוהבישט זי"ע

תקכ"ט - י"ד תשרי תקס"ג

כאשר גדלו הנערים הקדושים [בני רבי אברהם המלאך זי"ע], והגיעו לפרקם לקח הרה"ק רבי שלמה זי"ע לחתן את הבכור הרה"ק רבי ישראל חיים עבור בתו מרת יוטא. וכאשר הגיע גם האח הצעיר - רבינו שלום זי"ע - לפרקו, שלח הרה"ק רבי שלמה ב' מאנשיו לחפש עבורו שידוך מתאים, ויצו אותם לאמר: אתם עוברים בדרככם את העיר פרוהבישט מקום מושבו של הרה"ק ר"ר נחום - בעל מאור עינים - הנני מזהיר אתכם לבל תתעכבו שם אף רגע אלא תמשיכו הלאה בדרככם.

נתמזל מזלם שעברו את פרוהבישט ביום ו' ערב שבת קודש, וכפי אשר נצטוו המשיכו הלאה בדרכם על אף הזמן הדחוק שעמד לרשותם. אותה שעה שעברו השליחים שם, ישן הרה"ק ר"ר נחום שינת צהרים כהכנה לכבוד ש"ק, ויחלום והנה הוא בעולם העליון ושומע אומרים לו: עתה היא שעת הכושר לשרך את נכדתך עם נכד רבך - המגיד הגדול ממעזריטש זי"ע - ויעש את השידוכין בעולם העליון, ויקץ והנה חלום. וישאל את אנשיו: הראיתם עגלה עוברת בעירתנו זה עתה, וישיבו לו ראה ראינו עגלה ובה שני אנשים עוברת במהירות את העיירה, וישלח ר"ר נחום רצים אחריהם להשיבם מהרה עיירה. הרצים יצאו דחופים וישיגו את העגלה ואת אנשיה חונים בכפר סמוך, כאשר בדעתם לשבות שם, אחר הפצרות מרובות לא יכלו האנשים להשיב ריקם את שלוחי ר"ר נחום זי"ע וחזרו איתם לפרוהבישט.

בבואם אל בית ר"ר נחום סיפר להם את דבר החלום, בהפטירו: כיון שכבר נעשה השידוך למעלה, ובכך מד' יצא הדבר, אין לכם לנטות ימין ושמאל. השליחים שידעו שאף אחד לא ידע ממטרת נסיעתם, נתפלאו למשמע הדברים, והבינו כי נכון הדבר מאת ד', נשאו לשבות בפרוהבישט. לאחר השבת חזרו אל רבם ר"ר שלמה זי"ע וסיפרו לו את כל אשר קרה אותם ואת אשר אמר להם ר"ר נחום, ונאות גם הרש"ק להשידוך, ורבינו שלום נלקח לחתן אל בית הרה"ק ר"ר נחום עבור נכדתו מרת חוה, בת בתו מרת מלכה'לה אשת הרה"ק רבי אברהם מקאריטשוב זי"ע.

(נר ישראל בשם כך יברך ישראל; כתבי חסידים)

הגה"ח רבי אברהם יצחק אב"ד זינקוביץ מספר, ששמע מהחסיד רבי מרדכי מבאלטא ע"ה, שכאשר נסע הרה"ק רבי שלמה מקארלין זי"ע עם החתן על החתונה לפרוהבישט, שבת עם החתן הק' בק"ק יאנוב אצל הקדוש רבי ישעיה מיאנוב זי"ע אשר עשה פארשפיל לכבוד החתן.

בשעת התפילה (ייתכן שכוונתו לתפילת מנחה בערב שבת) הסתכלו החסידים היטב על החתן איך הוא מתפלל, המה ראו וכן תמהו שבשעת שמונה עשרה שפתיו לא נעו כלל ורק עיניו סגורות, והי' מנענע כל הזמן את הטאבאק פושקעלע שלו - עשוי מכסף - שהיה מונח לפניו על השולחן. ואם לא די בזה שלא יכלו להבין התנהגות מוזרה כזאת, אך עוד זאת התפלאו ביותר שרבם הק' רבי ישעיה'לי שהתפלל בעצמו לפני העמוד, כשסיים תפילתו בלחש ופסע אחוריו, לא התחיל מיד בחזרת הש"ץ אלא הסתובב לראות אם החתן גמר תפילתו, וכשהבחין שהוא עדיין עומד באמצע שמו"ע, המתין עליו עד שיסיים ורק אז התחיל חזרת הש"ץ.

הדבר נשאר אצל החסידים כחידה סתומה שלא נתנסו עם כגון דא מעולם. (אבל כנראה מה שהם לא הבינו איך להסביר כזאת, הבין היטב הק' רבי ישעיה'לי זי"ע).

אחר השבת המשיך הרה"ק רבי שלמה זי"ע בדרכו לפרוהבישט. בדרך נסיעתו עבר את בארדיטשוב ונכנס עם החתן אל הרה"ק בעל הקדושת לוי זי"ע. הרה"ק שמח מאד עם האורחים ועשה סעודה גדולה לכבודם. אחרי הסעודה הזמין הרה"ק בעלי כלי זמר, ללוות האורחים בכלי זמר בחובות העיר, והרה"ק זי"ע בעצמו רקד מאד לפני הכלי זמר.

רבינו הרה"ק רבי שלום שכנא מפרוהבישט זי"ע הנקרא בפי חסידים 'דער גרויסע רבי שלום', נולד בשנת תקכ"ט, לאביו הרה"ק רבי אברהם המלאך זי"ע, ולאמו הצדקת מרת גיטל ע"ה, בתו של הגה"ק רבי פייוויש מקרעמיניץ זי"ע בעל 'משנת חכמים', כד' שנים לפני פטירת זקנו המגיד הגדול ממעזריטש זי"ע שנסתלק ביום י"ט כסלו תקל"ג.

אחרי פטירת הרה"ק רבי אברהם המלאך בי"ב תשרי תקל"ז, גמרה בנפשה הרבנית מרת גיטל [אם רבינו] לא להינשא עוד, אחרי בעל קדוש כזה, על אף היותה רק כ"ד שנים כשנתאלמנה, וחשקה נפשה לעלות לארץ ישראל לחונן את עפרה ולהשתקע בה, לכן מסרה את בנה רבינו שלום ואת אחיו הגדול רבי ישראל חיים מלודמיר אל הרה"ק ר"ר שלמה מקארלין זי"ע שיגדלם ויחנכם.

(נר ישראל)

צאצאיו: ג' בנים ובת יחידה. והן רבי אברהם'ניו מפרוהבישט זי"ע, רבי בער'ניו שנסתלק בצעירותו עוד בחיי אביו, והרה"ק מריז'ין זי"ע, והרבנית מרת חנה איטא ע"ה אשת הרה"ק רבי יצחק מגראנוב, בהרה"ק ר"ר מרדכי מקרעמיניץ זי"ע.

צדיקים אמרו על הרה"ק ר"ר שלמה מקארלין זי"ע שהיה לו נשמת משיח בן יוסף, וע"כ נהרג על ידי קוזאק כידוע. ומטעם זה לקח את האחים היתומים שנשארו מהמלאך הקדוש זי"ע לגדלם, כי כתוב (ישעיה יא, ג) 'אפרים לא יקנא את יהודה, ויהודה לא יצור את אפרים' וכידוע היה המלאך הק' זי"ע ממלכות בית דוד.

(נר ישראל בשם כתבי ר"י פראגיר ע"ה)

בביתו ובהיכלו של הרה"ק רבי שלמה זי"ע - אשר נודע בחברייא קדישא שהסתופפו בצילו - גדלו הנערים וקיבלו את חינוכם כאשר הרה"ק מאציל מהודו עליהם, ואף חיבה יתירה הראה להם שהיה ישן עם ב' הנערים במטה אחת, והיה משכיב אותם לרגלי מטתו, א' מימין וא' משמאל.

(נר ישראל בשם אהלי יעקב)

ומסופר, שפעם אחת בא נשמה לבקש מהרה"ק שיעשה לו טובה לתיקון נשמתו, ולא רצה לעורר את הרה"ק והקיץ את הנערים ונפחדו קצת, ונתעורר על ידי זה הרה"ק ר"ר שלמה זי"ע, וצעק עליו בקול: 'דעם רבינ'ס קינדער וועסטו טשעפיץ? איך וועל דיך פאר טרייבן אין שאול תחתית'.

(נר ישראל בשם כתבי ר"י פראגיר ע"ה)

שח רבינו מריז'ין זי"ע: אבי זי"ע נשאר יתום מאביו המלאך הק' זי"ע ולקחו הרה"ק רבי שלמה לביטו לגדלו ולחנכו, ובהיותו כבן ט' שנים, אמר לו ר"ר שלמה זי"ע: 'שלומ'קי! דיר איז גוט זיך צו שטעלין דאווינען, ווארום אז די שטעלטט זיך דאווינען, קומען די אבות און חאפין צו די תפילות און ברענגין עס פארין אין סוף ב"ה'.

(נר ישראל בשם כתבי חסיד המפ' רבי שעפטיל מבא"ד ז"ל)

בהגיעו לפרקו

כשחזר אחר כך הרה"ק לביתו שאלה אותו הרבנית הצדיקה, עד כדי כך? הרי הקלת בכבודך לרקוד ברחובות העיר כאחד הנערים, הלוא די ה' בזה שעשית סעודה גדולה לכבודם? והשיב לה הרה"ק: איך לא ארקוד לפני החתן כאשר ראיתי שאליו זל"ט הלך ורקד לפני הכלי זמר, ואיך לא ארקוד אני?

(נר ישראל בשם סיפורי צדיקים החדש)

בבית חו"ז זי"ע

שינויים גדולים בלטו בהנהגתו החיצונית של רבינו שלום לעומת התנהגותם של הצדיקים הישישים שבדורו ושלפניו. פתאום נתגלה לפניו אברך צעיר - נצר ממטעי קודש - שמתהדר בבגדים מפוארים שש ורקמה ועדי זהב, גם אינו נראה יושב בבית המדרש אלא משוטט תמיד בחוצות ובגנות ופרדסים, זקני החסידים שלא התרגלו בכגון אלו, לא מצאו הדברים חן בעיניהם, ועל כן נכנסו זקני החסידים אל רבם הרה"ק ר"ר נחום בקובלנה על מעשי נכדו החדש, שלח חו"ז ר"ר נחום אחריו לקרוא לו, ויוכיחוהו על אשר לא נאה לכן אבות כמוהו להתנהג ככה, ועל הסכנה שיש בדרך זו.

הקשיב רבינו שלום אל כל דברי חו"ז, ובסיימו את דברו ענהו - רבינו זי"ע - במשל: תרנגולת דגרה על ביצי בר אווזה, כשבקעו האפרוחים וגדלו, יצאו עם אמם התרנגולת לטייל על שפת הנחל, פתאום ירדו האפרוחים אל תוך הנחל ושטו על פני המים, נבהלה התרנגולת והחלה צועקת וקוראת להם לשוב אל היבשה פן יטבעו, השיבו לה האפרוחים: אל תיראי אמא, ואל תדאגי לנו, אין אנו יראים מן המים, כי יכולים אנו לשוט... וסיים - רבינו זי"ע - בלשונו: 'ווען די וועלט וואלט געוויסט ווי מיר קענין איהר ניט דער ליידען, וואלטין זיי אונז באשפיקוועט מיט גאלדינע זייגערס כדי מיר זאלין קענין דעם עולם דער נעמין'. כאשר שמע חו"ז זי"ע את דברי נכדו, ידע שהוא הולך נכונה בדרכו, וענה ואמר לו: עתה לך בני כאשר אתה רוצה, ותתנהג כאשר תחפוץ.

(נר ישראל בשם בנין שלמה, כרם ישראל, דברים ערבים)

שוב פעם היה מעשה, כאשר אכלו קורצא בי מלכא, וזקני החסידים טענו לפני חו"ז זי"ע באמרום: למה רבינו כן מסוגל להתפלל כל יום כמנהג הוותיקין, ונכדו האברך הצעיר הלז מתפלל בשעה תשע ועד אז רואים אותו ישן, אמר להם ר"ר נחום שהוא ידבר עמו מזה הענין, ופעם בבוקר אחרי שר"ר נחום גמר תפלתו, התכוון ליכנס לחדרו של נכדו בשעה שעדיין שוכב על מטתו, ולהוכיחו על מעשהו, אך כשפתח ר"ר נחום את דלת חדרו, ואכן נדמה לו שהוא ישן, בכל זאת לא נכנס, אלא נסוג אחור וסגר את הדלת, שאלו אותו החסידים למה לא נכנס, השיב להם: 'איך יכלתי ליכנס ולהפריע לו, בשעה שראיתי את מו"ר הבעש"ט הק' זי"ע עומד אצלו מצד אחד, ומו"ר המגיד הגדול זי"ע עומד מצד השני ומדברים עמו ברזי דרוזין. מאז הפסיקו החסידים לדבר עליו ולהרהר אחריו.

(נר ישראל בשם כתבי החסיד רבי מרדכי אהרן פישמן ע"ה)

עוד מובא בענין זה ובכגון דא, דפעם ראה זקינו המאור עינים זי"ע שנכדו רבינו שלום מסתובב אנה ואנה לפני התפלה, והיה נראה בעיניו כמי שמבטל זמנו בלא כלום, והוכיח אותו באמרו: וכי כך מתכוונים לפני התפילה לעבודת הבורא, שאלו רבינו שלום: וכי מה עלי לעשות לפני התפלה, אמר לו: אברך כמוך צריך ללמוד א בלעטיל 'עץ חיים' להאר"י הק' וכי"ב.

תשובתו של רבינו שלום היתה בדרך משל, לצייר אחד שהיה מצייר כל מיני ציורים מהיכל המלך, ושהמלך יושב עם שריו מסביבו וכו', ונתפעלו האנשים וקנו ציוריו, פעם פגש באחד משרי המלך היושבים

תדיר לפני המלך, והציע לו שיקנה ציור מתמונת המלך והשרים, ולא ידע הצייר שהוא משרי המלוכה, ואמר לו השר, אינני מתפעל מהתמונה ואיני רוצה לקנותה, ותמה הצייר, הלוא התמונה נפלאה ביופיה בתיאור חי מהיכל המלך, ולמה לא יהיה מעוניין בזה, ענה לו השר בבת שחוק, הרי אני תדיר במחיצת המלך ואיני צריך לתאורים וציורים מהנעשה שמה.

וסיים רבינו שלום. כן הדבר אתי, ה'עץ חיים' מתאר את גודל יקרת היכל המלך מלכי המלכים, ואילו אני נמצא שם בעצמי כל הזמן, ואיני צריך לזה.

(נר ישראל בשם מזקנים אתכונן)

מענה הלך לו רבינו שלום בדרכו בטח, באין מעכב על ידו, ועד מהרה התלקטו מסביבו מאנשי המקום, חבריא מובחרת של בני עליה, וביניהם גיסו הרה"ק רבי אריה לייב מבענדער זי"ע, וכן בן חותנו הרה"ק רבי ישראל המגיד מביאהפאלי - בעמח"ס עטרת ישראל - ושמנו אותו אלוף לראשם, אשר יורם וידריכם במסילה העולה בית קל.

על מדת גודל התקשרותם בגיסם רבינו שלום זי"ע, אנו יכולים לעמוד מזה שהרה"ק המגיד מביאהפאלי זי"ע מזכיר את גיסו כמה פעמים בספרו - הנ"ל - ומכנהו בשם 'מורי', ומתארהו בלשון 'מורי הקדוש והטהור צדיק יסוד עולם הוא ניהו מר גיסי הרב רבי שלום מפארובישט נבג"מ זי"ע'.

כן סיפר הרה"ק רבי שלום מלמד מאומן ז"ל הנקרא אומאניר רב, ששמע מהרה"ק המופלג רבי לוי מבענדער ז"ל חתנו של הרה"ק רבי אריה לייב מבענדער זי"ע, שחותנו - רבי אריה לייב - לא היה עומד ומתפלל כי אם אחרי שהיה לו עם מי לדבר מגיסו ורבו - רבינו שלום זי"ע - וכשקרה שלא היה לו עם מי לדבר היה מפשיל הטלית על כתפו וקורא בקול ג' פעמים: רבי שלום, רבי שלום, רבי שלום. והתחיל להתפלל.

(נר ישראל בשם אבן ישראל)

בעבותות אהבה והתקשרות עצומה נקשרו אליו תלמידיו ומקורביו. הם חרדו לכל מוצא פיו והיו מוכנים לילך עבורו עד כדי מסירות נפש ממש.

סיפור נאה מהתקשרות תלמידיו אליו - ובתוכו רצוף גם מוסר השכל - יסופר, אשר בתחילת הנהגתו היה עוד חו"ז ר"ר נחום זי"ע דר בפרוהבישט, ודרכו היה להתפלל עם כל אנשי העיר אין שטאטישע שוהל. הדרך לבית המדרש היתה תמיד מלאה טיט ורפש, ולרבינו שלום זי"ע - שהקפיד מאד על לבושי - קשתה מאד הליכה זו, והביע בפני מקורביו את רצונו שיבנו עבורו סמוך לביתו, בית מדרש לתפלה. מקורביו שהיו ברובם אברכים הסמוכים על שלחן חותנם לא היה להם משלהם כלום, ועל אף שהיה להם לחשוש מהתנגדות גדולה שעלול לצמוח מצד זקני החסידים של חו"ז ר"ר נחום זי"ע, עם כל זאת, השקיעו האברכים את עצמם בעול הדבר, בקבלם עליהם לבנותו בכוחות עצמם, ולו ומשכנו את כל אשר להם.

עם החילם בכניית הבית מדרש נתבדתה חששם, כי אף איש מאנשי העיר לא עמד לפנייהם, ואז מצאו עוז בנפשם לפנות לכל אנשי העיר לבוא להם לעזרה, מי בכסף ומי בחומר או בלבנים, ככה נמשכה הבניה בקצב מהיר, והיה חסר רק החלונות והדלתות, אז קרא רבינו שלום למקורביו ויצוהם להפסיק בינתיים את המשך הבניה, בתדהמה קיבלו את הוראתו, אחר שכבר השקיעו בזה את כל הונם ורכושם. ככה נמשכה ההפסקה כל ימי הקיץ. עד שהגיע חודש אלול בה מגיעים לבית המדרש כל יום להתפלל כל אנשי העיר, והנה קם ביום אחד, אחד מזקני העדה ועלה על הבימה, ומחה על אנשי העיר על שתיתקם,

בשעה שהם רואים שבונים בית מדרש חדש עבור אברך צעיר ויש בזה פגיעה בכבודו של רבם ר"ר נחום.

דבריו עשו פירות, ועד מהרה התחילו כל אנשי העיר לרדוף עד חרמה את האברכים, הדברים הגיעו לאזני רבינו שלום זי"ע ולא הגיב עליהם כלום, אך בהגיע השבוע האחרון לפני ראש השנה, קרא רבינו שלום שוב את מקורביו, ויאמר להם: התיישבתי בדעתי כי טוב היה לי אם ייגמר בנין בית המדרש החדש עד ראש השנה, ומוטב שכבר נתפלל בראש השנה בבית מדרשינו. הדברים הממו את כולם, כי כבר היו שבורים ורצוצים מהחובות שרבינו עליהם, ומהנידוי שהוכרז עליהם בעיר, וחששו שאם יתחילו עתה מחדש לגמור הבניה, יסקלום כל העיר באבנים. אך האחד ומיוחד שבחבורה ושמו רבי תנחום, עודד את כולם ואמר להם: אם רבינו ציווה, בוודאי לא יאונה לנו כל רע, ומיד התחילו בהתלהבות לגמור הבית. ומשכנו אף את הטלית ותפילין שלהם, וכולם התפללו בזוג אחד של תפילין, וטלית אחד, ובעזרת ד' נגמר בניית הבית מדרש עד ראש השנה והחלו להתפלל בו.

אך כל פשר הדברים של הפסקת הבניה, והפקודה להשלימו רק כאשר נתעורר נגדם התנגדות עצומה בעיר, נשארה כחידה סתומה בעיניהם, וביקשו מר' תנחום שידרוש על זאת מרבם. השיבם רבי תנחום: עתה עת הימים נוראים ואין הזמן גרמא לשאול שאלות כאלו, בהזדמנות אחרת אשתדל בזה. ביום שמחת תורה בעת היותו מבוסס, הרהיב רבי תנחום עוז בנפשו ושאל לרבו פשר הדברים והשתלשלותם. ויענהו רבינו שלום: הדבר פשוט מאד, מתחילה כאשר ראיתי כי קשה עלי ההליכה לבית המדרש בבוץ ורפש, בכל זאת מנעתי את עצמי מלבקש ממכם לבנות לי מקום תפילה, כי חשתי שהדבר יעורר התנגדות גדולה, וחסתי עליכם מלהכניסכם בזה, אבל משראיתי כי אי אפשר לי להשלים עם זה, כי גורם לי להתפלל ביחידות, אמרתי יהי מה, וגם אם יהיה התנגדות גדולה בכל זאת אבנה לי בית תפילה. אך כשראיתי שעבודתכם מתקדמת וכבר קרובה לגמר, ואין על זה שום התנגדות, התחלתי לחשוש פן ואולי הדבר הזה מעצת היצר, כי בדבר הנובע מצד הטוב לא יתכן שיהיה לגמרי בלי התנגדות, ולכן צויתי להפסיק את גמר הבנין. אבל עתה שראיתי כי פתאום התעוררה התנגדות גדולה וקם רעש גדול סביב בנין זה, נוכחתי בצדקת הדבר, וכי ממקור קדוש הוא נובע, לכן פקדתי לגמור ולהשלים הבנין.

(נר ישראל בשם אבן ישראל)

סיפר רבינו אדה"ז מטשארטקוב זי"ע: מיד אחר חתונתו של רבינו שלום זי"ע התפלל בערב ראש השנה בבית המדרש של חו"ז ר"ר נחום זי"ע, וכדרכן של הצדיקים התפלל גם ר"ר נחום בעצמו לפני העמוד בהתלהבות ודבוקות, את המנחה האחרונה של השנה, באותה עת היה לרבינו שלום נפילת המוחין ולא עלה בידו לכוון בתפילתו, והיה לו חלישת הדעת גדולה אשר בדיוק בעת שכולם מתעצמים ומתאמצים להתפלל בכוונה גדולה, הרי הוא אינו יכול להתפלל, אך התחזק והתאמץ מאד עד שעלה בידו בקושי להתפלל עם פירוש המלות כאדם פשוט. אחר סיום התפילה, ניגש אליו חו"ז ר"ר נחום זי"ע ואמר לו: בני! מה הוא הרעש הגדול שפעלת בתפלת המנחה שלך, כי כמה אלפי נשמות נדחות היה להם תיקון בתפלה זו.

(נר ישראל בשם בית ישראל)

סיפר כ"ק אדמו"ר בעל 'אביר יעקב' מסאדיגורא זי"ע: אשר בעת היות רבינו שלום סמוך על שלחן חו"ז ר"ר נחום זי"ע, פגש פעם בבית המדרש יהודי העומד ומתחטא לפני הארון הקודש בבכי תמרורים, ונכמרו רחמיו של רבינו שלום עליו, וניגש לשאלו על מועקת לבו, אך הלה - שלא ידע מי הוא השואל - בראותו לפניו אברך צעיר לימים סירב

להשיב לו. אך רבינו זי"ע לא הרפה ממנו, עד שסיפר לו שהיה עתה בחדרו של חו"ז ר"ר נחום, וביקש ממנו שיורה לו דרכי תשובה על חטאיו ופשעיו המרובים, אך סירב לקבלו, באומרו: 'רוח הטומאה השורה עליך אינה נותנת לי להתקרב אליך', וסיים, אם הרבי דחני כבר, מה תוכל אתה לעזור לי.

ראה רבינו זי"ע את שברון לבו, ויאמר אליו: שמע נא אל אמרי, ספר נא לי כל מעשיך, ואם תקבל עליך לשוב מעתה בתשובה שלימה, הנני מקבל עלי את כל העבירות ותיקונם. כשמוע האיש את דבריו נחה דעתו וסיפר לו את כל מה שעבר עליו, ורבינו הורה לו כמה הנהגות, ותיקונים. כעבור כמה ימים כאשר נכנס ר"ר נחום זי"ע לבית המדרש פגש בהאיש הזה וראה שנחה עליו רוח טהרה, וישאלוהו: מה עשית שזכית לכך, ויספר לו את כל אשר קרהו בבית המדרש עם אברך אחד, ואת אשר אמר לו וציווה עליו. מיד הבין ר"ר נחום כי המדובר הוא בנכדו רבינו זי"ע, וישלח לקרוא לו, בבואו שאלו: איך לוקח על עצמו אברך צעיר בימים, דבר חמור כזה, ויענהו רבינו זי"ע: חז"ל אומרים (סוטה יד.) 'הרבק במדותיו' מה הוא רחום אף אתה היה רחום וכו', והנה אחד ממדותיו ית' הוא 'נושא עון', ולפיכך דרשתי לעצמי 'מה הוא נושא עון אף אתה היה נושא עון' ובראותי את שברון לבו של החוטא, קבלתי עלי את כל חטאיו.

המשיך ר"ר נחום לשאלו: ומה עשית עם עבירות אלו, השיבו רבינו זי"ע: הרימותי ידי לקל עליון ואמרתי: הלוא אתה ית' הוא הנושא עון אמיתי, שא נא לעוונות חטאים ופשעים שקבלתי עלי. ונהנה ר"ר נחום מתשובתו ויוסיף להוקירו ולכבדו.

(נר ישראל בשם אביר יעקב)

שח כ"ק הרה"צ רבי אלימלך שפירא זצ"ל - ירושלים - בהרה"ק רבי ישראל מגראדזיסק זי"ע, כי פעם בליל התקדש חג הפסח, וכבר נשלם עריכת השלחן לצורך ה'סדר', ור"ר נחום זי"ע כבר מוכן לעשות קידוש, הבחין נכדו הרה"ק רבי אריה לייב מבענדער זי"ע שעדיין נפקד מקומו של גיסו רבינו שלום זי"ע והוא לא בא עדיין, ורצה לילך ולראות מה הוא עושה ואיפוא הוא. אך לא העיז מפני הכבוד לצאת משלחן חו"ז ר"ר נחום, והבחין ר"ר נחום בזה, פנה אליו ואמר לו: מסתמא רצונך הוא ללכת ולראות את שלום נכדי שלומקי ומה הוא עושה כעת, לך לך. ותיכף הלך גיסו הרה"ק מבענדער לחפש אחריו, ומצאו עומד אצל החלון ומתפלל תפילת שמו"ע של מנחה שעדיין לא גמרה עד עתה. אחר כך אמר גיסו הרה"ק מבענדער: 'איך קען מעיד זיין בתורת עדות, אז אויף דעם פענסטער וואס רבי שלום איז געשטאנען און געדאווינט, האט געשיינט די זוהן'.

(נר ישראל בשם כתבי הרה"ח ר' מרדכי אהרן פישמאן ע"ה)

בעת שהיה רבינו אדה"ז משטעפינעשט זי"ע חולה, והוכרח לנסוע לוויען הבירה להתרפאות, טרם שנתיישב על המרכבה, ועדיין עמד עם רגל אחד על המדריגה של המרכבה ורגלו השניה על הארץ, פתח פ"ק ואמר: אתם יודעין סיבת הדבר שאצלינו אין רגע בלא פגע רח"ל, והתחיל לפרט בפרטות כל העקתין בישינ דעברו על אביו רבינו מריזין זי"ע, ועל אחיו רבינו אדה"ז מסאדיגורא זי"ע כל מכאוביו וסבליו, וכל מה שעובר עליו מעורו ועד עתה.

אחר כך אמר: כתוב (דברים ד, כה) 'כי תוליד בנים ובני בנים ונושנתם בארץ', ופירשי' כמנין 'ונושנתם', אך אם היה הקדוש ברוך הוא ממתין עד המנין הזה, היה מוכרח חלילה להתקיים מה שנאמר אחר כך, 'ואבדתם' ח"ו, לכן הקדים ב' שנים בחורבן הבית קודם המנין הנ"ל ועל ידי זה ניצולו מגזירת כלייה ואבדון. והנה כשהגיע זמן החורבן בא הקדוש ברוך הוא לשר של מצרים ואמר לו קח את בני בגלות אצלך,

אך היות אז ער האט זיך שוין אפגעברייטעט על כן לא רצה, כן חזר על שרים אחרים וכולם לא הסכימו, עד שבא להס"מ והציע לו שהוא יקח את בניו בגלות, השיב הס"מ: עתה איני רוצה לקחת אותם, המתן לי עוד שנתיים ואז אקח אותם.

ואמר רבינו אדה"ז ז"ע, הס"מ השיב כך בערמה, כי הוא רשע גדול וידע כי בעוד שנתיים ימים יוכל להתקיים בהם כל מה שכתוב בהמשך הפרשה. והשיב לו הקדוש ברוך הוא: למה אתה חושש, הלוא ידוע לך שיש ב' עתים לגאולת ישראל, 'בעתה' ו'אחישנה', זכו ולא זכו, ואם כן ממה נפשך אם לא יזכו אלא להזמן של 'בעתה', הלוא אז אפילו איך שיהיו מוכרח להיות הגאולה, אלא וודאי שאתה ירא מפני 'אחישנה', על זה הנני יכול להרגיע אותך, ואין לך מפני מה לחשוש, מפני שיש יחוד אחד אשר בלא זה היחוד לא תוכל להיות הגאולה, והיחוד הלז הנני מוסר לך בידך ושום ילוד אשה לא ידע מזה, והסכים הס"מ על העסק הלז בתנאי זה שהיחוד הזה יהיה חתום אצלו ועל ידי זה יהיה בטוח בהדבר. ומסר לו ה' יתברך את היחוד וחתם אותו בגושפנקא דמלכא לבל יודע לשום ילוד אשה ולקח את ישראל בגלות.

בני ישראל נלקחו ונשתעבדו בהאי גלות המר אשר תחת יד הס"מ, אך הצדיקי הדור אשר ראו בשפל מצבינו התחילו לעשות סביב האי יחוד, כי ידעו בקבלה שיש יחוד כזה אשר הגאולה תלויה בו, ולא יכלו לעשות מאומה וכן נמשך הדבר דור אחר דור עד האר"י הק' ז"ע והבעש"ט הק' ז"ע, ואחר כך בא הדבר לזקניי המגיד הגדול ממעזריטש ז"ע והוא מסר הענין לבנו זקניי המלאך הק' ז"ע, והמלאך ז"ע טרם הסתלקותו מהאי עלמא קרא לבנו זקניי הרבי רבי שלום מפרוהבישט ז"ע ואמר לו שיש יחוד כזה שהגאולה תלויה בו. וזקניי רבינו שלום ז"ע התחיל לעשות סביב היחוד הזה, ונעשה עם הס"מ א גוטער ברידער והטעה אותו עד שהיה סבור שהוא מכת דיליה ונעשה עמו כמו אח.

פעם אחת אמר זקניי ז"ע להס"מ, אחי! יש צדיקים גדולים בעולם, גדולי הדור כמו ר"ר ברוכל ועוד צדיקים אשר עושים סביב הגאולה, וואס פאר א פנים וועלין מיר האבין אז משיח וועט קומען, והשיב לו הס"מ: אין אני ירא מפניהם כי לא יועילו כלום, והלך לו זקניי ז"ע מאתו, לאחר זמן מה אמר לו זקניי ז"ע עוד הפעם, הנה אתה בעולם העליון ואני בעולם התחתון ורואה אני בכל עת מה שצדיקי הדור מתאמצים להחיש הגאולה, ומתיירא אני מאד... והשיב לו הס"מ הלוא אמרתי לך שאין אני ירא מהם כלל, וטעם הדבר, כי יש יחוד כזה שהוא חתום באוצרותי, ושום ילוד אשה אינו יודע מזה, ובלי היחוד הזה אין באפשרות להיות הגאולה. שוב הלך לו זקניי ז"ע מאתו.

לאחר זמן בא אליו זקניי עוד הפעם, ואמר לו: הנה אתה בעולם העליון ואני בעולם התחתון ורואה אני בכל עת מה שצדיקי הדור מתאמצים על הגאולה ומתיירא אני מאד, לכן תאמר לי היחוד הזה - שאתה אומר שמחתו אין אתה ירא מהם - ואהיה גם אני בטוח בזה. וגילה לו הס"מ היחוד הלז. תיכף לאחר שגילה לו היחוד התחיל להיות התנוצצות הגאולה, וכשבא הס"מ למרום וראה אור כזה אשר לא ראה מימיו נבהל ונשתומם מאד אולי הוא אור הגאולה, וירד ובא לזקניי ז"ע ושאל אותו מה נתחדש שעל ידו ראיתי אור גדול במרום אשר לא ראיתי מעולם, האט איהם זקניי ז"ע צי שלאגין (היינו הרגיע אותו ואמר לו שאין לו ממה לפחד) ועלה למרום, והנה הוא רואה שהאור הולך ומתחזק יותר ויותר, ובהליכתו פגע בו מלאך מיכאל סניגורן של ישראל והוא אמר להס"מ: שוטה, רשע וגס רוח וכסיל, וואס ביסטו דען, אז א ילוד אשה קאן דיך אפנארין, ונבהל הס"מ מאד און איז געפאלין אויף דעם שבוודאי הוא מפני שגילה היחוד לזקניי ז"ע, וירד ממרום לבוא אל זקניי ממש איהם צו פאר ברענין, וכשראה אותו זקניי בכך אמר לו: עתה כשאתה יודע ממני, האב איך שוין נישט וואס צו טוהן אויף דעם עולם, נאר איך וועל איבער לאזין די זאך צו מיינע קינדער, וואס זייערע גופים בין איך מפקיר, און זייערע נשמות זענין העכיר פון דיר,

דעריבער האב איך קיין מורא ניט פאר דיר. און דער זיידע איז בזמן מועט נסתלק געווארין מהעולם הזה.

וסיים רבינו אדה"ז משטעפינעשט ז"ע בלשו"ק: אט דאס איז די סיבה וואס מיר ווערין אזוי פארשווארצט.

(נר ישראל בשם כת"י משנת תרמ"ח)

רבינו ז"ע נסע פעם בדרך, באמצע הנסיעה עברו דרך מלון אחד, שבעל הבית שלו היה ידוע לקמצן גדול, עד כדי כך שכל העניים מנעו את עצמם מלעבור דרכו. אך רבינו ז"ע כן ציווה לעמוד ושהוא רוצה ליכנס אליו. כשנכנס פנימה והבעל הבית קיבל את פניו, שאל אותו רבינו אם יש לו י"ש בבית להביא לפניו, בכדי שיוכל לברך עליו ולשתות לחיים, מחמת בושה העמיד הבעל הבית צלוחית קטנה של י"ש וכוס קטן. רבינו ז"ע ציווה למשמשו שמזונות יושיט לו משלו. ואמנם בירך רבינו ברכת שהכל על הי"ש אך לא שתה לחיים עם הבעל הבית, מיד אחר זה נפרד מהבעל הבית ונסע לדרכו.

כשרק התרחקו ערך חצי וויערסט רדף בעל המלון אחריו ועבר לפניו, והעמיד את עצמו לרוחב הדרך באופן כזה שלא יוכלו לנסוע, ופנה לרבינו שהוא מבקשו ל'ברית מילה'. המשב"ק ידע שזה לא יתכן, כי רק עכשיו הם באים משם ולא היה שום זכר מיולדתו. על כן שאל אותו אל מה אתם מתכוונים, והשיב, שהוא מתכווין לברית מסוג אחר, היינו 'זמלתם את ערלת לבבכם' (דברים י, טו) והוא מוכן לתת להרבי את כל הוננו ורכושו. אמר לו רבינו ז"ע: איני צריך לרכושך, ונסע לדרכו. אך מאותו היום והלאה נתהפך אותו בעל מלון להיות מכניס אורח גדול ופזרן מפורסם, עד שיצא שמו לפניו כבעל צדקה מופלג וכמיטיב עם אחריו.

(נר ישראל בשם כתבי ר"י פראגיר ע"ה)

רבינו ז"ע ביקר פעם בעיר אחת, וחסידיו אשר בשם באו לקבל את פניו הק', ודיבר רבינו עמהם, ובתוך הדברים אמר להם שהוא מרגיש שהשוחט של העיר שוחט עם כל הכוונות. דבר זה היה לפלא בעיני השומעים כי הם הכירו אותו ולא עלה על דעתם כלל שהוא בר הכי, על כן חשבו שבוודאי הוא מהנסתרים, ובכך גמרו בלבם שינסו אותו ויעמדו על טיבו. אך השוחט הרגיש בדבר שהם מנסים לגלות דבר מה ממנו, על כן אמר להם אינני יודע מה אתם רוצים ממני, הנני מוכן לישיב לפניכם שאיני יודע מאומה. ואף הם אמרו לו שגם אנו לא דימינו אף פעם לחשוב עליך גדולות, אבל שמענו מפי רבינו שכך וכך אמר עליך. והשיב להם: איני יכול בשום פנים ואופן לירד לסוף דעתו כי באמת אין לי שום שייג ושיח עם כוונות, מה שאני כן יודע הוא זה, שבשעה שאני הולך לשחוט הנני מתיישב בדעתי ומחשב מתוך שברון לבי 'איך אני מסוגל לשחוט בעל חי, וכי אני טוב ממנו, ואולי זה הכוונה פועל ועושה רושם כל כך כמו כוונות האר"י ז"ל.

(נר ישראל בשם כתבי ר"י פראגיר ע"ה)

רבינו מריז"ן סיפר: רענדאר אחד בא פעם אל אבי ז"ע וסיפר לו שהאדון שלו רוצה לדחותו מהארענדא קודם פסח. והיה אבי ז"ע יושב ומספר סיפורי מעשיות כל עת התנצלותו, וקודם צאתו שאל הארענדאר: רבי! ומהו התשובה על זה שבקשתי, אמר לו אבי: כבר עשיתי לך טובה עם הסיפורים שלי, לך לשלום.

(נר ישראל בשם עירין קדישין)

סיפר כ"ק מרן אדמו"ר ר"י מטשארטקוב ז"ע: אאמ"ר ז"ע - רבינו אדה"ז מטשארטקוב - סיפר תמיד מזקינו הקדוש רבינו שלום מפרוהבישט ז"ע שהיה לו אברך אחד שהיה מקושר אליו, וחזותן

קפץ על הספסל ולקח מעט פלפלים ונתן לתוך הדגים, ורבינו שלום ראה וחייך. כשראה אותם ר"ר פנחס עזב את המקום והלך עמה לביתו.

הרה"ק רב ייבא זי"ע היה אז המגיד מישירים דאוסטרהא, ובליל שבת קודש אחר התפלה ביקש ר"ר ייבא מר"ר פנחס שיתן לו אורח נכבד, ונתן לו ר"ר פ"א את רבינו שלום כי היה עדיין רך בשנים. אחר הסעודה הלכו שניהם (רב ייבא ורבינו שלום) לבית ר"ר פנחס, ומצאו אותו עומד על יד פתח הבית יחד עם ר"ר נחום והיה בדיחא דעתיה. שאל ר"ר פנחס את רבינו שלום מדוע צחקת כשקפצתי על הספסל, הלא קפצתי אל ד', והשיב רבינו שלום, היא הנותנת ומחמת זה עצמו חייכתי, כי אל ה' יתברך לא צריכים לקפוץ, כי בכל מקום שהאדם שם, ה' יתברך שם. ואמר ר"ר פנחס לרב ייבא: אלמלי ירעתי גדולתו מקודם, לא הייתי מניחו לילך אצלכם על סעודת שבת קודש.

ובזה פירש הגה"ק רבי יוסף זי"ע את הפסוק 'אכן יש ד' במקום הזה ואנכי לא ידעתי'. כי יעקב אבינו ידע שבהר המוריה שורה השכינה, ולכן הייב דעתיה למהדר, כי חשב בדעתו שהצדיק צריך לקפוץ ולכתת רגליו אל ד', אמנם כעת שראה כי הר המוריה בא לכאן, אמר ואנכי לא ידעתי, לא ידעתי שבכל מקום שאני שם, גם השכינה שורה שם.

(נר ישראל בשם תולדות יוסף)

שניים מחסידי הרה"ק רבי מענדלע מרימנוב זי"ע ששמעו מגודל קדושת העבודה של הרה"ק מבא"ד זי"ע רצו מאד להסתופף בצלו בימים הנוראים ולהיות מושפעים מהשפעותיו הטובים, ושמו לדרך פעמייהם לעבר מדינת רוסיא, אך לא התמזל להם להגיע מבעוד מועד לבא"ד לפני ראש השנה, אלא הם הגיעו לעיירה פרוהבישט בערב ראש השנה, ונודע להם כי שם חונה איש אלוקים נכד המגיד הגדול זי"ע, לכן החליטו כמובן לישראל על ראש השנה בפרוהבישט ולחסות בצל כנפיו של הצדיק הזה, עד מהרה נודע להם איפוא חצר קדשו אשר איווה למושב לו, והלכו אליו לקבל שלום.

בבואם לביתו והסתכלו אנה ואנה מצאו אברך אחד עומד במטבח בלי כובע עליון רק עם היארמילקע, ומפקח על הכנת בישול הדגים לכבוד יום טוב, שאלוהו: וואו איז דער רבי, והשיב האברך: 'ביי אלדע גוטע יאהר'. מתוך התשובה הם הבינו שרק הרבי בעצמו מסוגל לענות תשובה כזאת, ותיכף בשעת מעשה היה להם כל העסק כדקירת חרב בלבם, בהעלותם על לוח לבם שעזבו את רבם הקדוש ר"ר מענדלע מלהיות אצלו בראש השנה ויצטרכו לשהות כאן, אבל את הנעשה אין להשיב, ובלית ברירה אמרו לו שהם מגיעים מפולין ורוצים להיות כאן בראש השנה. האברך - שהיה לא אחר אלא רבינו שלום זי"ע עצמו - נתן להם שלום. הם יצאו מאתו עם תקוה וציפיה אולי בכל זאת ישיגו את מבוקשם בראש השנה.

הגיע ליל יום טוב והנה לא רואים ולא שומעים ממנו כלום כי הוא התפלל בחדר מיוחד, וחיכו לעת עריכת השלחן שבו הוא יופיע בעצמו לפני קהל חסידיו ואז בוודאי ישמעו ויראו, אבל למפח נפשם לא שומעים ולא רואים מאומה, רק פה ושם ראו שמעט קט הוא מכווץ ומקמט מצחו, אשר זה היה כבר בגדר חידוש עד שאמר איש אל רעהו 'הביטה וראה'. אבל מחמת זה לחוד לא באו על סיפוקם לאתובי דעתייהו, בזוכרם את העבודה מתוך רטט וזיע, פחד ויראה של רבם הק', ויאמרו איש אל אחיו, יעבור כבר ימי הזכרון וחיש מהרה נרוץ מפה כדי להגיע לבא"ד, למחרת ראש השנה, הבוקר אור והאנשים הגיעו לרבינו שלום כדי ליפרד ממנו, שאל אותם: אנה תלכו, ויענו: לבארדיטשוב. רבינו שלום חזר על דבריהם: איר גייט קיין בארדיטשוב, כאחד האומר, החלטתם שכאן לא טוב וחייבים למצוא משהו בסגנון אחר, ופטרם לשלום.

האברך ההוא היה חסיד של הרה"ק ר"ר נחום מטשערנוביל זי"ע. פעם אחת היתה אשת האברך מקשה לילד, ושלחו חותנו אל הרה"ק ר"ר נחום להתברך מפי קדשו, אך ר"ר נחום אמר להאברך שילך להרב שלו ה"ה רבינו שלום זי"ע, וירץ האברך לרבינו שלום ומצאו ישן, ומחמת פיקוח נפש הקיץ האברך את רבינו שלום, וכעס עליו רבינו שלום וביזה אותו, ואמר לאברך שהוא עזות פנים, והאברך עמד בפחי נפש. כעבור רגעים אחדים אמר רבינו שלום להאברך, מזל טוב! תלך לביתך כי נולד לך בן זכר.

כשנודע הדבר לר"ר נחום זי"ע אמר: זה דרך חדש שלא ידעתי מזה, לבטל דינין עם דינין כי אני ראיתי ששורה דינים על המקשה לילד, וגם היה בזמן של השראת דינים, כי בימי בין המצרים היה, ונכדי רבי שלום עם הכעס שלו ביטל הדינים, כי לא מצא דרך אחר לבטל הדינים בעת השראת דינים, רק עם דינים.

(נר ישראל בשם תפארת ישראל)

כ"ק אדמו"ר ר"י מבאהוש סיפר: רבינו שלום זי"ע אמר להרה"ק רבי שלמה מקארלין זי"ע: כשהצדיק רוצה להגביה יהודי שנפל לבלאטע, לא די בזה שהוא מושיט לו ידו, ובו בזמן ידאג שהוא עצמו יישאר לעמוד על עומדו, והוא רק מוכן לעזור את הנופל שיימשך אחריו ויעלה מהבור, אלא הצדיק צריך להתכופף אל הנופל למטה וימשוך אותו משם, עד כדי כך, או שמצליח להוציא אותו החוצה, ואז בוודאי מה טוב, או שגם הוא נמשך לבפנים, וכה התבטא בלשו"ק: 'אדער דו שלעפסט אים ארויף אדער ער שלעפט דיר אראפ'.

כי כל חיותו וקיומו של הצדיק הזה הוא דאגת לבל ירח ממנו נדח, לכן עבודתו הוא מתוך 'מסירת נפש', שהוא מוכן לירד ממדרגתו הגדולה כדי שיוכל להרים יהודי אחר.

פעם אחת שבת רבינו זי"ע בעיירה קטנה בשם פאוועליטש הסמוכה לסקווירא, ונשאר שם כל השבוע שאחר השבת. לקראת השבת השניה בא לשבות בעיירה זו הרה"ק רבי וועלווילע מו"טאמיר זי"ע - בעל 'אור המאיר'. רבינו זי"ע שבדעתו היה לשבות את השבת הזאת בעיירה אחרת, בא בליל ששי אל הרה"ק מו"טאמיר להפרד ממנו. שאלו הרה"ק מו"טאמיר לאיזה עיר כבודו נוסע, והשיבו, לעיר פלונית. ומתי יגיעו לשם, השיבו, מחר בשעה שלש אחר הצהריים. בתמיהה ובנימה של תוכחה העירו הרה"ק מו"טאמיר על כך באמרו: 'אתם נוסעים בערב שבת קודש אחר חצות, אנו נוהגים ללבוש כבר בחצות היום בערב שבת קודש את בגדי השבת ומתחילים לומר שיר השירים אשר לשלמה - למלך שהשלום שלו'. השיב לו רבינו זי"ע: 'זמה אעשה אני, אם בא אלי בערב שבת קודש לפנות ערב, מוכסן הקובל על עגלתו שחלתה, ומתוך דבריו שומע אני שהוא אומר: אתה נשמה גבוהה ואני נשמה נמוכה, הגבה אותי אליך, אם כן איפוא איך אוכל להתעלם ממנו'.

בשמוע הרה"ק מו"טאמיר - שכבר היה אז זקן מופלג - את תשובת רבינו זי"ע, לקח בידיו את שתי המנורות שהאירו לפניו על השלחן, וליווה את רבינו לכל אורך הפרוזודור הגדול שהיה שם. בהפטירו: סעו לשלום סעו לשלום.

סיפר הגה"ק רבי יוסף לנדא זי"ע אבד"ק ליטין ויאס בעל שו"ת 'ברכת יוסף'. אשר הרה"ק ר"ר נחום מטשערנוביל זי"ע היה פעם אחת אצל הרה"ק ר"ר פנחס מקאריץ זי"ע בהיות איתן מושבו באוסטרהא על שבת קודש יחד עם חתן בתו רבינו שלום זי"ע, ובבואם בערב שבת קודש לביתו לא מצאוהו, כי ר"ר פנחס הלך אז לבית המבשלת לעזור לכבוד שבת, ולכן הלכו אחריו לשם, וכשבאו לשם ראו שר"ר פנחס

אנא זוטא העם הזה זוטאה גדולה וגו' ועתה עם תשא זוטאתם וגו' (שמות לב, לא).

נראה מאד תמוה, היתכן שמשה רבינו הרעיא מהימנא בבואו להמליץ על ישראל יאמר כן, בשלמא אם היה מקטין את החטא, ומתפלל עליהם להקדוש ברוך הוא שימחול להם ניחא, אבל אם הוא עצמו מודה שחטאו חטאה גדולה, אם כן איך יהיה לו פתחון פה לבקש שימחול להם, ועוד יש להבין מהו הלשון 'ועתה'.

ואמר רבינו שלום מפרוהבישט זי"ע רכשעלה משה רבינו ע"ה לשמים וראה קטרוג גדול על ישראל, נתיישב בדעתו להעמיד פני מקטרג והצטרף לקטרוגם, ואמר 'חטא העם חטאה גדולה', וכשראה המקטרג שהמליץ המיוחד על ישראל נעשה גם כן מקטרג, אז נסתלק המקטרג, עתה התחיל משה רבינו ע"ה להתפלל עליהם, וגמר אומר להקדוש ברוך הוא 'ועתה' שנסתלק המקטרג, טוב ש'תשא חטאתם'.

(משמיע שלום)

ואהבת לרעך כמוך אני ה' (ויקרא יט, יז).

התורה הקדושה מלמד בזה לאדם דעת, שהוא צריך לאהוב את ד' אפילו אם רע לו ח"ו, וזהו 'לרעך' אותיות 'רע לך'. כי 'כמוך אני ד', היינו לפי המגיע לך על מעשיך, אני עוד נקרא בעל הרחמים 'אני ה'.

רבינו שלום זי"ע נסתלק בדמי ימיו בהיותו כבן ד"ל שנים, בי"ד תשרי (ערב סוכות) תקס"ג ומנ"כ בעיר פרוהבישט.

וסיפר החסיד הרב משה וואלף מבא"ד ע"ה ששמע מפ"ק בנו, רבינו מריז"ן זי"ע שאמר בהזדמנות אחת וז"ל: 'צום ערשטין יארצייט האב איך דעם טאטיגן גיזעהן אין דריי פאכין - בג' אופנים - (שניים מהם לא זכר החסיד הנ"ל) דעם דריטען פאך האב איך איהם גיזעהן פליעהן ווי א שרף, וכמה נשמות פון צדיקים זענין נאך גיפלויען, און זענין נכלל געווארין אין אין סוף ב"ה'.

(נר ישראל בשם תפארת ישראל)

שח כ"ק מרן אדמו"ר רא"מ משטעפינעשט זי"ע תחת אחד השיחים, בעת שגדולי החסידים עטרוהו וביניהם גם הגה"ח המפורסם רבי נחום ליבערזון זצ"ל אבד"ק קלישקוביץ ויאס, בשם אביו רבינו אדה"ז משטעפינעשט זי"ע שאמר: 'ווער ס'וויל האבען א פרייליכען שבת, זאל רעדן בליל ששי פונעם הייליגען זיידען דער גרויסער רבי שלום מפרוהבישט זי"ע, און אז ער האט ניט קיין סיפור, זאל ער רעדן פון זיינע הייליגע טישען און בענק'.

זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

מדור יום ההילולא על הרה"ק רבי אברהם המלאך זי"ע ובנו הרה"ק רבי שלום שכנא מפרוהבישט זי"ע,
נלקטו מתוך סדרת הספרים, הנפלאה והמקיפה ביותר לד"ת תולדות ועובדות דשושלת בית רוזין, "נר ישראל"
שנערך וי"ל ע"י הרה"צ אבד"ק סקולען בני ברק שליט"א.
[שנמצא כעת בעריכה מהודשת ובתוספת מרובה],
וזכות הצדיקים הנ"ל יעמוד לו ולב"ב להתברך בכל מילי דמיטב, ולהיחתם לאלתר בספרן של צדיקים גמורים.

עדי הגיעם לעיר בארדיטשוב היה כבר ערב יוה"כ אחר הצהריים, קרוב לפנות ערב, בומן שבני העיר כבר גמרו את הסעודה המפסקת והלכו לבית המדרש, הם בהיותם עייפים ויגיעים מטורח הדרך ולא היה להם איפוא שיאכלו סעודה המפסקת, ובלית ברירה נכנסו לבית נכרי וקנו להם צלוחית שיכר אשר צירפו לזה את הפת חרבה שהיה בילקוטם, ומיד אחר זה הלכו בחיפזון למקום קדשו של הקדושת לוי זי"ע, ובהיכנסם לבית המדרש נפל עליהם פחד ואימה בשומעם הבכיות והיללות של ההמון מחמת דברי הכיבושין של הרה"ק וישאו גם הם קולם ויבכו עמהם.

אחרי הדרשה ניגש הרה"ק להעמוד בכדי להתחיל עם 'כל נדרי', אך הנה עובר רגע ושתיים והרה"ק אינו אומר כלום, וכל העם דרוך ומחכים לשמוע, פתאום נשמע קולו הקדוש באומרו: 'איך קען נישט זאגן'. חרדה עצומה אחזה בההמון בחושבם שבוודאי רבו המקטריגים ח"ו אשר מפריעים לתפילת הצדיק לבל יעבור, הם הכינו עצמם שוב בהרהורי תשובה אולי בכל זאת, אך שוב הם שומעים: 'איך קען נישט זאגן'. כעבור זמן קט שומעים קולו הקדוש שמכריז: 'ווער קומט פון פרוהבישט, פון דעם הייליגן רבי שלום, ער ברענט אזוי ווייט אוועק, אזוי ווייט אז איך קען נישט זאגן א ווארט! שני החסידים מפולין פלסו להם דרך בין ההמון שיוכלו לגשת להרה"ק ואמרו לו, אנחנו באים מפרוהבישט, היינו אצלו בראש השנה. אמר להם: תעמדו אצלי ואוכל להתפלל, אחר כך התחיל עם כל נדרי.

או אז הבינו החסידים הללו את גודל קדושת רבינו שלום זי"ע.

(נר ישראל בשם צדקת הצדיקים)

ואידי דאייתנין לעיל דברי רבינו אדה"ז משטעפינעשט זי"ע, שאמר: 'ווער ס'וויל האבען א פרייליכען שבת, זאל רעדן בליל ששי פונעם הייליגען זיידען דער גרויסער רבי שלום מפרוהבישט זי"ע, און אז ער האט ניט קיין סיפור, זאל ער רעדן פון זיינע הייליגע טישען און בענק'. חובה עלינו לציין לכל הפחות עובדה אחת שמדבר 'פון זיינע הייליגע טישען און בענק', הובא בספר 'מגדיל ישועות'.

סיפר רבינו מריז"ן זי"ע: פעם אחת בא לאבי - רבינו שלום - זי"ע איזה אדון גדול ועושר גדול (שר העיר או שר כפר) בליווי של יהודי אחד ממכיריו ומיודעיו, וסקר כל חדרי בית אבי זי"ע וראה את כל הרהיטים שבביתו, והראה אותות של התפעלות עצומה, ואמר למלווהו היהודי, הנני מתפלא מה זאת אשר אלי הביאו רהיטים ממקומות הגדולים עבור הון רב, ובכל זאת אין להם חן, ואילו הרהיטים שבבית הזה שאינם שווים אפילו חלק מעשר ממה שנמצא אצלי, ובכל זאת כל הרואה אותם ישמח בהם, והם ממש משמחים לבב אנוש.

ואמר רבינו זי"ע כי האמת הוא כך, דבמקום שהשכינה שורה, שורה נמי חדוה כמ"ש (דה"י א' טו, כז) 'עוז וחדוה במקומו', מה שאין כן במקומות שלהם שאין השכינה שורה שם, גם השמחה חסר שם.

(נר ישראל)

שירו לה' שיר זודש תהלתו בקהל זוסידים (תהילים קמט, א).

אמר רבינו שלום מפרוהבישט זי"ע: 'שירו לה' שיר, צריכים להודות ולשיר לה', על 'חדש' - ס'איז דא עפיס נייעס - על החידוש שנתחדש והוא, 'תהלתו' מה שפעלו פעם על ידי אמירת תהילים, יכולים לפעול היום על ידי ב'קהל חסידים' שבת אחים וחסידים גם יחד.

וכשאמרתי מאמר זה של רבינו זי"ע לפני כ"ק מו"ח אדמו"ר מסקולען שליט"א, ביאר מדיליה ואמר, שוודאי הכוונה לומר, שבשעת ה'קהל חסידים' צריך להיות 'שירו לד', היינו שישוררו החסידים יחדיו זמירות ותשבחות אל ד' צורינו וגואלינו. (הרה"צ אבד"ק סקולען בני ברק שליט"א)

הרה"ק רבי ישראל [המגיד] מקאזניץ זי"ע

בעל "עבודת ישראל"

תצ"ג - י"ד בתשרי תקע"ה

הרה"ק רבי ישראל מקאזניץ זי"ע נולד בשנת תצ"ג באפטא, לאביו רבי שבת. הוא נולד בברכת מרן הבעש"ט זי"ע, ולפי בקשתו נקרא ישראל. בגיל צעיר נתקבל לתלמיד אצל הג"ר דב בעריש כ"ץ אב"ד אפטא, ונתעלה לגאון אדיר בתורה.

לאחר נישואיו עבר להתגורר בעיר מגורי חותנו - פשיסחא, שם התגורר המגיד הרה"ק רבי אברהם משה מפשיסחא מתלמידי הבעש"ט. המגיד מקאזניץ דבק בו ולמד ממנו הרבה תורה. כן הסתופף בצל רבותיו הק' המגיד הגדול ממעזריטש, הרבי ר' אלימלך זי"ע, הרבי ר' שמעלקא מניקלשבורג והרה"ק מבארדיטשוב.

בשנת תקכ"ה לערך נתמנה לכהן כמגיד בקאזניץ, ולאחר הסתלקות הרבי ר' אלימלך החל להנהיג עתו בקאזניץ, כשגדולים וטובים מכתתים רגליהם להסתופף בצל קדשו ורבים נושעים מברכות קדשו. בערב חג הסוכות תקע"ה נסתלק לחיי העוה"ב ומנו"כ בקאזניץ.

השאיר אחריו ברכה ספרי קודש: "עבודת ישראל" עה"ת, "אור ישראל" על תיקוני זהר, "נר ישראל", "תהילות ישראל" על תהלים, "גבורות ישראל", בית ישראל" על הש"ס ועוד, כן נדפסו בס' "כתר כהונה" מתשובותיו לבעל ה"הפלאה".

הרב הגאון ר' יהושע זצוק"ל אב"ד קוטנא, אמר להדיין ר' אהרן ז"ל מקאזניץ, אני יודע בבירור, שהמגיד הקדוש, למד אצל הנודע ביהודא בק"ק אפטא, ואמר, העולם סוברים שהרב הקדוש היהודי זצוק"ל היה חריף ביותר, ואני אומר שהמגיד הקדוש היה לומד כמו הרשב"א.

(ספרן של צדיקים)

המגיד הקדוש בימי חורפו היה מלמד בכפר, וביקש מבני הבית, שמטתו לא יציע שום אדם, רק הוא בעצמו הציע את מטתו, וכך היה זמן רב. פעם נודמן שהלכו למטתו וראו כי במקום אשר היה צריך להניח תבן, הניח שם לבנים (אבנים), וראו כי הוא איש קדוש, וכאשר הרגיש בדבר, ברח משם.

שמעתי בשם המגיד הקדוש, שאמר, גוף נוטריקון, גוף וויל פרעסין, גוף וויל פיאין, גוף וויל פאפין, גוף וועט פאלען.

(ספרן של צדיקים)

שמעתי מכבוד קדושת הרה"ק ר' ירמיהאל משה זצוק"ל מקאזניץ, שהמגיד הקדוש היה דרכו בקודש, לפעמים באמצע התפלה, מרוב הרביקות, לחכך ראשו בכותל, בחוזק רב, והרה"ק ר' אשר הגדול זצוק"ל מסטאלין, היה סמוך על שלחן המגיד כידוע, והיה גברן מאד, והגין בידיו על הכותל, תחת מצח המגיד, ומחוזק החיכוך יצא ובצבץ דם מצפרני הסטאלינער, וחיפו הקהל את הכותל בגיוואנט עבה, כדי שלא יזיק החיכוך כל כך להמגיד הקדוש.

(ספרן של צדיקים)

כשהיה המגיד הקדוש אצל הלוכלינער (החווה הקדוש) על ברית מילה, היה מתאכסן אצל בני הלוכלינער והיה משחק ומשתעשע שם עם הילדים שלהם, ובתוך כך בא הלוכלינער ליתן לו שלום, וכשנתן לו ידיו, אמר הלוכלינער, הייליגער מגיד, איר פערברענט מיך מיט אייער קדושה (המגיד הקדוש, הנך שורף אותי עם קדושתך).

(ספרן של צדיקים)

הרב הקדוש ר' אהרן זצוק"ל, מחבר ספר בית אהרן, אמר לכלתו שתליט"א שרה דבורה אם אדמו"ר זצוק"ל מקאזניץ, זקנך המגיד, היו

נושאים אותו לבית המדרש, מרוב תשורתו, וכשבא לשירו לה' שיר חדש, היה משנס כנפיו וריקד כנערה קטנה.

(ספרן של צדיקים)

פעם היה הרבי מלובלין זצוק"ל בקאזניץ, ודיבר עם המגיד, וכשיצא, אמר, מה שאומרים על המגיד שהוא משיח בן יוסף, לא האמנתי, משום דברוב פעמים היה המגיד הקדוש שולח ללובלין לחוש לו על העין [וזרעא דיוסף אין עין הרע שולטת בהם], אמנם בסיפור הזה שדברתי עמו, אני רואה שהוא הוא.

(ספרן של צדיקים)

שמעתי מהרב ר' יעקב משה סג"ל (שליט"א) ז"ל מווארשא, שמקובל בידו, מעשה זו, איש מפי איש, עד הרב החסיד ר' יעקב ז"ל מזדינסקעוואלע, בן הרב הקדוש ר' זאב מסטריקוב זצוק"ל, ור' יעקב הנ"ל היה בשעת מעשה, ושמע זאת מפי המגיד הקדוש בעצמו, ומעשה שהיה כך היה, שפעם אחת בא אביו הרב ר' זאב, להמגיד הקדוש, וגם ר' יעקב בא עמו, וכשבאו להמגיד הקדוש, לקבל שלום, שכב אז המגיד במטתו, כידוע, אשר מפני חולשתו שכב ברוב פעמים על מטתו, ואמר המגיד הקדוש למשמשו ר' קלמן הבא כסא עבור ר' זאב, וכאשר הביאו הכסא, אמר המגיד הקדוש, להרב ר' זאב, שישב וכך עשה, ור' יעקב הנ"ל עמד אצלו, ואמר המגיד להרב ר' זאב, וועלוויל, תדע שלא בלבד מלאכים שרפים ואופנים יחרדו מפני, אבל גם שדין רוחין לילין יחרדו ממנו, ואולי קשה לך להאמין, קלמן קרא לי את היהודי מרוסיה, כך אמר המגיד למשמשו ר' קלמן, בתוך הדברים שדיבר עם הרב ר' זאב,

ור' קלמן לא ידע על איזה איש הוא כוונת המגיד, כי לא ראה בזה שום איש מרוסיה אך מרוב אמונתו ברבו, הלך לחוץ לראות, אולי יש איזה איש מרוסיה, וכאשר לא מצא הלך אל בית המדרש וראה איש לבוש במלבושים קצרים, ושאל אותו מאין אתם, והשיב האיש, מארץ רוסיה אנכי ואמר לו ר' קלמן הנה המגיד קורא אתכם, ותיכף הלך האיש אל המגיד הקדוש, וכאשר בא פתח המגיד,

אמר לו המגיד, ספר נא מה שאירע לך וסיפר האיש, איך שהוא הי' מלמד אצל איש מחזיק אוראנדע אצל אדון ברוסיה העמוקה, ושמה לא נשמע כלל ממדינת פוילין, ומה גם מהעיר קאזניץ, ופעם אירע, שלא היה ביד האוראנדער לשלם השכירות להאדון ולקח האדון את הבעל הבית עם כל בני ביתו, וגם אני בתוכם, ושם אותנו בכור כמנהג האדונים הקשים בימים ההם ונתנו לנו לשם לחם צר ומים לחץ, ובלילה ראינו איך שפתאום נתמלא הבור כולו אורה, ובאה מחנה גדולה, בתופים ומחולות, אוכלים ושותים ושמים כל הלילה, והבוקר אור, ועקבותם לא נודעו, כך היה מידי לילה ולילה, ורצו ליתן גם לנו ממאכלם ומשתיהם וזוהרנו שלא לטעום מהם מאומה, כי ידענו כי בטח הם חיזונים ר"ל,

פעם אחת אמר הראש והשר שלהם, למחנהו, תדעו שאני מוכרה ללכת מכם אמנם אגיד לכם שלא תיראו משום איש, אך יש עיר במדינת פוילין ושמה קאזניץ, ושמה יש מגיד אשר שמו ישראל בן פעריל, וממנו תפחדו ותיראו מאד, ותזהרו מגשת לתוך השלשה פרסאות מהעיר הנ"ל, וכאשר שמעתי כך, קבלתי עלי, שאם יעזור לי השי"ת, ואצא מכור הזה, אזי אסע לקאזניץ לקבל פני המגיד והשי"ת ברוב רחמיו הוציאני מהבור והלכתי מעיר לעיר עד שבאתי לעיר אדעס ושמה שמעתי שיש מדינת פוילין, ובעזה"ת באתי עד פה, וסיים המגיד הקדוש להרה"ק ר' זאב, הנה תדעו שכן הוא כאשר אמרתי.

(ספרן של צדיקים)

עוד שמעתי מהרב הנ"ל בשם הרב הקדוש ר' אלימלך זצוק"ל מגראדזיסק שסיפר, אשר בימי הרב המגיד הקדוש, היה בקאזניץ קצב אחד כמדומה ששמו היה אייזיקל, והאיש ההוא היו מרננים אחריו, במעשים אשר לא יעשו,

(ספרן של צדיקים)

עוד שמעתי מהרב הנ"ל בשם הרב הקדוש ר' אלימלך זצוק"ל מגראדזיסק שסיפר, אשר בימי הרב המגיד הקדוש, היה בקאזניץ קצב אחד כמדומה ששמו היה אייזיקל, והאיש ההוא היו מרננים אחריו, במעשים אשר לא יעשו,

והקצב הנזכר מת בימי עלומיו, והניח אשה ובנים עניים ואביונים, וכאשר עבר איזה זמן אחר מיתת הקצב, בא בחלום אל השוחט, ותבעו לדין,

ויהי בבוקר, כאשר הקיץ השוחט לא שת לבו לזאת, כי אמר אך חלום הוא, אמנם כאשר בא אליו פעם שנית ושלישית, נפל עליו פחד גדול, והלך אל המגיד הקדוש, וסיפר לפניו כל המאורע,

ואמר לו המגיד, כאשר יבא עוד אליך, תאמר לו, שיש דין למטה, וידון עמך אצל המגיד, ואם לא יציית יתחרט, ויהי כאשר בא אליו עוד הפעם, ויאמר לו השוחט כדברים אשר צוהו המגיד הקדוש, ונתרצה הקצב לדון לפני המגיד, ובא השוחט לפני המגיד, ואמר לו שהקצב קיבל עליו לרון לפני כבוד קדושתו, ומיד שלח המגיד את השמש אל בית הקברות, להזמין את הקצב לדין, וייחד המגיד מקום מיוחד בדף אחד, להיות מחיצה עבור המת, ויהי כאשר היו שניהם הקצב והשוחט, שאל המגיד, מי הוא התובע ויען הנפטר אני התובע, ואמר לו המגיד שיטעון, וטען הנפטר היות שאני שחטתי תמיד אצל זה השוחט, ונדע לי בעולם העליון אשר השוחט עבור שנאה שהיה לו עלי הטריף כמה פעמים את הבהמות אשר לי, ומשום זה נעשיתי עני ומדולדל, ובעל חוב גדול, ומגודל העגמת נפש נחליתי ואבדתי עולמי, וכעת אין לי מנוחה בשביל החובות, וגם גדול צערי וכאבי על האשה ובנים, העטופים ברעב,

ויצא פסק דין מאת המגיד, אשר השוחט מוכרח לשלם כל החובות, וגם לשלם קצבה להאשה ובנים, כי השוחט לא היה יכול לכפור ולהכחיש את המת והוטב הפסק בעיני הקצב הנפטר, והלך לו,

ויהי אך הלך הלך הנפטר מאת המקום המיוחד, רמז לו המגיד הקדוש באצבעו וקרא לו אייזיקל, הנה בחיך היה עליך רינן שעברת כך וכך, וכי הכל נמחל לך, רק החובות מפריעים מנוחתך,

ויען המת ויאמר, הן אמת שעשיתי כך וכך אמנם בימי בחרותי הייתי בעל עגלה, ופעם אחת נסעתי עם הרבה צדיקים, ופגעו בנו גזלנים ורוצחים ורצו להרוג אותנו ולקחת ממונם של אלו הצדיקים, והשלכתי נפשי מנגד, ולקחתי עץ מהעגלה ונלחמתי אתם, ועלה בידי להבריח אותם, ולהציל אלו התמימים, ויהי כאשר באתי לעולם העליון, ופרטו לפני כל מעשי הרעים, ורצו לפסוק לי שאל תחתית, אכן מיד באו אלו הצדיקים שהצלתי, ואמרו וכי איש הוא דינו לגיהנם, הלא הוא אשר הציל אותנו ממוות לחיים, וכל התורה והמצוות שעשינו הכל היה על ידו,

ועיינו עוד בדיני ופסקו לי גן עדן, אך מפני החובות אשר הוא מהדברים שבין אדם לחבירו, שאינו מועיל עד שירצה את חבירו, לא הניחוני לכנס לגן עדן, עד שאראה לסלק החובות, ועתה שהשוחט קיבל עליו לשלם לנושי, אבוא אל מקומי בשלום.

(ספרן של צדיקים)

בימי המגיד הקדוש, היה בקאזניץ ערל אחד אשר המגיד עשה טובה על ידו להציל כמה נפשות ישראל מידי עריצים והבטיח המגיד להערל ההוא, שבאם יצטרך הוא לטובה, יעשה לו כל האפשר,

ויהי לימים אחר הסתלקות המגיד הקדוש, אירע שנפלה דליקה בלילה, בהשכונה אשר הערל הנזכר דר שמה, והגגות היו כולם מכוסים תבן, כמנהג הימים הקדמונים כידוע, וירא הערל כי האש סביבותיו, ואי אפשר בדרך הטבע להנצל מהתבערה, ויצר לו מאד על ביתו ורכושו, ובתוך כך נזכר, כי המגיד הקדוש הבטיח לו לעשות לו טובה, וירץ חיש אל אהל המגיד, ודפק בפתח האהל ויקרא בלשון פוליש פאניע מגיד הנה עתה העת אשר נחוץ לי ישועה, ויראה כבודו להושיע לי כאשר הבטיחני, כי בצרה גדולה אני, והיה מה שהיה, ובית הערל וגורנו, הורם מבין השריפה,

ויהי בבוקר, וראו כל העם, אשר הבתים כולם עם הגרנות, אשר היו סביב בית הערל כולם עלו על מוקדה, ובית הערל אשר היה בלבת אש

נשאר עומד כבראשונה, ותהום כל עיר על זה, ושאלו להערל, מה עשה, וסיפר להם, כי כאשר ראה אשר כלתה אליו הרעה רץ אל אהל המגיד ודפק על שערי הרחמים שיקיים המגיד הבטחתו, ומיד המגיד באה אליו התשועה הגדולה הזאת, והמעשה הזו הוא בפירסום בעיר קאזניץ.

(ספרן של צדיקים)

המגיד הקדוש היה לו אחות, שנעדרה בחיי המגיד, ונתנו לה רשות בעולם העליון להיות תמיד בבית אחיה המגיד, ומנהג המגיד הקדוש היה, לעשות מלבושים עבור עניים ויתומים, וכשהביאו לו הסוחרים הסחורה על המלבושים ואמרו לו סכום המקח, אמר לפעמים, אשאל את אחותי אם הסחורה שוה כפי אשר אמרתם, וכך היה שהיא אמרה לו כמה יתן,

ומפני שהיא היתה רואה ואינה נראית, היתה רואה כמה פעמים אשר המשרתים או אחרים גנבו ככר לחם או בשר וכדומה, ואמרה להמגיד מדוע אינך משגיח על ביתך, הלא גנבו אצלך דבר זה וזה, כך היה איזה פעמים ואמר לה המגיד הקדוש את מטרידה אותי יותר מדאי שובי למנוחתך, ומני אז לא הייתה רגילה שם.

(ספרן של צדיקים)

פעם בא איש המוני עם אשתו, אל המגיד הקדוש מקאזניץ, ואמר האיש להמגיד שרוצה לגרש את אשתו, ושאל לו המגיד, מה זה ועל מה זה, והשיב האיש הנה אנכי עובר ביגיעה רבה, כל השבוע עד השבת, ובשבת אני רוצה להתענג, וכאשר בא השבת נותנת לי אשתי בתחילת הסעודה את הדגים ואחר כך הבצלים והטשאלענט, עד כשאני מגיע להקיגעל אני שבע, ואין אני מרגיש בו טעם, ועל הקיגעל הזה אני עובר כל השבוע, ואם איני מרגיש בו טעם, נמצא כל עמלי לריק, לכן אני רוצה שתתן לי הקיגעל תיכף אחר הקידוש, והאשה אמרה שכך ראתה מנהג בית אביה, לאכול את הקיגעל באמצע הסעודה, ולא תשנה המנהג,

ואמר להם המגיד הקדוש, הנה אני אעשה פשרה ביניכם, שתעשה שני קיגלען, האחד תתן תיכף אחר קידוש רבה, והאחד באמצע הסעודה, והוטב בעיניהם הפסק ותיכף קרא המגיד לאשתו הרבנית ואמר לה בפניהם הנה מהיום והלאה תעשי גם עבורי שני קיגלען, אחד לאחר קידוש והשני באמצע הסעודה וכן מנהג כל משפחת המגיד הקדוש לאכול קיגעל אחר הקידוש בסעודת היום, וקורים לו שלום בית קיגעל.

(ספרן של צדיקים)

שמעתי מפי הרה"צ מו"ה מרדכי האלפערן ז"ל רב ביהמ"ד עבודת ישראל דקאזניץ בברוקלין נ"י. ששמע מפי הרה"ק אדמו"ר רבי חיים מאיר האגער זצ"ל"ה מוויזניצא בעל אמרי חיים,

שהרה"ק רבינו שלום רוקח זי"ע אבדק"ק בעלזא, הבחין פעם בשעת התפילה, איך שאיזה איש פשוט מתלהב א"ע באמצע השמונה עשרה, ואומר רבונו של עולם הייליגער באשעפער, דבר שהוא נגד ההלכה. וחרה לו עבור זאת, ואחר התפילה ניגש אליו ושאלו, איך מלאך לבך לדבר באמצע השמונה עשרה. והשיב הלה ואמר, כי כן ראה אצל הרה"ק רבינו ישראל המגיד מקאזניץ זי"ע.

וענה ע"ז הרה"ק השר שלום מבעלזא, וכי איך תוכל לדמות עצמך אל המגיד הקדוש מקאזניץ, וכי מי ידמה לו ומי ישווה לו, הלא הוא כאחד ממלאכי השרת משרתי עליון.

ושוב פנה הרה"ק אל איש הנ"ל וקרא אליו, וכי מה אמרנו שהוא כאחד ממלאכי עליון, הלא הוא אחד משרפי מעלה אש אוכלת. ושוב חזר ופנה אליו ואמר, וכי מה אמרנו שהוא כאחד מן השרפים, הלא אין לנו שום השגה, וגם המלאכים וגם השרפים אין יכולין להשיג, מי הוא המגיד הקדוש מקאזניץ זי"ע.

(אמרי דבש)

הרה"ק ר' יעקב לייזער זצוק"ל מפשעווארסק סיפר, שהרה"ק השר שלום מבעלזא זצ"ל היה מתנגד לאלו הנותנים קמיעות, והיה דרכו

לומר שרק הרה"ק המגיד מקאזניץ ודכוותי" יכולים לכתוב קמיעות, כי הוא לא היה בגדר בן אדם כלל.

(אוהב שלום)

הרבי מלובלין זצוק"ל אמר, שבשבת שקורין הברכות [היינו התוכחה] טוב להיות אצל המגיד מקאזניץ, ופעם בא אליו חסיד אחד ושאלו להמגיד על שבת שקורין התוכחה, ושמע החסיד מהמגיד הקדוש, פירוש על פסוק אחד מהתוכחה, והיה דורשו כולו לטובה, וכשבא בחזרה לרבו ללובלין, וסיפר לו התורה, אמר הרבי שזה אין יכול לומר כי אם צדיק הדור:

(ספרן של צדיקים)

אמר הרה"ק המגיד מקאזניץ ז"ע פ"א בעת שארע לו אסון, שאמר ע"ז משל שלם, ואח"כ סיים: רבש"ע, דו האסט מי גיגעבן אקניפ, און איך טשירע צו דיר מיינע צינדלאך. (רבש"ע, אתה נתת לי צביטה, ואני מחיך ומלבין לך את שיני).

(כ"ק מרן אדמ"ר ה"נתיבות שלום" מסלונים זצוק"ל)

שמעתי מכ"ק אמו"ר מגארליץ, שאצל הרה"ק המגיד מקאזניץ ז"ל היו באים הרבה פעמים בלילה נשמות כדי שיתן להם תיקון, והיו מתלבשים עצמם בדמות מיני חיות. פעם אחת היה משמש מונח על משכבו, וראה חיה אחת שביקש תיקון מהמגיד הק', ואמר לו המגיד שילך לבית החיים וישכיב עצמו על קבר פלוני ושם יהיה לו תיקון, והלך החיה מביתו.

כאשר עברו רק איזה רגעים, בא מת אחד שהיה לבוש בתכריכים שלו. המשמש כשראה זאת נפל עליו פח, כי מן החיות היה רגיל בכל הליילות, אבל בזה לא היה רגיל, לקח הכיסוי שלו וכיסה את כל גופו מחמת פחד. שמע המשמש איך שהמת טוען להמגיד, כי מת אחד השכיב עצמו על קברו ואין רצונו לילך משם, השיב לו המגיד, הלא קרובך הוא, לך לשלום. והלך מאתו.

לא עבר איזה זמן והנה בא בחזרה, ואמר להמגיד שהלך לבית החיים ואינו יכול למצוא קברו. קרא המגיד להמשמש בשמו, ולא השיב כלום שהיה ירא מאד. קראו המגיד פעם שנית ושלישית עד שבא אצלו.

אמר לו המגיד שילך עם מת זה ויחפש את קברו בהמצבה. המשמש היה ירא מאד לילך עמו, לקח המגיד מקלו ונתן לו ואמר לו שאל ירא כלל. הלך עמו ומצא את קברו, וחזר ובא להמגיד. כשבא לבית המגיד נפל בחלשות ל"ע, אמר לו המגיד בפעם אחר לא תכסה עצמך ולא תתירא כשאני קורא לך.

(חמדה גנוזה)

פעם בא איש אחד חשוך בנים, רחמנא ליצלן, לפני הרה"צ ר' יצחק בריינעס זצוק"ל מקאזניץ, מחותנו של המגיד הקדוש, והבטיח הרב ר' יצחק להאיש, שיושע בבן זכר, ובתנאי שיכבדהו בהסנדקאות, והבטיח לו האיש, ואחר כך הלך אותו האיש, גם להמגיד הקדוש בבקשה זו, וגם המגיד הבטיח לו שיושע בבן זכר, רק באופן שיתן לו הסנדקאות, והבטיח האיש גם להמגיד, וכך הוה שנולד לו בן זכר, וכיבד להמגיד בסנדקאות, והיה להרב ר' יצחק חלישת דעת, ונעדר הילד, רחמנא ליצלן, וירע הדבר בעיני המגיד,

ובערב שבת קודש כשהלך הרב ר' יצחק בריינעס למקוה, ודרכו היה לפני חלון המגיד, קרא אותו המגיד, פנימה, וכיבדו ביין שרף, ושתה הרב ר"י בריינעס לחיים אל המגיד, וכשהחזיק המגיד את ידו, אמר המגיד, אל הרב ר"י, תפסתי אתכם ומכאן והלאה מה שתבטיחו על טוב יתקיים, ורעה לא תוכלו לעשות.

(ספרן של צדיקים)

המגיד הקדוש התאונן ואמר, אולי משום ריוועין בשמים, שאין לי תענוג והנאה כי אם מתפלה, לכן עוזרים לי שתפלתי עולה יפה, כדי שאקבל שכרי בזה, וכענין ומשלם לשונאיו וגו'.

(ספרן של צדיקים)

בבית מדרשו של הרה"ק המגיד מקאזניץ זצ"ל היה אברך אחד שהיה נקרא בפי כל "רבי מילך (אלימלך) חסיד". והסיפור למה כינו אותו בשם חסיד, הוא:

הנה "מילך" זה היה איש מורם מעם, כמעט ולא נהנה מהעוה"ז רק היה עוסק באורייתא תדירא ועובד ה' כראוי, ואמו היתה מספקת לו את הכל כדי שיהיה פנוי לעבודתו הקדושה כל היום בלתי שום מפריע.

בעת ההיא כאשר יצאה גזירה מן המלכות לאסוף אנשים שישרתו בצבא, וכיון שהכל היו משמיטין א"ע מלשרת בצבא, ע"כ היה נהוג שמחנה חיילים מיוחדים היו נוסעים על עגלת צב, ויצאו לדרך לעבור על רחובות המדינה, ומי שמצאו על הרך חטפוהו בכח ובחזקה והוליכוהו בתוך אלו העגלות מחנות הצבא, אשר שם ילמדו וישרתו בתכסיסי הצבא למלחמה. אותן החיילים החוטפים היו קרואין בין היהודים בל"א בשם "די חאפערס".

פעם לפני עלות השחר, ור' מילך דין הלך בהשכמה למקוה לפני התחלתו עבודת היום, הקרה מקרה שבפעם ההוא עברו שם אותן ה"חאפערס" והרגישו בו, ותיכף חטפוהו והושיבוהו בהעגלה והוליכוהו עמהם לשרת בצבא.

אחרי זמן רב שהלכה אמו לבקשו, ולא מצאתו, שמעה מיהו א' שראה שחטפוהו אנשי הצבא, אז תיכף רצה מהר אל בית המגיד המגיד היה עדיין עוסק בהכנות לתפילת שחרית, והגבאי הביא לפניו את ה"קאווע". נכנסה האשה והתחילה לשפוך אתה לפניו ואמרה "מה יהיה עם מילך, הרי הוא כחוש משמן וחלש, ולא יוכל לסבול את עול הצבא אשר יעמיסו עליו..."

ותיכף ענה לה המגיד בלשון קדשו ואמר "מילך לא ישרת בצבא" אולם אמו לא הרפתה מלהתחנן לפניו, לאמר "אבל מה יהיה עם מילך" והמגיד חזר על הבטחתו ואמר "אל תאגו, מילך לא ישרת כחייל בצבא" וגם בזה לא נחה ולא שקטה והרבחה לבכות, אז ענה המגיד ואמר "לא אשתה את הקאווע שלי עד שיבוא מילך הנה".

כאשר שמעו אנ"ש דברים ברורים אלו יוצא מפורש מפי המגיד הקדוש, התפזרו הקהל לחפש ברחובות לראות מאיפה יגיע מילך, כדי שיוכלו חיש מהר להגיד הכשורה שהנה הוא בא, אולם עבר איזה זמן ולא בא. אחרי איזה זמן הנה ראו מרחוק בטרם יגיע אליהם כי אמנם מילך כבר הולך ובא, באו בשמחה אל המגיד והגידו לו. אולם המגיד ענה כי עדיין לא יוכל לשתות את הקאווע עד שיגיע לפניו.

כאשר בא מילך לחדרו של המגיד, הכריז המגיד עליו ואמר "בעבור העקשניות שבך נתקררה לי הקאווע!". והעם העומדים עליו לא ידעו פשר דבר, על איזה עקשניות מדבר המגיד.

אח"כ כאשר יצאו כולם מחדר המגיד, הפצירו הקהל במילך שיגיד להם פשר דבר. אז סיפר להם מעשה שהיה כך היה.

אחרי שתפסוהו החיילים והעללוהו על העגלה, עוד תפסו יהודי אחר, וישבו שניהם יחדיו והנה סוסי העגלה מיהרו ורצו במהירות עזה מא, ופתאום ראה בין החרכים של העגלה, והנה איזה איש עם זקן לבן הולך במתינות סמוך להעגלה והיה הולך ביחד עם העגלה, וזה היה דבר נפלא, כי בודאי סתם איש רגיל מבשר ודם לא יוכל לילך במתינות וביחד עם העגלה זו שהיתה מהירה כ"כ, וגם ראה שהחיילים השומרים אותם אינם רואים אותו, לכן ידע שפיר כי הוא בודאי איזה איש אלוקים או איזה מלאך מה"ש, ואולי אליהו הנביא זל"ט.

והנה פנה אליו זה האיש ואמר לו "מילך, קפוץ למטה מן העגלה" אולם מילך מיאן בדבר באומרו "לא אקפוץ מן העגלה עד שתרשה גם ליהודי היושב עמי פה לקפוץ מן העגלה וינצל גם הוא" אז נעלם האיש ההוא, אחר כמה רגעים חזר והפציר בו שוב שיקפוץ מן העגלה, אולם מילך עומד בשלו, שאם אין ניתן רשות ליהודי השני עמו ג"כ לקפוץ אינו זו ממקומו. שוב נעלם האיש הפלא, ואינו. ואחר עוד כמה רגעים חזר האיש ועוד הפעם שואג "מילך, קפוץ למטה מן העגלה" וחזר מילך וצעק

שאינו קופץ עד שמרשה גם להשני לקפוץ רק אז הסכים האיש ואמר יהי כדברין אולם תקפוץ כבר. רק אז קפץ מילך עם היהודי השני שניהם ביחד מן העגלה בלי שיראום החיילים ובלי שיתרחש להם דבר. וזה שאמר המגיד שמשום שהתעקש כ"כ זמן, לכן נתקררה לו הקאווע. כששמעו הקהל מידה נעלה זו ממנו, איך שהשליך את נפשו מנגד ומיאן להציל את עמו, בעבור הצלת נפש יהודי אחר מצפרני הצבא, לכן מאז והלאה כינוהו בשם "חסיד".

(כ"ק מרן אדמו"ר מהר"ש מכאבוב זצוק"ל "שבת מישראל")

במוצאי יום תענית עשרה בטבת בשנת תשמ"ג, בא לבקרו (אל כ"ק אדמו"ר הגה"ק מצאנז ז"ע) האדמו"ר רבי שלום נח מסלונים זצ"ל במעונו אשר בקרית צאנז בירושלים. פנה האדמו"ר מצאנז אל האדמו"ר מסלונים והתנצל, כי הדיבור קשה עליו מחמת חולשתו, על כן הוא מבקש מהאורח החשוב שיאמר דבר מה.

פתח האדמו"ר מסלונים וסיפר לפניו: מעשה בהרה"ק רבי ישראל מקאזניץ בעל 'עבודת ישראל', אשר למרות היותו חלוש וידוע חולי כל ימיו, הפליג והגיע לזקנה ושיבה שלא כדרך הטבע. שאלו אותו תלמידיו כדרך ששאלו בגמרא (מגילה כח ע"א) את רבי נחוניא בן הקנה "במה הארכת ימים?" סח להם המגיד: "אימתי משלים אנוש את חייו? הוי אומר ברגע שסיים את תפקידו עלי אדמות, הרי לכל אדם יש תפקיד בחיים, ואנכי כל אימת שהשלמתי את תפקידי והתקרב יומי, הייתי מקבל על עצמי תפקידים נוספים ומשימות חדשות בעבודת הבורא וממילא לא היתה אפשרות לקחתי מן העולם, כיון שעוד היה לי מה לפעול למען כבוד שמים בעלמא הדין..."

לשמע הדברים נהרו פני האדמו"ר מצאנז והפיקו שמחה. לכשיצא האדמו"ר מסלונים מעל פניו, לחש האדמו"ר מצאנז למשב"ק ר' יהושע וייצענבלום: "הנמצא כזה איש חכם ונבון אשר הטיב כל כך בדיבוריו המעטים לקלוע אל המטרה..."

(לפיד האש)

אני זוכר שכ"ק מרן אדמו"ר (הבית אברהם) ז"ע היה אומר בשם אדמו"ר מקאזניץ ז"ע: נקי יהיה לביתו שנה אחת. שכאשר אדם מתנהג בשנה הראשונה כך יהיה לביתו תמיד. (ברכת אברהם (סלונים) ח"ב)

כבוד ידידנו המופלג הר' צבי הירש ראפפורט משמש בקודש לפני כ"ק אדמו"ר (שליט"א) (הרה"ק רבי ישראל ז"ע) מטשרטקוב, סיפר לי ששמע זאת כמה פעמים ממרנא כ"ק אדמו"ר זצוקלה"ה הר"מ מטשארטקוב, שסיפר מאת הקדוש הר"י זצ"ל מקאזניץ, והוא:

פעם היה איזה מוכסן שהיה נוסע כפעם בפעם להרה"ק רבי ישראל ז"ע המגיד מקאזניץ. ישב בכפר אחד והחזיק הארענדע בשם כמה שנים, וזה היה פרנסתו. פעם אחת שלח אדון הכפר להביא לפניו את אותו המוכסן, ובבואו, סיפר האדון למוכסן כי יש לו בת אשר על אף שכבר היא גדולה והינה שומעת היטב, אינה יודעת לדבר ואינה מסוגלת להוציא דיבור אחד מפיה.

וכבר הביא כל הרופאים המפורסמים ועסק בכל מיני רפואות ופיזר עליהם ממון רב, ואחר כל הנ"ל עדיין אינה מדברת ולא הועילו לה. והנה זה עתה שמע, כי ישנו בין היהודים איזה רב גדול הנקרא המגיד רבי ישראל מקאזניץ, ואומרים עליו כי יוכל לרפא חולים ולהושיע לכל אחד בדבר הנצרך לו. ועל כן ציוה הפריץ להמוכסן שישע אל אותו רב ויבקש ממנו רפואה עבור בתו האילמת, והיה, אם יביא לה תרופה, מה טוב, כי אז ירבה עמו טובות ויזכור לו זאת, אמנם אם לא יביא לה ישועה, רע ומר יהיה גורלו, כי ידיחנו מפרנסתו חלילה.

המוכסן היה מוכרח לציית גזירת האדון הנ"ל, ונסע להרב הקדוש וביקש מאתו שירחם עליו שלא יהיה נדחה מפרנסתו, ויברך את בת האדון הנ"ל שתוכל לדבר, וגם שע"י רפואתה יהיה נגרם קידוש שמו יתברך ושם עבדיו הנביאים בעולם.

המגיד הקדוש נעתר לבקשתו וציוה למשמיו שיביאו לו בורשטינן וכשהביאו לו הבורשטינן לחש עליהם איזה לחש המסוגל לאותו ענין ונתן הבורשטינן להמוכסן הנ"ל וציוה לו שיתנם להאדון ויגיד לו שיעשה שרשרת מהבורשטינן הללו ותתלה הנערה את השרשרת על צוארה ולא תסירם מעליה בשום פעם, ועל ידי כך תוכל לדבר כאחד האדם.

המוכסן לקח את הבורשטינן בשמחה וחזר לכפר מגוריו, וכשהגיע לכפר הלך לבית האדון ונתן לו את הבורשטינן ומסר לו את דברי הצדיק כי יתן הבורשטינן בשרשרת ותתן הנערה האילמת את השרשרת על צוארה ועל ידי השרשרת תוכל לדבר מכח הלחש שלחש הצדיק על הבורשטינן. מיד קרא הפריץ לבתו ונתן לה את הבורשטינן לתלותם על צוארה, ואכן מיד כשלבשתם החלה לדבר כראוי כאחד האדם.

מובן הדבר שהאדון הנ"ל שמח על כך שמחה גדולה עד שאמר לאסוף את כל ירדיו ומכריו לערוך בפניהם סעודה כיד המלך, ולספר בפניהם על אודות כוחו הגדול של הרב, אשר הצליח לעשות את הבלתי יאומן. וממחשבה למעשה קרא אדון הכפר למשרתיו וציוה עליהם להזמין את כל אדוני הכפרים הסמוכים ואת כל הנכבדים והכמרים שבאיזור שיבואו להשתתף במסיבה הגדולה שתערך לכבוד רפואתה הפלאית של בתו האילמת.

בשעת המסיבה סיפר הפריץ לכולם איך שהרב מקאזניץ שלח לו אלו הברשטינן שלחש עליהם לחש, ועל ידי זה הוחזר לבתו כח הדיבור. כל האדונים והכמרים המה ראו כן תמהו.

כומר אחד מהם שהיה שונא ישראל ורשע עריץ, בלבו נתקנא קנאה גדולה מזה, היתכן שהיהודי שהוא נבזה ושפל בעיניו, יעשה דבר גדול כזה שכל הדוקטורים הגדולים לא יכלו להושיע לה, ונתייעץ בלבו הרע וגנב הבורשטינן מעל השולחן, ולא נודע היכן הם. חיפשו בכל הבית ולא נמצאו, חזרה הנערה לחוליה ושוב לא יכלה לפתוח פיה לדבר דבר כמלפנים, ונתהפכה שמחת האדון לתוגה. בראותו זאת קרא הפריץ שנית למוכסן וסיפר לו צרת הבת, וציוה עליו שוב ליסוע אל הרב מקאזניץ שישלח לו בורשטינן אחרים כראשונים, ואם לא יביא המוכסן בורשטינן אחרים הרי הוא ובני ביתו עומדים בסכנה גדולה וכו'. המוכסן לא רצה להטריח הצדיק עוד הפעם, אך בחוסר ברירה יצא לדרכו לקאזניץ, בעומדו לפני המגיד הקדוש ז"ע התחנן לפניו שיתן לו שנית כפעם הראשונה, כי אם לא הרי נגמר דינו ליסורים נוראים בגופו ובממונו.

המגיד הקדוש נעתר לו גם הפעם וכה ענה אותו: הנה ללחוש על בורשטינן חדשים אינני יכול, אמנם אוכל לגלות לך מקומם של הבורשטינן הקודמים, כי הנה אותו כומר גנבם מעל השולחן מחמת קנאתו בך, והנה הם עתה בבית פלוני בחדר פלוני ובמקום פלוני, ונתן לו המגיד סימנים מובהקים על מקום המצאות הבורשטינן, הכל בפירוט מבואר היטב. והנה אם חפץ האדון של הכפר שלך ילך למקום הנ"ל ויקח הבורשטינן שלו ואז תחזור בתו לדבר, ושיהיה נזהר לשמרם היטב.

וכן הוה, כי חזר המוכסן לביתו ואמר להפריץ ככל הברים אשר דיבר אליו המגיד הקדוש, והפריץ הלך עם אנשי חילו למקום הבורשטינן כפי שגילה להם המגיד הקדוש, ומצאם שם. וכשלבשתם בתו חזרה לדבר כראשונה. ע"כ המעשה הנורא מהרב הקדוש מקאזניץ זצ"ל.

כאשר סיפר מרן אדמו"ר ז"ע הר"מ בזה"ל: פלא הוא בעיני, כי את מקום הבורשטינן הגנובים היה המגיד מקאזניץ יכול לגלות, וללחוש על בורשטינן חדשים לא היה יכול ללחוש.

(הגה"צ אבר"ק זכריא וזינקוויץ זצ"ל 'סיפורי צדיקים החדש')

פעם היתה שאלה בעניין עגונה, והגאון בעל ישועות יעקב ז"ע כתב תשובה להתיר העגונה, אך בתנאי שהמגיד מקאזניץ ז"ע יצטרף

להיתר, כשקיבל המגיד מכתב הישועות יעקב כתב המגיד תשובה לאיסור, כי מזה התוספות שמביא הישועות ראייה להתירה מוכח להיפך והיא אסורה, ולבסוף כתב המגיד וסימן יהיה לו שהצדק עמו כי כשיקבל מכתב זה יגיע גם בעל העגונה, מכתב המגיד נתעכב בהבי דואר, וכשיקבל הישועות יעקב מכתב המגיד הגיע גם בעל העגונה.

(אוצר ישראל)

בעירה אחת גר יהודי שלא היה לו זש"ק ל"ע, כששמעו ממופתי המגיד מקאזניץ ז"ע, יעצה לו אשתו שיסע ג"כ אליו, האיש היה איש פשוט ומגושם ולא שמע אף פעם מאדמוריים, עכ"ו שמע לקול אשתו ונסע לקאזניץ, המגיד נתן לו ברכה ולשנה נושע בבן זכר, פעם נחלש היחד מאד רח"ל, וכאמור היה אביו איש מגושם ולא איכפת ליה מה שנעשה עם הילד, אך אשתו ביקשה ממנו שיסע להמגיד מקאזניץ להזכיר את הילד לרפואה שלימה, ונסע להמגיד.

המגיד נתן את ברכת קדשו אך לא הוטב להילד וראו ממש שהילד נגוע רח"ל, אביו הלך מהבית ואמו לא משה ממיטת הילד ובכתה ברמעות שישלח לו הש"ת רפואה שלימה, ונרדמה לי מיטתו של היל, וראתה בחלומה איש עומד ליד הילד ובידו צנצנת ונותן מהצנצנת לילד, והתחילה לצעוק והקיצה וכבר לא ראתה את האיש חיל, אך מיד אחר שקיבל היל הרפואה הוטב לו ב"ה והבריא לגמרי.

אח"כ נסעה להמגיד מקאזניץ וסיפרה לו שלא הוטב ליל מברכתו, רק אח"כ נרמה וראתה בחלומה איש חיל נעמד ליד הילד ונותן לו איזה רפואה, כששמע זאת המגיד אמר אזוי אזעלנער אבעל הבית צו היילין קינדער (ככה איש חיל בעל הבית לרפאות ילדים). וציוה המגיד להממש שילך על הקבר של החיל (המגיד הבין כבר איזה איש חיל) וירפוק עם מקלו על קברו ויאמר שהמגיד מקאזניץ ציוה עליו שיבוא, ואכן בא החיל להמגיד, ושאל אותו המגיד איזה זכות יש לך לרפאות ילדים, אני לא מכיר אותך לאיש רם המעלה,

וסיפר לו החיל ששרת בצבא אצל פאניע (המלך של רוסיה) הרבה שנים, וכבר לא ידע כלום מהיהדות רח"ל, אך את זה ידע שהוא יהודי כי כך נרשם בהפנקס שלו, ויותר מזה לא ידע.

פעם כשהלך עם חבריו חיילים הגויים על הדרך, פגעו באיש יהודי עני וחיפשו ומצאו אצלו שבעים רובל, וגזלו הגויים ממנו את המעות, החיילים פחדו שלא יתוודע שהם לקחו המעות כי אז יקבלו עונש והחליטו לתלות את היהודי, כי לכלום היה נחשב בעיניהם לתלות יהודי ואכן עשו כך, כשראינו זאת התחיל לפעות בליבי נקודה יהודית (דעם אירישן פונק) ונחבאתי, וכשהלכו הגויים יצאתי ממחבואי וחתכתי את החבלים והצלתי את היהודי, וגם נתתי לו מעות והלך לו חופשי בדרך.

הגויים חזרו להמחנה וכשמנו את החיילים ראו שחסר חיל אחד, ושאלו עליו אז חזרו הגויים למקום שתלו את היהודי ומצאו אותו. כשראו הגויים מה שעשה פחדו שלא ימסור אותם, אז לקחו אותו ותלו אותו במקום היהודי רח"ל, והיות שמסר נפשו והציל יהודי פסקו לו גן עדן, אך במה היה יכול לעסוק בגן עדן כי לא למד כלום בחיים, אז נתנו לו מתנה שיהיה שליח לרפאות חולי בני ישראל.

(אוצר ישראל)

שמעתי מכ"ק אדמו"ר מקאזניץ שפעם א' אמר המגיד תורה, ואחר אמירת התורה צוה לתת לעקיף ויין שרף, ואמר שידוע שהרבה אנשים היה להם הרהור תשובה, וקיימו ומלתם את ערלת לבבכם, וא"כ היה ברית מילה, וצריכים לשתות יין שרף.

(ספרן של צדיקים)

סיפר הרב הצדיק ר' משה יוסלע זצוק"ל מגריצא, בן לאותו צדיק וקדוש הרב ר' חיים מאיר יחיאל זצוק"ל ממאגליניצא, אשר פעם אחת בימי פורים, בא כפרי אחד עני, לעיר קאזניץ, לשמוע מקרא מגילה, כי הכפר ההוא היה מהסביבות השייכים לקאזניץ, והלך

לבית המדרש, ושמע קריאת המגילה, מפי המגיד הקדוש, והוטב מאוד בעיניו, ונהנה מאד ונתמלא שמחה, ואחר התפלה, נתן לו המגיד שלום ואמר לו הלא אתה מכפר פלוני השייך לי ומדוע לא נתת לי משלוח מנות, ולא ידע מה להשיב, כי לרש אין כל בבית, אפילו לחם לפי הטף, ואיך יקדם פני המגיד הקדוש במשלוח מנות,

ובתוך כך אמר לו המגיד הקדוש, הנה פורים היום בא אתנו ותטעום מעט משקה, והלך לבית המגיד ונתנו לו שם יין שרף ומגדנות, ומרוב שמחה אשר זכה לשתות בבית המגיד יחד עם החברייא קדישא וגם היין ישמח נהפך לאיש אחר, והרהיב עוז בנפשו, והלך אל הגביר ר' ליטמאן יונה ז"ל, אשר היה סוחר יין וכאשר בא לבית הגביר הנזכר אמר בקול שמח פורים טבא, ואמר להגביר הנזכר הנה אני מבקש ממעלתכם שתתנו לי בהקפה בקבוק יין טוב ובטח אשלם לכבודכם ואם לאו הלא פורים היום, והסוחר הנזכר נתרצה לדבריו ונתן לו

ואחר כך הלך אותו הכפרי גם לחנות אחד ואמר ג"כ בקול שמח פורים טבא וביקש שיתנו לו בהקפה שנים שלשה פאמיראנצען גם כן בדרך זה שבטח אשלם ואם לא אשלם הלא פורים היום וג"כ נתנו לו וכאשר היה לו כל אלה רץ בשמחה גדולה אל המגיד הקדוש ונתן את הבקבוק יין והפאמיראנצען, ואמר זה אני נותן משלוח מניות, ואמר לו המגיד, טוב עשית ותזכור שבכל פורים תביא משלוח מנות כאשר יתנהגו כל בני הישובים,

ויהי אחר הדברים האלה יישב עצמו הכפרי, הנה בני ביתי עטופים ברעב ואינם יודעים כלל משמחת פורים, הנה אראה לשמח גם אותם, והלך אל המוזג המוכר יין שרף ואמר גם כן בקול שמח פורים טבא, וביקש שיתנו לו בהקפה מדה יין שרף ובטח אשלם ואם לא אשלם הלא פורים היום, וגם כן נתן לו, והלך להאופה גם כן בנוסח זה... ולקח ככר לחם, והלך לחנות גם כן בסגנון זה, ולקח איזה דגים מלוחים, ויהי כאשר היה לו כל אלה, מיהר חיש לביתו,

ויהי כאשר בא פתח הבית, ענה בקול רם פורים היום פורים היום ואשתו ובני ביתו כאשר לא הסכימו באלה ולא ראו אותו במצב כזה שיהיה מלא שמחה חשבו שאולי נשתגע חס ושלום כי לא ידעו מה היה לו, אך מהרה שם לפניהם את הלחם ואת הדגים ואת היין שרף ואמר להם אכלו ושתו וייטב לבכם כי פורים היום, והמה לא מרו את דברו, ומלאו פקודתו ואכלו ושתו וגם הוא עמהם, וכאשר גם הם שתו איזה ואיזה כוסות, נתמלאו גם המה ששון ושמחה, ויקומו כלם לרקד, ויענו כולם בקול פורים היום ורקדו כך עד איזה שעות בלילה,

ובתוך כך והנה קול דופק בפתח ושאלו מי זה, ושמעו קול ערל א', ואמר הכפרי לאשתו אל תפתח כי פורים היום ולא יבוא ויפריע את שמחתנו, אבל הערל לא פסק מלדפוק, ואמרה לו אשתו כמדומה שערל פלוני דופק אשר תמיד דרכו ליתן לי תפוחי אדמה וכדומה לכן אפתח לו, ויהי כאשר פתחה הדלת והערל בא אל הבית מוכה ופצוע ומגואל בדם כהרוג, ותיכף רחצו אותו, ונתנו לו כוס יין שרף, ופת לחם, ויאכל וישת ויאמר החייתיני כי כפסע היה ביני ובין המות,

ויספר להם, כי בנו יחידו אשר כתב לו בצוואתו כל רכושו והונו, הכהו עתה מכת מות, וישלך אותו החוצה, ולולא הם שפתחו לו, היה מת וגוע מהקור אשר נגעה עד לבו, וגם מגודל כאב המכות, ועתה אשר בני נהפך עלי לאכזר ורוצח, ואתם רחמתם עלי, הנה אראה לכם עוד מטמון ואוצר אשר היה בדעתי לגלות לבני סמוך למותי, וכעת אגלה אותו לכם, ואני נותן זה לכם במתנה, ולא יהיה לבני חלק בו, והלך הערל עם הכפרי, תיכף אל היער, והראה אותו כי תחת אילן פלוני ופלוני מונח המטמון,

וכעבור איזה ימים, מת הערל מן המכות אשר הכהו בנו, כי מכות מות הכהו, והלך הכפרי אל היער, בלילה, וחפר במקום המטמון, ומצא הון רב, ונתעשר הרבה מאד, ובא אל המגיד כאחד הגבירים, ובכל פורים

היה אצל המגיד הקדוש ונתן משלוח מנות כיאות, והיה העשירות לו ולזרעו אחריו: (ספרן של צדיקים)

שמעתי מכבוד קדושת ארמו"ר יצוק"ל מקאזניץ, שפעם היו עושים הנערים בתשעה באב שחוק עם זריקת אבנים וכדומה, ואמר המגיד הקדוש רבונו של עולם אם לא ניהא לך האיך אנו נוהגים ביום זה טול אותו מאתנו: (ספרן של צדיקים)

פעם היו ביחד, הרב הקדוש היהודי יצוק"ל מפשיסחא, עם הרב הק' ר' יהודא ליב הרב מזאקילקוב, מחבר ספר ליקוטי מהרי"ל, אצל המגיד הקדוש בקאזניץ, בשבת קודש, והיהודי הקדוש והרב מזאקילקוב לא היו נוחים זה לזה כידוע, לכן כאשר ישבו יחד, אל שלחן המגיד הקדוש, בליל שבת קודש, לא דברו זה לזה, ולא נתנו שלום זה לזה, וכאשר בא המגיד הקדוש, בליל שבת קודש, אל השלחן לעשיית קידוש, ולומר שלום עליכם כנהוג, והנה אך בא אל השלחן, אמר המגיד הקדוש, הנה אין כאן המלאכי שלום, ואיך נאמר שלום עליכם, ויצא ונכנס לחדרו, ולאחר זמן מה בא שוב אל השלחן, ואמר שוב, הנה המלאכי שלום עוד אינם ואיך נאמר שלום עליכם, ושוב נכנס לחדרו, וכן היה הפעם ג' והבין הרב היהודי הקדוש, כוונת המגיד, שעליו ועל הרב מזאקילקוב מרמזים הדברים, ותיכף אמר הרב היהודי הקדוש, אל הרב מזאקילקוב שלום עליכם בתקיעת כפים, וענה הרב מזאקילקוב, ואך עד אחר השבת, ותיכף אמר המגיד הקדוש שלום עליכם וקידש: (ספרן של צדיקים)

אמר הרב הקדוש אאמו"ר הרה"ק המגיד מקאזניץ זצלה"ה הגם שיש להבורא מלאכים ושרפים ואופנים, וכל מלאך יש לו אלף פיות ואלף לשונות, ואינלשער גודל השבח והשירה היוצא מהם, ועם כל זה כביכול אינו מקבל שום תענוג מזה רק מעם קרובו ישראל קדושים, והיינו כשאזוה אדם מישראל עומד בתפילה, יהיה באיזה כונה שיהיה, אם יאמר רק ברכה אחת בכל תפילתו ככוונה אמיתית ומקורות ליבו, זהו עיקר שעשועיו ותענוגו ית"ש כביכול, ומטה און לקבל תפילתו כביכול.

(קהלת משה)

המגיד הקדוש מקאזניץ ז"ל נסע פעם באמצע ימות החורף לקבץ מעות חנוכה, כשהיה קור ושלג בדרך, ובא לבית כפרי אחד שהיה גביר גדול, שאל האיש להמגיד כמה זמן הוא כבר בדרך, השיב לו המגיד כמו שלשה שבועות, שאלו עוד כמה יש לו מנסיעה זו, אמר המגיד שהוא לערך שלושים ר"כ, ביקש האיש מהמגיד שישב בביתו ג' שבועות והוא יתן לו שלושים ר"כ, ונעתר המגיד לבקשתו, ראה הבעה"ב שהמגיד הולך בבגד קרוע ובלוע ל"ע, עשה לו מלבוש עליון הנקרא חלאטיל וגם בעקשע חדש, ונתן לו לאכול ולשתות, והתחיל להיות מזה להמגיד הק' מדריגות גדולות בתפילה ובלמוד אשר לא היה לו מקודם.

נעשה רעש בשמים על הדבר הגדול שעשה בעל הכפר הזה. והתיישבו בדינו איזה דבר ליתן לו בעבור זה, ואמר א' שיעלו אותו לעלמא דקשוט ויהיה לו שם גן עדן, ואמרו לו שאין נכון לילך לגן עדן כן, כי מקודם צריך להיות לו כפרת עונות, ולכן טוב שיהיה עני וע"י היסורים יתכפרו עוונותיו ואח"כ יוכה לגן עדן.

וכן היה שכאשר נסע המגיד מאתו נהפך לו כל העסק אחרנית ר"ל שלא כדרך הטבע והכל נאבד ונשרף ונעשה עני ואביון, והיה לו ב' או ג' בנות שהגיעו לפרקן ונסע מעיר לעיר לקבץ מעות, ובאמצע הדרך כשכבר נקבץ אצלו איזה ר"כ לנישואי בתו נאבד גם זאת מאתו, וסבל ל"ע יסורים גדולים עד אין לשער.

בתוך כך נתגלה המגיד הק' ונתפרסם בעולם, וכשהיה העני הזה במקום לא רחוק מקאזניץ ושמע מהמגיד הק' התיישב עצמו לילך אליו, כשבא לביתו ביקש מהמשמש שיתן לו רשות להיכנס להמגיד ולא רצה, והתחיל לבכות מאוד עד ששמע המגיד קולו בפנים והכירו, וקרא אותו לחדרו, ובראות המגיד הק' איך שפניו רעים ושהולך קרוע ובלוע, וגם שאל אותו על מעמדו ובכה מאוד לפניו, היה להמגיד רחמנות עליו ואמר לו, תדע כי על עצם הדבר אין מה לעשות, רק מצידי אוכל לעשות, שאני אפרנס אותך כל ימי חיך, וצוה לו לנסוע לביתו, והמגיד הק' בעצמו פירנס אותו מאז, והשיא בנותיו וכל הצטרכותיו כדרך איש פשוט (חמדה גנוזה חיב עמ' קי"ג)

שמעתי מכ"ק ארמו"ר הרב הקדוש מקאזניץ, שאמר בשם המגיד הקדוש, שלכן אוכלים דבש בתשרי כי דבש ראשי תיבות דיי באזיע שצענשצי פירוש שיתן השי"ת מזל: (ספרן של צדיקים)

יש בקבלה איזה לחש לעין הרע מהמגיד מקאזניץ זי"ע, להחזיק הי על הדפק ולומר אויף ר' ישראל בן פערל'ס כוונה דער קאזניצער מגיד האט אזוי געהייסן, [על הכוונה של ר' ישראל בן פערל המגיד מקאזניץ צוה כך]. (אוצר ישראל)

שמעתי מפי הרה"ק אדמו"ר מו"ה חיים זאנוויל אברהמוויטש זצ"ל מריבניץ, שהגיד על גודל רוממות קדושת הרה"ק רבינו ישראל המגיד מקאזניץ זי"ע בעל עבודת ישראל, שכששותין לחיים ומכריזין את שמו, ישראל בן פערל, זה מסוגל לרפואה שלימה, כן הגידו צדיקי ומצוקי ארץ. (אמרי דבש)

זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

גמר חתימה טובה

לזכות הרוצה בעילום שמו
שיקויים ברכת צדיק "מנוחה ושמחה, אור ליהודים"

לע"נ האשה החשובה הצדקנית
מרת פרידא גילה בת הרה"ח ר' יצחק אייזיק ע"ה (רייך)
נלב"ע י"ז אדר ב' תשע"ט

להצלחת

כניסה בן אסתר מלכה
זכות הפצת תורה וחסידות, יענווד
לו להתברך בכל טוילי דניטב

להצלחת

כואיר יחיאל בן חנה סימא
זכות הפצת תורה וחסידות, יענווד
לו להתברך בכל טוילי דניטב

להצלחת

כנחם כוענדל בן פרידא גילה
זכות הפצת תורה וחסידות, יענווד לו
להתברך בכל טוילי דניטב

להצלחת

אפרים בן אסתר לאה
זכות הפצת תורה וחסידות, יענווד
לו להתברך בכל טוילי דניטב

להצלחת

יוסף נתן בן רבקה טויבא
זכות הפצת תורה וחסידות, יענווד לו
להתברך בכל טוילי דניטב

קנה לך סניגור

שיעתיר בערך לפרנסה ויראת שמים וכל מיני ישועות

בס"ד - זה כבר כשש שנים אשר זכינו לפאר את שולחנכם עם הגליון "דברי תורה ליזענסק", אשר נערך בהשקעה מרובה וביגיעה גדולה לזיכוי הרבים וב"ה אשר מאז צאתו לאור עולם זכה לסייעתא דשמיא גדולה, להרוות את נפש הצמאים לדברי תורה ועובדות מרבתינו תלמידי הבעש"ט הק' והוא מגיע לאלפי בתים בישראל המענגים בהם את שולחן השבת,

ועל של עתה באנו להעניק לכם הזדמנות להיות שותף במפעלנו להפצת תורה וחסידות, וליטול חלק בהוצאות הגדולות והמרובות, וזכות רבותינו הקדושים, שדבריהם וזכרונם מובא ומתפרסם בגליון זה, יעמדו לכם (כמובא בסיפור המצורף) באלף המגן להיכתב ולהיחתם בספרן של צדיקים גמורים לאלתר לחיים טובים ולשלום ולכט"ס.

בעיה"ק צפת תובכ"א היה גר זקן אחד בשם ר' אלימלך טויסטער שנסע להרב שר שלום מבעלזא זי"ע ולהרב מבעלזא היה משמש בשם אלימלך,

פעם אחת אחר שלש סעודות ישב ר' אלימלך טויסטער ביחד עם המשמש אלימלך בביהמ"ד בצד מערב והרב מבעלזא עמד במזרח, והביהמ"ד היה ארוך מאד ור' אלימלך טויסטער אמר להגבאי אלימלך כי מקובל מצדיקים אם מדברים במוצאי ש"ק מרבינו הבעש"ט הקדוש זי"ע מסוגל לפרנסה ואם מדברים מרבינו רבי אלימלך זי"ע מסוגל ליראת שמים וכדומה, כששמע זאת הגבאי אלימלך צחק קצת מדברי ר' אלימלך טויסטער, והרב מבעלזא ראה האיך שהמשמש אלימלך צחק, אמר לו מיילאך וואס לאכסטו אזוי גראב (למה אתה צוחק בגסות כל כך) ענה הגבאי, כי אלימלך טויסטער אומר שאם מדברים מזה הצדיק מסוגל לפרנסה, ומזה הצדיק מסוגל ליר"ש ולרפואה.

אמר הרב (הרה"ק מהר"ש) מבעלזא, אם מדברים מצדיקים יש להם נייחא בעלמא דקשוט, וצדיקים אינם רוצים להנות נהמא דכסופא, לכן משפיעים בחזרה פרנסה ויראת שמים וכל מיני ישועות, וסיים הרב מבעלזא וכשידברו ממני יהיה ג"כ טובה.

(אוצר ישראל, מפי רבי מרדכי הערש שמרלר זצ"ל)

להשתתפות בהוצאות הגליון לרגל שמחה או לע"נ
לקבלת הגליון במייל, להערות ולהארות,

GILYON.LIZENSK@GMAIL.COM